ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไข ไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

โดย

นางสาววันดี พละศึก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
ปีการศึกษา 2557

ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

โดย

วันดี พละศึก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
ปีการศึกษา 2557

THE PROBLEMS RELATING TO MAKEING A CONTRACT OF LIFE INSURANCE WHICH IS SUBJECT TO A CONDITION THAT THERE WILL BE NEITHER MEDICAL EXAM NOR QUESTION ABOUT HEALTH OVER THE PHONE

BY

WANDEE PALASUK

A THEMATIC SUBMITTED IN PAETIAL FULFILLMENT

FOR THE REQUIREMENTS FOR THE MASTER DEGREE OF LAWS

PRIVATE LAW AND BUSINESS LAW

GRADUATE SCHOOL SIAM UNIVERSITY 2014

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสยาม

หน้าอนุมัติสารนิพนธ์

....

หัวข้อสารนิพนธ์ ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

ชื่อนักศึกษา วันดี พละศึก

ปริญญา นิติศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
รศ.ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก	ประธานกรรมการ	[signature]
ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์	กรรมการ	[signature]
ผศ.ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง	กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา	[signature]

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง

บัณฑิตวิทยาลัยสาขานิติศาสตร์ อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

[signature]

(ผศ.ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย)

วันที่ 16 มกราคม 2558

Scanned by CamScanner

บทคัดย่อ

การเกิดสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ในปัจจุบันเป็นการทำสัญญาที่พัฒนาการขึ้นมาอีกขั้นหนึ่งของการทำสัญญา โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2468 ในขณะนั้นการทำสัญญาจึงเป็นการเข้าทำสัญญาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้ามากกว่าการที่จะใช้เทคโนโลยีในการทำสัญญา ทำให้กฎหมายที่มีอยู่เป็นการทำสัญญาต่อบุคคลที่อยู่เฉพาะหน้า แต่ในปัจจุบันการทำสัญญาประกันชีวิตได้พัฒนารูปแบบขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง คือ มีการขายประกันโดยผ่านพนักงานตัวแทน ด้วยวิธีการโทรศัพท์ไปชักจูงใจผู้บริโภค ในขณะที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังไม่มีการแก้ไข ปรับปรุง หลักเกณฑ์ วิธีการที่จะรองรับการทำสัญญาประกันภัยทางโทรศัพท์ไว้เลย ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่กฎหมายไม่มีการพัฒนารองรับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปก็คือ คู่สัญญามีการเอารัดเอาเปรียบกัน โดยการใช้เงื่อนไขตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย ไม่ว่าในเรื่องของหลักฐานเป็นหนังสือ ไม่ว่าในเรื่องของเงื่อนไขการตรวจสุขภาพหรือแถลงข้อความจริงในขณะทำสัญญาผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ก็คือ ปัญหาในการฟ้องร้องบังคับคดีที่กระทำได้ยากโดยประเด็นปัญหาสำคัญ ซึ่งคู่สัญญาโต้แย้งระหว่างกันได้ ก็คือ สัญญาประกันชีวิตที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้องบังคับคดี

จากการศึกษาพบว่า ในการเกิดขึ้นของสัญญาประกันภัยทางโทรศัพท์ในประเทศอังกฤษ ก็จะมีกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Model law on Electronic commerce) คำว่า “อิเล็กทรอนิกส์” นั้นการทำสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์ยังครอบคลุมไปถึงการทำสัญญาประกันภัยทางโทรศัพท์ด้วย การบันทึกเทปทางโทรศัพท์จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เมื่อสัญญาได้เกิดขึ้นแล้วในทางกฎหมายของประเทศอังกฤษให้การยอมรับเทปบันทึกเสียงทางโทรศัพท์เป็นพยานหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีได้ซึ่งมีลักษณะสาระสำคัญเทียบเคียงได้กับหนังสือกรมธรรม์ประกันภัยตามกฎหมายไทย แต่กฎหมายอังกฤษยอมรับการบันทึกเทปในฐานะเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ต้องมีรายมือชื่อของคู่สัญญา ส่วนการเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและการตอบคำถามสุขภาพ ตามกฎหมายไทยถือว่าการแถลงข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันในขณะทำสัญญา ส่วนประเทศอังกฤษนั้นถือว่า เป็นการที่ผู้รับประกันยินยอมสละประโยชน์ของตน ทั้งที่การโฆษณาเช่นนี้ทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจผิดและถือว่าการที่ผู้รับประกันไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นกรณีที่ ผู้รับประกันไม่ได้ใช้ความระมัดระวังดังที่วิญญูชนคนทั่วไปย่อมคาดหมายได้ว่าคนชราย่อมต้องเจ็บป่วย จึงต้องถือว่าสัญญาประกันชีวิตสมบูรณ์ ไม่สามารถใช้สิทธิบอกล้างโมฆียกรรมได้ และการโฆษณาในลักษณะดังกล่าวของผู้รับประกันไม่ถือว่าเป็นการฉ้อโกงเพราะเป็นการให้คำรับรองใน

อนาคตไม่ใช่การปกปิดข้อเท็จจริงหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จได้ แต่การไม่บอกข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองของสัญญาประกันชีวิตนั้น เป็นการทำกลฉ้อฉลด้วยการนิ่ง ในการฟ้องร้องบังคับคดีกฎหมายของประเทศอังกฤษยอมรับฟังเทปบันทึกเสียงทางโทรศัพท์เป็นพยานหลักฐานได้ ตัวผู้เอาประกันก็สามารถที่จะอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงและขอให้ศาลออกหมายเรียกเทปบันทึกเสียงที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับประกันเข้ามาในคดีเพื่อที่จะเอามาเป็นพยานหลักฐานเป็นประโยชน์ต่อผู้เอาประกันได้ จึงทำให้ผู้เอาประกันได้รับการเยียวยาความเสียหายและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดี ก็สามารถต่อสู้คดีและได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสัญญาและหลักฐานการชำระเงินในการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ได้เป็นอย่างมาก นอกจากนั้นคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ให้สามารถใช้บังคับให้เหมาะสมด้วย โดยควรกำหนดให้การกำหนดเงื่อนไขของผู้รับประกันว่าไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพนั้น ไม่สามารถอ้างเหตุเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เอาประกันมาเป็นเหตุในการปฏิเสธการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

คำสำคัญ : ประกันชีวิต, ประกันชีวิตทางโทรศัพท์, พยานอิเล็กทรอนิกส์, การตอบคำถามสุขภาพ

ABSTRACT

The existence of contract of life insurance made over the phone these days represents a progress in creating a contract. Since Title XX of Book III of the Civil and Commercial Code, law on insurance, was drafted in B.E.2468(1925) where a contract is made face-to-face rather than through technology; laws provided by such code deal with making a contract between persons in each other's presence. Although, at present, the way a contract of life insurance is created is different, i.e. the insurance is sold by an agent by calling the consumer and persuading him to buy the insurance; the Civil and Commercial Code has not been amended and the rule and manners for the creation of contract of insurance over the phone have not been improved. A problem arising from unreformation of laws to catch up with new technology is that parties alleges conditions set by Title XX of Book III of the Civil and Commercial Code (law on insurance), such as requirement of written evidence, of medical exam, or of making true statements during the creation of a contract over the phone, to take advantage of each other. Raising those conditions leads to points in dispute like whether the contract of life insurance is created or whether there is telephone recording is a part of Electronic Commerce. Under English law, when a contract is formed, the record of telephone conversation is allowed to be used as evidence in the litigation. Except for the fact that such kind of evidence is not required to contain signatures of both parties, its essence is similar to a policy of insurance being admissible evidence under Thai law. With regard to disclosing health-related facts and answering health-related questions, under Thai law, it is the assured's duty to make statements in regard to such fact at the time of making a contract while, under English law, if there is no such action, it is deemed that the insurer agrees to waive his benefit. Advertising that there is no question about health or no medical exam makes the assured misunderstand the condition of the contract and failure to know the health-related fact of the insurer is regarded as failure to exercise such care as might be expected from a person of ordinary prudence since the insurer should have known that the elderly usually gets sick: therefore, the contract of life insurance is valid and cannot be avoided. Although advertising so is not deemed to be a fraudulence as it is a warranty of the future performance, not the concealment of the facts or the assertion of a falsehood; intentional silence in respect to the exception of the protection given by the contract of life insurance is deemed to be a fraud. According to English law, the record of telephone conversation is admissible evidence in

litigation. The assured can use it as evidence for proving the fact and request the court to issue a writ directing the insurer to deliver the record he possesses so that it can be used, in favor of the assured, as an evidence. With such provision, the assured is able to be compensated for his damage and have no problem concerning evidence in litigation. He can defend himself in trial and justification will be rendered in justice system.

With all above mentioned, Thai laws on admissibility of electronic evidence should be amended. Doing so will solve the problem concerning contract and evidence of payment for the contract of life insurance made over the phone. In addition, the Insurance Commission should reform Insurance Commission Declaration on Prescription of rules on methods of issuing and offering insurance policy for sale via telephone (telemarketing) B.E. 2552 (2009) so that it is suitable for enforcement. The declaration should provide that if the insurer conditions that, in making a contract, no medical exam is required or no health-related questions are needed to be answered; he cannot allege the health condition of the assured to refuse to make a compensation for damage.

Keywords : Life Insurance, Making a life insurance via phone, Electronic Evidence, Answering Health-related Questions

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ความช่วยเหลือ ทั้งยังให้คำแนะนำและความคิดเห็นต่างๆของการศึกษามาด้วยดีตลอด และผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์กรรมการสอบที่ให้คำปรึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดของสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอขอบคุณสำหรับทุกกำลังใจและทุกการสนับสนุนจากเพื่อนๆ และผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ และครอบครัวที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนมาโดยตลอด และกราบขอบคุณคณาจารย์และบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือและแนะนำด้วยดีตลอดมา

หากสารนิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดความรู้และเป็นประโยชน์ในการศึกษาหรือปฏิบัติ ขอมอบความดีนี้ด้วยการระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน

วันดี พละศึก

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย (1)

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (3)

กิตติกรรมประกาศ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์ 6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา 6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา 7
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา 7
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา 8

บทที่ 2 ความหมาย ประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ 9

2.1 ความหมายการประกันชีวิต 9
2.2 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการประกันชีวิต 10
2.2.1 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการประกันชีวิตในระบบสากล 10
2.2.2 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการประกันชีวิตประเทศไทย 14

2.3 หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันชีวิต 17

2.4 หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 18

2.4.1 หลักการทั่วไปตามกฎหมายสัญญา 18

2.4.1.1 หลักการแสดงเจตนาเพื่อทำสัญญา 18

2.4.1.2 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา 22

2.4.1.3 หลักสุจริต 23

2.4.1.4 หลักความสัญญาต้องเป็นไปตามสัญญา 27

2.4.2 หลักการทั่วไปตามกฎหมายลักษณะประกันชีวิต 28

2.4.2.1 หลักบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย 28

2.4.2.2 หลักการแถลงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิต 29

2.4.2.3 หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญา 33

บทที่ 3 มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ 36

3.1 มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของประเทศอังกฤษ 36

3.1.1 หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิต 38

3.1.2 ลักษณะของสัญญาประกันชีวิต 41

3.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิต 46

3.1.4 การคุ้มครองการทำสัญญาทางโทรศัพท์ 47

3.1.5 การค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน 63

3.1.6 ข้อยกเว้นการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน 64

3.2 มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของประเทศไทย 64

3.2.1 มาตรการกฎหมายลักษณะประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 64

3.2.1.1 บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย 65

3.2.1.2 การแสดงเจตนาเพื่อทำสัญญาประกันชีวิตพาณิชย์ 74

3.2.1.3 หน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิต 89

3.2.2 มาตรการกฎหมายเฉพาะกิจการประกันชีวิตพาณิชย์ 93

3.2.2.1 มาตรการตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 93

(1) เงื่อนไขเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ 94

(2) การชำระเบี้ยประกัน 95

(3) การกำกับดูแลบุคลากรการประกันชีวิต 97

(4) การกำกับดูแลวิธีการออกและการเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิต 102

(5) หน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลการประกันชีวิต 104

3.2.2.2 มาตรการกฎหมายพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 105

บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ 109

4.1 ปัญหาผู้มีส่วนได้เสียขณะทำสัญญา 109

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเริ่มต้นการเกิดสัญญาและการให้ความคุ้มครอง 112

4.3 ปัญหาการแสดงเจตนาและความสมบูรณ์ของสัญญา 118

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์ 121

4.5 ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน 127

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 135

5.1 บทสรุป 135
5.2 ข้อเสนอแนะ 140

บรรณานุกรม 143

ภาคผนวก 147

ภาคผนวก ก 148
ภาคผนวก ข 152

ประวัติผู้เขียน 167

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การประกันชีวิต เป็นวิธีการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกันเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ ทุพพลภาพ และการสูญเสียรายได้ในยามชรา โดยที่เมื่อบุคคลใดต้องประสบกับภัยเหล่านั้น ก็ได้รับเงินเฉลี่ยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัว โดยบริษัทประกันชีวิตจะทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการนำเงินก้อนดังกล่าวไปจ่ายให้แก่ผู้ได้รับภัย การประกันชีวิตเป็นเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยบรรเทาหรือภาระทางการเงินหากเกิดเหตุที่ไม่คาดฝันขึ้นกับร่างกายได้ เช่น การได้รับการชดเชยค่ารักษาพยาบาลกรณีต้องเข้ารับการรักษาในฐานะผู้ป่วยใน ซึ่งเป็นผลจากการประสบอุบัติเหตุ แน่นอนว่าค่ารักษาพยาบาลโดยส่วนใหญ่เป็นจำนวนเงินที่สูงมาก ซึ่งมีผลให้กระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวได้ ในบางครอบครัวอาจถึงขั้นประสบวิกฤตทางการเงินเลยทีเดียว เพราะนอกจากค่ารักษาพยาบาลที่เป็นจำนวนมากแล้ว อาจมีผลให้ผู้ประสบเหตุซึ่งเป็นผู้มีรายได้หลักของครอบครัวไม่สามารถประกอบอาชีพปัจจุบันได้ประกันสุขภาพ ซึ่งเป็นความคุ้มครองส่วนหนึ่งของการประกันชีวิต และนอกจากเรื่องการเจ็บป่วยแล้วที่กล่าวข้างต้นแล้ว ผลิตภัณฑ์การประกันชีวิต ยังมีความคุ้มครองที่ครอบคลุมถึงความคุ้มครองกรณีทุพพลภาพ (พิการ)

ในปัจจุบันมีบริษัทประกันชีวิตใช้โฆษณาโดยกำหนดเงื่อนไขว่าสามารถเข้าทำสัญญาได้ทันทีโดยไม่ต้องตรวจสุขภาพเพื่อใช้ในการจูงใจผู้บริโภคให้มาทำสัญญากับบริษัทด้วยถ้อยคำว่า “ไม่ต้องตรวจสุขภาพ ไม่ต้องตาอบคำถามสุขภาพ ไม่สนใจว่าสุขภาพของคุณจะเป็นเช่นไร” ซึ่งประกันชีวิตประเภทนี้จะมุ่งหมายกลุ่มลูกค้าอายุระหว่าง 50 - 90 ปีและจากการศึกษาพบว่ามีเพียงแบบเดียวคือ ให้ความคุ้มครองกรณีเสียชีวิตเพียงอย่างเดียวไม่มีการสะสมเงินออมไปในคราวเดียวกันโดยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาให้แก่ผู้รับประโยชน์ของผู้เอาประกันในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรมเท่านั้น การยกเว้นเงื่อนไขการตรวจสุขภาพและการไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพนั้นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่อาจจะมีภาวะเจ็บป่วยตามสภาพร่างกายของคนอายุ 50 ปีขึ้นไปและอาจมีภาวะเจ็บป่วยบ้างอย่างอยู่แล้ว ทั้งที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา 865 และ 893 ให้ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ทำสัญญา รวมถึงผู้ที่ใช้ความตายของตนเป็นเงื่อนไขการใช้เงินเช่น กรณีที่บุตรทำประกันชีวิตให้พ่อแม่ โดยบุตรเป็นผู้ชำระเบี้ยประกัน แต่ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่มีผลจูงใจให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตนั้นเรียกเบี้ยประกัน

สูงขึ้นหรืออาจบอกปัดไม่ทำสัญญา เนื่องจากในกฎหมายระบุให้ผู้เอาประกันชีวิตจะต้องใช้ความสุจริตอย่างยิ่งโดยมีหน้าที่ ๆ จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าวให้กับบริษัทผู้รับประกันชีวิตได้ทราบ นอกจากผู้เอาประกันชีวิตแล้ว “ ผู้ที่ใช้ความตายของเขาเป็นเงื่อนไขการใช้เงิน ” เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่จะต้องบอกข้อเท็จจริงดังกล่าวเช่นเดียวกับผู้เอาประกันชีวิต แต่ผู้รับประโยชน์ในสัญญาประกันชีวิตที่ไม่ใช่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ที่ใช้ความตายของเขาเป็นเงื่อนไขการใช้เงินนั้นไม่มีหน้าที่ดังกล่าวที่จะต้องบอกข้อเท็จจริงดังกล่าว แม้ว่าผู้รับประโยชน์จะรู้แล้วไม่บอกก็ไม่มีผลใด ๆ ต่อสัญญาประกันชีวิตและเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ปกปิดไม่ได้บอกผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตข้างต้นไม่ว่าการเป็นโรคเบาหวาน หรือโรคมะเร็งนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญในการคิดเบี้ยประกัน จึงทำให้ข้อเท็จจริงที่ปกปิดไม่ได้บอกบริษัทประกันชีวิตดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่หากบริษัทประกันชีวิตได้รู้ก็จะเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น หรือถ้าข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงมากถึงขนาดที่บริษัทประกันชีวิตถ้าได้รู้ถึงข้อเท็จจริงนั้นก็อาจจะบอกปัดไม่ทำสัญญาประกันชีวิตดังกล่าว

การไม่แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ดังกล่าวกฎหมายก็จะให้สิทธิบริษัทผู้รับประกันชีวิตไม่ปฏิบัติตามสัญญาและบอกเลิกสัญญาได้ เว้นแต่ในกรณีที่ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับอายุของผู้ที่ใช้ความตายของเขาเป็นเงื่อนไขการใช้เงินที่กฎหมายกำหนดให้ลดจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายในกรณีที่เกิดความตายลงให้เป็นไปตามอายุที่แท้จริง แต่ถ้าอายุที่แท้จริงไม่อยู่ในทางที่บริษัทประกันชีวิตจะรับประกันชีวิต เช่นนี้ผลก็กลับไปสู่หลักเดิมที่ให้ผู้รับประกันชีวิตมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ แต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ที่ใช้ความตายของเขาเป็นเงื่อนไขการใช้เงินนั้นจะต้องรู้ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่รู้ แม้จะไม่ได้บอกก็ไม่มีผลใด ๆ เนื่องจากว่า ผู้ไม่รู้นั้นไม่สามารถบอกข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นได้ ส่วนเรื่องระยะเวลาในการบอกกล่าวข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้นมีแค่ช่วงเวลาก่อนรวมถึงเวลาระหว่างทำสัญญาประกันชีวิต ไม่รวมถึงเวลาหลังทำสัญญา

เมื่อพิจารณาจากหลักที่กล่าวมาทั้งหมดเมื่อนำมาใช้กับกรณีที่บริษัทประกันชีวิตโฆษณาว่าสัญญาประกันชีวิตที่ทำนั้นไม่ต้องตรวจสุขภาพแต่อย่างไรก็ตามผู้เอาประกันหรือผู้ที่ใช้ความตายของเขาเป็นเงื่อนไขการใช้เงิน ก็จะต้องบอกกับผู้รับประกันว่าตนเป็นโรคอะไรบ้างหรือบอกปัจจัยอย่างอื่นที่มีผลทำให้ผู้รับประกันให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรืออาจบอกปัดไม่ยอมทำสัญญาถ้าได้รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2397/2536 “….การที่ผู้รับประกันภัยไม่ตรวจสุขภาพของผู้เอาประกันก่อนเป็นการละเลยหาได้ไม่ แม้การประกันชีวิตในทุนประกันภัยตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดไม่จำเป็นต้องตรวจสุขภาพของผู้เอาประกันก็ยังถือไม่ได้ว่าผู้รับประกันไม่ถือเอาเรื่องสุขภาพของผู้เอาประกันเป็นสำคัญ”

ยิ่งไปกว่านั้น รูปแบบของการทำสัญญาประกันชีวิตที่ต้องการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เอาประกันจึงมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเข้าทำสัญญา คือการการประกันชีวิตทาง

โทรศัพท์ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดสัญญาประกันชีวิตได้ทันทีด้วยวาจานับแต่ตอบตกลงทำสัญญาทางโทรศัพท์ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 บัญญัติว่า “อันสัญญาประกันภัยนั้นมิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้” ดังนั้น การทำสัญญาประกันชีวิตจึงเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยวาจา เพียงแต่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับผิดเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เอาประกันจะได้รับใบคำขอเอาประกันชีวิตกรมธรรมประกันชีวิตในภายหลังที่เกิดสัญญาประกันชีวิตแล้ว ซึ่งแตกต่างไปจากการทำประกันชีวิตในแบบเดิมๆที่ผู้เอาประกันจะต้องกรอกใบคำขอเอาประกันชีวิตนั้นซึ่งเดิมมีผลเป็นคำเสนอเข้าทำสัญญาประกันชีวิตของผู้เอาประกันซึ่งก็ไม่ปรากฏว่าในเวลาที่สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นทางโทรศัพท์หรือเมื่อกรอกใบคำขอเอาประกันชีวิตมีการให้ตอบคำถามสุขภาพแต่อย่างใดและไม่ได้จัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้เอาประกันตามแนวปฏิบัติประเพณีทางการค้าแบบเดิมของผู้เอาประกัน รูปแบบการเกิดสัญญาประกันชีวิตนี้เองทำให้ผู้เอาประกันจะไม่มีโอกาสตรวจสอบเอกสารสัญญาต่างๆในกรมธรรม์ว่าตรงตามเจตนาของตนเองหรือไม่โดยทราบรายละเอียดจากเพียงแต่การที่ตัวแทนของบริษัทประกันเป็นผู้แจ้ง ทั้งที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคสองกำหนดให้ สัญญาประกันชีวิตนั้นจะต้องมีเนื้อหาต้องตรงกับกรมธรรม์ นอกจากนั้นทั้งตอนโฆษณาและตอนที่เข้าทำสัญญาด้วยวาจายังไม่มีการแจ้งเรื่องกำหนดระยะเวลารอคอย 2 ปี ซึ่งบริษัทประกันสงวนสิทธิในการบอกเลิกสัญญาไว้ให้ผู้เอาประกันทราบว่าหากมีความตายเกิดขึ้นบริษัทประกันชีวิตก็เพียงแต่ชดใช้ค่าเบี้ยประกันคืนเท่านั้น แต่ไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาแต่อย่างใด

แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ) ได้ออกประกาศเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ออกมาเพื่อกำหนดวิธีการและขั้นตอนในการเสนอขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์ และเพื่อคุ้มครองสิทธิบางประการของผู้เอาประกันแล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และมักจะก่อให้เกิดปัญหาเมื่อผู้เอาประกันได้ถึงแก่กรรม จึงตกเป็นภาระแก่ผู้รับผลประโยชน์ในการต้องมาใช้สิทธิเรียกร้องที่ตนมีตามสัญญา แทนที่จะได้รับประโยชน์สมอย่างที่ผู้เอาประกันต้องการ การที่ผู้รับผลประโยชน์ต้องมาดำเนินคดีโดยอาศัยสิทธิตามกรมธรรม์ซึ่งตนไม่ทราบถึงสัญญาและเงื่อนไขการให้ความคุ้มครองเลยจึงทำให้ต้องเสียเปรียบบริษัทประกันที่ทราบข้อสัญญาอีกฝ่ายคือบริษัทประกันชีวิตเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นในประกาศฉบับนี้ยังมีข้อน่าพิจารณาว่าขัดกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจในการออกประกาศแก่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ) หรือไม่

ด้วยเหตุนี้ที่กฎหมายระบุให้ผู้เอาประกันชีวิตจะต้องใช้ความสุจริตอย่างยิ่งในการที่จะต้องบอกข้อเท็จจริงดังกล่าวให้กับบริษัทประกันชีวิต ถ้าผู้ที่มีหน้าที่ไม่ทำหน้าที่ดังกล่าวบริษัทผู้

รับประกันมีสิทธิที่จะลดจำนวนเงินที่ผู้รับประกันจะต้องจ่ายหรือบอกล้างสัญญา และไม่ยอมใช้เงินประกันตามสัญญาได้ แต่การโฆษณาชวนเชื่อด้วยข้อความในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจว่าผู้รับประกันไม่ถือเอาภาวะสุขภาพของบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของเขาเป็นสำคัญ ทั้งที่ความจริงแล้วภาวะสุขภาพของบุคคลดังกล่าวเป็นสิ่งที่กำหนดความเสี่ยงในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาผู้มีส่วนได้เสียขณะทำสัญญา

หลักส่วนได้เสีย ถือเป็นหลักสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการประกันภัย ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้ มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด” ลักษณะและวิธีการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์นั้น สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบ กฎหมายเพียงแต่บังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือเท่านั้น ดังนั้นสัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้นด้วยวาจานับตั้งแต่ตอบตกลงทำสัญญาทางโทรศัพท์แล้ว โดยที่ไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบเลยว่าผู้เอาประกันคือใครเป็นบุคคลผู้มีส่วนหรือไม่ และใครบ้างที่จะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ จะมีผลผูกพันเพียงใด

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการเริ่มต้นการเกิดสัญญาและการให้ความคุ้มครอง

รูปแบบของการทำสัญญาประกันชนิดไม่ต้องตรวจสุขภาพไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพซึ่งเสนอขายผ่านโทรศัพท์นั้นเนื่องจากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 สัญญาประกันภัยนั้นเป็นสัญญาไม่มีแบบเกิดขึ้นด้วยวาจาได้ ขอเพียงมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ และมีการส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยที่มีเนื้อความต้องตามสัญญาให้ผู้เอาประกันฉบับหนึ่ง และมีการลงลายมือชื่อของผู้รับประกันมีรายละเอียดของผู้รับประกันภัย ก็สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดข้อพิจารณาว่าการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์นี้ สัญญาเกิดขึ้นและให้ความคุ้มครองตามสัญญาตั้งแต่เมื่อไร ระหว่าง ขั้นตอนใด นับตั้งแต่ผู้เอาประกันโทรไปหาเจ้าหน้าที่ หรือตอนที่เจ้าหน้าที่โทรติดต่อกลับมาแจ้งรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย นับตั้งแต่ผู้เอาประกันชำระเงิน หรือภายหลังจากชำระเงินแล้วมีการให้รายละเอียดตามสัญญาโดยผู้เอาประกันตอบตกลงและมีการออกเลขกรมธรรม์ หรือนับจากที่ได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิต

ประการที่สาม ปัญหาการแสดงเจตนาและความสมบูรณ์ของสัญญา

ในส่วนของผู้เอาประกัน การโฆษณาชวนเชื่อโดยถ้อยคำว่า “ ไม่ต้องตรวจสุขหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ” หรือ “ไม่สนใจว่าภาวะสุขภาพของคุณจะเป็นเช่นไร” ทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจว่าแม้ว่าตนเจ็บป่วยอยู่ก็สามารถเข้าทำสัญญาได้และได้รับความคุ้มครองสมบูรณ์ ทั้งที่ความจริงแล้วในกรมธรรม์และในใบคำขอเอาประกันชีวิต ส่วนที่สอง ยังคงถือเอาภาวะความเจ็บป่วยมาเป็นในการ

โต้แย้งความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิตได้ ดังนั้น การเข้าทำสัญญาประกันชีวิตดังกล่าวจะถือว่าเป็นการสำคัญผิดในสาระสำคัญของนิติกรรมซึ่งเป็นโมฆะตามมาตรา 156 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นการสำคัญผิดในคุณสมบัติของทรัพย์สินตามมาตรา 157ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นการทำกลฉ้อฉลตามมาตรา 159 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของผู้รับประกันและผู้เอาประกันสามารถอ้างเหตุดังกล่าวในการบอกเลิกนิติกรรมที่เป็นโมฆียะได้หรือไม่

ประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย จึงได้ออกกฎหมายอนุบัญญัติขึ้นเพื่อการขายประกันชีวิตทางโทรศัพท์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38(5) และมาตรา 70/2 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ออกประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ซึ่งประกาศฉบับนี้เองได้กำหนด แนวทางในการปฏิบัติงานของบริษัทประกันชีวิตในการเสนอขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งในบางข้อของประกาศนั้นยังมีความไม่ชัดเจน รวมทั้งอาจขัดต่อพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 เมื่อพิจารณาถึงข้อความในประกาศข้อ 9.1 ที่ว่า “เมื่อมีการโทรศัพท์ไปยังผู้มุ่งหวัง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะต้องแจ้ง ชื่อตัว ชื่อสกุลของตน เลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันที่กำลังเสนอขาย หลังจากนั้นต้องแจ้งทันทีว่า ตนประสงค์จะเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือ ฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกัน” ซึ่งประกาศข้อ 9.1 ดังกล่าวนั้นขัดกับมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติว่า “ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต หรือรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทตัวแทนประกันชีวิตต้องออกเอกสารการรับเงินของบริษัททุกครั้งที่มีการรับเบี้ยประกันในนามของบริษัท”

นอกจากนั้นสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบ ในมาตรา 867 กำหนดให้เพียงแต่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ก็ฟ้องร้องบังคับคดีได้แล้ว ดังนั้นในกรณีของการซื้อประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์นี้ถือว่าสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นโดยวาจา แล้วนับตั้งแต่ตอบตกลงทำสัญญาและชำระเงิน กรมธรรม์ที่ส่งมาภายหลังเป็นเพียงหลักฐานเป็นหนังสือเท่านั้นแต่ในระหว่างเวลาที่สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้วผู้เอาประกันกลับไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับการชำระเงินใดๆทั้งสิ้นที่แสดงให้เห็นว่าความสิทธิเรียกร้องตามกรมธรรม์ได้เกิดขึ้นแล้ว ทั้งที่มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 กำหนดให้การรับเบี้ยประกันจะต้องออกเอกสารเกี่ยวกับการรับเงินในนามบริษัททุกครั้ง

ประการสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน

ผู้รับประกันซึ่งโฆษณาโดยใช้เงื่อนไขที่ไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ ทำให้มีผู้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตโดยเข้าใจเช่นนั้นจำนวนมาก ทั้งที่จริงแล้วในใบคำขอเอาประกันเอาประกันชีวิต ยังปรากฏข้อความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 "ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือในกรณีประกันชีวิต บุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือบอกปัดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซร้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ" บริษัทผู้รับประกันยังจะอาศัยเหตุดังกล่าว โดยถือว่าผู้เอาประกัน "รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือบอกปัดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซร้" ได้หรือไม่และการที่ผู้รับประกันกำหนดให้ไม่ตรวจสุขภาพหรือไม่ตอบคำถามสุขภาพนั้นเป็นกรณีของมาตรา 866 "ถ้าผู้รับประกันได้รู้ข้อความจริงดังกล่าวในมาตรา 865 นั้นก็ดี หรือรู้ว่าข้อความแถลงเป็นความเท็จก็ดีหรือควรจะได้รู้หากใช้ความระมัดระวังดังจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนก็ดีท่านให้ฟังว่าสัญญานั้นเป็นอันสมบูรณ์" หรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษา ความหมาย ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

รูปแบบการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีการโฆษณาชวนเชื่อโดยข้อความที่ว่า "ไม่ตรวจสุขภาพ ไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ หรือไม่สนใจว่าสุขภาพของคุณจะเป็นเช่นไร" โดยเน้นกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุ ซึ่งข้อความเหล่านี้ทำให้เกิดความเข้าใจว่า ผู้รับประกันจะไม่นำเอาภาวะ

สุขภาพมาบอกเลิกสัญญา ทำให้มีผู้สูงอายุจำนวนมากหลงเชื่อและเข้าทำสัญญาทั้งที่จริงแล้วผู้รับประกันกลับยังถือเอาภาวะสุขภาพดังกล่าวเป็นเหตุในการบอกเลิกสัญญาได้โดยอาศัยเหตุว่าผู้เอาประกันปกปิดข้อความจริงตามมาตรา 865 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การทำสัญญาประกันชีวิตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้สร้างความไม่เป็นธรรมในการทำสัญญา เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ไม่ได้บัญญัติไว้ให้ครอบคลุมสำหรับรองรับรูปแบบการทำสัญญาที่มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในขณะที่ต่างประเทศมีมาตรฐานในการควบคุมสัญญา จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข กฎหมายของประเทศไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานทางด้านสัญญาประกันชีวิต เพื่อรองรับรูปแบบการทำสัญญาประกันชีวิต เพื่อรองรับรูปแบบการทำสัญญาที่จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้และสร้างความเป็นธรรมให้สอดคล้องกับหลักการทำสัญญาและหลักการประกันชีวิต

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 โดยทำการศึกษาถึง มาตรการในการคุ้มครองผู้เอาประกันจากโฆษณาชวนเชื่อของผู้รับประกันในเรื่องของหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงของผู้เอาประกัน เงื่อนไขการตรวจสุขภาพและการตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพ รวมไปถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้เอาประกัน ผู้รับประกัน และตัวแทนประกันชีวิตของไทยเปรียบเทียบกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร(Documentary Research) จากการค้นคว้าและรวบรวมจากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา ตำราวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความในวารสารต่างๆ สิ่งตีพิมพ์อื่นๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ทำให้ทราบ ความหมาย ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.6.2 ทำให้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.6.3 ทำให้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

1.6.4 ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

บทที่ 2

ความหมาย ประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับ การทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพ หรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

2.1 ความหมายการประกันชีวิต

ประมวลกฎหมายแพ่งและและพาณิชย์ ไม่ได้ให้ความหมายของการประกันชีวิตเอาไว้โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาจากมาตรา 861 บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุการณ์อย่างอื่นในอนาคตดังที่ระบุไว้ในสัญญาและในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกัน” ประกอบกับมาตรา 889 ที่บัญญัติว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้นการใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของบุคคลหนึ่ง” แล้วอาจให้ความหมายของการประกันชีวิตได้ว่า “การประกันชีวิต” คือ การประกันภัยที่บริษัทประกันภัยตกลงจะชดใช้เงินนั้นให้ โดยอาศัยเหตุแห่งการเสียชีวิตหรือการมีชีวิตรอดอยู่ของบุคคลหนึ่ง ภายในระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา”

การประกันชีวิตนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิตของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามของการประกันชีวิตไว้ว่า หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับเรื่องชีวิตของบุคคลและรวมถึงการประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวเนื่องกับการประกันชีวิต รวมทั้ง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับชีวิตของบุคคล[1]

กฎหมายเกี่ยวกับการประชีวิตของประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของสัญญาประกันชีวิตไว้ว่าเป็นสัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยยอมรับเอาสิ่งตอบแทนอันได้แก่เบี้ยประกันจำนวนหนึ่ง ซึ่งจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยเพื่อคุ้มครองชีวิตของบุคคลที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เพื่อการจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือทรงชีพอยู่ตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้[2]

---

[1]New York Insurance Law, Article 4 Sections 46(1).

[2]Robert E.Keelon, **Basic Text on Insurance Law**, (St.Paul, Minn : Wast Publishing Co.), p13.

จิตติ ติงศภัทิย์ได้ให้ความหมายว่า “การประกันชีวิต” หมายถึง สัญญาที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงจะใช้จำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้สืบสิทธิของเขา ในเมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายภายในเวลาหรือมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกำหนดไว้ในการนี้ ผู้เอาประกันชีวิตตกลงส่งเบี้ยประกันภัย[3]

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้นการประกันชีวิต หมายถึง การประกันค่าทางเศรษฐกิจแห่งชีวิตของมนุษย์(Economic Value of Human Life) คือเป็นการประกันความสามารถในการหารายได้ของมนุษย์นั่นเอง[4]

การประกันชีวินนั้นมิใช่เป็นการค้ำประกันว่าจะไม่มีภัยอันตรายใดๆเกิดขึ้นกับเนื้อตัวร่างกายเลย หากแต่เป็นวิธีการแบ่งเบา ภาระครอบครัวที่เกิดแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรมอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการเสี่ยงภัยต่างๆ จากบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยกระจายความเสี่ยงไปยังบุคคลอื่นจำนวนมากที่อยู่ในภาวะเสี่ยงภัยทำนองเดียวกัน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แม้ว่าจะมีการประกันชีวิตแล้วก็ตามแต่ละคนก็ยังตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้ด้วยการดำเนินงานของคนกลางที่เรียกว่า ผู้รับประกันภัย ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมเงินที่เรียกว่าเบี้ยประกันชีวิตจากผู้สมัครใจร่วมวิธีการนี้ซึ่งเรียกว่า ผู้เอาประกันชีวิต เพื่อนำไปจ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตที่ต้องประสบกับความเสียหายหรือมรณกรรม

กล่าวโดยสรุปแล้ว การประกันชีวิต หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับชีวิตโดยผู้เอาประกันชีวิตต้องจ่ายเบี้ยประกันชีวิตให้กับผู้รับประกันชีวิตเพื่อเป็นการตอบแทนที่รับเสี่ยงภัยให้ และผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาให้กับผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์ หรือผู้สืบสิทธิของเขา เมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดตามที่ตกลงกันไว้เกิดขึ้น

2.2 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการประกันชีวิต

2.2.1 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการประกันชีวิตในระบบสากล

ความเป็นมาของประกันชีวิตเป็นสิ่งที่เราควรรับรู้ และศึกษาข้อเท็จจริง ประกันชีวิตในโลกเกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีใครรู้แน่นอน ทำได้ก็คือ ข้อสันนิษฐานโดยนักประวัติศาสตร์ แล้วแต่ใครจะตั้งทฤษฎีจากพงศาวดารขึ้นมากล่าวอ้างหนึ่งในทฤษฎีที่น่าสนใจเสนอว่า การประกันชีวิตเกิดขึ้นครั้งแรกประมาณ 2000 ปี ก่อนคริสตกาล

---

[3]จิตติ ติงศภัทิย์, <u>กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย</u>, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.), หน้า137.

[4]สมพิศ เล็กเฟื่องฟู, <u>การขายประกันชีวิต</u>, (กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา, 2538), หน้า 3.

โดยยุคกษัตริย์แห่งกรุงบาบิโลนได้ตราประมวลกฎหมายฉบับแรกของโลกเรียกว่า Code of Hammurabi กฎหมายเล่มนี้มีกฎเกณฑ์หนึ่งซึ่งน่าจะเป็นจุดกำเนิดของการประกันภัยทั้งมวล กล่าวคือพวกพ่อค้าที่แล่นเรือค้าขายอยู่ในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจะต้องทำข้อตกลงกันว่าถ้าพ่อค้าทางเรือคนใดคนหนึ่งส่งสินค้าทางเรือไปขายยังต่างประเทศ หากพ่อค้าผู้นั้นจะขอกู้เงินจากนายทุนผู้ให้กู้ ผู้ขอกู้จะต้องจ่ายเพิ่มขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อรับรองว่าหากสินค้าที่บรรทุกไปขายนั้นถูกปล้นสะดม หรือเรือเกิดภัยพิบัติใดๆ พ่อค้านั้นก็ไม่ต้องจ่ายเงินคืนเงินที่กู้ไป โดยถือว่าเงินกู้ครั้งนั้นเป็นอันสิ้นสุดลง เงินที่เพิ่มก้อนดังกล่าว จึงอนุมานได้ว่าเป็นเงินเบี้ยประกันภัย[5]

เมื่อราว 3 พันปีก่อนคริสต์ศักราช พ่อค้าชาวจีนได้คิดใช้หลักของการประกันภัยขึ้น โดยพ่อค้าเหล่านั้นได้ประกันต่อความเสียหายของสินค้าราคาแพงที่ขนส่งทางเรือตามลำน้ำแยงซีเกียง ภัยที่ประกันคือ ภัยจากหินใต้น้ำแกระแสน้ำเชี่ยวในแม่น้ำ สินค้าดังกล่าวบางครั้งก็เป็นทรัพย์ทั้งหมดที่พ่อค้ามีอยู่ เมื่อมีความกลัวต่อความหายนะ พ่อค้าจึงได้ประกันภัยไว้ โดยการกระจายโอกาสที่จะเกิดความหายนะออกไป เขาเหล่านั้นให้เหตุผลดังกล่าวว่า ถ้าเรือ 100 ลำ แต่ละลำบรรทุกสินค้า 100 ห่อ ได้เริ่มเดินทางที่ต้นกระแสน้ำเชี่ยว พ่อค้าจะกระจายความเสี่ยงภัยโดยในเรือแต่ละลำ พ่อค้าจะบรรทุกสินค้าของตนในเรือเพียงคนละ 1 ห่อต่อเรือ 1 ลำ จนครบ 100 ลำ การสูญเสียเรือ 1 ลำ จะทำให้พ่อค้าแต่ละคนสูญเสียสินค้าเพียงคนละ 1 ห่อเท่านั้น

จากการบันทึกไว้ในเรื่องของกำเนิดการประกันภัยนั้น ยังมีอีกทางหนึ่งว่า ชาวบาบิโลนซึ่งอาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำยูเฟรติสเมื่อประมาณห้าพันปีล่วงมาแล้ว ได้ผลิตสินค้าออกขาย และได้ส่งลูกจ้างหรือทาสของตนออกไปเร่ขายสินค้าตามเมืองต่างๆ ทาสหรือลูกจ้างของตนนี้ไม่มีส่วนได้เสียในกำไรที่เกิดขึ้นกับการขายสินค้าเหล่านั้นเลย และไม่มีอำนาจในการตกลงกับผู้ซื้อนอกเหนือไปจากที่ได้รับคำสั่งจากนายของตนเท่านั้น พอการค้าเจริญขึ้น การทำงานของทาสหรือลูกจ้างก็เกิดความไม่สะดวก เนื่องจากขาดอำนาจต่าง ๆ ดังกล่าว การใช้ทาสหรือลูกจ้างก็เปลี่ยนไปเป็นใช้พ่อค้าเร่ (travelling sales-man) ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า darmatha แปลว่าคนตีกลอง เป็นผู้รับสินค้าจากพ่อค้าไปจำหน่าย ยังเมืองต่าง ๆ พวกพ่อค้าเร่นี้ต้องมอบทรัพย์สิน ภรรยา และบุตรที่อยู่ทางบ้านให้พ่อค้าเป็นประกัน โดยมีสัญญากันว่ากำไรที่ได้รับนั้นพ่อค้าเร่ต้องแบ่งให้พ่อค้าเจ้าของสินค้าครึ่งหนึ่ง หากพ่อค้าเร่หนีหายไป หรือถูกโจรปล้นเอาสินค้าไปหมดบรรดาทรัพย์สินจะถูกพ่อค้าริบ และภรรยากับบุตรก็จะตกเป็นทาสไปด้วย เงื่อนไขดังกล่าวนี้เมื่อปฏิบัติไปเพียงเล็กน้อย บรรดาพ่อค้าเร่ก็ไม่พอใจ จึงเกิดการแข็งข้อ ไม่ยอมรับเงื่อนไขอันเสียเปรียบนี้ และในที่สุดก็ตกลงเงื่อนไขใหม่ว่า ถ้าการสูญเสียสินค้าโดยมิใช่ความผิดของพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าเร่มิได้เพิกเฉยต่อการป้องกันรักษาสินค้าอย่างเต็มที่แล้ว

---

[5]สมาคมประกันชีวิตไทย, ประวัติการประกันชีวิต, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556 จาก www.thaiinsuranceetc.com/blog.

ให้ถือว่าพ่อค้าเร่ไม่มีความผิดพ่อค้าเจ้าของสินค้าจะริบทรัพย์สินบุตรภรรยาไม่ได้ ข้อตกลงนี้จึงได้ใช้ต่อมาอย่างแพร่หลายในการค้าสมัยนั้น นับได้ว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นของการประกันภัยในสมัยโบราณ[6]

ต่อมาชาวกรีกได้รับเอาความคิดของชาวบาบิโลนมาใช้กับการเดินเรือของตนในราวสามพันปีมาแล้ว คือยอมให้เอาเรือหรือสินค้าของตนเป็นประกันเงินกู้ที่ต้องกู้ยืมจากนายทุนมาในการจัดซื้อสินค้า โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าเรือสินค้าลำนั้นไม่กลับท่า เจ้าหนี้จะมาเรียกร้องหนี้สินคืนจากเจ้าของเรือไม่ได้ นับได้ว่าการประกันภัยทางทะเลได้เริ่มขึ้นในระยะนี้ ซึ่งได้ถึงกับมีการจัดตั้งเป็นสถาบัน การประกันภัยทางทะเลในกรุงเอเธนส์สมัยนั้น

ทางด้านประกันชีวิตนี้ ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่าเริ่มมีกันตั้งแต่เมื่อใด ทราบกันเพียงว่าชาวกรีกและชาวโรมันในสมัยโบราณใช้วิธีบริจาคเงินช่วยในการทำศพด้วยการเก็บเงินจากคนที่ไปโบสถ์ในวันอาทิตย์คนละเล็กละน้อยเป็นรายเดือน เพื่อเป็นการช่วยเหลือในการทำศพผู้ตาย และต่อมาได้จัดตั้งสมาคมรับประกันในหมู่พวกทหารขึ้น สมาชิกที่ตายจะได้เงินสำหรับทำศพ และจะได้รับเงินบำนาญเมือถึงวัยชรา เป็นต้น พฤติการณ์เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของการประกันชีวิตขึ้นแล้วในสมัยโบราณ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการประกันภัยในสมัยโบราณดังกล่าวคงเป็นวิธีการง่าย ๆ ปราศจากแบบแผนหรือระเบียบที่แน่นอน จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งธุรกิจประกันภัยในรูปของบริษัทการค้าขึ้นเมื่อราว พ.ศ . 1853 ที่เมือง Flanders ในอิตาลี และในช่วงศตวรรษนั้น การค้าขายทางทะเลมีความสำคัญที่สุด ได้มีสัญญาประกันภัยฉบับแรกได้ถูกบันทึกไว้ปรากฏอยู่ สัญญาประกันภัยทางทะเลเกี่ยวกับสินค้าของเรือซานตาคาลา ที่เมืองเจนัวในปี พ.ศ . 1890 และในปี 2117 พระนางเอลิซาเบธแห่งประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายจัดตั้งหอประกันภัยขึ้นสำหรับขายกรมธรรม์ประกันภัยทางทะเล ทำให้ธุรกิจประกันภัยของอังกฤษได้เจริญก้าวหน้าวิวัฒนาการเรื่อยมา เริ่มต้นแต่ดำเนินงานในรูปสำนักงานจนเป็นสมาคม สัญญาประกันภัยของอังกฤษฉบับแรกที่บันทึกไว้คือ “The Broke Sea Ins u rance Policy” ซึ่งยังเก็บรักษาไว้ตั้งแต่ พ. ศ. 2190[7]

อังกฤษดูจะเป็นแหล่งกำเนิดของการประกันชีวิต หากไม่นับเอายุคบาบิโลนถือเป็นรากเหง้าดูจะโบราณเกินไป ขยับเข้ามาอีกหน่อย พอเรียกได้ว่าเป็นธุรกิจประกันชีวิตจริงๆ ก็ต้องยกให้ประเทศอังกฤษ หลังเกิดเหตุการณ์มหาอัคคีภัยในลอนดอน (The great fire of London) ปี ค.ศ. 1666 เป็นเหตุให้เกิดการก่อตั้งบริษัทประกันภัยเป็นกิจจะ

---

[6]ไชยยงค์ ชูชาติ, “ประวัติการประกันภัย,” วารสารข่าวสารประกันภัย 2, 1 (มิถุนายน 2554): 28.

[7]เสริม สุขะ, <u>การประกันภัย</u>, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงศิลป์, 2520), หน้า 3.

ลักษณะ นอกจากประกันอัคคีภัยแล้วยุคนั้นยังมีการประกันภัยทางทะเลเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเพราะอังกฤษมีสถานะเป็นเจ้าแห่งการค้าขายทางทะเลของโลกในยุคนั้น

การประกันชีวิตเกิดขึ้นในราวปีค.ศ. 1697 มีบริษัทประกันภัยรับประกันแม่ม่ายและลูกกำพร้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นธุรกิจประกันชีวิตของโลก บริษัทแรกที่ให้บริการเรื่องนี้ได้แก่ perpetual Assurance office, The Hampshire Society ต่อมาในปี ค.ศ. 1850 มีการคิดอัตรามรณะขึ้นเป็นครั้งแรก

อังกฤษจึงเป็นเสาหลักของการประกันภัย และขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเหตุที่มีลักษณะเป็นจุดเริ่มต้นและพัฒนาธุรกิจการประกันภัย และประกันชีวิตอย่างต่อเนื่องมาหลายร้อยปีอุตสาหกรรมการประกันภัย การประกันชีวิต ได้ลงหลักปักฐานกลายเป็นเสาหลักเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสามารถขยายอาณาเขตทำธุรกิจไปยังต่างประเทศ[8]

การประกันชีวิตในระยะแรก การประกันชีวิตถูกมองว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์จากชีวิตของมนุษย์อย่างไร้ศีลธรรม และในหลายประเทศได้ออกกฎหมายห้ามการดำเนินการดังกล่าว โดยเฉพาะในฝรั่งเศสก่อนปี พ . ศ . 2363 และอิตาลีระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19 แต่ในอังกฤษไม่มีการห้ามดำเนินกิจการดังกล่าว

นักทฤษฎีและนักคณิตศาสตร์ในภาคพื้นยุโรปจำนวนมากได้อุทิศตนในการพัฒนาความรู้ด้านประกันชีวิต จอห์น แกรนด์ ได้รวบรวมสถิติการตายเนื่องจากกาฬโรค และในปี พ.ศ. 2204 ได้พิมพ์หนังสือชื่อ “ธรรมชาติและข้อสังเกตทางการเมือง” ผลงานดังกล่าวถือว่าเป็นการแสดงตัวเลขทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นครั้งแรก

Edmund Hally นักคณิตศาสตร์ได้ศึกษาสถิติการตายในเมือง Breslau ในระหว่างปี พ . ศ . 2230 - 2234 และได้พิมพ์ผลงานชื่อ “สถิติมรณกรรมในเบรสเลาว์” โทมัส ซิมป์สัน ได้พิมพ์ ผลงานเรื่อง “ธรรมชาติและกฎการเปลี่ยนแปลง” ในปี พ. ศ. 2283 เรื่อง “ข้อกำหนดเบี้ยประกันรายปีและการลดอัตราการจ่ายกรณีตาย” ในปี 2385 แนวความคิดในวิชาการด้านประกันชีวิตของ ซิมป์สัน กว้างและชัดเจนยิ่งกว่าผลงานของบุคคลอื่น ๆ ก่อนหน้านั้น

ระยะแรกของการประกันชีวิต Richard Martin กับพวกได้เสนอแนวทางที่เกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นครั้งแรกในปีพ. ศ . 2079 กล่าวโดยสรุปก็คือหากผู้เอาประกันถึงแก่ความตายภายใน 12 เดือน ผู้รับประกันจะจ่ายเงินเป็นจำนวน 400 ปอนด์ ต่อมาได้มีคดีขึ้นสู่ศาลว่า คำว่า 12 เดือนนั้น หมายถึง เดือนทางจันทรติ หรือตามปฏิทิน ศาลได้ตัดสินเอาความผิดกับผู้รับประกันเนื่องจากสัญญาประกันภัยเคลือบคลุม แนะแนวทางคำพิพากษาดังกล่าวยังใช้กันอยู่จนทุกวันนี้

---

[8]เสริม สุขะ, *เพิ่งอ้าง*, หน้า 5.

ในปี พ. ศ. 2241 บาทหลวง William Assheton ได้วางโครงการก่อตั้งบริษัทประกันชีวิตชื่อบริษัทเมอเซอร์ในลอนดอน โดยจุดประสงค์เพื่อเป็นการให้ประโยชน์ต่อแม่หม้ายในปีต่อมา ก็มีองค์การในลักษณะคล้ายกัน ภายใต้ชื่อว่า “สมาคมเพื่อแม่หม้าย” แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความจริงที่ว่า ยังไม่ได้มีการรวบรวมสถิติเกี่ยวกับการตายอย่างถูกต้อง อันจะเป็นกฎเกณฑ์ของการดำเนินการขององค์การต่าง ๆ ตามมาตรฐานของการประกันชีวิต ศาสตราจารย์ James L. Athearn ได้กล่าวว่า สมาคมดังกล่าวเป็นองค์การแรกของการประกันชีวิต

องค์การที่เกี่ยวกับการประกันชีวิตอีกองค์การหนึ่งซึ่งมีชื่อเสียงมากในอังกฤษคือ “สมาคมมิตรสัมพันธ์เพื่อการประกันภัย” ซึ่งก่อตั้งใน พ. ศ. 2249 และต่อมาได้รวมอยู่ในสหภาพนอร์ วิชในปี พ . ศ . 2409 องค์การนี้ได้โฆษณากิจการต่อสาธารณชน ดังนั้น อาจถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ได้เสนอความรู้เกี่ยวกับการใช้ประกันชีวิตต่อสาธารณชน

บริษัทประกันชีวิตซึ่งเก่าแก่และยังดำเนินกิจการอยู่ในปัจจุบันนี้คือ “สมาคมเพื่อการประกันชีวิตที่เสมอภาค” (The Society for the Equitable Assurance of Lives and Survivorships) หรือที่เรียกว่าว่า “Old Equitable” ซึ่งก่อตั้งในปี พ.ศ. 2305 โดย Thomas Shimpson และด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนจาก Edward Rowe Mores อย่างไรก็ดี สมาคมนี้ได้เริ่มต้นก่อนหน้านั้น โดย โทมัส ซิมป์สัน และ เจมส์ ดิคสัน ในปี พ . ศ. 2229 แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการจนหลังเจมส์ ดิคสัน ตายลง โทมัส จึงได้ดำเนินการต่อมา จนสมาคมก่อตั้งขึ้นได้ สำหรับการคำนวณเบี้ยประกัน ได้คิดจากอายุของผู้เอาประกันและระยะเวลาที่คุ้มครอง การยื่นขอเอาประกันต้องทำเป็นหนังสือ และระบุข้อมูล 2 ประการคือ สถานะทางสุขภาพ รวมทั้งอาชีพและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เอาประกัน องค์การนี้ได้ใช้ประโยชน์จากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งคำนวณโดยนักคณิตศาสตร์ ในอันที่จะกำหนดตารางเกี่ยวกับอัตราการตาย นับแต่ก่อตั้งองค์การนี้ ธุรกิจการประกันชีวิตได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วจนปัจจุบัน

2.2.2 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการประกันชีวิตประเทศไทย

ในยุคแรกกิจการประกันภัยเริ่มในยุโรปมานานแล้ว เมื่อมีชาวต่างชาติเข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา อาจมีการประกันภัยกันบ้างแล้ว โดยเฉพาะการประกันทางทะเล และขนส่ง แต่เป็นการที่ชาวต่างชาติทำประกันภัยเองไม่เกี่ยวมาถึงไทย การประกันภัยเริ่มขึ้นในประเทศไทยปรากฏขึ้นสมัยรัตนโกสินทร์

ประมาณปี พ.ศ. 2368 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งยังทรงผนวชอยู่ ได้ทรงสั่งซื้อเครื่องพิมพ์จากประเทศอังกฤษ และโดยที่เกรงว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นในระหว่างทาง จึงได้สั่งให้เอาเครื่องพิมพ์ดังกล่าวประกันภัยระหว่างการขนส่งในนามของพระองค์เอง แสดงว่าการประกันภัยนั้นได้เริ่มแผ่เข้ามาถึง

เมืองไทยแล้ว และอาจกล่าวได้ว่าไทยได้รู้จักวิธีการประกันภัย หรือการประกันภัยทางขนส่งสินค้าของได้เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3

การประกันภัยที่ควรจะนับว่าเกิดขึ้นในประเทศไทยโดยตรงได้เริ่มจากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา คือในรัชกาลนี้มีฝรั่งเศสเข้ามาตั้งห้างค้าขายมาก ห้างฝรั่งเศสเหล่านี้ปรากฏว่า บางห้างได้เป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยต่างประเทศด้วย เท่าที่ปรากฏมีดังนี้[9]

1) ห้างบอเนียว ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ. ศ. 2399 เป็นตัวแทนของ Netherlands Indea Sea and Fire Insurance Company รับประกันทางทะเล และประกันอัคคีภัย กับเป็นตัวแทนของ North China Insurance Company

2) ห้างสก๊อต ตั้งขึ้นเมือง พ. ศ. 2399 เหมือนกัน เป็นตัวแทนของ Ocean Marine Insurance Company

3) ห้างบิกเกนแบ็ก ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2401 เป็นตัวแทนของ Colonial Sea and Fire Insurance Company

สมัยรัชกาลที่ 5 คณะทูตจากประเทศอังกฤษได้ขอพระบรมราชานุญาตให้บริษัทอิ๊สเอเซียติก จำกัด ของชาวอังกฤษดำเนินธุรกิจรับประกันชีวิตประชาชนคนไทยและชาวต่างประเทศในประเทศไทย ในฐานะตัวแทนของบริษัทเอควิตาเบิลประกันภัยแห่งกรุงลอนดอน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงอนุญาต โดยมีสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เป็นผู้ถือกรมธรรม์เป็นคนแรก

หลังจากนั้นมาธุรกิจประกันชีวิตก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะกรมธรรม์ต้องส่งมาจากประเทศอังกฤษและคนไทยก็ยังไม่มีความสนใจ ธุรกิจประกันชีวิตต้องหยุดชงักไปเองในปลายรัชกาลที่ 5 นั่นเอง แต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นกิจการประกันภัยในด้านที่ไม่ใช่ประกันชีวิต ก็ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ห้างฝรั่งที่ตั้งในเมืองไทยส่วนมากเป็นตัวแทนของบริษัทรับประกันต่างประเทศหลายแห่ง และนอกจากบริษัทอิ๊สเอเซียติก จำกัดแล้ว ก็ยังมีหลายห้างที่เป็นตัวแทนของบริษัทประกันชีวิตของต่างประเทศ เช่น[10]

1) ห้างสยามฟอเรสต์ เป็นตัวแทนของ Commercial Union Assurance Company

2) ห้างเบนเมเยอร์ เป็นตัวแทนของ Nordstern Life Insurance Company of Berlin

---

[9]สมาคมประกันชีวิตไทย, ประกันชีวิตครั้งแรกของโลก สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556 จาก www.easyinsurance4u.com/knowledge_0.asp.

[10]สมาคมประกันชีวิตไทย, *เพิ่งอ้าง.*

3) ห้างหลุยส์ ที เลียวโนเวนส์ เป็นตัวแทนของ China Mutual Life Insurance Company

สมัยนั้นบริษัทหรือห้างที่จะตั้งกิจการประกันภัยโดยตรงขึ้นในเมืองไทยยังไม่มี เว้นแต่บริษัทเรือเมล์จีนสยามได้รับอำนาจพิเศษให้ดำเนินกิจการรับประกันอัคคีภัยและรับประกันภัยทางทะเลด้วย อย่างไรก็ตามนับได้ว่า การประกันภัยนับว่าได้มีมาแล้วนับแต่การประกันอัคคีภัย การประกันทางทะเล การประกันชีวิตและการประกันรถยนต์ ก็ได้มีมาในเวลาไล่เลี่ยกัน เช่น ห้างสยามอิมปอร์ต เป็นตัวแทนของ Motor Union Insurance Company รับประกันรถยนต์แสดงว่าการประกันภัยต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นของใหม่สำหรับเมืองไทยเลย เคยมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 และรัชกาลที่ 5 แล้ว

กฎหมายฉบับแรกเท่าที่ค้นพบ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกันภัย คือ พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร . ศ . 130 (พ . ศ . 2454) ซึ่งมาตรา 115 บัญญัติว่า “บริษัทเดินรถไฟ รถราง บริษัทรับประกันต่าง ๆ บริษัททำการคลังเงินเหล่านี้ ท่านห้ามมิให้ตั้งขึ้นนอกจากได้รับพระบรมราชานุญาต”

ในปี พ. ศ. 2467 ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้น มีบรรพ 3 ลักษณะ 20 เป็นเรื่องการประกันภัยรวมอยู่ด้วย เป็นการรับรู้ข้อตกลงในเรื่องประกันภัยว่าเป็นสัญญาที่ผูกพันชอบด้วยกฎหมาย และได้มีบทบัญญัติลักษณะห้างหุ้นส่วนบริษัท มาตรา 1014 ไว้ว่า ห้าม มิให้ตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัท เพื่อทำการประกันภัยขึ้น เว้นแต่จะได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเป็นพิเศษ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการเริ่มควบคุมการก่อตั้งบริษัทประกันภัยไม่ให้ตั้งโดยเสรี แต่ยังมิได้ควบคุมการดำเนินกิจการโดยตรง

ชาวต่างประเทศในขณะนั้นได้ติดต่อขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม แต่ทางกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงคมนาคมยังไม่พร้อมที่จะรับการ จดทะเบียนประกอบธุรกิจประกันภัยในทันที เพราะเห็นว่าการประกันภัยเป็นธุรกิจที่ต้องดำเนินโดยมีส่วนเกี่ยวพันถึงสาธารณชนในด้านความผาสุกและปลอดภัย จึงได้มีการกำหนดธุรกิจประกันภัยไว้ในกฎหมายที่ว่าด้วยความผาสุกและปลอดภัยแห่งสาธารณชน ทั้งจำเป็นต้องกำหนดระเบียบการปฏิบัติในการควบคุมธุรกิจให้มีมาตรฐานและปลอดภัยด้วย

สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ปี พ. ศ.2467 ดังกล่าวข้างต้นได้ถูกยกเลิก และใช้บทบัญญัติบรรพ 3 ที่ตรวจชำระใหม่ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2472ซึ่งบรรพ 3 ที่ตรวจชำระใหม่ก็มีบทบัญญัติลักษณะ 20 ว่าด้วยประกันภัยตั้งแต่มาตรา 861 ถึงมาตรา 897 และมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

2.3 หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันชีวิต

2.3.1 กฎแห่งจำนวนมาก (Law of Large Numbers)

กฎแห่งจำนวนมาก (Law of Large Numbers) หมายถึง โอกาสที่เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยสิ่งที่ต้องการทราบผลและนำไปใช้ในการคำนวณคือจำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ระดับ(Degree)หรือความถี่(Frequency) ของความน่าจะเป็นไปซึ่งในแต่ละช่วงเวลานั้นมีไม่เท่ากัน ทำให้เกิด “ความไม่แน่นอน” (Uncertainty) และการคำนวณหาระดับของความแตกต่างระหว่างความไม่แน่นอนเป็นสิ่งจำเป็นมากเนื่องจากต้องตัดความไม่แน่นอนออกไปหรือให้มีน้อยที่สุด เพราะความไม่แน่นอนจะมีผลต่อการจ่ายค่าสินไหมทดแทนการลดความไม่แน่นอนลงไปจะต้องอาศัยกฎแห่งจำนวนมาก ระดับความไม่แน่นอนนี้เองมีส่วนสำคัญในการเฉลี่ยค่าความสูญเสียในระหว่างผู้เอาประกัน ถ้าไม่ทราบระดับแห่งความไม่แน่นอนที่แท้จริงแล้วย่อมทำให้ไม่สามารถกำหนดอัตราเบี้ยประกันได้[11]

2.3.2 หลักความน่าจะเป็นไปได้ (Principles of Probability)

หลักความน่าจะเป็นไปได้ (Principles of Probability) หมายถึง โอกาสของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในอนาคต ในจำนวนของความไม่แน่นอนทั้งหลายนั้นความแน่นอนจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด โอกาสที่กล่าวในที่นี้ คือ ความน่าจะเป็นไปได้ (Probability) ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่เป็นมูลฐานของการประกันภัย ถือเป็นเพียงการประมาณการ (Approximate) ของโอกาสที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นได้และเป็นหลักพื้นฐานที่บริษัทประกันภัยนำไปใช้เป็นประมาณการในการคำนวณอัตราเบี้ยประกันที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันต่อไป[12]

2.3.3 กฎของการเฉลี่ย (Law of Average)

กฎของการเฉลี่ย(Law of Average) หมายถึง การเฉลี่ยความสูญเสียในกลุ่มผู้เสี่ยงภัยด้วยกัน หากมีภัยเกิดขึ้นความสูญเสียมีเท่าใดก็ต้องเฉลี่ยกันไปในระหว่างผู้เสี่ยงภัย ค่าสูญเสียที่เฉลี่ยกันนี้แสดงออกในรูปของเบี้ยประกัน ถ้าเบี้ยประกันสูงก็จะมีจำนวนผู้เสี่ยงภัยในกลุ่มน้อย การประกันภัยจึงดำเนินไปได้ยาก ถ้าเบี้ยประกันต่ำมากก็จะมีผู้ทำประกันมากขึ้น วิธีการทำให้เบี้ยประกันต่ำคือการรวมกลุ่มผู้เสี่ยงภัยให้รวมกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ นอกจากนั้นยังต้องลดภาระในค่าเฉลี่ย

---

[11]ประเสริฐ ประภาสะโนบล. <u>หลักการประกันภัย</u>**.** พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2539), หน้า 66.

[12] ประเสริฐ ประภาสะโนบล, *เพิ่งอ้าง*, หน้า 67.

การสูญเสียโดยการคัดกรองการเสี่ยงภัยขั้นต้น เช่น การตรวจสภาพรถที่จะเอาประกัน ก็จะทำให้ค่าเฉลี่ยค่าสูญเสียมีอัตราลดลงไปด้วย ดังนั้นกฎของการเฉลี่ยจึงเป็นหลักการสำคัญมากของการประกันภัย[13]

2.4 หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.4.1 หลักการทั่วไปตามกฎหมายสัญญา

2.4.1.1 หลักการแสดงเจตนาเพื่อทำสัญญา

ความคิดดั้งเดิมของกฎหมายโรมันตั้งแต่ยุคแรกจนถึงยุคคลาสสิคนั้น เจตนามีความสำคัญน้อยกว่าวิธีการในการสื่อเจตนาหรือแบบของนิติกรรม เพราะนักกฎหมายโรมันไม่เห็นว่าการแสดงเจตนาจะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายได้ ลำพังการที่ผู้ทำนิติกรรม “ต้องการ” อะไร ยังไม่เพียงพอ ผู้ทำนิติกรรมต้อง “สื่อแสดง” ถึงความต้องการของเขาออกมาด้วยวิธีการอย่างหนึ่ง เจตนาหรือความต้องการนั้นจึงจะมีผลทางกฎหมาย ดังนั้น การเกิดหรือการโอนสิทธิจะต้องมีการกระทำบางอย่างหรือการเปล่งวาจาด้วยคำพูดบางคำ การกระทำหรือคำพูดนี้คือแบบแห่งนิติกรรม ที่จะก่อให้เกิดผลในทางกฎหมาย และหากไม่ทำตามแบบแล้ว แม้เจตนาจะบกพร่อง ผลในทางกฎหมายก็เกิดอยู่ดี เจตนาจะเป็นอย่างไรไม่สนใจ สนใจเพียงว่านิติกรรมนั้นได้ทำตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดก็เพียงพอแล้ว แต่กฎหมายโรมันนั้นยังไม่สามารถที่จะแยกลักษณะของการแสดงเจตนาที่ไม่ตรงกับเจตนาภายในออกจากการแสดงเจตนาโดยวิปริต เพราะในยุคนั้นเองก็ยังไม่สามารถแยกความเป็นโมฆะออกจากความเป็นโมฆียะได้ ทั้งยังไม่เข้าใจถึงการแสดงเจตนาที่เป็นไปโดยทุจริต ดังนั้นในกรณีของการก่อเจตนาโดยวิปริต นั้นจะมีความสำคัญก็เฉพาะด้วยกฎของ Pretore หรือระบบ ius honorarium เท่านั้น มิใช่ด้วยระบบของกฎหมายแพ่งโรมันหรือ ius civile

ความสำคัญของการแสดงเจตนาเริ่มปรากฏในยุคของจักรพรรดิจัสติเนี่ยน นั้น ความสำคัญในเรื่องแบบลดลงตามพัฒนาการความจำเป็นในทางปฏิบัติในทางการค้า และได้ให้ความสำคัญกับเจตนามากขึ้น เจตนาจึงมีความสำคัญในการกำหนดผลทางกฎหมาย[14]

เจตนาที่จะมีความหมายหรือความสำคัญนั้น จะต้องแสดงออกมาให้ปรากฏ ซึ่งโดยปกติแล้วเจตนาที่แสดงออกมานั้นมักจะตรงกับเจตนาภายในเสมอ เนื่องจากเกิดจาก

---

[13] ประเสริฐ ประภาสะโนบล, *เพิ่งอ้าง*, หน้า 68.

[14] ร.แลงกาต์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน) เล่ม 1, คำสอนชั้นปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2478, หน้า 12.

กระบวนการคิด ตัดสินใจและการกระทำ ซึ่งการกระทำนั้นก็ต้องมาจากสิ่งที่ตัดสินใจนั่นเอง การแสดงเจตนาที่ไม่ตรงกันกับในใจจึงเป็นเหมือนร่างกายที่ปราศจากวิญญาณ

อย่างไรก็ตาม อาจจะเกิดกรณีที่การแสดงเจตนาออกมานั้นไม่ตรงกับเจตนาในใจจริง ซึ่งเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี เช่น มีการแสดงเจตนา ซึ่งมิได้มีเจตนาที่แท้จริงของบุคคลผู้แสดงเจตนานั้นอยู่เลย หรือการแสดงเจตนาที่แท้จริงแตกต่างจากเจตนาที่แสดงออก รวมทั้งกรณีที่มีการแสดงเจตนาและการแสดงเจตนานั้นตรงกับเจตนาที่แท้จริงในใจ แต่เจตนาที่แท้จริงนี้เกดขึ้นในลักษณะที่ผิดปกติเพราะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาแทรกแซงรบกวนทำให้การแสดงเจตนาผิดปกติไป

ในทุกกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้อาจกล่าวว่าเป็นการแสดงเจตนาที่ไม่ตรงกับในใจ แต่ผลของนิติกรรมจะเป็นอย่างไรนั้นจะต้องพิจารณากันต่อไป ตามหลักเกณฑ์ทางทฤษฎีที่มีอยู่ 4 ทฤษฎี กล่าวคือ[15]

(1) ทฤษฎีเจตนาภายในสำคัญกว่าเจตนาที่แสดงออกมา

ทฤษฎีนี้มาจากแนวคิดของนักนิติศาสตร์ฝรั่งเศส ซึ่งถือองค์ประกอบที่สำคัญอย่างเดียวคือ เจตนาที่แท้จริงของบุคคล ดังนั้น ถ้ามีการแสดงเจตนาที่ไม่ตรงกับเจตนาในใจจริง นิติกรรมจะไม่มีผลใดๆ ในทางกฎหมายเลยเพราะการขาดเจตนาที่แท้จริงทำให้ขาดองค์ประกอบแรกที่สำคัญของนิติกรรม แม้ในความเป็นจริง เจตนามีความจำเป็นต้องแสดงออกมาภายนอกแต่การแสดงออกที่ไม่สอดคล้องกับเจตนาที่แท้จริง ก็ไม่ควรจะมีคุณค่าเป็นการแสดงเจตนา ส่วนในกรณีกฎหมายให้ความสำคัญต่อการแสดงเจตนาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนาที่แท้จริงนั้นก็เป็นเรื่องของข้อยกเว้น

(2) ทฤษฎีที่ถือการแสดงเจตนาสำคัญกว่าเจตนาภายใน

สำหรับทฤษฎีนี้เกิดจากการศึกษาของสำนัก “Pandettistica” ของเยอรมันในศตวรรษที่แล้วที่ศึกษาบนพื้นฐานของ “diritto commune”

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ตรงข้ามกับทฤษฎีแรก เพราะตามทฤษฎีนี้ถือว่าสาระสำคัญมิได้อยู่ที่เจตนาที่แท้จริงภายในของบุคคลซึ่งไม่มีใครสามารถล่วงรู้ได้ แต่อยู่ที่เจตนาที่แสดงออกมาภายนอก ดังนั้น นิติกรรมจึงมีคุณค่าเป็นนิติกรรมเสมอ แม้ว่าเจตนาที่แสดงออกมานั้นจะไม่ตรงกับใจจริง

ทฤษฎีนี้มุ่งคุ้มครองแต่เพียงผู้รับแสดงเจตนาเท่านั้น โดยกำหนดให้เจตนาที่แสดงออกมาสำคัญกว่าเจตนาภายใน ตามความจำเป็นในทางทฤษฎีที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ที่ต้องการคุ้มครองไว้เนื้อเชื่อใจและความมั่นคงแน่นอนในการหมุนเวียนเปลี่ยนมือในทางการค้า

---

[15]ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 13, (สำนักพิมพ์วิญญูชน: กรุงเทพมหานคร,2551), หน้า 96

(3)ทฤษฎีในเรื่องความรับผิด (ความสุจริตของผู้แสดงเจตนา)

สำหรับทฤษฎีนี้พิจารณาในเรื่องของความสุจริตหรือไม่ของผู้แสดงเจตนาเป็นสำคัญถ้าเจตนาที่แสดงออกมาและเจตนาที่แท้จริงไม่ตรงกันเพราะความจงใจ หรือประมาทของผู้แสดงเจตนา ความแตกต่างนี้ไม่มีความหมายเพราะผู้แสดงเจตนาจะต้องเป็นผู้รับผลที่ตามมา ในทางตรงข้าม ถ้าเจตนาที่แตกต่างกันนั้นมิได้เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้แสดงเจตนาแล้วผลก็คือเจตนาที่แท้จริงจะอยู่เหนือกว่าเจตนาที่แสดงออก

(4) ทฤษฎีของความไว้เนื้อเชื่อใจ (ความสุจริตของผู้รับการแสดงเจตนา)

สำหรับทฤษฎีนี้พิจารณาเน้นความสุจริตหรือไม่ของผู้รับการแสดงเจตนาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าผู้รับการแสดงเจตนาไม่อยู่ในฐานะที่จะตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างเจตนาภายในและเจตนาที่แสดงออก และยังให้ความไว้เนื้อเชื่อใจในการแสดงเจตนานั้นด้วย ก็ต้องถือว่าการแสดงเจตนานั้นสำคัญกว่า เพราะการดำเนินชีวิตในสังคมนั้นเราไม่อาจที่จะไปค้นหาเจตนาที่แท้จริงภายในของบุคคลอื่น เพราะเป็นสิ่งที่เราไม่อาจเข้าถึง เราจึงย่อมรับรู้เพียงเจตนาที่แสดงออกมาเท่านั้นและไม่มีความสัมพันธ์ใดๆในสังคมไม่ว่าในทางธุรกิจไม่ว่าความสัมพันธ์ในฉันมิตรที่จะเป็นไปได้นั้น เราจึงให้ความเชื่อถือในคำพูดหรือคำกล่าวอ้างของบุคคลอื่น แต่ในทางตรงข้ามถ้าผู้รับการแสดงเจตนารู้หรือควรรู้ได้ว่าการแสดงเจตนานั้นไม่ตรงกับเจตนาในใจ เจตนาภายในจึงจะสำคัญกว่า

ตัวอย่างการแสดงเจตนา นาย ก อยากได้รถยนต์มาขับเล่นสักคัน(มูลเหตุชักจูงใจ) จึงคิดว่าจะต้องทำอย่างไร จึงตัดสินใจยืมรถรถยนต์ของนาย ข.(ก่อเจตนาภายในใจ) แต่กลับแสดงเจตนาซื้อรถจากนาย ข เพราะกลัวนาย ข ไม่ให้ยืม[16]

กรณีตามตัวอย่างจะเห็นได้ว่านาย ก. แสดงเจตนาออกมาไม่ตรงกับเจตนาภายในซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาว่าควรบังคับตามเจตนาภายในคือการยืมเพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการตัดสินใจของนาย ก เพราะการยืมเป็นเจตนาที่แท้จริงหรือบังคับตามเจตนาที่แสดงออกคือการซื้อเพื่อคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจของนาย ข ซึ่งเป็นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่อาจทราบถึงเจตนาภายในของนาย ก.

หากพิจารณาตามทฤษฎีที่ 1 คือ ทฤษฎีเจตนาภายในแล้วย่อมต้องบังคับตามการยืมเพราะถือเป็นเจตนาอันแรกและสำคัญ ดังนั้นเจตนาที่แสดงออกว่าซื้อที่ไม่ตรงกับเจตนาภายในจึงตกเป็นโมฆะไป

หากพิจารณาตามทฤษฎีที่ 2 คือ ทฤษฎีของการแสดงเจตนาแล้วย่อมบังคับตามการซื้ออันเป็นเจตนาที่แสดงออกเพื่อคุ้มครองคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งคือ นาย ข ที่เป็นผู้รับการแสดงเจตนาที่ไม่อาจจะล่วงรู้ได้ว่าเจตนาภายในของนาย ก คืออะไร

---

[16]ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์, *เพิ่งอ้าง*, หน้า 99.

หากพิจารณาตามทฤษฎีที่ 3 คือทฤษฎีความรับผิด หากนาย ก ต้องรับผิดเพราะการแสดงเจตนาไม่ตรงกับเจตนาภายในโดยไม่สุจริต กล่าวคือ ด้วยความตั้งใจ นาย ก ก็ต้องรับผิดในการกระทำของตน นาย ก จึงไม่ได้รับความคุ้มครอง จึงบังคับตามเจตนาที่แสดงออกคือซื้อ

หากพิจารณาตามทฤษฎีที่ 4 คือ ทฤษฎีความไว้เนื้อเชื่อใจ ก็ต้องพิจารณาว่านาย ข สุจริตคือรู้หรือไม่ว่านาย ก แสดงเจตนาออกมาว่าซื้อทั้งที่จริงเพียงแค่ต้องการจะยืม ถ้านาย ข สุจริตคือไม่รู้ นาย ข กะได้รับความคุ้มครองก็คือการคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจของเขาที่เข้ามาทำนิติกรรมกับอีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องเชื่อถือในสิ่งที่เขาแสดงออกมา ทั้งการคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจของนาย ข ย่อมหมายถึงการคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจของทุกคนในสังคมที่อาจต้องเข้ามาทำนิติกรรมในลักษณะเดียวกันกับนาย ข และคุ้มครองความมั่นคงในการหมุนเวียนเปลี่ยนมือไปในตัวด้วยนั่นเอง ดังนั้น จึงบังคับตามเจตนานที่แสดงออกคือการซื้อ แต่หากนาย ข รู้ว่านาย ก แสดงเจตนาไม่ตรงกับเจตนาภายในเพราะนาย ก และนาย ข เป็นเพื่อนกัน นาย ก ก็ทำแบบนี้อยู่บ่อยๆ เช่นนี้ เมื่อนาย ข รู้ความไว้เนื้อเชื่อใจของนาย ข ก็ไม่ได้รับความกระทบกระเทือน ความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจของนาย ข ก็ไม่มี จึงบังคับตามเจตนาภายในของนาย ก คือการยืม เจตนาที่แสดงออกคือการซื้อย่อมตกเป็นโมฆะไป

จากการศึกษาพบว่าหลักการพื้นฐานของทฤษฎีต่างๆนั้นอยู่ภายใต้หลักสุจริตเป็นสำคัญ ซึ่งสัญญาประกันชีวิตก็เช่นกัน เมื่อพิจารณาถึงเจตนาที่แสดงภายในใจและเจตนาภายนอกที่แสดงออกมา เจตนาภายในใจของผู้รับประกันยังคงมุ่งที่จะพิจารณาถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันในการทำสัญญาแต่กลับโฆษณาที่เป็นการแสดงเจตนาว่า “ไม่สนใจว่าสุขภาพคุณจะเป็นเช่นไร” จึงเห็นได้ว่า เจตนาที่ภายในใจกับเจตนาภายนอกที่แสดงออกมานั้นไม่สุจริตเพราะขัดแย้งกันเอง ยิ่งเมื่อพิจารณาตามหลักการสำคัญของการทำสัญญาประกันชีวิตแล้วจะต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่งซึ่งมากกว่าการทำสัญญาทั่วไป เมื่อพิจารณาทฤษฎีของความไว้เนื้อเชื่อใจ สำหรับทฤษฎีนี้พิจารณาเน้นความสุจริตหรือไม่ของผู้รับการแสดงเจตนาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าผู้รับการแสดงเจตนาไม่อยู่ในฐานะที่จะตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างเจตนาภายในและเจตนาที่แสดงออก และยังให้ความไว้เนื้อเชื่อใจในการแสดงเจตนานั้นด้วย ก็ต้องถือว่าการแสดงเจตนานั้นสำคัญกว่า เพราะการดำเนินชีวิตในสังคมนั้นเราไม่อาจที่จะไปค้นหาเจตนาที่แท้จริงภายในของบุคคลอื่น เพราะเป็นสิ่งที่เราไม่อาจเข้าถึง เราจึงย่อมรับรู้เพียงเจตนาที่แสดงออกมาเท่านั้น และไม่มีความสัมพันธ์ใดๆในสังคมไม่ว่าในทางธุรกิจไม่ว่าความสัมพันธ์ในฉันมิตรที่จะเป็นไปได้นั้น เราจึงให้ความเชื่อถือในคำพูดหรือคำกล่าวอ้างของบุคคลอื่น แต่ในทางตรงข้ามถ้าผู้รับการแสดงเจตนารู้หรือควรรู้ได้ว่าการแสดงเจตนานั้นไม่ตรงกับเจตนาในใจ เจตนาภายในจึงจะสำคัญกว่า จากการกระทำของผู้รับประกันที่ไม่สุจริตทำให้ผู้เอาประกันเชื่อได้ว่า ผู้รับประกันไม่สนใจสุขภาพของตนจริง จึงเข้าทำสัญญาโดยสุจริต

2.4.1.2 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Principle of Freedom of Contract)

เสรีภาพในการทำสัญญามีอยู่ 2 ความหมาย แรกคือ เสรีภาพที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญา ส่วนความหมายที่สองหมายถึงเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงเมื่อสัญญาเกิดแล้ว สำหรับเสรีภาพที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญานั้น หมายถึง เสรีภาพในการเริ่มต้นดำเนินต่อไป หรือระงับกระบวนการในการก่อให้เกิดสัญญา ซึ่งในความหมายนี้อาจพิจารณาได้ 2 ด้าน คือ ด้านการกระทำ (Positive sense) อันหมายถึงการเริ่มต้น ดำเนินต่อไปและการตกลงเข้าทำสัญญา และด้านไม่กระทำ (Negative sense) อันหมายถึง การไม่เข้าทำสัญญาหรือการระงับกระบวนการในการเจรจา ด้วยการถอนคำเสนอหรือการยกเลิกการเจรจา เป็นต้น สำหรับการไม่เข้าทำสัญญาของผู้รับคำเสนอก็ดี หรือการยกเลิกหรือระงับการเจรจาของคู่สัญญาก็ดี มักไม่มีปัญหาเพราะเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการใช้เสรีภาพดังกล่าว แต่ในส่วนที่ผู้เสนอเปลี่ยนใจไม่เข้าทำสัญญาด้วยการถอนคำเสนอนั้นอาจมีปัญหาในระบบกฎหมายของบางประเทศก็ได้ว่าผู้ทำคำเสนออาจไม่มีเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้[17]

ส่วนเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงภายหลังจากที่สัญญาเกิดนั้น น่าจะหมายความเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐตามทฤษฎีปัจเจกชนนิยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐได้รับรองเสรีภาพที่ปัจเจกชนมีตั้งแต่ขั้นตอนก่อนเกิดสัญญาแล้ว ดังนั้นเมื่อสัญญาเกิดแล้วรัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อให้สิ่งที่คู่สัญญาได้กำหนดไว้ในหลักเสรีภาพเปลี่ยนแปลงไปเป็นประการอื่นไม่ได้เสรีภาพของปัจเจกชนก็ถูกทำลายไป

เสรีภาพในการทำสัญญา ถือเป็นเพียงนโยบายทางกฎหมาย (Legal Policy) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเสรีภาพของบุคคลที่จะเป็น หลักที่ให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่คู่สัญญาในอันที่จะกำหนดชนิดแบบ และเนื้อหาของกิจการซึ่งเขาประสงค์จะตกลงกันและจำกัดขอบเขตของรัฐในการเข้าแรกแซงการเข้าทำสัญญาของคู่กรณีให้อยู่ในวงจำกัดที่สุด

หลักเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญา เป็นหลักเกณฑ์ซึ่งนานาประเทศยอมรับและบัญญัติไว้ในกฎมายที่เกี่ยวกับสัญญา กล่าวคือสำหรับบุคคลที่มีอายุและความเข้าใจตามควรจะมีเสรีภาพเต็มที่ในการทำสัญญา และเมื่อได้กระทำลงโดยอิสระและด้วยความสมัครใจ หากข้อตกลงนั้นไม่ขัดกับหลักเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public Policy) สัญญานั้นย่อมมีผลใช้บังคับได้ทฤษฎีที่ว่าด้วย เสรีภาพในการทำสัญญา จึงถือว่าตัวที่ก่อให้เกิดหนี้ในเรื่องเกี่ยวกับสัญญาก็คือ ความสมัครใจหรือ “เจตนา” (la volonte)

หนี้ในเรื่องสัญญาจึงเกิดขึ้นโดยอำนาจของการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้นมิใช่เกิดโดยอำนาจภายนอกอื่นใด (อำนาจกฎหมาย) สัญญามิได้มีสภาพบังคับโดยอำนาจแห่ง

---

[17] จำปี โสตถิพันธุ์, <u>เรื่องหลักความรับผิดก่อนสัญญา</u>, พิมพ์ครั้งที่ 3 ปรับปรุงใหม่ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544), หน้า 15-16.

กฎหมาย แต่เกิดขึ้นโดยอำนาจแห่งความสมัครใจที่คู่สัญญายินยอมผูกพันกัน กฎหมายเป็นแต่เพียงผู้กำหนดบทลงโทษในเมื่อมีการไม่ปฏิบัติตามหนี้นั้นเท่านั้น[18]

หลักเสรีภาพในการทำสัญญายึดถือหลักการหนี้ที่ยุติธรรม เพราะว่าคู่สัญญามีเสรีภาพอิสระที่จะทำสัญญาหรือไม่ก็ได้ หากเห็นว่าไม่ได้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากอีกฝ่ายหนึ่งแต่หากพิจาณาแล้วเห็นว่าถูกว่าถูกเอารัดเอาเปรียบจากอีกฝ่ายหนึ่งก็ไม่จำต้องยอมรับหนี้นั้นโดยไม่เข้าทำสัญญาด้วย และเมื่อใดคู่สัญญาได้ตกลงทำสัญญากันแล้ว จะมาอ้างภายหลังว่าตนเองไม่ได้ความยุติธรรมไม่ได้ เนื่องจากไม่มีใครบังคับในขณะที่ทำสัญญา สัญญา คือ นิติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งผู้กระทำจะต้องกระทำด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ หรือเรียกได้ว่าสัญญาทำให้เกิดหนี้จะเห็นว่าจะเกิดสัญญาได้ต้องมีความสมัครใจของคู่สัญญาที่ต้องการจะผูกพันด้วยกัน ซึ่งก็เป็นหลักในเรื่องของความอิสระในการแสดงเจตนานั่นเอง

2.4.1.3 หลักสุจริต

หลักสุจริตทั่วไปที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีมาตั้งแต่กฎหมายโรมันที่เขียนเป็นภาษาลาติน ว่า Bona Fides แปลว่า ความซื่อสัตย์ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Good Faith และตรงกับภาษาเยอรมันว่า True Und Glauben (แปลว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ) เป็นหลักที่ใช้บังคับการใช้สิทธิและการชำระหนี้ทางแพ่งโดยทั่ว ๆ ไป เป็นหลักธรรมดาสามัญในสังคมของประเทศที่เจริญแล้วโดยถือว่าในนิติสัมพันธ์ที่มีอยู่ทุกคนต้องซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน เป็นหลักทั่วไปสำหรับผดุงความยุติธรรมในการที่คู่กรณีจะต้องปฏิบัติต่อกันหรือในกรณีที่บุคคลจะใช้สิทธิหรือชำระหนี้ของตนในเมื่อกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างกันมิได้ แสดงโดยละเอียดถึงการปฏิบัติหรือทำกิจการใด ๆ ให้ถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้ง ซึ่งมีที่มาจากหลักที่ว่า “บุคคลผู้มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด” (He Who Comes To The Court Must Come With Clean Hands) หมายถึง การที่บุคคลใช้สิทธิของตนที่เกิดขึ้นมาแล้วนั้นจะต้องใช้โดยสุจริตฉะนั้นศาลจะไม่รับรองสิทธินั้นหรือไม่รับบังคับให้ การใช้สิทธิโดยสุจริตนี้อาจแบ่งเป็น 2 กรณี คือ[19]

(1) การใช้สิทธิโดยสุจริตเฉพาะเรื่อง

---

[18] ดาราพร ถิระวัฒน์, กฎหมายสัญญาสถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542, หน้า 15-16.

[19] เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี. หลักสุจริต สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556 จาก http//www.lawprachin.com/fileadmin/templates/data/702-6.doc.

ความสุจริตเฉพาะเรื่อง หมายถึง “ความไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การรับโอนทรัพย์สินไว้ โดยไม่ทราบข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ไม่ทราบว่าเป็นทรัพย์สินที่ขโมยมาก็ดีหรือรับโอนทรัพย์สินไว้โดยไม่ทราบว่าทรัพย์สินนั้นมีการคบคิดฉ้อฉลหรือแสดงเจตนาหลอกลวงกันในระหว่างคู่สัญญาคนก่อน ๆ ก็ดี ถือเป็นการกระทำโดยสุจริตซึ่งกฎหมาย จะเข้ามาคุ้มครองโดยการบัญญัติให้ไม่ต้องคืนทรัพย์สินนั้น หรือได้รับเงินที่เสียไปคืนในทางตรงกันข้ามถ้ามีการรับโอนทรัพย์สินไว้โดยทราบถึงข้อบกพร่องบางอย่าง เช่น มีการคบคิดกันฉ้อฉลก็ดีหรือรับโอนไว้โดยทราบดีถึงการหลอกลวงหรือข้อบกพร่องในการทำสัญญาของ คู่สัญญาคนก่อน ๆ ก็ดีถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต ผู้ทรงสิทธิจึงไม่สามารถใช้สิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นยันต่อเจ้าของทรัพย์นั้นหรือบุคคลอื่นได้ เนื่องจากกฎหมายไม่รับรองและไม่คุ้มครองให้จึงอาจต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้เจ้าของทรัพย์หรือบุคคลอื่นที่มีสิทธิดีกว่าไป

การใช้สิทธิโดยสุจริตเฉพาะเรื่องนี้ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยหลายมาตราด้วยกัน เช่น มาตรา 155, 412, 905, 916, 1299, 1300, 1303, 1311, 1312, 1329, 1330, 1331, 1332 เป็นต้น[20]

(2) การใช้สิทธิโดยสุจริตทั่วไป

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”

คำว่า “สุจริต” ในมาตรา 5 นี้ มีความหมายกว้างกว่าในกรณีความสุจริตเฉพาะเรื่อง โดยหมายถึง “ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ” ซึ่งบุคคลจะต้องมีต่อกันในกรณีต่าง ๆ บทบัญญัติในมาตรานี้ “บทครอบจักรวาล” ที่ทำหน้าที่เป็นมาตรฐานควบคุมความประพฤติของบุคคลที่มีต่อกันในทางกฎหมาย เป็นการกำหนดให้บุคคลต้องประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความซื้อสัตย์และความไว้วางใจ การกระทำใดที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความซื่อสัตย์และความไว้วางใจย่อมถือว่าเป็นการ กระทำที่ไม่สุจริต ซึ่งศาลจะไม่รับรองและไม่รับบังคับให้

ในกรณีที่มีการปฏิบัติหน้าที่หรือชำระหนี้ก็เช่นเดียวกัน ถ้าลูกหนี้ได้ ทำการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยไม่สุจริตก็ถือว่าเป็นการชำระหนี้ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ทำให้หนี้นั้นระงับสิ้นไป หรืออาจต้องชำระหนี้นั้นใหม่ให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

หลักสุจริตที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน และประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มีหลักการเช่นเดียวกับของไทย[21]

(1) หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

---

[20] เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี, *เพิ่งอ้าง.*

[21] เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี, *เพิ่งอ้าง.*

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ซึ่งบัญญัติว่า "การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพ้นวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ" เป็นบทบัญญัติที่จำกัดขอบเขตของเสรีภาพในการแสดงเจตนา โดยให้ศาลสามารถปฏิเสธการมีผลบังคับของสัญญาที่เอารัดเอาเปรียบกันหรือสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้มีผลขัดต่อความสงบฯ ถึงขนาดที่ให้สัญญาเป็นโมฆะได้

แต่อย่างไรก็ตามการใช้หลักดังกล่าวสำหรับศาลไทยยังมีปัญหาอยู่ เนื่องจากศาลยังยึดมั่นอยู่กับหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพของการแสดงเจตนา ดังนั้น แม้ข้อสัญญาจะกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เมื่อข้อตกลงดังกล่าวเกิดจากความสมัครใจของคู่สัญญาเองจึงไม่เกี่ยวกับสังคมส่วนรวม ศาลจึงตัดสินว่าข้อสัญญาดังกล่าวใช้บังคับได้มีผลผูกคู่สัญญาไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(2) หลักการตีความให้เป็นคุณแก่ผู้ต้องเสียเปรียบในมูลหนี้ (มาตรา 11)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 11 บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีข้อสงสัยให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้เสียในมูลหนี้นั้น"

หลักนี้เรียกว่า Contra Proferentem Rule ได้รับอิทธิพลมาจาก มาตรา 162 ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ศาลฝรั่งเศสได้ใช้บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการตีความข้อกำหนดในสัญญาให้เป็นปฏิปักษ์แก่ผู้ที่กำหนดข้อสัญญานั้น ๆ ขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ก็ตาม โดยการใช้ประกอบกับหลักสุจริตในมาตรา 1134 ด้วย

ในปัจจุบันศาลไทยมักใช้หลักดังกล่าวในการตีความสัญญาประกันภัย ดังนี้ ถ้าข้อกำหนดในสัญญาประกันภัยเป็นที่สงสัย ต้องตีความให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัย โดยผู้รับประกันภัยจะนำเอาเงื่อนไขของกรมธรรม์ ตลอดจนข้อยกเว้น ความรับผิดตามกรมธรรม์มาปฏิเสธความรับผิดตามประกันภัยไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2179/2526)[22]

(3) หลักการตีความการแสดงเจตนาและการตีความสัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 บัญญัติว่า "ในการตีความการแสดงเจตนานั้น ให้เพ่งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวน หรือตัวอักษร"

หลักในการตีความสัญญา จะต้องพิจารณาเจตนาที่แท้จริงของ คู่สัญญาว่าเขามีเจตนาที่แท้จริงในการทำสัญญาอย่างไร แล้วจึงนำมาพิจารณาประกอบกับความสุจริตของคู่สัญญาและปกติประเพณีในการทำสัญญานั้น

---

[22] จี๊ด เศรษฐบุตร. <u>คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้.</u> (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 56.

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาตามหลักการตีความสัญญา โดยเพ่งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร

คำพิพากษาฎีกาที่ 1004/2520 การตีความแสดงเจตนานั้นต้องเพ็งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่า ถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร เอกสารที่ พ. บิดาจำเลยทำให้โจทก์ไว้มีความว่าทำให้เพื่อแสดงว่า พ.ได้นำที่นา 1 แปลงมาเป็นประกัน มีความประสงค์รับเงินจากโจทก์ไปใช้จ่าย 6,000 บาท กำหนดให้ทำนา 3 ปี เมื่อถึงกำหนดจะไถ่ถอนคืน ถ้าไม่ไถ่ถอนคืนให้ทำต่อไปอีก จนกว่าจะได้ไถ่ถอนแม้จะไม่มีคำว่า “กู้ยืม” ก็มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินโดยมอบที่นาให้ทำกินต่าง ดอกเบี้ย จำเลยไม่เอาอ้างว่าอาจเป็นการรับเงินในเรื่องอื่นก็ได้

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาในหลักการตีความสัญญาให้ตีความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย (มาตรา 368)

คำพิพากษาฎีกาที่ 621/2527 เงื่อนไขกรมธรรม์ประกันภัยที่ว่าผู้เอาประกันจะต้องไม่ตกลงยินยอมเสนอหรือให้สัญญาว่าจะชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลใด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบริษัท และที่ว่าการประกันภัยไม่คุ้มครองความรับผิดตามสัญญา ซึ่งความผิดนั้นจะไม่เกิดขึ้นหากปราศจากสัญญานั้น เป็นการป้องกันมิให้ผู้เอาประกันภัยไป ตกลงชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน ให้แก่บุคคลภายนอก ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายถูกเท่านั้น แต่กรณีเป็นฝ่ายผิดจะเอาเงื่อนไขดังกล่าวมาบังคับไม่ได้ เพราะถึงอย่างไรผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนอย่างแน่นอนอยู่แล้ว

(4) หลักเกี่ยวกับความตกลงยกเว้นความรับผิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373 บัญญัติว่า “ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดเพื่อกลฉ้อฉล หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ”

กฎหมายวางหลักให้ผลของข้อสัญญาที่คู่สัญญาทำการตกลงล่วงหน้ายกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดเพื่อกลฉ้อฉล หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ โดยกฎหมายไม่บังคับให้ 2 กรณีคือ[23]

1) การยกเว้นความรับผิดเพื่อกลฉ้อฉลของลูกหนี้

2) การยกเว้นความรับผิดเพื่อความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของลูกหนี้

การกระทำทั้งสองกรณีนี้ถือว่าลูกหนี้มีความตั้งใจทุจริตตั้งแต่แรกว่าจะไม่ชำระหนี้โดยสุจริต

[23] จี๊ด เศรษฐบุตร, *เพิ่งอ้าง*, หน้า 57.

2.4.1.4 หลักความสัญญาต้องเป็นไปตามสัญญา

โดยแนวความคิดในเรื่องหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of contract) นั้น ถือว่าบุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการเข้าทำสัญญา (Freedom of contract) แต่สัญญาที่ทำขึ้นนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยสัญญาที่ทำขึ้นนั้นย่อมผูกพันคู่สัญญาที่จะปฏิบัติตามโดยสุจริต ด้วยความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน แม้คู่สัญญาจะมิได้ตกลงกันไว้ในสัญญาก็ตาม ดังนั้นเจตนาจึงถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติต่อกัน ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ได้นำไปสู่หลักความศักดิ์สิทธิแห่งการแสดงเจตนา (The autonomy of will) ซึ่งถือว่าบุคคลมีเสรีภาพในการที่จะเข้าทำสัญญาได้อย่างเต็มที่ รัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้องเฉพาะกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้มิใช่ว่าจะต้องเป็นเช่นนี้ตลอดไป หากในกรณีที่สัญญาเปลี่ยนแปลงไปหลักเกณฑ์เรื่องนี้ก็อาจเกิดข้อยกเว้นขึ้นได้

การปรับใช้หลักสัญญาต้องเป็นสัญญา จากหลักเกณฑ์เรื่องสัญญาต้องเป็นสัญญานี้ ทุกคนจึงมีอิสระและเสรีภาพในการที่จะเข้าทำสัญญาเพื่อผูกพันตนเองหรือไม่ และเมื่อสัญญาเกิดขึ้นแล้วจากที่คู่สัญญาตัดสินใจด้วยตนเองโดยอิสระ หนี้ที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของคู่สัญญาจึงเป็นหนี้ที่ยุติธรรมสำหรับคู่สัญญา คู่สัญญาจึงมีหน้าที่ในการที่จะปฏิบัติการชำระหนี้ต่อกันอย่างเคร่งครัด

หลักสัญญาต้องเป็นสัญญานี้เป็นหลักที่อยู่เบื้องหลังกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาและการชำหนี้เกือบทุกเรื่อง แม้จะไม่มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแต่ก็ถือว่าเป็นหลักทั่วไปในการนำมาปรับใช้เรื่องสัญญาและการชำระหนี้ คือเมื่อบุคคลเข้าทำสัญญาต่อกันแล้วต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำต่อกันไว้ เว้นแต่ในบางเรื่องที่กฎหมายบัญญัติว่าไม่จำต้องปฏิบัติตามสัญญาก็ได้ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ข้อสัญญาดังกล่าวตกเป็นโมฆะ กล่าวคือ สัญญาที่คู่สัญญาได้ทำไว้ต่อกันนั้นไม่มีผลบังคับใช้ คู่สัญญาจึงไม่ต้องปฏิบัติตามสัญญาได้ เป็นต้น

การปรับใช้หลักสัญญาต้องเป็นสัญญาตามกฎหมายไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาและหนี้ หลักเรื่องสัญญาต้องเป็นสัญญาถือเป็นหลักสำคัญเรื่องหนึ่งที่เบื้องหลังหลักกฎหมายนี้ ดังพิจารณาได้แนวคำพิพากษาที่มีการตัดสินโดยใช้หลักสัญญาในหลายคดี เช่น

หลักสัญญาต้องเป็นสัญญาเป็นหลักที่ว่าเมื่อคู่สัญญาได้ตกลงเข้าทำสัญญาต่อกันแล้ว และสัญญาดังกล่าวมีผลสมบูรณ์ก่อให้เกิดหนี้ที่จะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ต่อกัน หนี้นั้นก็จะมีผลผูกกันให้คู่สัญญามีหน้าที่ในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหนี้ตามสัญญาได้ และหากมีการไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาที่ทำไว้ต่อ

กันรัฐก็จะเข้ามาบังคับใช้ปฏิบัติตามสัญญาได้ในฐานะที่เป็นผู้ดูแลกฎหมายและสังคม โดยการใช้อำนาจทางตุลาการในการบังคับตามสัญญา[24]

2.4.2 หลักการทั่วไปตามกฎหมายลักษณะประกันชีวิต

2.4.2.1 หลักบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย

คำว่า “ส่วนได้เสีย” คือ ส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัย(Insurable) หมายถึงการที่บุคคลใดจะต้องสูญเสียหรือได้รับความเสียหายถ้ามีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น หรือจะได้รับประโยชน์ในกรณีที่ไม่มีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น

หลักส่วนได้เสียถือเป็นหลักสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการประกันภัย ดังที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด” ซึ่งเหตุผลที่ผู้เอาประกันจะต้องมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่ตนเอาประกันก็เพราะมีเหตุผล 2 ประกัน คือ[25]

1) มิให้มีการเล่นการพนันโดยเอาชีวิตของคนอื่นเป็นเดิมพัน อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

2) ป้องกันมิให้เกิดการฆาตกรรมโดยหวังที่จะได้รับเงินประกัน เพราะถ้าหากผู้เอาประกันไม่มีส่วนได้เสียในชีวิตบุคคลอื่นแล้ว ก็อาจยอมเสี่ยงต่อกฎหมายทำการฆาตกรรมเพื่อหวังเงินประกัน

ในกรณีที่มีการทำสัญญาประกันภัยโดยที่ผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่เอาประกันไว้ตาม มาตรา 863 สัญญาประกันภัยดังกล่าวย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างใด ซึ่งหมายความว่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามสัญญานั้นไม่ได้ กล่าวคือผู้รับประกันภัยไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยนั้น[26]

---

[24]คำพิพากษาฎีกาที่ 988/2533

[25]กษิเดช ณรงค์ชัย, “มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจวินาศภัย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2543), หน้า 11.

[26]ไชยยศ เหมะรัชตะ, <u>คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย</u> (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2546), หน้า 88.

2.4.2.2 หลักการแถลงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิต

การทำสัญญาทั่วไปนั้น คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะต่อรองให้เกิดผลดีที่สุดแก่ตน แม้จะต้องห้ามมิให้กล่าวเท็จก็ไม่จำเป็นต้องชี้ช่องให้คู่กรณีอีกฝ่ายเห็นข้อเสียเปรียบ เป็นหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายที่จะต้องสืบสวนใคร่ครวญส่วนได้เสียของตนเอาเอง เหตุเช่นว่านี้จะเป็นธรรมก็ต่อเมื่อคู่สัญญามีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะได้รู้ถึงรายละเอียดต่างๆในเรื่องที่ทำสัญญานั้น สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาเสี่ยงโชค จึงต้องคำนวณโอกาสเสี่ยงภัยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำสัญญา ผู้รับประกันจึงต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับผู้เอาประกันภัย เพื่อพิจารณาในการรับประกันสัญญาประกันชีวิตจึงต้องเป็นสัญญาที่ต้องอาศัยความสุจริตหรือความไว้วางใจอย่างยิ่งอย่างยิ่ง(Contract of the Most Good Faithหรือ Contract Uberime Pidel)

สัญญาประกันชีวิตนับว่าอยู่ในสัญญาจำพวกที่ต้องมีความสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง ในการที่ผู้รับประกันภัยเข้าทำสัญญาจะใช้เงินให้โดยอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลใดนั้น ฐานะ อนามัยและสุขภาพของบุคคลนั้นย่อมเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งถ้ามีโรคประจำตัวอยู่ก็ต้องเสียชีวิตเร็วกว่าปกติ และเป็นการเสี่ยงภัยที่จะต้องใช้เงินให้มากและเป็นที่แน่นอนและเร็ววันด้วยและบางทีอาจถึงกับไม่ยอมทำสัญญาด้วยเลยก็ได้ เพราะหากได้รับเบี้ยประกันมุคุ้มค่าผู้รับประกันคงไม่ประสงค์ที่จะทำสัญญาได้แน่นอน การรับทำสัญญาจึงอาศัยความหวังว่าบุคคลที่ถูกกำหนดถือเอาความทรงชีพหรือมรณะจะมีชีวิตอยู่ใช้เบี้ยประกันไปนานพอที่จะเป็นจำนวนเท่าเทียมกับเงินที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ให้เมื่อเขาตายลง

เมื่อพิจารณาถึง “การไม่เปิดเผยข้อความจริง” (non-disclosure) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “ปกปิดข้อเท็จจริง”(Concealment) เป็นอย่างมากและในบางครั้งถูกใช้ไปในความหมายเดียวกัน

ประการแรกจึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องหน้าที่เปิดเผยความจริงเสียก่อน เพื่อที่จะทำความเข้าใจในเรื่องการไม่เปิดเผยข้อความจริงและการปกปิดข้อความจริงต่อไป ดังที่เคยกล่าวมาแล้ว โดยปกติคู่กรณีแต่ละฝ่ายที่จะเข้ามาทำสัญญานั้นมีหน้าที่ต้องเปิดเผยให้อีกฝ่ายรู้สิ่งที่ตนเองรู้ทุกประการ อย่างไรก็ดีมีสัญญาบางประเภทที่กฎหมายกำหนดไว้ให้คู่สัญญามีหน้าที่เปิดเผยความจริงโดยเฉพาะ อาทิ เช่น สัญญาที่ต้องอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สัญญาเกี่ยวกับความมั่นคงของสถาบันครอบครัว สัญญาค้ำประกัน และสัญญาประกันภัย เป็นต้น ด้วยเหตุผลสองประการคือ ในสัญญาบางประเภทคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งถูกสันนิษฐานว่ามีวิธีที่จะทราบข้อความจริงทุกสิ่งที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจของอีกฝ่ายซึ่งสัญญาประกันภัยมีลักษณะดังว่านี้ และคู่สัญญาได้มาผูกพันกันโดยมีความเชื่อมั่นเป็นพิเศษ ทำให้คู่สัญญาที่ได้รับการเชื่อมั่นมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริง กรณีนี้เป็นความสัมพันธ์ที่อาศัยความไว้วางใจต่อกัน

สัญญาประกันภัยมีปัญหาว่าหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงในสัญญาประกันภัยเป็นหน้าที่ตามกฎหมายหรือเป็นหน้าที่ที่เกิดจากสัญญาโดยปริยาย ในเรื่องนี้หลักกฎหมายอังกฤษถือว่าหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงของผู้เอาประกันมิใช่หลักทั่วไป ถึงแม้ว่าจะมีนักกฎหมายอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าเป็นหน้าที่โดยปริยาย ที่มีอยู่ในสัญญาอันเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนของความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย ผู้รับประกันได้ทำสัญญาโดยอาศัยความเชื่อที่ว่าผู้เอาประกันได้เปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญให้เขาทราบทั้งหมดแล้วและเป็นเงื่อนไขโดยปริยายว่าได้มีการเปิดเผยข้อความจริงและถ้ามีการไม่เปิดเผยข้อความจริงเมื่อใดผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกล้างได้ แต่ในสัญญาทั่วไปคู่สัญญาไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ ถ้าคู่กรณีสำคัญผิด คู่กรณีฝ่ายแรกไม่ต้องรับผิด คู่กรณีฝ่ายที่เสียหายไม่มีสิทธิอ้างการนิ่งของอีกฝ่ายหนึ่งว่าเป็น “การแถลง”(Representation) ซึ่งจะเกี่ยวโยงไปถึงเรื่องการแถลงข้อความเท็จ แต่ในสัญญาประกันชีวิตนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญ กฎหมายได้กำหนดหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงของผู้เอาประกันภัยไว้แล้ว หากผู้เอาประกันภัยทำผิดหน้าที่ก็จะทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ ซึ่งในกฎหมายไทยก็กำหนดเรื่องนี้ไว้เช่นกัน อย่างไรก็ตามผู้เอาประกันไม่ต้องเปิดเผยถึงสิ่งที่รู้กันอยู่ทั่วไปซึ่งสันนิษฐานได้ว่าผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อความจริงนั้นแล้ว ตามหลัก Scientia- ultrinque par pares contravenes facitนอกจากนั้นผู้เอาประกันไม่มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงที่เขาเองไม่รู้ และการไม่รู้เช่นนั้นเป็นไปอย่างมีเหตุผล ผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยข้อความจริงที่ต้องเปิดเผยจะต้องได้รู้ความจริงอยู่ด้วยแล้ว Fletcher Moultonซึ่งเป็นผู้พิพากษาศาลสูงของประเทศอังกฤษ เห็นว่า “ผู้รับประกันอยู่ในฐานะที่ได้รับประโยชน์อย่างมากเนื่องจากเขาได้รับสิทธิทั้งในส่วนที่ผู้ขอเอาประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามหลักสุจริต และในส่วนที่ผู้ขอเอาประกันภัยต้องเปิดเผยถึงสิ่งที่ตนรู้อันเป็นสาระสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ารับความเสี่ยงของผู้รับประกัน ผู้รับประกันภัยนั้นแตกต่างจากภัยที่ผู้รับประกันภัย รับเสี่ยงยิ่งกว่านั้นผู้เอาประกันภัยควรจะช่วยผู้รับประกันภัยทุกวิถีทางที่จะทำได้ในการคาดคะเนความเสี่ยงภัยในมูลค่าที่เหมาะสม จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้พอเข้าใจได้ว่า การไม่เปิดเผยข้อความจริง(Non - Disclosure) เป็นการละเว้นไม่กระทำการในเมื่อมีกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ต้องกระทำ การไม่เปิดเผยข้อความจริงนี้เป็นไปโดยไม่จงใจหรือโดยผลั้งเผลอหรือเพราะผู้เอาประกันภัยไม่คิดว่าข้อความนั้นเป็นสาระสำคัญ ส่วนการปกปิดข้อความจริง (Concealment) เป็นการซ่อนเร้นหรือปิดบังบางสิ่งบางอย่างไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่เปิดเผยข้อความจริงโยเจตนาหรือโดยจงใจนั่นเอง อนึ่งการปกปิดข้อความจริงแม้จะเป็นการกระทำโดยมีเจตนา (Wilful)แต่ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาฉ้อฉล(Fraudulent intention) ก็ทำให้

สัญญาเสียไปเช่นกัน ดังนั้น “การปกปิดข้อเท็จจริง” กับ “การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ” จึงเป็นสิ่งเดียวกัน มีความแตกต่างกันตรงเจตนา[27]

ส่วน “ข้อแถลง” (Representation) นั้นหมายถึงข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง มิใช่ข้อความที่แสดงเพื่อความตั้งใจ ความเห็นหรือกฎหมาย ดังนั้นจึงต้องแยกระหว่าง “ข้อเท็จจริง” (representation of fact)และข้อความเห็น(Statement of opinion) ออกจากกัน เพราะมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน เนื่องจากการวินิจฉัยข้อความเห็นที่ไม่ถูกต้องนั้นไม่ถูกต้อง ผู้แสดงความเห็นก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบเท่าที่ได้ให้ความเห็นโดยสุจริตและเชื่อว่าความเห็นนั้นถูกต้อง ส่วนกรณีที่เป็นข้อแถลง ถ้าแถลงผิดพลาด ผู้แถลงต้องรับผิดในเรื่องการแถลงความเท็จ ในกรณีที่เป็นข้อแถลง ถ้าได้แถลงผิดพลาด ผู้แถลงอาจต้องรับผิด อย่างไรก็ดี ในกรณีที่มีข้อความเห็นไม่ถูกต้องผู้แสดงความเห็นไม่สุจริต ตามกฎหมายอังกฤษให้เลิกสัญญาได้ เช่นการแถลงว่าตนสุขภาพดี หรือแม้แต่การที่แพทย์วินิจฉัยเรื่องสุขภาพก็ยังถือว่าเป็นความเห็นของแพทย์เท่านั้น[28]

นอกจากนั้น ลักษณะของข้อแถลง ยังมีลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือต้องเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้วหรือเป็นเหตุการณ์ในอดีต และมิใช่เรื่องที่จะมีขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างจากคำมั่น(Promise) เพราะคำมั่นเป็นการตกลงที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในเรื่องข้อแถลง เมื่อการแถลงผิดพลาด คู่กรณีมีสิทธิแก่คู่กรณีที่จะเรียกร้องให้แก้ไขเยียวยาความเสียหายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการแถลงข้อความเท็จ แต่ถ้าเลือกที่จะอ้างเรื่องคำมั่น ก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าคำมั่นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาที่สมบูรณ์ แม้ว่าข้อแถลงจะมิใช่สิ่งที่คู่กรณีตั้งใจจะให้เป็นส่วนหนึ่งในข้อสัญญา แต่ข้อแถลงมีผลต่อความสมัครใจของคู่กรณีในการเข้าทำสัญญา ดังนั้น เมื่อมีการแถลงอย่างไม่ถูกต้อง คู่กรณีฝ่ายที่ถูกทำให้เข้าใจผิดไม่อาจจะเรียกร้องค่าเสียหายโดยอ้างถึงการผิดสัญญาได้ เพราะมิใช่การละเมิดสัญญา หากแต่เขามีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายว่าด้วยการแถลงข้อความเท็จ จะเห็นได้ว่าข้อแถลงเป็นตัวชักจูงให้คู่กรณีฝ่ายที่รับการแถลงเข้ามาทำสัญญาด้วย ดังที่ Lord Blackburn กล่าวไว้ว่า “ถ้าพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีเจตนาจะชักจูงโจทก์เข้าทำสัญญา โดยแถลงชักจูงโจทก์และโจทก์ก็ได้เข้าทำสัญญาด้วย ในกรณีนี้การวินิจฉัยว่าโจทก์ถูกชักจูงให้เข้าทำสัญญาเพราะข้อแถลงดังกล่าวเป็นข้อวินิจฉัยที่เป็นธรรม” ตรงกันข้าม ข้อแถลงนี้แม้อาจไม่ใช่สาระสำคัญ ถ้าข้อแถลงนั้นมิได้ชักจูงให้เข้าทำสัญญา ในกรณีนี้แม้จะแถลงไม่ถูกต้อง แต่ก็ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง[29]

---

[27] นิติศาสตร์ สายสุนทร, “หลักสุจริตอย่างยิ่งในสัญญาประกันภัยทางทะเล,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 16.

[28]สุดา วัชรวัฒนากุล, “ความสุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาประกันภัย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 12.

[29]นิติศาสตร์ สายสุนทร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27*, หน้า18.

กรณีคาบเกี่ยวระหว่างการไม่เปิดเผยข้อความจริงกับการแถลงข้อความเท็จ คือ เรื่องการนิ่ง ซึ่งต้องชี้ให้ได้ว่าการนิ่งนั้นเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จหรือไม่ เพื่อที่จะนำกฎหมายที่มีอยู่มาบังคับใช้ได้อย่างถูกต้อง สำหรับกฎหมายไทยปัจจุบัน แม้จะมิได้บัญญัติถึงความแตกต่างเอาไว้ แต่ก็พิจารณาได้จากลักษณะของเนื้อหา การไม่เปิดเผยความจริงนั้นแตกต่างจากการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ การชี้ว่าเป็นกรณีใดก็เพื่อพัฒนาหลักของแต่ละเรื่อง รวมทั้งจะมีผลไปถึงเรื่องภาระการพิสูจน์ในศาลด้วย เนื่องจากการนำสืบว่าการมีการไม่เปิดเผยข้อความจริงเป็นการนำสืบในทางปฏิเสธซึ่งทำได้ยาก ดังนั้นจึงอาจมีการผลักภาระในการพิสูจน์ในกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน ซึ่งในเบื้องต้นนั้นอาจกล่าวได้ว่าหน้าที่ในการแถลงความจริงเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย เช่นเดียวกับหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงตามหลักสุจริตอย่างยิ่ง แต่มีความแตกต่างกันเล็กน้อยในแง่ที่ว่า การไม่เปิดเผยข้อความจริงเป็นการงดเว้นกระกระทำการตามที่ตนมีหน้าที่ต้องกระทำส่วนการแถลงข้อความเท็จเป็นการผิดหน้าที่ จะเห็นได้ว่าการไม่เปิดเผยข้อความจริงเป็นเรื่องการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ ส่วนการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้น เป็นเรื่องปฏิบัติตามหน้าที่แต่ได้ปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง สำหรับการนิ่งเป็นการที่ยอมรับกันว่าเป็นการไม่เปิดเผยข้อความจริง แต่จะเป็นการแถลงข้อความเท็จหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาว่า หากกการนิ่งนั้นแม้เป็นการหลอกลวงผู้อื่นไปในตัว ก็ไม่ทำให้เกิดความรับผิดตามกฎหมายหากกการนิ่งนั้นไม่ได้เป็นการแสดงออกมาให้เข้าใจผิด (Active misrepresentation) อย่างไรก็ดี การแถลงนั้น อานเป็นรูปแบบของการยืนยันข้อเท็จจริง หรือรูปแบบของการประพฤติปฏิบัติก็ได้ดังนั้นการนิ่ง จะเป็นการแถลงข้อความด้วยหรือไม่ก็ได้ กล่าวคือ จะถือเท่ากับเป็นการยืนยันว่าไม่มีข้อเท็จจริงที่นิ่งเอาไว้ก็ได้ ซึ่งตามปกติการยืนยันว่าไม่มีข้อเท็จจริงนั้นอยู่ซึ่งอันที่จริงแล้วเค้ามีอยู่ การนิ่งนั้น ก็อาจจะเป็นการแถลงข้อความเท็จก็ได้ โดยหลักทั่วไปการนิ่งจะไม่ก่อให้เกิดความรับผิดตามกฎหมาย แต่ถ้าถือว่าการนิ่งเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จก็จะมีความรับผิดตามมา การนิ่งอาจเป็นการแถลงข้อความเท็จได้ในกรณีต่อไปนี้ คือการที่นิ่งทำให้ข้อแถลงที่แถลงออกมากลายเป็นเท็จ กรณีที่สัญญาที่ต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่งและกรณีสัญญาที่ต้องอาศัยความไว้วางใจระหว่างคู่สัญญา

การนิ่งที่อาจจะเป็นการแถลงข้อความเท็จ คือ กรณีที่ละเว้นไม่เปิดเผยถึงข้อคุณสมบัติซึ่งเป็นสาระสำคัญอย่างครบถ้วน และกรณีที่ผู้แถลงมีหน้าที่แถลงข้อเท็จจริงที่มีอยู่ ทำให้ผู้รับแถลงอ้างได้ว่าการนิ่งของผู้แถลงเป็นการปฏิเสธความมีอยู่ของข้อเท็จจริงนั้น อย่างไรก็ดี การเปิดเผยข้อความจริงเพียงบางส่วนหรือการเปิดเผยเพียงครึ่งเดียวก็อาจเป็นการแถลงข้อความเท็จ เพราะเป็นการเปิดเผยอย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากได้ปกปิดส่วนที่ไม่ได้กล่าวถึงไว้ แม้ว่าผู้แถลงจะได้เปิดเผยรายละเอียดอย่างถูกต้องทุกประการ เท่าที่แถลงออกมา แต่เขาก็ยังมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงทั้งหมดนั้นอยู่นั่นเอง หลักของการเปิดเผยข้อความจริงจึงอยู่ที่ว่าต้องเปิดเผยอย่างหมดเปลือก ดังคำกล่าวที่ว่าการกล่าวความจริงส่วนหนึ่ง แต่เท็จอีกส่วนหนึ่งนั้นไม่ต่างกับการกล่าวเท็จ

ทั้งหมด ดังนั้นหากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งได้อ่านข้อตกลงที่จะทำสัญญากันให้อีกฝ่ายหนึ่งฟังโดยละเว้นไม่อ่านบางส่วนก็ถือว่าเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ[30]

2.4.2.3 หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญา (The Doctrine of Good Faith)

การทำสัญญาทั่วไป คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะต่อรองในการตกลงให้เกิดผลดีที่สุดแก่ตน แม้จะต้องห้ามมิให้กล่าวเท็จก็ไม่จำเป็นต้องชี้ช่องให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นข้อเสียเปรียบ เป็นหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายที่จะต้องสืบสวนใคร่ครวญส่วนได้เสียของตนเอาเอง เหตุเช่นว่านี้จะเป็นธรรมก็ต่อเมื่อคู่สัญญามีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะได้รู้ถึงรายละเอียดต่างๆ สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาเสี่ยงโชคดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้อเท็จจริงที่ใช้ในการคำนวณโอกาสของการเสี่ยงภัยที่ไม่แน่นอน เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้ของผู้เอาประกันชีวิตเท่านั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำสัญญา ผู้รับประกันชีวิตจึงควรจะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับผู้เอาประกันชีวิต เพื่อนำมาเป็นข้อพิจารณาในการรับประกันชีวิตและเพื่อมิให้การพิจารณารับประกันชีวิตผิดพลาด ข้อเท็จจริงที่ผู้รับประกันชีวิตจะได้มาในระหว่างเจรจาตกลงนี้ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงกล่าวว่าสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ต้องการความสุจริต หรือความไว้วางใจระหว่างกันเป็นอย่างยิ่ง (Con-tract of the most good faith) ซึ่งมีคำพิพากษาวินิจฉัยรับรองไว้ในคดีของ London Assurance V. Mansel ซึ่ง Jessel, M.R. ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “.......ปัญหาแรกที่ต้องวินิจฉัย คือ หลักเกณฑ์อะไรซึ่งศาลใช้ให้เป็นไปตามสัญญาประกันหากพิจารณาในหลักเกณฑ์ทั่วๆไปแล้วข้าพเจ้าไม่ได้กำหนดกฎหมายโดยทำให้เกิดความแตกต่างในเนื้อหาสาระระหว่างสัญญาประกันภัยสัญญาหนึ่งและสัญญาอื่นๆไม่ว่าจะเป็นสัญญาประกันชีวิตหรือสัญญาประกันอัคคีภัยหรือสัญญาประกันภัยทางทะเล ข้าพเจ้านำหลักเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ที่ทุกคดีต้องมี..

ในคดี Brownlie V. Camptell Load Blackburn กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ในกรมธรรม์ประกันภัยไม่ว่าจะเป็นการประกันภัยทางทะเลหรือการประกันชีวิตก็ตาม ต้องเข้าใจว่าเป็นสัญญาที่อาศัยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง...”

ผู้พิพากษาชาวอเมริกา Scscutton L.J ได้กล่าวถึงเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง โดยสรุปไว้ในรูปคดี 2 คดีคือ Greenhill V. Federal Insurnce Co,Ltd ว่า ปัจจุบันการประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่ง และเป็นประเด็นสำคัญในการพาณิชย์ เพราะว่าทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการทำสัญญา และในคดี Rozsnes V. Bowen ว่าเป็นเวลาหลายศตวรรษในประเทศอังกฤษที่กฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการประกันภัยทาง

---

[30]นิติศาสตร์ สายสุนทร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27*, หน้า20.

ทะเล การประกันอัคคีภัย การประกันชีวิต การประกันภัยความเชื่อถือ และการประกันภัยทุกประเภท กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนทราบต่อผู้รับประกันภัยนั้น แสดงว่าสัญญาประกันภัยต่างๆเหล่านั้น เป็นสัญญาที่อาศัยความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่า หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง นั้นเป็นหลักสำคัญและจำเป็นต้องมีในสัญญาประกันชีวิต เพราะเป็นหลักที่สนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาโดยทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการทำสัญญาซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้ยอมรับหลักนี้โดยการบัญญัติไว้ใน มาตรา 865 วรรค 1 ทั้งที่ในมาตรา 865 ก็ได้บัญญัติให้คู่สัญญาเปิดเผยข้อความจริงในการทำสัญญาไว้แล้ว แต่ก็ยังนำมาบัญญัติไว้โดยเฉพาะในเรื่องประกันภัยอีกด้วย และคำพิพากษาของศาลไทยก็ได้วินิจฉัยเป็นแนวเดียวกันตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระนิติการณ์ประสม ได้หมายเหตุไว้ตอนหนึ่งในท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 560/2477 เพื่ออธิบายและยืนยันหลักนี้ว่าสัญญาประกันชีวิตนับอยู่ในจำพวกที่ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอย่างยิ่ง (uberrimae fidei) ในการที่ผู้รับประกันภัยเข้าทำสัญญาจะใช้เงินให้โดยอาศัยความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลใดนั้นฐานะอนามัยและสุขภาพของบุคคลนั้นย่อมเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่ง ถ้ามีโรคประจำตัวอยู่นับวันจะตายเร็วกว่าธรรมดา ผู้รับประกันภัยจะต้องเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นกว่าปกติ เพราะเป็นการเสี่ยงภัยที่จะต้องใช้เงินให้เป็นแน่นอนและเร็ววันด้วย และบางทีอาจไม่ยอมทำสัญญาด้วยเลยก็ได้ โดยที่ว่าถ้ารับทำสัญญาด้วยได้รับเบี้ยประกันเพียงเดือนหนึ่งหรือสองเดือนก็ตายลง ผู้รับประกันภัยต้องใช้เงินให้มากกว่าเบี้ยประกันที่รับมาก็คงไม่ประสงค์ที่จะทำด้วยเป็นแน่ การรับทำสัญญาจึงอาศัยความหวังที่ว่าบุคคลที่ถูกกำหนดถือเอาความทรงชีพหรือมรณะจะมีชีวิตอยู่ใช้เบี้ยประกันไปนานพอที่จะเป็นจำนวนเท่าเทียมกับเงินที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้เมื่อเขาตายลง ด้วยเหตุนี้ผู้รับประกันภัยจึงต้องการรู้รายละเอียดทั้งหลายเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคลนั้น และเมื่อเกี่ยวด้วยสุขภาพอนามัยของบุคคลใด ก็ไม่เห็นมีใครจะรู้ได้ดีกว่าเจ้าตัวของเขาเอง แม้แพทย์ของบริษัทรับประกันภัยสมัยนี้จะมีความรู้สอดส่องเห็นได้มากโรค บางชนิดก็ไม่สามารถหยั่งรู้ได้ จึงกำหนดเป็นหน้าที่ให้จำต้องเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญในการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตนั้นเอง[31]

[31]จิตติ ติงศภัทิย์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3*, หน้า50.

บทที่ 3

มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ

การทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์ในปัจจุบันนั้นเป็นรูปแบบการขายประกันชีวิตที่แตกต่างออกไปจากเดิม นอกจากนี้เพื่อเพิ่มกลุ่มลูกค้าจึงมีการยกเว้นเงื่อนไขที่สำคัญ คือ การตรวจสุขภาพและการไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ ยิ่งไปกว่านั้นยังมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้สูงอายุ ด้วยวิวัฒนาการของการเสนอขายและการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์นี้เอง จึงทำให้ต้องมีการศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะสัญญาและลักษณะประกันชีวิต พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้โดยตรง นอกจากนั้นยังศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตของประเทศอังกฤษด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษนั้นถือเป็นต้นแบบของการประกันชีวิตของโลกโดยเป็นแหล่งกำเนิดของการประกันชีวิต เรียกได้ว่าเป็นธุรกิจประกันชีวิตจริงๆ ก็ต้องยกให้ประเทศอังกฤษ หลังเกิดเหตุการณ์มหาอัคคีภัยในลอนดอน (The great fire of London) ปี ค.ศ. 1666 เป็นเหตุให้เกิดการก่อตั้งบริษัทประกันภัยเป็นกิจจะลักษณะ นอกจากประกันอัคคีภัยแล้วยุคนั้นยังมีการประกันภัยทางทะเลเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเพราะอังกฤษมีสถานะเป็นเจ้าแห่งการค้าขายทางทะเลของโลกในยุคนั้น

การประกันชีวิตเกิดขึ้นในราวปีค.ศ. 1697 มีบริษัทประกันภัยรับประกันแม่ม่ายและลูกกำพร้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นธุรกิจประกันชีวิตของโลก บริษัทแรกที่ให้บริการเรื่องนี้ได้แก่ perpetual Assurance office, The Hampshire Society ต่อมาในปี ค.ศ. 1850 มีการคิดอัตรามรณะขึ้นเป็นครั้งแรก

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ มีทั้ง การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย เพื่อให้ธุรกิจประกันภัยมีความมั่นคงและมีมาตรการในการคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์ โดยการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศอังกฤษจะถูกควบคุมและกำกับดูแลโดยกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade Industry) ซึ่งมีรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยตามที่กำหนดไว้ใน Insurance Companies Act 1982 ตั้งแต่ Section37 -48

มาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศอังกฤษนั้นมีทั้งการกำกับดูแลโดยรัฐบาลตั้งแต่การขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยจะต้องเป็นสมาชิกหรือสมาคมตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับการที่ภาคเอกชนสามารถกำกับดูแลกันเอง โดยจะเน้นการคุ้มครองผู้เอาประกันเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากกฎหมายหลายฉบับกล่าวคือ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมบริษัทประกันภัย หรือกฎหมายว่าด้วยการควบคุมนายหน้า

กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมธุรกิจประกันชีวิตในประเทศอังกฤษที่เกี่ยวข้องมีหลายฉบับ โดยกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีลักษณะพิเศษมุ่งกำกับดูแลแต่ละเรื่องเป็นการเฉพาะ ได้แก่[1]

1) พระราชบัญญัติที่ควบคุมบริษัทประกันชีวิต พ.ศ.2525 (Insurance Companies Act 1982)

เป็นกฎหมายหลักของรัฐที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ตั้งแต่การจัดตั้ง การควบคุมความมั่นคง การตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัท โดยกำหนดให้ต้องมีเงินทุนสำรองที่เพียงพอ

ในเรื่องของสัญญาและข้อความในกรมธรรม์ประกันภัย นั้นกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันหรือผู้ถือกรมธรรม์ ซึ่งมีกฎหมายสำคัญคือ Misrepresent Act 1967 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่คุ้มครองผู้เข้ามาทำสัญญา ถ้ามีการหลอกลวงแสดงข้อความเท็จ คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถบอกล้างสัญญาได้รวมทั้งเรียกค่าเสียหาย แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายมีข้อยกเว้นที่แสดงความเท็จโดยไม่มีเจตนาและไม่ได้ฉ้อโกง แต่คู่สัญญาสามารถอ้างเหตุแห่งการไม่มีเจตนาแถลงเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงได้ แต่การอ้างนั้นจะต้องไม่มีความเสียหายจากการปกปิดนั้น ข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้จะนำมาใช้กับกรณีที่ผู้ถือกรมธรรม์ถูกชักชวนให้ทำสัญญาโดยการหลอกลวงจากลูกจ้างหรือตัวแทนของบริษัทประกัน ผู้ถือกรมธรรม์สามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ด้วย

---

[1]รุจิภาส ธรรมชัยเดชา, “ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาศึกษากรณีสัญญาประกันชีวิต”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2553), หน้า 81.

2) พระราชบัญญัติการปฏิบัติในทางการค้า พ.ศ. 2516 (Fair Trading Act 1973) พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2511 ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้าและการให้บริการ โดยกำหนดให้ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งเกี่ยวกับการให้บริการ

3) พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2520 (Unfair Contract Term Act 1977) ได้กำหนดเกี่ยวกับการมีข้อยกเว้นของสัญญาประกันภัยมีรายละเอียดดังคือ

(1) ห้ามมิให้กล่าวผิดความจริง กล่าวคือ ถ้าข้อสัญญาที่ระบุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดใดๆที่คู่สัญญาอาจตกอยู่ภายใต้บังคับเนื่องจากการกล่าวผิดความจริงของคู่สัญญาก่อนที่สัญญาจะทำขึ้น ในกรณีนี้ศาลอังกฤษในคดี Curtis V. Chemical Cleaning and Dyeing Co., Lts ว่าจำเลยจะอ้างข้อยกเว้นความรับผิดตามที่กำหนดเอาไว้ในสัญญาของจำเลย ไม่ได้ เพราะจำเลยเป็นผู้ชักจูงให้โจทก์ลงชื่อยอมรับในเนื้อหาที่กล่าวผิดความจริง

(2) ห้ามมิให้ยกเว้นความรับผิดในความประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายแม้ว่าจะกำหนดไว้ในสัญญาประกันภัยก็ตาม (Negligence Liability) แม้ว่าจะกำหนดไว้ในสัญญาประกันภัยก็ตาม

(3) ห้ามมิให้ยกเว้นในเรื่องของการจำกัดความรับผิดในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นต้น

(4) การกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเบี้ยประกันต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมาย Competition Act 1980

(5) ตัวแทนและนายหน้าประกันภัย ต้องมีคุณสมบัติและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติตัวแทน พ.ศ. 2522 (Estates Agents Act 1979)

3.1.1 หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิต

ตามหลักกฎหมายอังกฤษ ในระบบ Common Law สัญญาจะเกิดขึ้นมีผลสมบูรณ์และใช้บังคับกันได้ตามกฎหมายจะต้องประกอบไปด้วย

1) ความสามารถในการทำสัญญาของคู่สัญญา

2) ต้องมีความตกลงยินยอมหรือมีคำเสนอและคำสนองตรงกันก่อให้เกิดสัญญาขึ้น

3) คู่สัญญาจะต้องมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ตามกฎหมาย (intention to create legal relations)

4) ต้องมีการให้สิ่งตอบแทน (consideration)

ประเทศอังกฤษ ใช้สัญญาในระบบ Common Law สัญญาเกิดขึ้นจากคำเสนอและคำสนอง นอกจากองค์ประกอบของความสมบูรณ์ของสัญญาอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับระบบกฎหมายของ

ฝรั่งเศสและเยอรมันแล้ว คู่กรณีจะต้องมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ตามกฎหมายโดยมุ่งหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่งตอบแทน (Consideration) ในการตกลงยินยอมเข้าทำสัญญานั้น สิ่งตอบแทน Consideration ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้[2]

1) Consideration must not be past คือ Consideration ต้องเป็นปัจจุบัน หรืออนาคต หรือปัจจุบันก็ให้ทันที อนาคตก็ทำสัญญาจะให้สิ่งตอบแทนจะเกิดขึ้นในอดีตไม่ได้ /

2) Consideration must move from the promise (though not necessarily to the Promissory) หมายถึง สิ่งตอบแทนจะต้องออกจากหรือกระทำจากตัวผู้รับคำสัญญา แต่ไม่จำเป็นต้องแก่คู่สัญญา สิ่งตอบแทนจะต้องออกจากหรือกระทำจากตัวคู่กรณีฝ่ายหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นผู้สนอง ผู้สนองจะต้องให้สิ่งตอบแทนกลับคืนไปยังผู้เสนอ แต่ไม่จำเป็นต้องให้ผู้เสนอเสมอไป อาจจะให้คนอื่น (บุคคลที่สาม) ก็ได้

3) Consideration need not be adequate, but must have some value สิ่งตอบแทน ไม่จำเป็นต้องมีค่าเท่ากัน ขอให้มี Consideration มีการตอบแทนกันบ้างก็พอ

4) Consideration must be sufficient สิ่งตอบแทนนั้นจะต้องเป็นการเพียงพอ สิ่งตอบแทนอาจจะใช่เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่อาจตอบแทนเป็นสิ่งที่เขาเรียกว่า Detriment (ปัญหา,ความตรากตรำ) Trouble (ความยุ่งยาก) Inconvenience (ความไม่สะดวก) Difficulties (ความยากลำบาก)ถือเป็นสิ่งตอบแทนได้ทั้งสิ้น

ประเทศอังกฤษ จะต้องพิจารณาถึง “สิ่งตอบแทน” ด้วย เพราะหากไม่มี“สิ่งตอบแทน” แม้ สัญญาจะเกิดแต่ก็ไม่สามารถบังคับได้ เมื่อไม่สามารถบังคับได้ แม้กรรมสิทธิ์โอนก็จะไม่ตกเป็นพับแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ ดังนั้นผู้ซื้อจึงไม่ต้องชำระราคา

ผลของสัญญา เมื่อสัญญาสมบูรณ์ เป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญาตั้งแต่ต้น โดยไม่มีการบังคับ หรือฉ้อฉลสัญญาก็จะผูกพันบังคับกันได้ตามกฎหมายตามหลักการสัญญาต้องเป็นสัญญาเป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ทำต่อกันไว้ หากไม่สมบูรณ์ก็อาจตกไปเป็นโมฆะ หรือโมฆียะ แล้วแต่กรณี ซึ่งอาจพิจารณาจากหลักการทำสัญญาคือ สัญญาต้องเป็นไปตามสัญญา (Pacta sunt servanda)
ยกเว้น กรณีดังต่อไปนี้[3]

1) นิติกรรมสัญญาเกิดโดยสมบูรณ์แต่อาจจะไม่เป็นไปตามสัญญาได้ถ้าคู่สัญญายินดีจะให้ยุติลงหรือให้ระงับลงไม่ให้เป็นไปตามสัญญา

---

[2] ณัฐปวิชญ์ คงเกียรติภาคิน, สัญญาทางแพ่ง พาณิชย์ และธุรกิจ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก www.poolprop.com.

[3] ณัฐปวิชญ์ คงเกียรติภาคิน, *เพิ่งอ้าง.*

2) โดยผลของกฎหมาย พ้นวิสัย ขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีล ธรรมอันดี เช่น ทำผิดแบบที่กฎหมายกำหนด สัญญาซื้อขายของผิดกฎหมาย สัญญาซื้อขายของที่พ้นวิสัย

3) ไม่สุจริต กลฉ้อฉล เจตนาลวง สมรู้ร่วมคิดกับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

การทำสัญญาในประเทศอังกฤษนั้น รัฐจะเข้าแทรกแซง โดยอาศัยหลักกฎหมายซึ่งศาลอังกฤษเห็นว่า หากปล่อยให้คู่สัญญามีอำนาจต่อรองสูงกว่าแสวงหาประโยชน์อันไม่เป็นธรรมโดยการอาศัยข้อยกเว้นความรับผิด(Exemption Clauses) จะทำให้คู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าได้รับความเสียหาย ศาลอังกฤษจึงได้สร้างมาตรการคุ้มครองต่างๆเพื่อป้องกันความเสียหาย คือ[4]

1) หลัก The Contra Proferentem Rule กล่าวคือ ศาลจะตีความข้อจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดชอบไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่คู่สัญญาที่อ้างข้อสัญญาดังกล่าวน้อยที่สุด

2) หลัก The Proferentem Rule คือ การตีความข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในสัญญาสำเร็จรูปนั้นจะต้องตีความไปในทางที่จะให้ประโยชน์แก่คู่สัญญาฝ่ายที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสัญญาดังกล่าวน้อยที่สุด

ตามหลักกฎหมายอังกฤษนั้นยังแบ่งข้อสัญญาออกเป็น 2 ประเภท คือ Conditions และ Warranties อนึ่งสัญญา Conditions ยังแบ่งออกเป็นข้อสัญญาที่เป็นรากฐานหรือหัวใจของสัญญา (Fundamental Term) และข้อสัญญาที่ไม่ใช่รากฐานหรือหัวใจของสัญญา (Non Fundamental Term) โดยหลักแล้วจะต้องถือว่า สัญญา Conditions มีความสำคัญมากกว่า Warranties การผิดสัญญาในส่วนของ Conditionsมีผลทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ แต่การผิดข้อสัญญาที่เป็น Warranties นั้นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิเลิกสัญญา

การผิดสัญญาในข้อที่เป็นหัวใจของสัญญากฎหมายจะสันนิษฐานว่าคู่สัญญาไม่มีเจตนาให้ข้อยกเว้นและการจำกัดความรับผิดใช้บังคับในกรณีที่มีการทำผิดข้อสัญญาข้อนั้น เช่นการส่งมอบทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุแห่งสัญญาแตกต่างไปจากที่ตกลงกันไว้มาก

นอกจากนี้อังกฤษยังมีกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภคอีกฉบับหนึ่งคือ The Unfair in Contracts Regulation 1994 บังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2538 กฎหมายฉบับนี้วางหลักเกณฑ์เงื่อนไขต่างๆของสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจจะใช้กับผู้บริโภคไว้หลายประการเช่น กำหนดให้สัญญาที่ให้ความคุ้มครองจะต้องไม่ใช่เป็นกรณี ที่ตกลงเป็นการเฉพาะตัว แต่จะต้องเป็นการใช้สัญญากับผู้บริโภคโดยทั่วไปกำหนดลักษณะของข้อความในสัญญาจะต้องมีลักษณะ

---

[4]สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ , วารสารนิติศาสตร์ 15, สัญญาสำเร็จรูปของอังกฤษ (มีนาคม, 2526), หน้า 20.

ชัดเจนเข้าใจได้ง่ายและใช้ภาษาที่ไม่ได้ยุ่งยาก การกำหนดสัญญาจะต้องมีการให้คำจำกัดความความหมาย เป็นเรื่องที่สำคัญในสัญญา และกำหนดให้สัญญาจะต้องกำหนดราคาหรือค่าบริการไว้โดยชัดเจน กำหนดเกี่ยวกับผลบังคับของสัญญาที่ทำกับผู้บริโภคในส่วนที่ไม่เป็นธรรมว่าจะไม่มีผลผูกพันต่อผู้บริโภค แต่ส่วนอื่นยังคงใช้ได้คือเสียไปเฉพาะส่วนที่ไม่เป็นธรรมเท่านั้น เรื่องการตีความข้อสัญญาใดหากเป็นที่สงสัยจะต้องตีความในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และการให้อำนาจแก่กรรมการทั่วไปเกี่ยวกับกิจการค้า(Director General Of Fair Trading) มีหน้าที่ติดตามเรื่องต่างๆ ที่ผู้บริโภคได้ร้องทุกข์ เป็นต้น

3.1.2 ลักษณะของสัญญาประกันชีวิต

คู่สัญญาในสัญญาประกันชีวิตต้องปฏิบัติต่อกันโดยสุจริต โดยเฉพาะผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นฝ่ายเสนอขอทำสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นผู้ทราบถึงข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยเป็นอย่างดี จึงมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงต่างๆรวมทั้งแถลงข้อความจริงอันควรบอกให้แจ้งให้ผู้รับประกันทราบ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าควรจะรับประกันหรือไม่ ด้วยจำนวนเบี้ยประกันเท่าไร ซึ่งกรณีนี้ ผู้พิพากษา Scruuton L.J. ได้วางหลักไว้ในคดี Rozanes v.Bowen (1928) 32LILRep.98 C.P. ในการเปิดเผยข้อความจริงนี้โดยปกติมักจะเป็นการตอบคำถามในใบคำขอเอาประกัน (Proposal Forms) ที่ผู้รับประกันเตรียมไว้ซึ่งมีความสำคัญมากและผู้รับประกันจะรับประกันหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้เอาประกันระบุมานั้น นอกจากนั้นผู้เอาประกันก็ต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้รับประกันว่ามีความสามารถใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ซึ่งเรียกว่าหลักสุจริตอย่างยิ่ง

1) หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)

ความหมายของคำว่า “ข้อแถลง”(Representation) หมายถึง ข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง มิใช่ข้อความที่แสดงความตั้งใจ ความเห็นหรือกฎหมาย ในกฎหมายอังกฤษจำเป็นจะต้องแยกข้อแถลงเกี่ยวกับของเท็จจริง(Representation of Face) และข้อความเห็น(Statement of Opinions) ออกจากหากเพราะมีผลแตกต่างกัน เช่น ในกรณีที่ผู้รับการแถลงรู้หรือควรจะรู้ว่าผู้แถลงไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขากล่าวอ้างอย่างดีพอ จะมีแนวโน้มให้ศาลตีความว่าสิ่งที่แถลงนั้นมีความเห็นมากกว่าเป็นข้อแถลงเกี่ยวกับข้อเท็จจริง สำหรับผลที่แตกต่างกันคือถ้าวินิจฉัยว่าความเห็นไม่ถูกต้อง ผู้แสดงความเห็นก็ยังไม่ต้องรับผิดชอบตราบเท่าที่ได้ให้ความเห็นโดยสุจริตและเชื่อว่าความเห็นนั้นถูกต้อง ส่วนกรณีที่ข้อแถลงนั้นได้แถลงผิดพลาด ผู้แถลงอาจต้องรับผิดในเรื่องการแถลงข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดีกรณีเป็นการแสดงความเห็นไม่ถูกต้องโดยไม่สุจริต ตามกฎหมายอังกฤษให้เลิก

สัญญาในกรณีนี้ได้ เช่นการแจ้งว่าตนสุขภาพดี ถือว่าเป็นความเห็นเพราะแม้แต่แพทย์จะวินิจฉัยเรื่องสุขภาพก็ยังถือว่าเป็นเพียงความเห็นเท่านั้น[5]

สำหรับคำจำกัดความของคำว่า "แถลงข้อความอันเป็นเท็จ"(Misrepresentation) ประเทศอังกฤษได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นข้อแถลงที่ไม่ถูกต้องหรือไม่จริง (Inaccurate or Statement) ที่ทำขึ้นโดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งในสัญญาประกันภัย หรือทำขึ้นโดยตัวแทนของเขาต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก่อนที่สัญญาจะเกิดขึ้น ข้อแถลงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ โดยปกติจะเกิดขึ้นในรูปแบบของคำตอบในคำถามในใบคำขอเอาประกันภัย[6]

ในกฎหมายอังกฤษ แม้ข้อแถลงจะมิใช่สิ่งที่คู่กรณีตั้งใจจะให้เป็นข้อสัญญา แต่ข้อแถลงก็เป็นสิ่งที่มีผลต่อความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในการที่จะเข้าทำสัญญา ดังนั้น เมื่อมีการแถลงอย่างไม่ถูกต้อง คู่กรณีอีกฝ่ายที่ที่ถูกทำให้เข้าใจผิดไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายโดยอ้างว่ามีการผิดสัญญาได้ ทั้งนี้เพราะมิใช่การละเมิดข้อสัญญาหากแต่เขามีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายว่าด้วยการแถลงข้อความเท็จ จะเห็นได้ว่าข้อแถลงเป็นข้อชักจูงให้คู่กรณีฝ่ายที่รับข้อแถลงเข้ามาทำสัญญาด้วย ดังที่ Lord Blackburn กล่าวไว้ว่า "ถ้าพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีเจตนาจะชักจูงโจทก์ให้เข้าทำสัญญา โดยแถลงชักจูงโจทก์และโจทก์เข้าทำสัญญาด้วย ในกรณีนี้การวินิจฉัยว่าโจทก์ถูกชักจูงให้เข้าทำสัญญาเพราะข้อแถลงดังกล่าวจึงเป็นข้อวินิจฉัยที่เป็นธรรม" ตรงกันข้าม ข้อแถลงอาจจะไม่ใช่ข้อสาระสำคัญก็ได้ถ้าข้อแถลงนั้นมิได้ชักจูงให้เข้าทำสัญญา ในกรณีนี้แม้จะแถลงไม่ถูกต้อง แต่ก็ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สำหรับสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่แถลงข้อความจริงแก่ผู้รับประกันภัยเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะรับเสี่ยงภัยรายนั้นหรือไม่ และการแถลงนั้นต้องแถลงก่อนหรือขณะทำสัญญา ตามกฎหมายอังกฤษหากมีการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ก็จะทำให้สัญญาเป็นโมฆียะซึ่งต้องเป็นการแถลงข้อความเท็จจะเป็นข้อสาระสำคัญก็ต่อเมื่อผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อความจริงนั้นแล้ว ผู้รับประกันภัยจะปฏิเสธไม่ยอมรับประกันภัยหรือจะรับประกันภัยก็โดยมีข้อสัญญาที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในสัญญาประกันชีวิต การแถลงเกี่ยวกับประวัติการรักษาสุขภาพของผู้ถูกเอาประกันชีวิตเป็นข้อสาระสำคัญเพราะว่ามีผลต่อการออกกรมธรรม์ประกันภัยของผู้รับประกันภัย แต่การแถลงเกี่ยวกับสถานที่เกิดหรือชื่อภรรยาของผู้เอาประกันไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ

ต่อไปจะนำตัวอย่างที่โต้แย้งกันเรื่องการแถลงข้อความเท็จจากคดีของประเทศอังกฤษมาพิจารณาประกอบดังนี้

---

[5]M.P.Furmston, Cheshire and Fifoot's Law of Contract, (St.Paul, Minn: Wast Publishing Co.1981), p.237.

[6] Ibid

กรณีแรก เมื่อใบคำขอเอาประกันภัยใช้คำถามที่คลุมเครือและไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้เห็นว่าคำตอบของผู้เอาประกันภัยถูกต้องถ้าอ่านในแง่หนึ่ง คำตอบนั้นก็จะไม่ถูกต้อง ในกรณีจำเป็นต้องใช้หลักการตีความที่มีเหตุผลและให้ความเป็นธรรม กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยจะอ้างว่าผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความเท็จไม่ได้ หากวิญญูชนตีความแล้วเห็นว่าคำตอบนั้นถูกต้องและผู้เอาประกันภัยก็ได้ตีความแล้วเห็นว่าคำตอบนั้นถูกต้องและผู้เอาประกันภัยก็ได้ตีความเช่นเดียวกับวิญญูชน เช่น ผู้รับประกันภัยถามว่า "ในปัจจุบันและโดยปกตินิสัยท่านไม่มีอาการมึนเมาใช่หรือไม่"(Are you now and have always been of sober and temperate habits?) ได้รับคำตอบว่า "ใช่" คำตอบนี้มิใช่ข้อความเท็จแม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะเป็นคนที่ติดฝิ่นก็ตาม เพราะจะต้องตีความคำถามดังกล่าวตามความเข้าใจของบุคคลธรรมดาที่มีสติปัญญาในระดับปกติและมีความรู้อยู่ในระดับเกณฑ์เฉลี่ยทั่วไปและควรจะตีความว่าคำถามดังกล่าวต้องการถามเฉพาะแต่เรื่องติดสุราหรือไม่เท่านั้น[7]

กรณีที่สอง การตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันชีวิต โดยที่ผู้เอาประกันมิได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลย และผู้รับประกันได้ออกกรมธรรม์ให้โดยไม่ได้ทำการสอบสวนหาความจริงแต่อย่างใด ศาลตัดสินว่าผู้รับประกันสละสิทธิที่จะทราบข้อความจริงและการไม่ตอบคำถามเลยจะถือว่าเป็นการแถลงข้อความเท็จไม่ได้ เว้นแต่จะปรากฏอย่างชัดเจนว่าผู้เอาประกันปล่อยให้ช่องคำตอบว่างเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นคำตอบในทางปฏิเสธ มีการวินิจฉัยไว้โดยผู้พิพากษา Jessel M.R. ได้กล่าวไว้ในคดี London Assurance v. Mansel ว่าถ้าผู้เอาประกันภัยหลีกเลี่ยงในการตอบคำถามและไม่ได้แจ้งข้อเท็จจริงซึ่งเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องแจ้งแล้ว กรณีนี้เป็นเรื่องการไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง(Non-Disclosure) อย่างไม่น่าสงสัย แต่อันที่แท้จริงคำถามในคดีดังกล่าวเป็นคำถามที่ได้ตอบไว้เพียงบางส่วน และความเห็นของผู้พิพากษา ก็มิได้กระทบกระเทือนกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้นผู้รับประกันภัยได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยแม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลย แม้แต่ข้อเดียวถือเท่ากับว่าผู้รับประกันได้สละสิทธิที่จะปฏิเสธความรับผิด เว้นแต่คำตอบที่ปล่อยว่างไว้เป็นการตอบปฏิเสธ[8]

ยังมีกรณีที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ กรณีที่ผู้เอาประกันตอบคำถามอย่างไม่สมบูรณ์หรือตอบแต่เพียงบางส่วน มีข้อพิจารณาว่าการที่ผู้เอาประกันไม่ตอบคำถามในบางส่วนก็แสดงว่าผู้เอาประกันภัยตั้งใจจะให้ส่วนนั้นเป็นคำตอบปฏิเสธ ดังนั้นจะกล่าวว่าคำตอบนั้นไม่สมบูรณ์ไม่ได้ และผู้รับประกันภัยสามารถอ้างได้ว่าคำตอบนั้นเป็นคำตอบที่ไม่ถูกต้อง

2) หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure)

---

[7]Michael Parkington, MacGillivray and Parkington on Insurance Law, P.260.

[8]Ibid

บุคคลผู้มีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริง จะเป็นบุคคลซึ่งมีหน้าที่ไม่แถลงข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งในประเทศอังกฤษถือว่า คู่สัญญามีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงต่อกัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วกล่าวได้ว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย นอกจากนี้กฎหมายอังกฤษยังมีการพิจารณาถึงบุคคลอื่นด้วย ที่เรียกว่า “Referee” เช่นแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพ ญาติพี่น้อง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้หากให้ข้อความอันเป็นเท็จหากระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของสัญญาไม่ ส่วนเรื่องความรู้ของตัวแทนที่กระทำไปภายในขอบอำนาจถือเท่ากับตัวการได้รู้ด้วย (Imputed Knowledge) เป็นหลักความรับผิดระหว่างตัวการกับตัวแทนที่มีต่อกัน

ในประเทศอังกฤษนั้นได้แยกข้อเท็จจริงออกเป็นสองประเภท คือ [9] ข้อเท็จจริงที่รู้อย่างแท้จริง (Actual Knowledge) และข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานว่ารู้ (Presumed Knowledge) และยึดถือว่าบุคคลมีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนรู้อย่างแท้จริงและยังขยายครอบคลุมไปถึงข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานว่ารู้อีกด้วย อย่างไรก็ดีบุคคลมีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนทราบเท่านั้น ไม่จำต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนไม่ทราบและไม่อาจคาดคิดว่าเขาจะทราบและไม่อาจคาดคิดว่าเขาควรจะทราบซึ่ง Fletcher Moulton, L.Jได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอคือสิ่งที่ท่านได้รู้นั้นเป็นสิ่งที่ท่านต้องเปิดเผยหรือไม่ เช่น ชายคนหนึ่งปวดศีรษะบ่อยๆซึ่งคนส่วนมากก็เป็นเช่นเดียวกัน แม้ว่าการปวดศีรษะนี้อาจมีสาเหตุมากจากอาการทางสมอง แต่สำหรับบุคคลนั้นแล้วมันเป็นการปวดศีรษะธรรมดาและไม่มีวิญญูชนคนใดคิดว่าจะเป็น

สาระสำคัญที่จะต้องแถลงแก่ผู้รับประกัน ถึงการปวดศีรษะที่เป็นมาในชีวิตของเขาและหากเขามิได้รู้ว่า การปวดศีรษะเช่นนั้นมีสาเหตุพิเศษกว่าการปวดศีรษะธรรมดา เขาก็มิได้ผิดหน้าที่ เพราะไม่รู้ว่าเขามีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงเพราะเขาไม่ได้รู้ข้อเท็จจริงที่วิญญูชนทั่วไปคิดว่าเป็นข้อสาระสำคัญหรือข้อเท็จจริงที่จะมีผลต่อการพิจารณาของผู้รับประกันดังนั้น จึงไม่ต้องรับผิดในการที่เขาไม่ได้เปิดเผยในสิ่งที่เขาไม่รู้

ผู้เอาประกันมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยหรือแถลงข้อความจริงโดยเริ่มตั้งแต่การเจรจาต่อรองทำสัญญาจนกระทั่ง ถึงเวลาที่สัญญาสมบูรณ์โดยการสนอง และหน้าที่ดังกล่าวสิ้นสุดลงเมื่อผู้รับประกันสนองรับเอาคำเสนอขอเอาประกันภัยและเกิดเป็นสัญญา แต่ก็มีกรณีที่สัญญาประกันชีวิตมีข้อความว่าผู้รับประกันภัยจะไม่เริ่มเข้าเสี่ยงภัยจนกว่าจะได้รับเบี้ยประกันงวดแรกเท่านั้น ระยะเวลาในการเปิดเผยความจริงก็จะขยายไปจนถึงวันที่ผู้รับประกันภัยได้รับเบี้ยประกันงวดแรกแล้ว[10]

---

[9]E.R.Hardy Ivamy. “General Principles ofInsurance Law”(London:Butterworth,1979)p.107.

[10]Ibid.

ข้อเท็จจริงที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญในประเทศอังกฤษถือว่าข้อเท็จจริงเหล่านี้ถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิต[11]

1) อายุ

อายุของผู้เอาประกันเป็นข้อสำคัญดังจะเห็นได้จากคดีของ Keeling v.Pearl Assurance Co.,Ltd ผู้เอาประกันได้จดแจ้งอายุของตนผิดพลาด อย่างเห็นได้ชัดแต่ถ้าผู้รับประกันยังคงออกกรมธรรม์ให้อีก ดังนี้ผู้รับประกันภัยจะอ้างว่ากรมธรรม์ประกันภัยตกเป็นโมฆียะไม่ได้

2) ที่อยู่

คำว่าที่อยู่หมายถึง สถานที่ซึ่งผู้เอาประกันได้พักหรืออาศัยอยู่ในเวลาที่ทำคำขอเอาประกันภัย แต่ไม่ได้หมายถึงสถานที่ที่เคยอยู่มาก่อนหรือจะอยู่ต่อไปในอนาคต โดยปกติแล้วในใบคำขอแประกันชีวิตจะมีที่อยู่ปรากฏอยู่และในตอนท้ายของสัญญาจะกำหนดให้ตอบคำถามต่างๆที่เป็นพื้นฐานของสัญญา(Basic of the Contract) ดังนั้น ถ้าผู้เอาประกันไม่เปิดเผยความจริงของตนแล้ว ผู้รับประกันสามารถหลุดพ้นจากความรับผิด

3) โรคภัยไข้เจ็บ

โรคที่สำคัญในเรื่องนี้ หากกรณีเป็นที่สงสัยต้องอาศัยคำวินิจฉัยของศาลเป็นเกณฑ์ ว่าโรคใดบางเป็นโรคที่สำคัญที่ผู้เอาประกันต้องเปิดเผย เช่นอาการปวดข้อหรือโรคหัวใจ โรคเกี่ยวกับไตเป็นต้น แต่ถ้าอาการของโรคบางชนิดที่ผู้รับประกันภัยสามารถให้นายแพทย์ประจำของตนตรวจสอบได้ในทันทีนั้น หากไม่ทำการตรวจสอบแล้วจะถือว่า กรมธรรม์ประกันภัยเป็นโมฆียะ ด้วยเหตุดังกล่าวไม่ได้

การตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพนั้นส่วนใหญ่ผู้รับประกันจะตั้งคำถามไว้กว้างมาก จึงเป็นที่แน่นอนว่าคำถามต่างๆเหล่านั้นต้องถูกอ่านให้เข้าใจตามความเหมาะสม และความเจ็บป่วยของผู้เอาประกันหรือบุคคลใดๆที่ชีวิตของเขาเป็นสาระสำคัญของการประกันภัย และความเจ็บป่วยนั้นจะต้องเป็นอาการที่จำเป็นหรือสาหัสพอสมควร เช่น การเป็นลมนั้นศาลถือว่าปกติธรรมดาอาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตมนุษย์ การแท้งลูกศาลไม่ถือว่าเจ็บป่วย

5) คำถามเกี่ยวกับอุปนิสัยบางประการซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญเช่น การมีอุปนิสัยชอบดื่มสุราเป็นประจำ

6) การปฏิเสธไม่รับประกันของบริษัทประกันชีวิตรายอื่นก็ถือเป็นข้อสำคัญซึ่งต้องเปิดเผยต่อผู้รับประกันภัย ในกรณีที่ผู้รับประกันเคยยื่นคำขอไว้กับผู้รับประกันหลายราย โดยบางรายยอมทำสัญญาด้วยบางรายปฏิเสธ ก็ต้องแจ้งให้ทราบทั้งสิ้น

---

[11] Ibid.

ผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นทำให้ผู้รับประกันมีสิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิต แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าสัญญาสิ้นผลโดยอัตโนมัติ สัญญาประกันชีวิตที่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นยังคงมีผลบังคับอยู่จนกว่าผู้รับประกันภัยจะบอกล้าง

3.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิต

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันชีวิตนั้นกำหนดไว้ไม่แตกต่างกับประเทศไทยมากนัก คือได้แก่

1) บริษัทผู้รับประกัน

2) ผู้เอาประกัน ซึ่งอาจเป็นการเอาประกันชีวิตตัวเองหรือเป็นการเอาประกันชีวิตผู้อื่นการทำประกันชีวิตโดยการเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่จะเอาประกันชีวิตคนอื่นได้นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตถึงขนาดที่เรียกได้ว่า มีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลนั้นจึงจะถือได้ว่า ผู้เอาประกันมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ตามกฎหมาย

3) ผู้รับผลประโยชน์ คือ บุคคลที่ได้รับประโยชน์จากสัญญาประกันชีวิตเป็นบุคคลที่สามที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากความทรงชีพหรือความมรณะของคู่สัญญา

4) ตัวแทนของบริษัทประกันชีวิตซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายของประเทศอังกฤษบัญญัติแตกต่าง กล่าวคือ ผู้เอาประกันอาจบอกความจริงทุกอย่างให้แก่ ตัวแทนผู้รับประกันภัยทราบ แต่ตัวแทนมิได้แจ้งข้อเท็จจริงหรือแถลงเท็จต่อผู้รับประกันเพื่อให้แบบคำขอเอาประกันนั้นน่าสนใจ เพื่อว่าเมื่อผู้รับประกันยอมรับประกันภัยแล้วตัวแทนก็จะได้รับค่าตอบแทน หรือในบางครั้งตัวแทนโดยมิได้ตั้งใจได้แถลงเท็จต่อผู้เอาประกันภัยในเรื่องเกี่ยวกับคำถามในแบบคำขอ ทำให้ผู้เอาประกันภัยให้คำตอบที่ไม่ถูกต้อง หรือข้อเท็จจริงอาจจะเกิดได้อีกหลายประการ ในกรณี ในกรณีเหล่านี้ ตัวการคือผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบในการกระทำของตัวแทนทั้งสิ้น

ประเทศอังกฤษใช้หลัก Imputed knowledge ที่กำหนดว่าสิ่งที่ตัวการรู้ตัวแทนย่อมได้รู้ด้วย และสิ่งที่ตัวแทนรู้มาในหน้าที่ของตัวแทนถือว่าตัวการย่อมได้รู้ด้วย หลักนี้เป็นหลักที่ผู้เอาประกันภัยใช้อ้างยันต่อผู้รับประกันภัยในการกระทำของตัวแทน ซึ่งผู้เอาประกันจะสามารถยกขึ้นกล่าวอ้างได้หากพิสูจน์ครบถ้วนสามประการ คือ

ประการแรก บุคคลผู้กระทำการเป็นตัวแทนนั้น เป็นตัวแทนของผู้รับประกันอย่างแท้จริง

ประการที่สอง ตัวแทนนั้นได้รู้ข้อเท็จจริงที่เป็นปัญหาในขณะกระทำการในหน้าที่ตัวแทน ซึ่งตัวแทนนี้ต้องเป็นตัวแทนที่มีอำนาจรับรู้ข้อเท็จจริงด้วย

ประการที่สาม ตัวแทนนั้นมิได้กระทำการไปเพื่อประโยชน์ของตนเองและฉ้อฉลต่อตัวการของเขา ถ้าตัวแทนทำไปโดยฉ้อฉลตัวการ จะถือว่า ความรู้ของตัวแทนเป็นความรู้ของตัวการไม่ได้

กรณีตัวแทนของผู้รับประกันภัยเป็นผู้กรอกแบบคำขอเอาประกันภัย โดยหลักทั่วไปแล้ว การที่จะให้ตัวแทนของผู้รับประกันกรอกแบบคำขอให้นั้นเป็นการไม่สมควร แต่ในทางปฏิบัติตัวแทนผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการกรอกแบบคำขอซึ่งในความรู้สึกของคนทั่วไปซึ่งเป็นผู้ขอเอาประกัน เป็นเรื่องที่ยุ่งยากมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เกิดเป็นปัญหาว่า การที่ตัวแทนผู้รับประกันภัยทำเช่นนั้นเป็นการทำในหน้าที่ของตัวแทนผู้รับประกันภัยหรือกลายเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันในการกรอกแบบคำขอ แลความรู้ของตัวแทนจะถือว่าเป็นความรู้ของตัวการได้หรือไม่ ซึ่งศาลอังกฤษ มักจะตัดสินว่า ตัวแทนนั้นเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัยในการกรอกคำตอบในแบบคำขอไม่ใช่ตัวแทนของผู้รับประกันภัย แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงบ้างคดีศาลก็ตัดสินเป็นอย่างหนึ่ง

3.1.4 การคุ้มครองการทำสัญญาทางโทรศัพท์

สหภาพยุโรปได้นำหลักการของกฎหมายชื่อว่า “The Telephone Consumer Protection Act” เมื่อปี ค.ศ. 1997 และในปี ค.ศ. 2003 ยังได้มีการออกกฎหมายชื่อว่า The Do Not Call Implementation Act และ Telemarketing Sales Ruleของประเทศสหรัฐอเมริกามาจัดทำเป็นกฎหมายกลาง ในปี ค.ศ. 1997 เพื่อให้ประเทศภาคีสมาชิกนำไปปรับใช้แก่ประเทศของตนเอง โดยมีการยกร่างกฎหมาย ชื่อว่า Directive on the Protection of Consumers in Respect of Distance Contracts (Distance Selling Directive 97/7/EC) ประกาศเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1997 กฎหมายฉบับนี้วางแนวปฏิบัติไว้ 19 ข้อ กฎหมายนี้มุ่งใช้บังคับการวิธีการติดต่อสื่อสารทุกชนิดที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายกัน โดยไม่มีการพบกันทางกายภาพ ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคีสมาชิกก็เช่นเดียวกัน ได้มีการนำมาบังคับใช้ด้วย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้[12]

1) ให้ประเทศสมาชิกยึดแนวกฎหมายนี้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการร่างกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค หรือจะเพิ่มการคุ้มครองให้มากขึ้นก็ได้

2) ให้ประเทศภาคีสมาชิกนำแนวทางในกฎหมายฉบับนี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายและให้มีผลบังคับภายในสามปี เป็นกฎหมายที่มีจุดประสงค์เพื่อใช้กับสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับคู่

---

[12] Distance Selling Directive 97/7/EC of European Parliament and of the council สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2556 จาก www.eur-lex.europa.eu/lexuriserv.dourui.

สัญญาที่อยู่ห่างกันโดยระยะทาง การตกลงทำสัญญาเป็นผลมาจากการพูดจาสื่อสารถึงกันเท่านั้น โดยที่คู่สัญญาไม่เคยพบปะกันในทางกายภาพเลย ในทางกฎหมายที่ร่างต้องมีหลักการใหญ่ ดังนี้

(1) ก่อนที่จะมีการตกลงทำสัญญากับผู้บริโภค ผู้ขายต้องเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอในเรื่อง ของ ชื่อ ที่อยู่ของผู้ขาย ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ราคา ค่าภาษี ค่าขนส่ง การชำระเงิน การส่งมอบสินค้า สิทธิการยกเลิกคำสั่งซื้อ ระยะเวลาในการทำคำเสนอ ราคาที่มีผล หรือราคาบริการ

โดยในการติดต่อซื้อขายทางนักการตลาดนั้นจะต้องแจ้งผูบริโภคถึงชื่อตน ที่อยู่ตน และที่อยู่บริษัท จุดประสงค์ของการโทรในขณะแรกที่ผู้บริโภครับโทรศัพท์

(2) ผู้บริโภคต้องได้รับการยืนยันข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรตามที่ผู้ขายได้เสนอไว้ภายในเวลาที่ไม่ช้ากว่าเวลาที่ส่งมอบสินค้า รวมทั้งแจ้งสิทธิการเลิกสัญญาและข้อมูลเกี่ยวกับบริการหลังการขาย หากในสัญญามิได้ระบุไว้ถือว่าผู้บริโภคมีสิทธิขอเลิกสัญญาได้ภายใน 1 ปี

(3) ผู้บริโภคมีสิทธิยกเลิกสัญญาได้ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับสินค้า หรือนับจากวันที่ทำสัญญาในกรณีที่เป็นสัญญาบริการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และไม่จำต้องแจ้งเหตุผลของการคืน แต่อย่างไรก็ตามสิทธิเลิกสัญญาต้องไม่เกินกว่า 3 เดือน

(4) สินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคสั่งต้องส่งมอบภายใน 30 วัน นับจากวันที่สั่งสินค้าเว้นแต่จะได้มีการตกลงยินยอมเป็นอย่างอื่น

(5) ผู้บริโภคมีสิทธิรับคืนค่าสินค้าหรือบริการคืน ในกรณีที่สัญญาซื้อขายที่อยู่ห่างโดยระยะทางมีการหลอกลวง ฉ้อฉล จนทำให้มีการชำระราคาด้วยบัตรเครดิต

(6) ห้ามใช้เครื่องหมุนโทรศัพท์อัตโนมัติ การส่งโทรสาร หรือวิธีอื่นใดโทรหาผู้บริโภคที่มิได้รับความยินยอม

(7) วิธีการติดต่ออื่นให้ใช้ได้เฉพาะที่ผู้บริโภคให้ความยินยอมหรือเมื่อไม่ขัดข้องจากผู้บริโภคโดยชัดแจ้ง

(8) ศาลยุติธรรมและศาลปกครองต้องใช้หลักกฎหมายในประเทศที่มีประสิทธิภาพและพอเพียงนำมาปรับใช้เกี่ยวกับคดีสัญญาที่เกิดขึ้นโดยคู่สัญญาที่อยู่ห่างกันโดยระยะทางให้ภาระพิสูจน์ตกแก่ผู้ขาย เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้บริโภค และให้รัฐมีมาตรการบังคับให้ผู้ขายหยุดการประกอบกิจการหากผู้ขายฝ่าฝืนกฎหมายนี้ และให้ผู้บริโภคเข้าถึงความยุติธรรมโดยง่ายโดยใช้ระบบการประนีประนอมยอมความและอนุญาโตตุลาการ

(9) กฎหมายนี้ใช้ควบคุมกิจการค้าที่มีการติดต่อกับผู้บริโภคที่อยู่ห่างโดยระยะทางทำให้เกิดสัญญาโดยที่ไม่ได้มีการพบกันทางกายภาพ มีการใช้สื่อต่างๆ คือ สิ่งตีพิมพ์ ทั้งที่มีหรือไม่มีที่

อยู่ จดหมาย แผ่นพิมพ์โฆษณาที่มีใบสั่งซื้อสินค้า แค๊ทตาล็อก โทรศัพท์ที่มีผู้รับสายและโทรศัพท์ที่ตอบโดยเครื่องรับฝากข้อความ โทรทัศน์ที่มีการเสนอขายสินค้า อีเมล์ เป็นต้น[13]

นอกจากนั้นประเทศอังกฤษยังมีกฎหมายที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งชื่อว่า “Privacy and Electronic Communication (EC Directive) Regulations 2003” เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวจากการทำธุรกรรมต่างๆทางโทรศัพท์ไม่ว่าจะเป็นกรณีผู้ให้บริการทางธุรกิจติดต่อไปยังผู้บริโภค (B2C หรือBusiness to Consumer)[14]

นอกจากนั้นประเทศอังกฤษยังมีกฎหมายเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิคส์เมื่อเทคโนโลยีก้าวมาถึงยุคของอิเล็กทรอนิกส์ การพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ในระยะแรกที่รู้จักใช้กันแพร่หลาย คือ โทรพิมพ์ (Telex) ซึ่งประยุกต์มาจากโทรเลข และโทรสาร (Fax) ซึ่งประยุกต์มาจากโทรศัพท์นั่นเอง กฎหมายการพาณิชย์ในยุคนี้เริ่มมีผลกระทบเพราะในโทรเลขและโทรสารไม่ปรากฏลายมือชื่อของ คู่สัญญา เช่น ลายมือชื่อของผู้สั่งซื้อสินค้า แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นไม่มากนัก เพราะลายมือชื่อหรือเอกสารไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญในการติดต่อซื้อขายสินค้าในเบื้องต้น ทั้งนี้เพราะคู่สัญญาจะต้องดำเนินการในเรื่องการขนส่ง สินค้า และชำระราคาสินค้าด้วยระบบ L/C ซึ่งระบบดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นเอกสารที่ใช้ผูกมัดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อกระบวนการนำสินค้าเข้าและสินค้าออก การชำระราคาตลอดจนพิธีการทางศุลกากรด้วย ระบบ L/C ได้สร้างความเชื่อมั่นและความแน่นอน ขจัดการโต้แย้งและการโต้เถียงกันในทางการค้าระหว่างประเทศได้อย่างเพียงพอ

เมื่อมาถึงยุคที่เทคโนโลยีเกี่ยวกับการพาณิชย์ใช้ติดต่อสื่อสารกันทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นสื่อที่ปรากฏขึ้นในระบบไร้กระดาษ (Paperless) กฎหมายพาณิชย์ที่ใช้กันอยู่เดิมในระบบกระดาษก็ถูกกระทบ เทคโนโลยีการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ไร้กระดาษนี้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange –EDI) นั่นเอง

การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์หมายถึง การส่งและการรับข้อมูล โดยข้อมูลจากระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ส่งจะวิ่งผ่านอุปกรณ์แปรสัญญาณ (Interpreter) ซึ่งอยู่ภายในหน่วยงานของผู้ส่งเพื่อแปรข้อมูลที่ทำการส่งนั้นให้มีมาตรฐานตามที่กำหนด จากนั้นข้อมูลจะถูกส่งผ่านไปยังผู้รับด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในส่วนของผู้รับก็จะมีอุปกรณ์แปรสัญญาณอีกชุดหนึ่งเพื่อแปร

---

[13] S.I.No.207/2001 European Communities (Protection of Consumers in Respect of Contracts Made by Means of Distance Communication Regulations, 2001) สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 จาก www.irishstatutebook/2001/en/si/0207.html.

[14]Telemarketing Laws, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 จาก www.quotebean.co.uk/buying-services/tetemarketing-companies/help-to-buy-guides/telemarketting-laws/, 2013.

ข้อมูลมาตรฐานที่ได้รับนั้นให้เป็นข้อมูล ที่ใช้ได้โดยตรงกับระบบคอมพิวเตอร์ที่หน่วยงานของผู้รับมีอยู่ และทำให้ผู้รับสามารถนำข้อมูลที่ได้รับนั้นมาประมวลผลต่อได้ตามต้องการทันที[15]

เหตุที่หน่วยงานต่างๆจำนวนมากให้ความสนใจกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นอย่างมากในปัจจุบันนั้นเป็นผลมาจากประโยชน์ของการใช้ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลชนิดนี้ที่มี หลายประการ ประโยชน์ประการสำคัญที่ทำให้ระบบดังกล่าวจะยิ่งได้รับความนิยมมากขึ้นจนถึงขั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการบริหารงานของหน่วยงานในอนาคตมีดังนี้[16]

1) ลดระยะเวลาในการส่งผ่านข้อมูล เนื่องจากสามารถยกเลิกการส่งผ่านข้อมูลทางไปรษณีย์และระบบการส่งผ่านข้อมูลภายในของหน่วยงานได้ทั้งหมด

2) ลดค่าใช้จ่ายด้านการจัดการข้อมูลและการส่งข้อมูล (ไปรษณีย์และระบบภายในองค์กร) ซึ่งรวมทั้งค่าใช้จ่ายในส่วนของบุคลากร ค่าไปรษณีย์ กระดาษและอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3) ลดความผิดพลาดของข้อมูลที่มีการแลกเปลี่ยนกัน โดยเฉพาะในส่วนของการพิมพ์ซ้ำซึ่งไม่มีความจำเป็นเมื่อนำ EDI มาใช้

4) มีการตอบรับทันทีระหว่างผู้ส่งและผู้รับข้อมูล ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจลงได้ เป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้ผู้รับและผู้ส่งสามารถวางแผนการดำเนินธุรกิจต่างๆได้ดีขึ้น

ปัจจุบันการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนามากขึ้น และใช้กันมากใน 3 ภาค คือ

1) ภาคธุรกิจ – ธุรกิจ (Business to Business หรือ B2B) ซึ่งเป็นภาคที่มีการใช้การพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์สูงสุดในปัจจุบัน

2) ภาคธุรกิจ – หน่วยงานของรัฐ (Business to Government หรือ B2G)

3) ภาคธุรกิจ – ผู้บริโภค (Business to Consumer หรือ B2C) ในปัจจุบันภาคนี้ยังมีปริมาณไม่มากนัก แต่เป็นที่คาดหมายว่าการค้าในภาคนี่จะมีปริมาณสูงขึ้นในอนาคต โดยอาจจะเป็นรูปแบบของการทำธุรกิจแบบใหม่ผ่านทางเทคโนโลยีแบบใหม่

การทำสัญญาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการตัดสินใจซื้อผู้ซื้อสามารถซื้อได้ 3 วิธี ดังนี้[17]

---

[15] อรพรรณ พนัสพัฒนา, ปัจจุบันและอนาคตของกฎหมายการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558. จาก http://www.openbase.in.th.

[16] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *เพิ่งอ้าง*.

[17] ณัฐพงศ์ โปษกะบุตร, การก่อให้เกิดสัญญาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์: ศึกษาเปรียบเทียบระบบคอมมอนลอว์และซีวิล ลอว์, เอกสารประกอบการบรรยายชั้นปริญญาโท วิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (LA602), บัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

1) การสั่งซื้อในระบบ On-Line

ผู้ขายจะทำการซื้อขายกับผู้ซื้อโดยตรง การให้ผู้ซื้อซึ่งเป็นลูกค้ากรอกแบบฟอร์มระบุสินค้าที่ต้องการซื้อรวมทั้งข้อความ สัญญา รายละเอียดในการชำระเงิน โดยใช้บัตรเครดิต จากนั้นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ก็จะเชื่อมโยงโดยตรงแบบ On-line กับผู้ขายใน Website ของระบบอินเตอร์เน็ทหรือเป็นการโทรศัพท์สั่งซื้อสินค้าหรือบริการ

2) เครือข่ายช้อปปิ้ง (Shopping network)

การทำสัญญาซื้อขายระบบนี้จะมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายของ Internet stores เพื่อกระตุ้นให้เกิดการซื้อขาย โดยแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ

แบบแรก แบบเครือข่ายซึ่งอนุญาตให้ลูกค้าที่ซื้อขายผ่านทางอินเตอร์เน็ทสามารถ Browse เลือกซื้อสินค้าได้ตามต้องการ

แบบที่สอง แบบไม่อนุญาตให้ผ่านเครือข่ายโดยตรงหรือทางโทรศัพท์ เพียงแต่หากผู้ซื้อจะเข้าสู่เครือข่ายจะต้องลงทะเบียนเสียก่อน ในทะเบียนจะประกอบไปด้วยรายละเอียดส่วนตัวของผู้ซื้อ เช่น เลขที่สัญญา ที่อยู่ E-mail Address และเมื่อลงทะเบียนเสร็จแล้ว ก็จะได้รับการจัดส่งลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Digital signature) ไปให้กับผู้ซื้อเพื่อให้สามารถเข้าไปยังเครือข่าย Internet store หรือเพื่อดูรายการสินค้า

เมื่อผู้ซื้อได้เลือกสินค้าแล้วก็จะต้องส่งรายละเอียดเกี่ยวกับบัตรเครดิต ไปยังเครือข่ายช้อปปิ้ง(Shopping network) จากนั้นเครือข่ายช้อปปิ้งก็จะส่งสัญญามาให้ดู หากลูกค้าประสงค์จะซื้อสินค้า ก็จะต้องตกลงไปตามสัญญา ระบบข้อมูล ก็จะเก็บข้อมูลเอาไว้กรณีที่ลูกค้าให้รายละเอียดของบัตรเครดิตเอาไว้แล้วก็การทำสัญญาซื้อขายก็เสร็จสมบูรณ์ทาง On-line แต่ถ้ายังไม่ส่งรายละเอียดบัตรเครดิตก็จะต้องชำระโดยบัตรเครดิตอีกในทีหลัง

3) การสั่งซื้อทางโทรศัพท์ (Toll free ordering)

การสั่งซื้อวิธีนี้จะใช้ Websites เอาไว้เพื่อการโฆษณาสินค้าโดยที่หน้าต่าง Website จะให้เบอร์โทรติดต่อเอาไว้ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถโทรไปสั่งซื้อสินค้าที่ Internet store ส่วนการชำระเงินจะใช้วิธีการชำระด้วยเช็ค หรือชำระโดยการบอกหมายเลขบัตรเครดิต

การทำคำเสนอทางอินเตอร์เน็ท การก่อให้เกิดสัญญาทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเหมือนกับการทำสัญญาทั่วไป อันเกิดจากการที่มีคำเสนอ คำสนองถูกต้องตรงกัน สัญญาจึงจะเกิด แต่ในทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีปัญหาว่าสัญญาจะเกิดขึ้นเมื่อใด เพราะเราอยู่ในยุคของการทำคำเสนอ คำสนองโดยผ่านเครือข่าย Internet อันเป็นยุค Digital ซึ่งต่างกับการทำคำเสนอ คำสนองในยุคที่ใช้กระดาษ หรือโทรศัพท์ หรือโทรเลข อันเป็นเทคโนโลยีในยุค Analog

ทำคำเสนอทางอินเตอร์เน็ต หากพิจารณาตามหลักทั่วไปแล้วจะเห็นได้ว่าการทำคำเสนอทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการทำคำเสนอต่อสาธารณะ ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการ

ทำคำเสนอในเรื่องสัญญาทั่วๆ ไป กล่าวคือ การส่งรูปของสินค้าทาง Websites เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ จะต้องมีรายละเอียด เช่น ขนาด ราคา ชนิด ประเภท น้ำหนัก ฯ ของสินค้าให้ชัดเจน

ผลของคำเสนอ ในการทำคำเสนอทางสัญญาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นลักษณะของการทำคำเสนอ คำสนองของผู้ที่อยู่ห่างกันโดยระยะทาง เพียงแต่ใช้อินเตอร์เน็ทหรือโทรศัทพ์ หากมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองเอาไว้ก็อาจถอนคำเสนอของตนเสียได้ โดยการส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือการบอกถอนด้วยวิธีการธรรมดาก็ได้

เมื่อเทคโนโลยีการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ก้าวหน้าไป กฎหมายเดิมเป็นระบบกระดาษ (Paper) จึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมอีกต่อไป กฎหมายการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ฉบับแรกถูกร่างขึ้นโดยคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL) ซึ่งเป็นคณะกรรมาธิการคณะหนึ่งอยู่ภายใต้องค์การสหประชาชาติคณะกรรมาธิการคณะนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศให้เป็นแบบแผนเดียวกันและมีความสอดคล้องกัน กฎหมายดังกล่าวนี้เรียกว่า กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Model Law on Electronic Commerce) ผ่านการยกร่างและพิจารณาร่วมกันของบรรดาประเทศสมาชิกของ สหประชาชาติ แล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2539

Model Law on Electronic Commerce นี้เป็นกฎหมายแม่แบบที่มุ่งขจัดข้อขัดข้องทางกฎหมายและสร้างความมั่นใจในการพัฒนาการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์และเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่างๆนำไปออกหรือปรับปรุงกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับหลักการและบทบัญญัติของกฎหมายแม่แบบ

กฎหมายแม่แบบนี้มีเนื้อหาสาระในการตั้งกฎเกณฑ์ยอมรับสถานภาพของสัญญาที่เกิดขึ้นโดยผ่านสื่อ ทางอิเล็กทรอนิกส์ การยอมรับข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีค่าทางกฎหมายเทียบเท่ากับเอกสารลายลักษณ์อักษร (Writing) หรือถือเป็นเอกสารต้นฉบับ (Original) และการยอมรับให้ลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signature) ตลอดจนให้มีการรับฟังข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาลได้

กฎหมายแม่แบบหรือ Model Law on Electronic Commerce มีวัตถุประสงค์หลักในการรับรอง สถานภาพทางกฎหมายของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นระบบที่ไร้กระดาษ (Paperless) ดังจะเห็นได้จากความใน Article 5 ที่บัญญัติว่า “Information shall not be denied legal effect, validity or enforceability solely on the grounds that it is in the form of a data message.”

คำว่า “data message” นี้ Article 3 (a) ให้คำนิยามว่า “Data message” means information generated , sent, received or stored by electronic, optical or similar means including, but not limited to, electronic data interchange (EDI), electronic mail, telegram, telex or telecopy ;

ส่วนคำว่า Information นั้น ไม่ได้มีการให้คำนิยามไว้ว่าหมายถึงอะไร ให้ไว้แต่นิยามของ information system ไว้ใน Article 3 (f) ว่า “Information System” means a system for generating, sending, receiving, storing or otherwise processing data message.”

จากบทบัญญัติของมาตราทั้งสองจะเห็นได้ว่ากฎหมายรับรองสถานภาพของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างของข้อมูลเหล่านี้คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) โทรเลข (telegram) โทรพิมพ์ (telex) หรือ โทรสาร (telecopy) เป็นต้น มีข้อสังเกตว่ากฎหมายนี้ให้เพียงตัวอย่างเท่านั้น เพราะใช้คำว่า “... including, but not limited to ...” ดังนั้น หากเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้นกว่าปัจจุบัน กฎหมายนี้ก็ยังสามารถใช้บังคับได้อยู่นั่นเอง[18]

Article 1 ของกฎหมายแม่แบบบัญญัติขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายไว้ว่า “ This Law** applies to any kind of information in the form of a data message used in the context *** of commercial **** activities.”

คำว่า “ทางพาณิชย์” ควรจะมีความหมายอย่างกว้าง เพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีลักษณะในเชิงพาณิชย์ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากสัญญาหรือไม่ก็ตาม ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะในเชิงพาณิชย์รวมถึง แต่ไม่จำกัดเฉพาะธุรกรรมดังต่อไปนี้ ธุรกรรมทางการค้าเพื่อการจัดหา หรือแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ สัญญาจัดจำหน่าย ผู้แทนหรือตัวแทนในทางการค้า แฟคตอริ่ง ลีสซิ่ง การก่อสร้าง การให้คำปรึกษา วิศวกรรม สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ การลงทุน การให้สินเชื่อ การธนาคาร การประกันภัย สัญญาสัมปทานหรืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ การร่วมทุนและรูปแบบต่าง ๆ ของการร่วมมือในทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรม การรับขนสินค้าหรือคนโดยสารทางอากาศ ทะเล รถไฟ หรือทางถนน (15)

จะเห็นได้ว่าขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายของ Model Law ค่อนข้างกว้าง และใน Guide to Enactment เองก็อธิบายว่า กฎหมายแม่แบบนี้แม้จะมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งเน้นที่จะบังคับกับการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็ให้สิทธิรัฐที่จะขยายการบังคับกฎหมายนี้ใช้ไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้การพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์กับหน่วยงานของรัฐได้ (16) นอกจากนี้

---

[18]อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

Model Law ยังมีวัตถุประสงค์ในการครอบคลุมถึงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในระดับระหว่างประเทศและภายในประเทศ

สำหรับเรื่องวิธีการแสดงเจตนา Model Law บัญญัติไว้ใน Article 11, 12 ดังต่อไปนี้[19]

Article 11 Formation and validity of contracts

(1) In the context of contract formation, unless otherwise agreed by the parties, an offer and the acceptance of an offer may be expressed by means of data messages. Where a data message is used in the formation of a contract, that contract shall not be denied validity or enforceability on the sole ground that a data message was used for that purpose.

(2) The provisions of this article do not apply to the following :

[...].Article 12 Recognition by parties of data messages

- As between the originator and the addressee of a data message, a declaration of will or other statement shall not be denied legal effect, validity or enforceability solely on the grounds that it is in the form of a data message.

- The provisions of this article do not apply to the following :

จากบทบัญญัติของมาตราทั้งสองนี้จะเห็นว่า การแสดงเจตนานั้นอาจแสดงได้โดยผ่านวิธีการใช้ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง Model Law จะรับรองผลในทางกฎหมายได้ ถือเป็นการแสดงเจตนาตาม Article 12 หรือเป็นคำเสนอ-คำสนองก่อให้เกิดสัญญาได้ตาม Article 11 paragraph 1 แล้วแต่กรณีนั่นเอง

สำหรับกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น การแสดงเจตนานี้กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าจะต้องมีการแสดงเจตนาออกมาในรูปใด จึงอาจมีการแสดงเจตนาออกมาได้หลายทาง ซึ่งสิ่งที่เป็นสาระสำคัญก็คือให้ผู้รับ การแสดงเจตนานั้นเข้าใจถึงการแสดงเจตนานั้นก็เป็นอันใช้ได้ ซึ่งการกระทำด้วยการแสดงเจตนานั้น อาจจะมีลักษณะเป็นการทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือกิริยาท่าทางหรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด มีผลเป็น การแสดงเจตนา ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงวิธีแสดงเจตนาโดยลักษณะต่าง ๆ แล้วนั้นอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ[20]

---

[19] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

[20] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

1) การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง ได้แก่ การแสดงเจตนาด้วยการกระทำโดยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือการแสดงกิริยาอาการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการกระทำอย่างอื่นซึ่งแสดงออกโดยแจ้งชัดซึ่งเจตนาของผู้กระทำว่ามุ่งประสงค์จะผูกนิติสัมพันธ์

2) การแสดงเจตนาโดยปริยาย ได้แก่ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเห็นได้โดยปริยายว่าผู้กระทำได้แสดงเจตนาเพื่อทำนิติกรรมโดยตรงแก่พฤติกรรม ย่อมเป็นที่สามารถคาดหมายได้ว่ามีเจตนาที่จะทำนิติกรรมนั้น

3) การแสดงเจตนาโดยการนิ่ง โดยปกติแล้วการแสดงเจตนาถ้ามิใช่โดยการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยายให้ปรากฏแล้ว ตามหลักทั่วไปแล้วการนิ่งหรือการงดเว้นไม่กระทำการนั้น โดยปกติไม่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม เพราะมิได้มีการแสดงกิริยาอาการอย่างใดออกมาอันจะถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนา อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นให้ถือว่าการนิ่งเป็นการแสดงเจตนาได้หาก

ก. การนิ่งที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองได้ว่าการนิ่งในเหตุการณ์บางอย่างถือว่าเป็นการแสดงเจตนา

ข. การนิ่งอันมีธรรมเนียมประเพณีถือว่าเป็นการแสดงเจตนา (23) สำหรับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ บัญญัติไว้สอดคล้องกับ Model Law Article 11, 12 โดยบัญญัติในมาตรา 12 และมาตรา 13 ดังนี้[21]

มาตรา 12 เว้นแต่คู่กรณีจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คำเสนอหรือคำสนองในการทำสัญญาอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และห้ามมิให้ปฏิเสธการมีผลทางกฎหมายของสัญญาเพียงเพราะเหตุที่สัญญานั้นได้ทำคำเสนอหรือคำสนองเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา 13 เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลการแสดงเจตนาหรือคำบอกกล่าวจะทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับการแสดงเจตนาตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของไทย จะเห็นได้ว่า วิธีการแสดงเจตนาที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 14 นี้ เป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งซึ่งแสดงให้เห็นความประสงค์ของผู้แสดงเจตนาว่ามุ่งประสงค์จะผูกนิติสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการแสดงเจตนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั่นเอง

Article 15 ของ Model Law บัญญัติเรื่องเวลาและสถานที่เกิดสัญญาไว้ดังนี้

Article 15 Time and place of dispatch and receipt of data message

(1) Unless otherwise agreed between the originator and the addressee, the dispatch of a data message occurs when it enters an information

---

[21] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

system outside the control of the originator of of the person who sent the data message on behalf of the originator.

(2) Unless otherwise agreed between the originator and the addressee, the time of receipt of a data message is determined as follows :

-if the addressee has designated an information system for the purpose of receiving data messages, receipt occurs :

(i) at the time when the data message enters the designated information system ; or

(ii) if the data message is sent to an information system of the addressee that is not the designated information system, at the time when the data message is retrieved by the addressee ;

-if the addressee has not designated an information system, receipt occurs when the data message enters an information system of the addressee.

(3) Paragraph applies notwithstanding that the place where the information system is located may be different from the place where the data message is deemed to be received under paragraph .

(4) Unless otherwise agreed between the originator and the addressee, a data message is deemed to be dispatched at the place where the originator has its place of business, and is deemed to be received at the place where the addressee has its place of business. For the purposes of this paragraph :

-if the originator or the addressee has more than one place of business, the place of business is that which has the closest relationship to the underlying transaction or, where there is no underlying transaction, the principal place of business ;

-if the originator or the addressee does not have a place of business, reference is to be made to its habitual residence.

(5) The provisions of this article do not apply to the following:

จะเห็นได้ว่า Article 15 นี้ ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงว่าสัญญาจะเกิดขึ้นเมื่อไร ที่ไหน บัญญัติแต่เพียงเวลา และสถานที่รับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาว่าสัญญาย่อมเกิดเมื่อคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกัน ดังนั้น สัญญาจึงเกิดเมื่อเวลาคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ คือเข้าไปสู่ระบบข้อมูลของผู้รับและสถานที่เกิดของสัญญาก็คือที่ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้

รับคำสนองนั่นเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเกิดของสัญญานี้เป็นไปตามทฤษฎี Theory of Reception นั่นเอง

สำหรับกฎหมายไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งประเภทของการแสดงเจตนาได้ 2 ประเภท คือ[22]

ก. การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 168 บัญญัติว่า "การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่ เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบการแสดงเจตนานั้น ความข้อนี้ให้ใช้ตลอดถึงการที่บุคคลหนึ่งแสดงเจตนาไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งโดยทางโทรศัพท์ หรือโดยเครื่องมือสื่อสาร

การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า หมายถึงการที่คู่กรณีแห่งนิติกรรมสามารถที่ติดต่อทำความเข้าใจกันได้โดยทันที ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการแสดงเจตนาในระหว่างที่เห็นหน้าเห็นตากัน ด้วยเหตุนี้ในการนี้อยู่ในสภาวะที่จะพูดติดต่อกันและได้ยินกันได้ แม้จะมีสิ่งใดมากั้นไม่อาจเห็นหน้ากันได้ก็ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาเฉพาะหน้ากันได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 19/2476)

วิธีการแสดงเจตนาที่จะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้านั้น อาจมีในลักษณะพูด หรือร้องตะโกน หรือการให้อาณัติสัญญาณ เครื่องหมาย อันสามารถทำให้อีกฝ่ายเข้าใจความหมายก็ได้ หรือการแสดงเจตนาโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ก็ได้ ดังนั้นจะเห็นว่าลักษณะของการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้านั้น มิได้ถือเอาระยะที่อยู่ใกล้ชิดเป็นสำคัญอย่างเดียว แต่ถือเอาลักษณะที่อาจทำความ เข้าใจในการแสดงเจตนาต่อกันได้ทันที ไม่ว่าจะอยู่ห่างกันแค่ไหนเพียงไร

ข. การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 169 บัญญัติว่า "การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่การแสดงเจตนานั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา..."

การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง หมายถึงการที่คู่กรณีแห่งนิติกรรมนั้นจะติดต่อเข้าใจกันในแต่ละครั้งจะต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่ง โดยไม่อาจจะติดต่อทำความเข้าใจกันได้โดยทันที ส่วนวิธีการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทางนั้นอาจเป็นการเขียนจดหมาย โทรเลข การฝาก จดหมายบุคคลอื่นมาให้แก่คู่กรณีก็ได้ เพราะวิธีการเช่นนี้มีลักษณะที่ไม่เกิดความเข้าใจกับใครในทันทีที่แสดงเจตนานั้น

---

[22] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

โดยทั่วไปแล้วสัญญาย่อมเกิดขึ้นเมื่อมีการตกลงต้องตรงกันของบุคคลผู้เป็นฝ่ายในสัญญาทุก ๆ ฝ่ายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าคำสนองของฝ่ายหนึ่งถูกต้องตรงกันกับคำเสนอของอีกฝ่ายหนึ่งนั่นเอง (27) คำเสนอต้องมีข้อความชัดเจน แน่นอน และครบถ้วน กล่าวคือ เมื่อมีคำสนองรับตามคำเสนอนั้น สัญญาจะต้องเกิด ถ้าสัญญาไม่เกิด ย่อมไม่ใช่คำเสนอ แต่อาจเป็นเพียงคำปรารภหรือคำทาบทาม หรือคำเชื้อเชิญให้ทำคำสนอง (คำพิพากษาฎีกาที่ 927/2498)ที่ว่าต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอนนั้น ไม่ได้หมายความว่าต้องแสดงเจตนาเป็นหนังสือเสมอไป อาจแสดงเจตนาด้วยวาจาหรือด้วยกิริยาอย่างใด ๆ ซึ่งพอจะถือได้ว่าเป็นข้อผูกพันในสัญญาได้ในเมื่อ อีกฝ่ายหนึ่งสนองรับ เช่น โรงมหรสพซึ่งเปิดแสดงและกำหนดอัตราค่าเข้าชมไว้ ย่อมเป็นคำเสนอ ที่มีข้อความชัดเจนแน่นอน ผู้เข้าชมมหรสพเป็นผู้ทำคำสนองโดยการเสียเงินค่าเข้าชมตามอัตราที่กำหนดไว้

คำสนอง คือการแสดงเจตนาของผู้สนองต่อผู้เสนอ ในการตกลงรับทำสัญญาตามคำเสนอหรืออาจสรุปสั้น ๆ ได้ว่า คำสนองก็คือคำตอบรับทำสัญญาตามคำเสนอ จึงอาจกล่าวได้ว่า ตามกฎหมายไทยปัจจุบันสัญญาเกิด ณ เวลา และสถานที่ดังนี้

1) สัญญาระหว่างบุคคลผู้ห่างกันโดยระยะทางย่อมเกิดเป็นสัญญานั้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ (มาตรา 361 วรรคแรก, 169 วรรคแรก คำพิพากษาฎีกาที่ 1726/2517) หรืออีกนัยหนึ่งสัญญาเกิดขึ้น ณ ที่ผู้เสนอได้รับคำสนองนั้น

2) สัญญาระหว่างบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้า ไม่ว่าจะมีการบ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง (มาตรา 354) หรือไม่มีการบ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง (มาตรา 356) เมื่อสนองรับต่อหน้าก็เกิดสัญญา ณ ที่สนองรับนั้น แต่ถ้าเป็นคำเสนอคำสนองโดยทางโทรศัพท์ต้องถือว่าสัญญาเกิด ณ ที่ผู้เสนอได้รับทราบคำสนองนั้นทางโทรศัพท์ เพราะถือว่าเป็นการสนองรับต่อหน้าผู้เสนอ ผู้เสนออยู่ ณ ที่ใด สัญญาย่อมเกิดขึ้น ณ ที่นั่น กล่าวคือ นำหลักมาตรา 169 มาใช้บังคับ สัญญาเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่การแสดงเจตนาสนองรับไปถึงผู้เสนอ

3) สัญญาระหว่างบุคคลซึ่งเกิดจากการแสดงเจตนาสนองรับโดยปริยายโดยการกระทำอย่างหนึ่งซึ่งตามเจตนาอันผู้เสนอหรือตามปกติประเพณี ไม่จำเป็นจะต้องมีการบอกกล่าวสนองรับมาโดยชัดแจ้งก็สันนิษฐานได้เช่นนั้น สัญญาย่อมเกิด ณ ที่ซึ่งมีการอันใดอันหนึ่ง อันสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ (มาตรา 361 วรรค 2) กล่าวคือ สนองรับ ณ ที่ใด สัญญาย่อมเกิดขึ้น ณ ที่นั่น

จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยในปัจจุบันก็ยึดถือทฤษฎี Theory of Reception เช่นเดียวกันกับ Model Lawในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้บัญญัติเรื่องเวลา และสถานที่เกิดของสัญญาไว้เป็นทำนองเดียวกันกับ Model Law โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 21-23 ดังนี้

มาตรา 21 เว้นแต่ผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าได้มีการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เมื่อเวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งข้อมูล

มาตรา 22 เว้นแต่ผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล หากผู้รับข้อมูลได้กำหนดระบบข้อมูลที่ประสงค์จะใช้ในการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยเฉพาะ ให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่ผู้รับข้อมูลได้กำหนดไว้นั้น แต่ถ้าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ส่งไปยังระบบข้อมูลอื่นของผู้รับข้อมูลซึ่งมิใช่ระบบข้อมูลที่ผู้รับข้อมูลกำหนดไว้ ให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ได้เรียกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากระบบข้อมูลนั้น ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแม้ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูลตั้งอยู่ในสถานที่อีกแห่งหนึ่งต่างหากจากสถานที่ที่ถือว่าผู้รับข้อมูลได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 23

มาตรา 23 เว้นแต่ผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การส่งหรือการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่าได้ส่ง ณ ที่ทำการงานของผู้ส่งข้อมูล หรือได้รับ ณ ที่ทำการงานของผู้รับข้อมูล แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลหรือผู้รับข้อมูลมีที่ทำการงานหลายแห่ง ให้ถือเอาที่ทำการงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุดกับธุรกรรมนั้นเป็นที่ทำการงานเพื่อประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับที่ทำการงานแห่งใดมากที่สุด ให้ถือเอาสำนักงานใหญ่เป็นสถานที่ที่ได้รับหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ในกรณีที่ไม่ปรากฏที่ทำการงานของผู้ส่งข้อมูลหรือผู้รับข้อมูล ให้ถือเอาถิ่นที่อยู่ปกติเป็นสถานที่ที่ส่งหรือได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีการทางโทรเลข และโทร-พิมพ์ หรือวิธีการสื่อสารอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา จะเห็นได้ว่าเรื่องเวลา และสถานที่เกิดของสัญญาที่เกิดจากสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากบทบัญญัติในเรื่องประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแต่อย่างไร

ในยุคของโลกไร้กระดาษ (Paperless) ความจำเป็นในเรื่องการใช้เอกสารเป็นแบบจึงหมดไป Model Law ได้รองรับสถานภาพของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้มีค่าเท่ากับเอกสารในกฎหมาย โดยได้บัญญัติไว้ใน Article 6 ดังนี้[23]

---

[23] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

Article 6 Writing

(1) Where the law requires information to be in writing, that requirement is met by a data message if the information contained therein is accessible so as to be usable for subsequent reference.

(2) Paragraph (1) applies whether the requirement therein is in the form of an obligation or whether the law simply provides consequences for the information not being in writing

(3) The provisions of the article do not apply to the following : [...].

ในยุคกระดาษ วัตถุประสงค์หรือความจำเป็นที่ต้องมีลายมือชื่อ เป็นเพราะต้องการที่จะแยกระบุว่า ลายมือชื่อ สัญลักษณ์ หรือตราเครื่องมือหรือสิ่งอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเป็นเครื่องมือหรือตราที่แท้จริงของ ผู้เขียนหรือผู้ทำเอกสารนั้น ลายมือชื่อยังเป็นเครื่องบอกให้ทราบถึงความมีผลและความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้นอีกด้วย วัตถุประสงค์อีกประการของลายมือชื่อคือแสดงให้ผู้ลงลายมือชื่อทราบว่าข้อความที่ตนจะต้องผูกพันในเอกสารนั้นมีว่าอย่างไร

ในยุคของโลกไร้กระดาษ ลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signature) มีวัตถุประสงค์เดียวกันกับลายมือชื่อที่ปรากฏบนกระดาษนั่นเอง กล่าวคือ[24]

1) เพื่อระบุตัวบุคคล (Identification)

2) เพื่อรับรองความถูกต้องแท้จริงของเอกสารและข้อความในเอกสารนั้น (Authentication)

3) เพื่อรับรองความปลอดภัยในการปลอมแปลง (Security)

4) เพื่อแสดงความผูกพันในข้อความที่ตนได้ลงนาม (Tamper-resistance)

คำว่า “ลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์” นั้นหมายถึงลายมือชื่อทุกประเภท ซึ่งจะรวมถึงลายมือชื่อ ดิจิตอลด้วย แต่คำว่า “ลายมือชื่อดิจิตอล” นั้นจะหมายถึงลายมือชื่อที่ใช้วิธีการเข้ารหัสแบบอสมมาตรเพียง เท่านั้น

กฎหมายแม่แบบได้กำหนดให้ลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์มีค่าเท่ากับลายมือชื่อตามกฎหมายโดยกำหนดไว้ใน Article 7 ดังนี้

Article 7 Signature

(1) Where the law requires a signature of a person, that requirement is met in relation to a data message if :

---

[24] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

(a) a method is used to identify that person and to indicate that person's approval of the information contained in the data message ; and

(b) that method is as reliable as was appropriate for the purpose for which the data message was generated or communicated, in the light of all the circumstances, including any relevant agreement.

(2) Paragraph (1) applies whether the requirement therein is in the form of an obligation of whether the law simply provides consequences for the absence of a signature.

(3) The provisions of this article do not apply to the following

กฎหมายแม่แบบบัญญัติให้การนำเสนอ การเก็บรักษาข้อความใดในรูปเอกสารต้นฉบับ สามารถนำเสนอได้ในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องทำเป็นกระดาษอีกต่อไป โดยบัญญัติไว้ใน Article 8 ดังนี้ Article 8 Original

(1) Where the law requires to be presented or retained in its original form, that requirement is met by a data message if :

(a) There exists a reliable assurance as to the integrity of the information from the time when it was first generated in its final form, as a data message or otherwise; and

(b) Where it is required that information be presented, that information is capable of being displayed to the person to whom it is to be presented.

(2) Paragraph (1) applies whether the requirement therein is in the form of an obligation or whether the law simply provides consequences for the information not being presented or retained in its original form.

(3) For the purposes of subparagraph (a) of paragraph (1):

(a) the criteria for assesing integrity shall be whether the information has remained complete and unaltered, apart from the addition of any endorsement and any change which arises in the normal course of communication, storage and display ; and

(b) the standard of reliability required shall be assessed in the light of the purpose for which the information was generated and in the light of all the relevant circumstance.

(4) The provisions of this article do not apply to the following:

ขณะที่กฎหมายไทยปัจจุบันการอ้างเอกสารเป็นพยานนั้นให้ยอมรับฟังได้แต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 238 ดังต่อไปนี้[25]

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 การอ้างเอกสารเป็นพยานนั้นให้ยอมรับฟังได้แต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่ (1) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว จึงให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานแห่งเอกสารนั้นได้ (2) ถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้ (3) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับ อนุญาตของรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนกหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเสียก่อน อนึ่ง นอกจากศาลจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น สำเนาเอกสาร หรือข้อความที่คัดจากเอกสารเหล่านั้น ซึ่งรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนกหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้รับรองถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำ มาแสดง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 238 ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้อง หรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้ ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยานแม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

ในการดำเนินกระบวนพิจารณาตามกฎหมายนั้น กฎหมายแม่แบบกำหนดให้สามารถรับฟังข้อมูลข่าวสารเป็นพยานหลักฐานได้ และการชั่งน้ำหนักนั้นให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของวิธีการสร้าง การเก็บรักษา การสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

Article 9 Admissibility and evidential weight of data messages

(1) In any legal proceedings, nothing in the application of the rules of evidence shall apply so as to deny the admissibility of a data message in evidence:

(a) on the sole ground that it is a data message ; or,

(b) if it is the best evidence that the person adducing it could reasonably be expected to obtain, on the grounds that it is not in its original form.

---

[25] อรพรรณ พนัสพัฒนา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15.*

(2) Information in the form of a data message shall be given due evidential weight. In assessing the evidential weight of a data message, regard shall be had to the reliability of the manner in which the data message was generated, stored or communicated, to the reliability of the manner in which the integrity of the information was maintained, to the manner in which its originator was identified, and to any other relevant factor.

การอ้างข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นปัจจุบันศาลไทยยังไม่รับฟัง แต่อาจถือว่า print out เป็นพยานเอกสารได้ ทั้งนี้จะต้องส่ง print out นั้นในรูปของเอกสารต้นฉบับอยู่นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ศาลไม่ถือว่า print out เป็นพยานบอกเล่า

จะเห็นได้ว่าอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาทวีบทบาทสูงมากต่อการพาณิชย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการค้าระหว่างประเทศซึ่งกฎหมายไทยปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายโดยตรงมารองรับสถานภาพของการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากกฎหมายไทยในปัจจุบันเป็นกฎหมายที่ร่างขึ้นในยุคของระบบกระดาษ จึงไม่มีความสอดคล้องกับเทคโนโลยีซึ่งปรับเปลี่ยนไปเป็นระบบไร้กระดาษ แล้ว การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายพาณิชย์ของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

3.1.5 การจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน

ขั้นตอนการขอรับเงินตามสัญญาประกันชีวิต ในประเทศอังกฤษนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆไว้ในพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Contract Terms Act 1977) ดังต่อไปนี้

ในกรณีขอรับเงินตามสัญญาประกันชีวิต ผู้เอาประกันหรือผู้ถือกรมธรรม์ต้องแจ้งแก่บริษัทประกันหรือตัวแทนประกันชีวิตโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และยังกำหนดให้สัญญาประกันชีวิตทุกฉบับมีข้อกำหนดนี้เบื้องต้นด้วย กล่าวคือ กฎหมายห้ามมีข้อกำหนดบางอย่างในสัญญาประกันชีวิต เช่น การไม่สามารถยกเว้นความรับผิดในความประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นเหตุให้ตายหรือบาดเจ็บ แม้ว่าจะมีข้อกำหนดในสัญญาประกันชีวิตไว้ก็ตาม ก็ไม่สามารถบังคับได้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ หรือห้ามมิให้มีเงื่อนไขยกเว้นในเรื่องของการจำกัดความรับผิดในการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นต้น

เมื่อผู้ถือกรมธรรม์แจ้งเหตุแก่ตัวแทนหรือบริษัทประกันชีวิตแล้ว บริษัทประกันชีวิตจะดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงตามข้อเรียกร้องของผู้ถือกรมธรรม์ และมีสิทธิให้ผู้ถือกรมธรรม์เปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการสอบสวนข้อเท็จจริงตามเหตุที่เรียกร้องมายังบริษัทประกันชีวิต โดย บริษัทประกันชีวิตมีสิทธิขอเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมจากผู้ถือกรมธรรม์และผู้ถือกรมธรรม์ต้องให้ความร่วมมือแก่บริษัทประกันเป็นอย่างดีด้วย โดยบริษัทประกันจะจ่ายเงินให้กับผู้ถือกรมธรรม์

ภายในแปดสัปดาห์(สองเดือน) นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเหตุจากผู้ถือกรมธรรม์ แต่ระยะเวลาแปดสัปดาห์ (สองเดือน) นั้นมิให้นับหากบริษัทประกันขอเอกสารเพิ่มเติมแต่ผู้ถือกรมธรรม์ไม่ให้ความร่วมมือหรือพยายามบ่ายเบี่ยง

3.1.6 ข้อยกเว้นการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน

ในกฎหมายอังกฤษ ข้อความจริงที่ต้องแถลงหรือต้องเปิดเผยนั้นต้องเป็นข้อความจริงที่ผู้เอาประกันกันภัยรู้อยู่แล้ว ซึ่งอาจจะเป็นการรู้เห็นโดยแท้(Actual Knowledge) และข้อความจริงที่เขาควรจะรู้ (Presumed Knowledge) ข้อความจริงที่ผู้เอาประกันภัยรู้เห็นอย่างแท้จริง ส่วนข้อความจริงที่เขาควรจะรู้ ขยายไปถึงสิ่งที่เป็นปกติธรรมดาที่เขาควรจะรู้ได้ ซึ่งข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญมี ดังนี้

(1) ข้อเท็จจริงทั้งหมดที่แสดงว่าวัตถุที่เอาประกันภัยได้เผชิญอันตรายมากกว่าปกติธรรมดา ไม่ว่าจะมีลักษณะ สภาพ การใช้หรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ ตัวอย่าง เช่น มีการข่มขู่ว่าจะทำลายทรัพย์ที่เอาประกันภัย ก็ถือว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญที่ต้องแถลง

(2) ข้อเท็จจริงที่แสดงว่าผู้เสนอขอเอาประกันภัยมีมูลเหตุจูงใจพิเศษในการเอาประกันภัย เช่น ในการประกันภัยทรัพย์สิน ได้เอาประกันภัยเกินกว่าราคามูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินมาก ซึ่งทำให้การเอาประกันภัยนั้นกลายเป็นการดารเสี่ยงโชค เอากำไร

(3) ข้อเท็จจริงที่แสดงว่า ผู้รับระกันภัยต้องรับผิดชอบกว่าปกติอันพึงคาดหมายได้ เช่น ข้อเท็จจริงที่ว่า สำนักงานนั้นจะไม่มีคนอยู่เลย เว้นแต่ในช่วงเวลาทำงานเป็นข้อสาระสำคัญ

(4) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับ “การเสี่ยงทางศีลธรรม” (Moral hazard) เช่น ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ขอเอาประกันภัย เคยประสบความเสียหายในอดีต ในภัยที่ตนทำสัญญาเพื่อคุ้มครอง หรือกรณีที่ผู้รับประกันภัยรายอื่นเคยปฏิเสธที่จะทำสัญญาหรือต่ออายุสัญญาซึ่งมีลักษณะของการเสี่ยงภัยทำนองเดียวกับสัญญาประกันภัยที่เสนอนี้ หรือในกรณีที่เอาประกันภัยโจรกรรม ผู้เอาประกันภัย หรือสามีของผู้เอาประกันภัยเคยมีประวัติการเป็นอาชญากร

3.2 มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของประเทศไทย

3.2.1 มาตรการกฎหมายลักษณะประกันชีวิตประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งการทำสัญญาดังกล่าวจำเป็นต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญาและนอกจากนั้นสัญญาดังกล่าวยังมีบุคคลภายนอกหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่กฎหมายมิได้กำหนดแบบของความสมบูรณ์ของสัญญาไว้ สัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์เมื่อคู่กรณีแสดงเจตนาเสนอสนองต้องตรงกัน แม้ว่าบริษัทยังมิได้ออกกรมธรรม์หรือผู้เอาประกันภัยยังมิได้ชำระเบี้ยประกันภัยก็ตามก็หากระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของสัญญาที่มีอยู่แล้วไม่ ด้วยเหตุดังกล่าวสัญญาประกันชีวิตจึงเป็นสัญญาที่มีหลักบังคับหลายประการ ต่อไปนี้

3.2.1.1 บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้ให้คำจำกัดความของคำว่าส่วนได้เสียไว้ มีแต่เพียงกำหนดหลักทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 683 บัญญัติว่า “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด” แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ได้มีนักนิติศาสตร์ชื่อ Load Blackburn ซึ่งเป็นผู้พิพากษาที่มีชื่อเสียงของอังกฤษได้ให้ความหมายไว้ว่า ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ประโยชน์ แต่ถ้าไม่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นคู่กรณีฝ่ายนั้นจะได้รับความเสียหาย และมีอีกท่านหนึ่งชื่อ Dan M. Mcgill ได้ให้คำจำกัดความของส่วนได้เสียในสัญญาประกันชีวิตไว้ว่าส่วนได้เสียหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย และบุคคลซึ่งชีวิตของเขาถูกเอาประกันภัยว่ามีเหตุอันสมควรที่อาจคาดได้ว่า ผู้เอาประกันภัยจะได้รับประโยชน์ หากผู้ถูกเอาประกันภัยมีชีวิตอยู่ หรือจะได้รับความเสียหาย หากผู้ถูกเอาประกันภัยตายไป

หลักกฎหมายในเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ของประเทศไทยนั้น ดำเนินตามหลักกฎหมายของฝรั่งเศส เนื่องจากมีหลักกฎหมายฝรั่งเศสอยู่ข้อหนึ่งว่า ในการฟ้องร้องนั้น ผู้ฟ้องร้องจำต้องมีประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากส่วนได้เสียอันอาจขอเอาประกันภัยได้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในสัญญาประกันภัยทุกชนิด ซึ่งได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในหลายๆประเทศเพราะเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้เป็นหลักเบื้องต้นของการประกันภัยโดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเภท คือ[26]

(1) การเอาประกันชีวิตตนเอง

บุคคลทุกคนย่อมมีส่วนได้เสียที่จะเอาประกันชีวิตของตนเองได้โดยไม่จำกัด (One has unlimited insurance interest in his own life) ซึ่งหมายความว่า ถ้าเป็นการเอา

---

[26] จำรัส เขมะจารุ, <u>คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย.</u> (กรุงเทพฯ:ยงผลเทรดดิ้ง, 2530,) หน้า 76.

ประกันชีวิตตนเอง ผู้เอาประกันย่อมมีสิทธิที่จะกำหนดจำนวนเงินที่ตนต้องการให้ผู้รับประกันชีวิตจ่ายให้แก่ตนหรือผู้รับประโยชน์ได้โดยไม่จำกัด ทั้งนี้ตราบเท่าที่ผู้รับประกันชีวิตยินดีที่จะเข้าทำสัญญาด้วย

ในกรณีที่ทำสัญญาประกันชีวิตตนเองโดยการใช้เงินอาศัยเหตุแห่งการมรณะนั้น ผู้เอาประกันต้องระบุตัวผู้รับประโยชน์ ซึ่งต้องเป็นบุคคลอื่น จะเป็นตัวผู้เอาประกันชีวิตเองไม่ได้ในกรณีเช่นนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีบทบัญญัติบังคับถึงเรื่องการระบุตัวผู้รับประโยชน์ว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้รับประโยชน์จะเป็นใครก็ได้ จะมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้เอาประกันหรือไม่ก็ได้ หากผู้เอาประกันชีวิตระบุตัวผู้ใดให้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตแล้ว บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับเงินประกันชีวิตเสมอ

ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง หรือไม่มีส่วนได้เสียกับผู้เอาประกันชีวิตหรือมีความสัมพันธ์กันบ้างแต่เบาบาง ก็อาจจะเป็นแนวทางให้เกิดการฆาตกรรมเพื่อหวังเงินประกันชีวิตได้เหมือนกัน แต่ในข้อนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 895 (2) ได้วางหลักป้องกันไว้แล้ว กล่าวคือ ถ้าผู้เอาประกันชีวิตถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ผู้รับประกันชีวิตก็ไม่ต้องจ่ายเงินให้ผู้รับประโยชน์นั้น เพียงแต่ต้องจ่ายเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือให้แก่ทายาทของผู้เอาประกันชีวิตนั้น เท่านั้น

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังได้วางหลักเพื่อป้องกันมิให้ผู้เอาประกันชีวิตของตนเองกระทำอัตวินิบาตกรรม เพื่อหวังให้ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ได้รับเงินประกันชีวิตไปเป็นประโยชน์ไว้ในมาตรา 895 (1) ว่า “ถ้าผู้เอาประกันชีวิตได้กระทำอัตวินิบาตกรรมด้วยใจสมัครภายในหนึ่งปีนับแต่วันทำสัญญา ผู้รับประกันไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนให้” ซึ่งถ้าแม้ผู้เอาประกันชีวิตจะได้เคยมีความคิดไว้ในตอนแรกว่า อยากจะฆ่าตัวตายเพื่อหวังให้ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ได้มีความสุขจากเงินประกันชีวิต แต่เมื่อระยะเวลาล่วงไปถึง 1 ปี หรือกว่านั้นก็อาจเปลี่ยนความคิดได้

มีข้อน่าพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการเอาประกันชีวิตของตนเองอีกเรื่องหนึ่ง คือ ผู้เอาประกันชีวิตบางรายอาจเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับผู้รับประกันภัยเอง โดยมีบุคคลที่สามเป็นผู้ติดต่อและจัดการให้ รวมทั้งการจ่ายเงินค่าเบี้ยประกันภัยในนามของผู้เอาประกันชีวิตเองด้วย ในกรณีเช่นนี้หากข้อเท็จจริงได้ความว่าบุคคลที่สามนั้น เพียงแต่ช่วยเหลือจัดการและจ่ายเงินเบี้ยประกันให้ โดยตนเองมิได้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตนั้นแล้ว ก็ยังคงถือว่า ผู้เอาประกันชีวิตคนนั้นได้ทำสัญญาประกันชีวิตเอาประกันชีวิตตนเอง หากข้อเท็จจริงได้ความว่า บุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือจัดการให้มีการทำสัญญาประกันชีวิต และออกเงินค่าเบี้ยประกันให้ เพื่อที่จะเป็นผู้รับประโยชน์หรืออาจจะได้เป็นผู้รับประโยชน์เท่านั้น สัญญาประกันชีวิตนี้ย่อมไม่ผูกพัน เพราะถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดเพียงแต่อาศัยชื่อและลายมือของผู้ถูกเอาประกัน ประหนึ่งว่าเขาได้เอาประกันชีวิตเขาเอง ซึ่งถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงข้อกำหนดกฎหมายในเรื่อง ผู้เอาประกันต้องมีส่วนได้เสียตามนัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 กรณีเช่นนี้จึงไม่ถือว่าเป็นสัญญาประกันชีวิตของตนเอง

(2) การเอาประกันชีวิตผู้อื่น

การทำประกันชีวิตโดยการเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่จะเอาประกันชีวิตคนอื่นได้นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตถึงขนาดที่เรียกได้ว่า มีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลนั้นจึงจะถือได้ว่า ผู้เอาประกันมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ตามกฎหมาย กรณีใดที่จะถือว่ามีส่วนได้เช่น คู่สมรส บุพการีและผู้สืบสันดาน. ญาติ ผู้มีความสัมพันธ์กันในทางธุรกิจ เช่น เจ้าหนี้ลูกหนี้ นายจ้างลูกจ้าง เป็นต้น

ท่านอาจารย์จำรัส เขมะจารุ มีความเห็นว่าสำหรับญาติอื่นๆนั้น น่าที่จะจำกัดอยู่เฉพาะญาติซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้มีสิทธิได้รับมรดกได้ในฐานะทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 คือ พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมาดาเดียวกัน ปู่ ย่า ตา ยาย และลุง ป้า น้า อา ซึ่งญาติในลำดับต่างๆเหล่านี้ตามหลักของไทยถือว่าเป็นญาติใกล้ชิดอยู่มาก ข้อหวั่นเกรงในเรื่องที่ว่า ถ้ายอมให้ญาติเหล่านี้เอาประกันชีวิตของกันได้ อาจทำให้เกิดการฆาตกรรมโดยหวังผลประโยชน์จากการประกันชีวิตเกิดขึ้นมาก แต่สำหรับจำนวนเงินที่จะเอาประกันชีวิตของญาติในประเภทนี้จะต้องอยู่ในวงเงินจำกัดพอสมควร มิใช่ว่าเอาประกันชีวิตได้โดยไม่จำกัดจำนวนเหมือนอย่างกรณี บิดา มารดา กับบุตร ส่วนญาติอื่นนอกจากนี้ไม่ควรถือว่ามีส่วนได้เสียเพียงพอที่จะเอาประกันชีวิตได้ เว้นแต่ จะพิสูจน์ให้เห็นได้ถึงความสัมพันธ์อันพิเศษระหว่างกัน เช่น เป็นคนที่อยู่ในความอุปการะของกันและกัน[27]

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้ให้คำจำกัดความของคำว่าส่วนได้เสียไว้ มีแต่เพียงกำหนดหลักทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 683 บัญญัติว่า "อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด" แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ได้มีนักนิติศาสตร์ชื่อ Load Blackburn ซึ่งเป็นผู้พิพากษาที่มีชื่อเสียงของอังกฤษได้ให้ความหมายไว้ว่า ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ประโยชน์ แต่ถ้าไม่มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นคู่กรณีฝ่ายนั้นจะได้รับความเสียหาย และมีอีกท่านหนึ่งชื่อ Dan M. Mcgill ได้ให้คำจำกัดความของส่วนได้เสียในสัญญาประกันชีวิตไว้ว่าส่วนได้เสียหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย และบุคคลซึ่งชีวิตของเขาถูกเอาประกันภัยว่ามีเหตุอันสมควรที่อาจคาดได้ว่า ผู้เอาประกันภัยจะได้รับประโยชน์ หากผู้ถูกเอาประกันภัยมีชีวิตอยู่ หรือจะได้รับความเสียหาย หากผู้ถูกเอาประกันภัยตายไป[28]

---

[27] จำรัส เขมะจารุ , *เพิ่งอ้าง*, หน้า 76.

[28] จำรัส เขมะจารุ , *เพิ่งอ้าง*, หน้า 80.

หลักกฎหมายในเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ของประเทศไทยนั้น ดำเนินตามหลักกฎหมายของฝรั่งเศส เนื่องจากมีหลักกฎหมายฝรั่งเศสอยู่ข้อหนึ่งว่า ในการฟ้องร้องนั้น ผู้ฟ้องร้องจำต้องมีประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากส่วนได้เสียอันอาจขอเอาประกันภัยได้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในสัญญาประกันภัยทุกชนิด ซึ่งได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในหลายๆประเทศเพราะเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้เป็นหลักเบื้องต้นของการประกันภัยโดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเภท คือ[29]

(1) การเอาประกันชีวิตตนเอง

บุคคลทุกคนย่อมมีส่วนได้เสียที่จะเอาประกันชีวิตของตนเองได้โดยไม่จำกัด (One has unlimited insurance interest in his own life) ซึ่งหมายความว่า ถ้าเป็นการเอาประกันชีวิตตนเอง ผู้เอาประกันย่อมมีสิทธิที่จะกำหนดจำนวนเงินที่ตนต้องการให้ผู้รับประกันชีวิตจ่ายให้แก่ตนหรือผู้รับประโยชน์ได้โดยไม่จำกัด ทั้งนี้ตราบเท่าที่ผู้รับประกันชีวิตยินดีที่จะเข้าทำสัญญาด้วย

ในกรณีที่ทำสัญญาประกันชีวิตตนเองโดยการใช้เงินอาศัยเหตุแห่งการมรณะนั้น ผู้เอาประกันต้องระบุตัวผู้รับประโยชน์ ซึ่งต้องเป็นบุคคลอื่น จะเป็นตัวผู้เอาประกันชีวิตเองไม่ได้ในกรณีเช่นนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีบทบัญญัติบังคับถึงเรื่องการระบุตัวผู้รับประโยชน์ว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้รับประโยชน์จะเป็นใครก็ได้ จะมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้เอาประกันหรือไม่ก็ได้ หากผู้เอาประกันชีวิตระบุตัวผู้ใดให้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตแล้ว บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับเงินประกันชีวิตเสมอ

ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง หรือไม่มีส่วนได้เสียกับผู้เอาประกันชีวิตหรือมีความสัมพันธ์กันบ้างแต่เบาบาง ก็อาจจะเป็นแนวทางให้เกิดการฆาตกรรมเพื่อหวังเงินประกันชีวิตได้เหมือนกัน แต่ในข้อนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 895 (2) ได้วางหลักป้องกันไว้แล้ว กล่าวคือ ถ้าผู้เอาประกันชีวิตถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ผู้รับประกันชีวิตก็ไม่ต้องจ่ายเงินให้ผู้รับประโยชน์นั้น เพียงแต่ต้องจ่ายเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือให้แก่ทายาทของผู้เอาประกันชีวิตนั้น เท่านั้น

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังได้วางหลักเพื่อป้องกันมิให้ผู้เอาประกันชีวิตของตนเองกระทำอัตวินิบาตกรรม เพื่อหวังให้ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ได้รับเงิน

---

[29] จำรัส เขมะจารุ , *เพิ่งอ้าง*, หน้า 81.

ประกันชีวิตไปเป็นประโยชน์ไว้ในมาตรา 895 (1) ว่า “ถ้าผู้เอาประกันชีวิตได้กระทำอัตวินิบาตกรรมด้วยใจสมัครภายในหนึ่งปีนับแต่วันทำสัญญา ผู้รับประกันไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนให้” ซึ่งถ้าแม้ผู้เอาประกันชีวิตจะได้เคยมีความคิดไว้ในตอนแรกว่า อยากจะฆ่าตัวตายเพื่อหวังให้ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ได้มีความสุขจากเงินประกันชีวิต แต่เมื่อระยะเวลาล่วงไปถึง 1 ปี หรือกว่านั้นก็อาจเปลี่ยนความคิดได้

มีข้อน่าพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการเอาประกันชีวิตของตนเองอีกเรื่องหนึ่ง คือ ผู้เอาประกันชีวิตบางรายอาจเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับผู้รับประกันภัยเอง โดยมีบุคคลที่สามเป็นผู้ติดต่อและจัดการให้ รวมทั้งการจ่ายเงินค่าเบี้ยประกันภัยในนามของผู้เอาประกันชีวิตเองด้วย ในกรณีเช่นนี้หากข้อเท็จจริงได้ความว่าบุคคลที่สามนั้น เพียงแต่ช่วยเหลือจัดการและจ่ายเงินเบี้ยประกันให้ โดยตนเองมิได้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตนั้นแล้ว ก็ยังคงถือว่า ผู้เอาประกันชีวิตคนนั้นได้ทำสัญญาประกันชีวิตเอาประกันชีวิตตนเอง หากข้อเท็จจริงได้ความว่า บุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือจัดการให้มีการทำสัญญาประกันชีวิต และออกเงินค่าเบี้ยประกันให้ เพื่อที่จะเป็นผู้รับประโยชน์หรืออาจจะได้เป็นผู้รับประโยชน์เท่านั้น สัญญาประกันชีวิตนี้ย่อมไม่ผูกพัน เพราะถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดเพียงแต่อาศัยชื่อและลายมือของผู้ถูกเอาประกัน ประหนึ่งว่าเขาได้เอาประกันชีวิตเขาเอง ซึ่งถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงข้อกำหนดกฎหมายในเรื่อง ผู้เอาประกันต้องมีส่วนได้เสียตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 กรณีเช่นนี้จึงไม่ถือว่าเป็นสัญญาประกันชีวิตของตนเอง

(2) การเอาประกันชีวิตผู้อื่น

การทำประกันชีวิตโดยการเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่จะเอาประกันชีวิตคนอื่นได้นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตถึงขนาดที่เรียกได้ว่า มีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลนั้นจึงจะถือได้ว่า ผู้เอาประกันมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ตามกฎหมาย กรณีใดที่จะถือว่ามีส่วนได้เสียสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. คู่สมรส

หลักทั่วไปของสากลยอมรับว่าสามีภรรยาย่อมมีส่วนได้เสียในชีวิตของกันและกันโดยไม่มีข้อจำกัด หากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 แล้วจะเห็นว่า สามีภรรยาต้องอยู่กินด้วยกัน และต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งการมีชีวิตอยู่หรือการตายของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมจะมีผลกระทบต่อคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ ทั้งในด้านความสัมพันธ์ทางร่างกายและจิตใจ คู่สมรสที่มีชีวิตอยู่ต้องขาดคู่อยู่ร่วม อีกทั้งด้านการเงินต้องได้รับความกระทบกระเทือนอย่างแน่นอน ยิ่งหากสามีถึงแก่ความตายภรรยาต้องได้รับความลำบากในการหาเลี้ยงชีพเอง จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าสามีภรรยากันนั้นมีส่วนได้เสียในชีวิตของกันและกันอย่างแน่นอนถึงขนาดที่จะเอาประกันชีวิตของอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยสมบูรณ์โดยไม่จำกัดจำนวนเงินที่จะเอาประกัน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ในการทำประกันชีวิตของไทยนั้น มีข้อที่ต้องพิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ[30]

ประการแรก เมื่อทำสัญญาประกันชีวิตคู่สมรสกันแล้วภายหลังหย่าขาดจากกันย่อมถือว่าไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสัญญาประกันชีวิตแต่อย่างใด เพราะตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ถือเอาส่วนได้เสียขณะเข้าทำสัญญาประกันชีวิตเป็นสำคัญ

ประการที่สอง ในกรณีที่ชายหญิงอยู่ด้วยกันโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะถือว่ามีส่วนได้เสียกันหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีความเห็นกันหลายฝ่าย แต่เมื่อพิจารณาดูตามประเพณีของไทยแล้วปรากฏว่าชายจำนวนมากมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน และหญิงเหล่านั้นแม้จะไม่ใช่ภรรยาที่ชอบตามกฎหมายแต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับชายผู้เป็นสามีเป็นอันมากในชีวิตประจำวัน หากสามีตายแล้วต้องได้รับความเดือดร้อนอย่างแน่นอน ซึ่งท่านศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ มีความเห็นว่าน่าที่จะพออนุโลมให้เป็นผู้มีส่วนได้เสียในชีวิตของสามีได้

ข. บุพการีและผู้สืบสันดาน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 บัญญัติไว้ว่า “บุตรจำต้องเลี้ยงดูบิดามารดา” และในมาตรา 1564 บัญญัติไว้ว่า “บิดา มารดา จำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์” และในวรรคสองบัญญัติไว้ว่า “บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้” นอกจากหน้าที่ตามกฎหมายที่บิดามารดากับบุตรมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันดังกล่าวแล้ว ในความเป็นจริงและตามประเพณีของไทยเรานั้นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรยังมีความแน่นแฟ้นยิ่งกว่าประเทศอื่น จึงถือได้ว่า “บิดามารดากับบุตรต่างมีส่วนได้เสียในชีวิตของกันและกันอันอาจที่จะเอาประกันชีวิตของอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยไม่จำกัดจำนวน เช่นเดียวกับในกรณีสามีและภรรยา

ค. ญาติ

ความสัมพันธ์ในฐานะญาตินั้นจะถือว่ามีส่วนได้เสียในอันที่จะเอาประกันชีวิตได้เพียงใดหรือไม่นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้บัญญัติรายละเอียดในเรื่องนี้ไว้ให้ชัดเจน คงมีแต่ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาอยู่เพียงฉบับเดียวที่พอจะถือเป็นบรรทัดฐาน คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 1366/2509 ซึ่งมีข้อเท็จจริงได้ความว่า “โจทก์จัดให้นายโอ่งประกันชีวิต โดยโจทก์เป็นผู้เสียเบี้ยประกันและเป็นผู้รับประโยชน์ ศาลจึงถือว่าโจทก์เป็นผู้เอาประกัน และเมื่อได้ความว่า

---

[30] จำรัส เขมะจารุ , *เพิ่งอ้าง*, หน้า 85.

โจทก์ไม่มีความสัมพันธ์กับนายโอ่งในทางญาติแต่อย่างใด ต้องถือว่าโจทก์ไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นสัญญาประกันภัยย่อมไม่ผูกกันคู่สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863” ถ้าพิจารณาตามคำพิพากษาฉบับนี้แต่เผินๆอาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า หากผู้เอาประกันมีความสัมพันธ์ในทางญาติกับผู้ที่ตนจะเอาประกันชีวิตแล้วสัญญาประกันชีวิตย่อมใช้ได้ คำพิพากษาฎีกาฉบับนี้วินิจฉัยในประเด็นที่ว่า เมื่อผู้เอาประกันชีวิตไม่มีความสัมพันธ์ฉันท์ญาติกับผู้ถูกเอาประกันชีวิตแล้ว ก็ถือว่าผู้เอาประกันชีวิตไม่มีส่วนได้เสียในชีวิตผู้ถูกเอาประกัน สัญญาประกันชีวิตฉบับนี้จึงไม่มีผลผูกพันผู้รับประกัน แต่ศาลฎีกายังไม่ได้วินิจฉัยถึงประเด็นที่ว่า ถ้าเป็นญาติกันแล้วจะต้องเป็นญาติในระดับไหนจึงจะถือว่ามีส่วนได้เสียอันอาจที่จะเอาประกันชีวิตได้

ท่านอาจารย์จำรัส เขมะจารุ มีความเห็นว่าสำหรับญาติอื่นๆนั้น น่าที่จะจำกัดอยู่เฉพาะญาติซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้มีสิทธิได้รับมรดกได้ในฐานะทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 คือ พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมาดาเดียวกัน ปู่ ย่า ตา ยาย และลุง ป้า น้า อา ซึ่งญาติในลำดับต่างๆเหล่านี้ตามหลักของไทยถือว่าเป็นญาติใกล้ชิดอยู่มาก ข้อหวั่นเกรงในเรื่องที่ว่า ถ้ายอมให้ญาติเหล่านี้เอาประกันชีวิตของกันได้ อาจทำให้เกิดการฆาตกรรมโดยหวังผลประโยชน์จากการประกันชีวิตเกิดขึ้นมาก แต่สำหรับจำนวนเงินที่จะเอาประกันชีวิตของญาติในประเภทนี้จะต้องอยู่ในวงเงินจำกัดพอสมควร มิใช่ว่าเอาประกันชีวิตได้โดยไม่จำกัดจำนวนเหมือนอย่างกรณี บิดา มารดา กับบุตร ส่วนญาติอื่นนอกจากนี้ไม่ควรถือว่ามีส่วนได้เสียเพียงพอที่จะเอาประกันชีวิตได้ เว้นแต่ จะพิสูจน์ให้เห็นได้ถึงความสัมพันธ์อันพิเศษระหว่างกัน เช่น เป็นคนที่อยู่ในความอุปการะของกันและกัน เป็นต้น

ง. ผู้มีความสัมพันธ์กันในทางธุรกิจ

ในสังคมปัจจุบันมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันมากกว่าในสมัยก่อนมาก จนในบางครั้งความตายของบุคคลหนึ่งซึ่งไม่ใช่ญาติอาจนำผลร้ายหรือความสูญเสียมาสู่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือหลายๆคนก็ได้ เช่น ถ้าลูกหนี้ตายลงอาจทำให้เจ้าหนี้ต้องสูญเสียหนี้สินรายนั้นหรือถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนตายลงอาจทำให้หุ้นส่วนต้องเลิกกันอันจะยังความสูญเสียให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นๆได้ การสูญเสียประโยชน์หรือสิ่งที่ควรจะได้อันเป็นผลเนื่องมาจากความตายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันในทางธุรกิจนี้ เป็นที่มาแห่งการยอมรับกันในประเทศต่างๆส่วนมากว่า เป็นส่วนได้เสียที่อาจเอาประกันชีวิตของบุคคลได้อีกประเภทหนึ่งนอกเหนือไปจากความสัมพันธ์ฉันท์คู่สมรส และฉันญาติที่ได้กล่าวมาแล้ว

กรณีส่วนได้เสียด้านความสัมพันธ์ทางธุรกิจสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้[31]

(1) เจ้าหนี้กับลูกหนี้

เจ้าหนี้กับลูกหนี้ถือว่าเจ้าหนี้มีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกหนี้เนื่องจากความตายของลูกหนี้จะเป็นผลให้เจ้าหนี้ต้องสูญเสียสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้และความสูญเสียนี้ก็เพียงพอที่จะสนับสนุนให้เจ้าหนี้เอาประกันชีวิตของลูกหนี้ แม้ว่าลูกหนี้จะมีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้และมีความหวังเต็มที่ว่าในที่สุดแล้วเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้จนเต็มจำนวนก็ตามไม่มีกฎหมายใดให้คำจำกัดความถึงจำนวนของส่วนได้เสียที่เจ้าหนี้อาจมีในชีวิตของลุกหนี้ แต่เป็นที่ยอมรับโดยชัดแจ้งว่าเจ้าหนี้มีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกหนี้อย่างน้อยที่สุดตามจำนวนหนี้นั้นและส่วนได้เสียต้องมีเวลาที่ทำสัญญาประกันภัย ดังนั้น เจ้าหนี้ย่อมมีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ถึงแก่กรรมเจ้าหนี้ก็หมดโอกาสที่จะติดตามทวงหนี้จากลูกหนี้ โดยเฉพาะในกรณีที่ทรัพย์สินมรดกของลูกหนี้ไม่มีหรือมีไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ เช่น การขายของผ่อนส่ง การเช่าซื้อรถยนต์ ผู้ขายหรือผู้ให้กู้ย่อมมีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกหนี้ที่อาจจะเอาประกันชีวิตของลูกหนี้ได้เจ้าหนี้มีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกหนี้ในกรณีที่หนี้นั้นไม่มีหลักทรัพย์เป็นประกัน แต่ถ้ามีหลักทรัพย์เป็นหลักประกันย่อมไม่ถือว่ามีส่วนได้เสียในการที่ลูกหนี้จะมีชีวิตอยู่หรือตายเพราะมีทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่แล้ว

(2) นายจ้างกับลูกจ้าง

นายจ้างกับลูกจ้าง ตามกฎหมายของไทยมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะในเรื่องส่วนได้เสียระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง แต่ในศาลฎีกายอมรับว่า นายจ้างมีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกจ้างดังปรากฏ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 64/2516 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า โจทก์จ้างคนขับรถบรรทุกน้ำมัน โจทก์ต้องรับผิดชอบต่อการทำละเมิดในการทางที่จ้างของลูกจ้างและต้องจ่ายเงินแก่ทายาทผู้อยู่ใต้อุปการะของลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายเพราะอุบัติเหตุตามประกาศกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกโดยอาศัยประกาศคณะปฏิวัติ นอกจากนั้นรถของโจทก์มีราคาไม่น้อยโจทก์ต้องใช้คนขับที่มีความชำนาญและไว้ใจได้ โจทก์จึงมีส่วนได้เสียที่จะเอาประกันชีวิตของลูกจ้างได้

ศาสตราจารย์จำรัส เขมะจารุ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับคำพิพากษาฎีกาที่ 64/2516 ไว้ว่า

การที่ศาลฎีกาถือว่านายจ้างมีส่วนได้เสียในชีวิตลูกจ้างผู้ทำหน้าที่ขับรถยนต์ เป็นการก้าวไปไกลกว่าหลักกฎหมายของต่างประเทศเป็นอันมาก เพราะในต่างประเทศถือ

---

[31] จิตติ ติงศภัทิย์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 37.

หลักว่า เฉพาะแต่ลูกจ้างที่ทำหน้าที่ที่สำคัญๆของนายจ้างซึ่งถ้าขาดลูกจ้างนั้นจะทำให้กิจการของนายจ้างต้องกระทบกระเทือน นายจ้างจึงจะเอาประกันชีวิตลูกจ้างนั้นได้ มิใช่ลูกจ้างทุกประเภท คนขับรถยนต์ซึ่งแม้จะถึงแก่ความตายก็ไม่ทำให้กิจการของนายจ้างต้องกระทบกระเทือนแต่อย่างใด ข้ออ้างของศาลฎีกาที่ว่านายจ้างมีความรับผิดตามกฎหมายนั้นแม้จะเป็นความจริงอยู่บ้างแต่ก็ไม่น่าจะทำให้นายจ้างมีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกจ้าง จนถึงขั้นที่จะนำไปประกันชีวิตเพื่อประโยชน์ของนายจ้างเอง แต่หากเป็นเรื่องที่นายจ้างควรทำสัญญาประกันวินาศภัยที่เรียกว่า “ประกันภัยค้ำจุน” เพื่อให้ผู้รับประกันภัยชดให้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความรับผิดตามกฎหมายของนายจ้างจึงจะถูก เรื่องว่าหลักวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดีนี้จะทำให้นายจ้างพากันนำลูกจ้างไปทำประกันชีวิตแล้วระบุให้นายจ้างเป็นผู้รับประโยชน์มากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นายจ้างหากำไรจากชีวิต หรือความตายของลูกจ้างได้โดยไม่ยาก ยิ่งไปกว่านั้นการที่ศาลฎีกาถือว่าเมื่อได้ระบุจำนวนเงินไว้ในสัญญาประกันชีวิตเท่าใดผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายตามจำนวนนั้น โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายอันแท้จริงของนายจ้าง จะยิ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นายจ้างหากำไรจากชีวิตหรือความตายของลูกจ้างได้มากขึ้น คือแทนที่จะกำหนดจำนวนเงินเอาประกันไว้เป็นจำนวนพอสมควรกับส่วนได้เสียที่อาจจะมี นายจ้างก็อาจกำหนดจำนวนเงินไว้สูงๆ เป็นแสน เป็นล้าน ซึ่งเป็นข้อที่น่าห่วงอยู่มากสำหรับสวัสดิภาพของลูกจ้าง ในกรณีเช่นนี้ถ้าศาลฎีกาจะถือหลักว่า นายจ้างมีส่วนได้เสีย

อย่างไรก็ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 64/2516 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้เป็นสองประการ ดังนี้คือ ประการที่หนึ่ง นายจ้างย่อมมีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่เป็นคนขับรถยนต์และนายจ้างอาจจะเอาลูกจ้างไปทำสัญญาประกันชีวิตได้ โดยนายจ้างเป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตนั้น ประการที่สอง เมื่อได้กำหนดเงินที่จะพึงต้องใช้ตามสัญญาประกันชีวิตไว้เท่าใดผู้รับประกันชีวิตก็ต้องจ่ายไปตามจำนวนนั้นและจะขอจ่ายตามจำนวนความเสียหายอันแท้จริงของนายจ้างผู้เอาประกันชีวิตของลูกจ้างไม่ได้

สำหรับในกรณีลูกจ้างจะถือว่ามีส่วนได้เสียในชีวิตของนายจ้างหรือไม่นั้น ยังไม่มีคำพิพากษายืนยันในหลักเกณฑ์นี้ แต่เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแล้วจะเห็นได้ว่านายจ้างมีหน้าที่หรือมีหนี้ที่จะต้องชำระค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นรายเดือนหรือตามผลงานที่ลูกจ้างสามารถทำได้ในแต่ละเดือนก็ตาม หากนายจ้างต้องเสียชีวิตลงย่อมเป็นเหตุให้ลูกจ้างไม่อาจได้รับเงินค่าจ้างจากนายจ้างได้ กรณีเช่นนี้ย่อมถือได้ว่าลูกจ้างมีส่วนได้เสียในชีวิตของนายจ้าง ซึ่งตามกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้นถือว่านายจ้างและลูกจ้างมีส่วนได้เสียในชีวิตของกันและกัน

แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความคิดเห็นส่วนตัวว่า ลำพังลูกจ้างก็แทบจะจะมีรายได้ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพอยู่แล้วคงจะมีจำนวนน้อยรายมากที่คิดจะทำประกันชีวิตให้กับนายจ้างที่ตนเป็นลูกจ้างอยู่ หรือหากทำนายจ้างก็คงไม่ให้ความยินยอม เพราะถือว่าเป็นการแช่งตน

จากหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะเห็นได้ว่า การทำสัญญาประกันชีวิตนั้นจะต้องมีความสุจริตอย่างยิ่งต่อกัน ต้องมีการเปิดเผยความจริงโดยเฉพาะผู้เอาประกันชีวิตซึ่งเป็นผู้รู้ความจริงทั้งหมดเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้รับประกันชีวิตในการพิจารณารับประกันชีวิตและเพื่อความเป็นธรรมกับผู้เอาประกันชีวิตรายอื่นๆที่เข้ามาร่วมเสี่ยงภัยด้วยกัน ซึ่งจะเห็นว่าหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้เป็นหลักที่ค่อนข้างครอบคลุมและในส่วนผู้รับประกันชีวิตนั้นยังมีกฎหมายที่ออกมาควบคุมอีกฉบับหนึ่งเพื่อให้เกิดความมั่นคงและให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันชีวิต กฎหมายนั้นก็คือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551

3.2.1.2 การแสดงเจตนาเพื่อทำสัญญาประกันชีวิต

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ให้นิยามของคำว่าสัญญาเอาไว้ แต่เมื่อพิจารณาจากตำราทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่า สัญญา หมายถึง นิติกรรมสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายที่เกิดจากการแสดงเจตนาเสนอ สนองต้องตรงกันของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปที่มุ่งจะก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงหรือระงับนิติสัมพันธ์ ฉะนั้นในการศึกษากฎหมายลักษณะสัญญา จึงต้องคำนึงถึงเรื่องของนิติกรรมด้วยเสมอ เว้นเสียแต่ว่าเป็นกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องสัญญาบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะก็ต้องใช้บทบัญญัติในเรื่องสัญญามาบังคับก่อน เพราะแม้ว่าสัญญาจะเป็นนิติกรรมเสมอแต่นิติกรรมบางชนิดอาจจะไม่ใช่สัญญาก็ได้[32]

(1)องค์ประกอบของการทำสัญญา

สัญญามีองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ[33]

1) บุคคล

บุคคลซึ่งเราเรียกว่า คู่สัญญา กล่าวคือ เป็นผู้ทำสัญญา เพื่อที่จะสร้างนิติสัมพันธ์และให้ผลของสัญญาที่เกิดขึ้นนั้นตกแก่ตน การพิจารณาสัญญาโดยมุ่งเน้นตัวบุคคลนั้น จำต้องพิจารณาถึงประเด็นของการก่อให้เกิดคำเสนอ คำสนอง ด้วยเพราะสัญญาสองฝ่ายนั้นต้องมีการแสดงเจตนาก่อนและต้องมิใช่เป็นเพียง คำมั่นว่าจะทำสัญญา เพราะแม้ว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง เพียงแต่รับหรือรู้ ว่ามีคำมั่นก็ไม่ส่งผลให้เกิดสัญญาแต่ประการใด เพราะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ดังนั้นการจะพิจารณาว่าบุคคลใดคือคู่สัญญาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากมิใช่คู่สัญญาแล้วก็ไม่อาจเรียกร้องสิทธิใดๆได้

---

[32]ศนันท์กรณ์(จำปี) โสตถิพันธุ์, <u>คำอธิบายนิติกรรมสัญญา</u>, (พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), หน้า 248.

[33]ศนันท์กรณ์(จำปี) โสตถิพันธุ์, เพิ่งอ้าง, หน้า 256.

2) วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์คือเป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่จะได้จากสัญญา เช่น สัญญาประกันชีวิตประโยชน์สุดท้ายที่ผู้เอาประกันต้องการจะได้รับคือค่าสินไหมทดแทน ในขณะที่ผู้รับประกันต้องการเบี้ยประกัน ซึ่งในสัญญาทุกชนิดจะต้องมีวัตถุประสงค์เสมอ ซึ่งสาระสำคัญก็คือวัตถุประสงค์นั้นเอง ส่วนวัตถุประสงค์ของสัญญาอาจแปรเปลี่ยนหลากหลายโดยอาศัยหลักเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญาขอเพียงวัตถุประสงค์นั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือไม่เป็นการพ้นวิสัย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เท่านั้น[34]

สำหรับคำว่า "ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น " เป็นคำที่มีความหมายกว้างๆแต่หากข้อสัญญาใดไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อสัญญานั้นไม่เป็นโมฆะ แม้ว่าจะแตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายก็ตาม[35]

ดร.จี๊ด เศรษฐบุตร กล่าวว่า"ความสงบเรียบร้อยของประชาชน คือข้อห้ามซึ่งสังคมบังคับแก่เอกชนเพื่อสังคมจะดำรงอยู่ได้ เพื่อคุ้มครองปกป้องรักษาเอกชนซึ่งอยู่ในสังคมนั้นเอง" แต่กรณีความหมายของคำว่าความสงบเรียบร้อยนั้นก็ยังมีความหมายกว้างอยู่ดี จึงต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลที่จะนำบทบัญญัติดังกล่าวที่มีความหมายไม่แน่นอนไปใช้ให้เหมาะสมแก่กรณีก่อให้เกิดความเป็นธรรมตามแต่พฤติการณ์แห่งกรณีและความเหมาะสมเป็นเรื่องๆไป[36]

สำหรับกรณีที่วัตถุประสงค์ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หมายถึง นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ขัดกับหลักทางจริยธรรม อันเป็นหลักที่บุคคลในสังคมที่ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมาและสุจริตยอมรับนับถือ แต่อาจแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ท้องถิ่นและยุคสมัย

3) เจตนา

เสนอสนองต้องตรงกัน สำหรับเจตนาในการทำสัญญานั้นในเบื้องแรกก็ต้องเป็นไปตามหลักของนิติกรรม กล่าวคือ ต้องเกิดจากการคิดการตัดสินใจ และกระทำเพื่อแสดงให้เห็นความต้องการตามที่ตัดสินใจ และกระทำการตัดสินใจด้วยตนเอง มุ่งให้เกิดผลทางกฎหมายอันเป็นผล

---

[34]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 150 บัญญัติว่า "การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการพ้นวิสัย หรือ เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนการนั้นเป็นโมฆะ"

[35]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 151บัญญัติว่า "การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะ"

[36]จี๊ด เศรษฐบุตร, <u>คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้</u>, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 16.

ผูกพันระหว่างบุคคล[37] ทั้งต้องมิใช้เจตนาโดยเจตนาลวง[38] หรือสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม[39] หรือสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน[40] หรือเพราะถูกฉ้อฉล[41] หรือข่มขู่[42] ไม่ว่าจะแสดงเจตนาด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรแต่เจตนานั้นจะต้องตรงกับในใจ จึงจะถือว่า คำเสนอคำสนอง “ต้องตรงกัน” เมื่อเจตนาทั้งสองหล่อหลอมเป็นเจตนาเดียว ถือเป็นเจตนาตามสัญญาและไม่อาจแยกจากกันได้อีก

---

[37]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 149 บัญญัติว่า “นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมาย และด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ”

[38] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 155, บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาลวงโดยสมรู้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นโมฆะ แต่จะ ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตและต้องเสียหายจากการแสดงเจตนาลวง นั้นมิได้

ถ้าการแสดงเจตนาลวงตามวรรคหนึ่งทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมอื่น ให้นำ บทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับนิติกรรมที่ถูกอำพรางมาใช้บังคับ”

[39]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 156, บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม เป็นโมฆะ

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ความสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม และความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม เป็นต้น”

[40]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 157 บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นโมฆียะ

ความสำคัญผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นความสำคัญผิดในคุณสมบัติซึ่งตามปกติ ถือว่าเป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิดดังกล่าวการอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมิได้กระทำขึ้น”

[41]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 159,บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลเป็นโมฆียะ

การถูกกลฉ้อฉลที่จะเป็นโมฆียะตามวรรคหนึ่ง จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้ มีกลฉ้อฉลดังกล่าวการอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมิได้กระทำขึ้น

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลโดยบุคคลภายนอก การแสดง เจตนานั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงกลฉ้อฉลนั้น”

[42]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 164,บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ”

4) แบบ

แบบเป็นวิธีการแสดงเจตนา ซึ่งอาจกระทำด้วยวาจา กิริยาอาการ หรือลายลักษณ์อักษร หรือด้วยการกระทำใดที่สันนิษฐานว่าเป็นการแสดงเจตนาก็ได้เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้สัญญาบางประเภทต้องทำตามแบบโดยเฉพาะ มิฉะนั้นสัญญาจะตกเป็นโมฆะ[43] เหตุผลที่กฎหมายต้องกำหนดแบบไว้ ก็เพื่อให้ผู้แสดงเจตนารับผิดชอบในความยินยอมที่ตนได้แสดงไว้ และเพื่อให้เกิดความแน่นอน ระหว่าง คู่สัญญา ประชาชนทั่วไป ในการดำเนินคดี

แต่ในบางกรณีกฎหมายก็มิได้กำหนดไว้ว่าให้นิติกรรมต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ได้กำหนดให้การทำนิติกรรมบางชนิดนั้นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับผิด จึงจะสามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้ หลักฐานเป็นหนังสือนั้นในปัจจุบันมีสองลักษณะซึ่งรับรองโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือหลักฐานเป็นหนังสือบนแผ่นกระดาษ และหลักฐานเป็นหนังสือที่อยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์[44] โดยหลักฐานเป็นหนังสือนี้ไม่จำเป็นต้องทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อการนั้นๆ เนื่องจากไม่มีรูปแบบอาจเป็นจดหมาย บันทึกข้อความที่ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ ขอเพียงมีข้อความชัดเจนและลงลายมือชื่อผู้รับผิดเป็นสำคัญ และหลักฐานเป็นหนังสือนี้จะมีมาก่อนหรือหลังจากการเกิดนิติกรรมก็ได้[45]

กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ที่ต้องรับผิดตามกฎหมายกำหนดแล้ว ก็ไม่อาจฟ้องร้องบังคับคดีกันได้[46] หรือแม้แต่จะฟ้องร้องบังคับให้ทำหลักฐานเป็นหนังสือก็ไม่สามารถกระทำได้[47] แต่ก็มิได้หมายความว่า นิติกรรมนั้นไม่เกิดหรือเกิดขึ้นแล้วแต่ไม่สมบูรณ์ เพราะความจริงแล้วนิติกรรมนั้นก็มีผลเกิดขึ้นสมบูรณ์ทุกประการแล้ว ดังนั้น ถ้ามีการชำระหนี้บางส่วนที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ เมื่อชำระเงินไปแล้วเรียกคืนไม่ได้

---

[43] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 152,บัญญัติว่า “การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้น เป็นโมฆะ”

[44] พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544, มาตรา 8, บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่ง มาตรา 9 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือ มีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อ ความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว”

[45] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7656/2548.

[46] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3874/2549.

[47] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 886/2510.

ดังนั้น หลักฐานเป็นหนังสือจึงมิใช่แบบที่กฎหมายบังคับให้ทำตามมาตรา 152 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจึงไม่ทำให้นิติกรรมเป็นโมฆะ แต่กฎหมายห้ามมิให้นำเอานิติกรรมนั้นมาฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น[48]

องค์ประกอบเสริมอื่นๆของสัญญา มิใช่องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับสัญญา เป็นสิ่งที่คู่สัญญากำหนดเพิ่มเติมขึ้นมา คือ เงื่อนไข[49] เงื่อนเวลา[50] เบี้ยปรับ[51] มัดจำ[52] แล้วแต่กรณี

(2)การแสดงเจตนา

1) การแสดงเจตนาในการทำสัญญา ฝ่ายคำเสนอ

การจะก่อให้เกิดสัญญาได้ต้องมีคำเสนอ และคำสนอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ความหมายของ คำเสนอ คือ การแสดงเจตนาแสดงความประสงค์ของตนต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลายคนเพื่อขอให้ทำสัญญาด้วย หรือ อาจสรุปสั้น ๆ ว่า เป็นคำขอให้ทำสัญญา คำเสนอเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งมีผลผูกพันผู้เสนอ จะแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเจาะจงหรือต่อสาธารณชนโดยไม่เจาะจงก็ได้ แต่จะต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอน ซึ่งเมื่อมีคำสนองรับตามคำเสนอ สัญญาจะต้องเกิดขึ้น ถ้าสัญญาไม่เกิด ย่อมไม่ใช่คำเสนอ แต่อาจเป็นเพียงคำปรารภ หรือคำทาบทาม หรือคำเชื้อเชิญให้อีกฝ่ายหนึ่งทำคำเสนอขึ้นก่อน

---

[48]คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2668/2528.

[49]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 182, บัญญัติว่า “ข้อความใดอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผลหรือสิ้นผลต่อเมื่อมี เหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคตข้อความนั้นเรียกว่าเงื่อนไข”

[50]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 191,บัญญัติว่า “นิติกรรมใดมีเงื่อนเวลาเริ่มต้นกำหนดไว้ ห้ามมิให้ทวงถามให้ ปฏิบัติการตามนิติกรรมนั้นก่อนถึงเวลาที่กำหนดนิติกรรมใดมีเงื่อนเวลาสิ้นสุดกำหนดไว้ นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นผลเมื่อถึงเวลาที่กำหนด”

[51]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 377,บัญญัติว่า “เมื่อเข้าทำสัญญาถ้าได้ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ ท่านให้ถือว่าการที่ให้ มัดจำนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐานว่าสัญญานั้นได้ทำกันขึ้นแล้ว อนึ่งมัดจำนี้ย่อมเป็นประกันการ ที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วย”

[52]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 379,บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตน ไม่ชำระหนี้ก็ดี หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดีเมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ให้ริบเบี้ยปรับ ถ้าการชำระหนี้อันจะพึงทำนั้นได้แก่งดเว้นการอันใดอันหนึ่ง หากทำการอันนั้นฝ่าฝืนมูลหนี้เมื่อใด ก็ให้ริบเบี้ยปรับเมื่อนั้น”

ลักษณะของคำเสนอ มีอยู่ 5 ประการ[53]

ประการแรก คำเสนอเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา การแสดงเจตนาจะมีผลเป็นคำเสนอต่อเมื่อผู้รับการแสดงเจตนานั้น ถ้ามีการแสดงเจตนาทำคำเสนอไป แต่ผู้รับคำเสนอซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่เฉพาะหน้าไม่ได้ยินหรือคำเสนอนั้นยังไปไม่ถึงหรือไม่ได้ส่งไป กรณีเช่นนี้การแสดงเจตนานั้นก็ยังไม่มีผลเป็นคำเสนอตามหลักเรื่องการแสดงเจตนา

ประการที่สอง คำเสนอต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง วิธีการแสดงเจตนาทำนิติกรรมทั่วๆไปนั้นอาจจะเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งหรือแสดงเจตนาโดยการนิ่งก็ได้ แต่ถ้าเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอจะต้องทำโดยชัดแจ้งเท่านั้น เพราะคำเสนอคือคำขอให้ทำสัญญา จะไปแสดงโดยปริยายหรือโดยการนิ่งไม่ได้

การแสดงเจตนาทำคำเสนอจะทำด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษรหรือแสดงกิริยาอาการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งก็ได้

ประการที่สาม คำเสนอต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอน ซึ่งเมื่อเสนอไปแล้วถ้ามีคำสนองรับมาตามคำเสนอ สัญญาจะเกิดขึ้นทันที หากสนองตอบรับแล้วไม่เกิดข้อความที่เสนอไปนั้นก็จะไม่ใช่คำเสนอ อาจจะเป็นเพียงคำปรารภ คำทาบทามหรือคำเชื้อเชิญให้ทำคำเสนอเท่านั้น

ประการที่สี่ คำเสนออาจจะแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเจาะจงหรือต่อสาธารณชนก็ได้

ประการที่ห้า เมื่อมีคำเสนอไปแล้วผู้เสนอไม่มีสิทธิปฏิเสธหรือเลือกปฏิบัติ ถ้าเป็นการเสนอต่อบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงก็ไม่มีปัญหา เพราะเมื่อผู้เสนอทำคำเสนอๆไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง บุคคลที่เป็นผู้รับคำเสนอคนนั้นก็เป็นคนเดียวที่มีสิทธิจะสนองรับคำเสนอได้ ถ้าคนอื่นมาสนองรับสัญญาก็ไม่เกิด

คำเสนอเป็นการแสดงเจตนาที่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา เมื่อเกิดผลเป็นคำเสนอแล้วก็จะมีผลตามกฎหมายไปจนกว่าคำเสนอนั้นจะสิ้นความผูกพัน ผลของคำเสนอมีอยู่ 2 ประการ ประการแรกคือ เมื่อมีการเสนอรับคำเสนอนั้น สัญญาจะเกิดขึ้น ผลประการที่สองคำเสนอนั้นถอนไม่ได้ จะต้องดูว่าคำเสนอนั้นเป็นคำเสนออย่างไร เสนอต่อใคร เพราะคำเสนอนั้นเป็นการแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาอาจจะเป็นการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าหรือต่อบุคคลซึ่งอยู่ไม่เฉพาะหน้า

---

[53]อัครวิทย์ สุมาวงศ์, <u>คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา</u> , พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 226-227.

ถ้าเป็นคำเสนอที่บ่งระยะทางเวลาให้ทำคำสนอง[54] ฉะนั้น คำเสนออันบ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง ไม่ว่าจะเสนอต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าหรือต่อบุคคลที่ไม่ได้อยู่เฉพาะหน้า ก็จะถอนไม่ได้ภายในระยะเวลาที่บ่งไว้ให้ทำคำสนอง

ส่วนคำเสนอที่ไม่ได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองนั้น[55] จึงเห็นได้ว่าการทำคำเสนอโดยการอยู่ห่างกันและไม่ได้กำหนดระยะเวลา ผู้เสนอจะถอนคำเสนอได้ก็ต่อเมื่อบอกกล่าวคำเสนออันใหม่ก่อนที่คำเสนอแรกของตนจะไปถึงผู้เสนอนั่นเอง

จึงเห็นได้ว่าการทำคำเสนอไปยังผู้สนองโดยการทำสัญญาทางโทรศัพท์ตามกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าหากผู้สนองตอบรับคำเสนอสัญญาเกิดขึ้นและผู้สนองต้องรับผิดตามกฎหมาย หากเกิดความเสียหายขึ้น ที่ตามกฎหมายบัญญัตินั้นกฎหมายเล็งเห็นแล้วว่าผู้เสนอและผู้สนองต้องมีนิติสัมพันธ์กันมาก่อนทำสัญญาหรือเป็นคู่ค้ากันมาก่อนทำสัญญา[56] แต่ในกรณีของการทำสัญญาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบันมิได้มีการก่อนิติสัมพันธ์ขึ้นมาก่อนเลย เช่น การขายประกันภัย ต่างๆเป็นต้นดังนั้นเห็นได้ว่าผู้ประกอบการได้นำกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับผู้บริโภคจึงไม่เป็นธรรมในการทำสัญญา

คำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทางหรือบุคคลที่ไม่อยู่เฉพาะหน้า ถ้าไม่ได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองแล้ว ผู้เสนอจะถอนของตนภายในระยะเวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนองไม่ได้ เนื่องจากการที่ผู้เสนอถอนเช่นนั้นอาจจะทำให้ผู้ได้รับคำเสนอได้รับความเสียหาย เพราะหลังจากเขาได้รับคำเสนอแล้วอาจจะไปตระเตรียมการบางอย่างเพื่อจะตกลงทำสัญญาตามที่ได้รับคำเสนอมา ถ้ายังอยู่ในระยะเวลาที่ควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนอง กฎหมายจึงไม่ยอมให้ผู้เสนอนั้นถอนคำเสนอได้

2) การแสดงเจตนาในการทำสัญญา ฝ่ายคำสนอง

---

[54]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 354,บัญญัติว่า “คำเสนอจะทำสัญญาอันบ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองนั้น ท่านว่าไม่อาจจะถอนได้ภายในระยะเวลาที่บ่งไว้”

[55]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 355,บัญญัติว่า “บุคคลทำคำเสนอไปยังผู้อื่นซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง และมิได้บ่ง ระยะเวลาให้ทำคำสนอง จะถอนคำเสนอของตนเสียภายในเวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับ คำบอกกล่าวสนองนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

[56]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 356,บัญญัติว่า “คำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า โดยมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำ คำสนองนั้น เสนอ ณ ที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ ณ ที่นั้นเวลานั้น ความข้อนี้ท่านให้ใช้ ตลอดถึงการที่บุคคลคนหนึ่งทำคำเสนอไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพท์ด้วย”

ความหมายของ คำสนอง[57] คือ การแสดงเจตนาของผู้รับคำเสนอที่แสดงต่อผู้เสนอในการตกลงรับทำสัญญาตามคำเสนอ ซึ่งสรุปสั้นๆ ได้ว่าคำสนอง คือ คำตอบรับทำสัญญาตามคำเสนอเมื่อคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกันแล้ว และคำสนองนั้นไปถึงผู้เสนอโดยไม่ล่วงเวลาสัญญาก็จะเกิดขึ้น หรือถึงแม้จะไปถึงล่วงเวลา แต่หากส่งไปทางการที่ตามปกติควรมาถึงภายในเวลาที่กำหนดแล้ว ผู้เสนอไม่ได้บอกกล่าวไปยังผู้สนองว่าคำบอกกล่าวสนองมาถึงล่าช้าซึ่งกฎหมายถือว่าคำสนองนั้นไม่ล่าช้า สัญญาก็จะเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ถ้าคำสนองไปถึงผู้เสนอเมื่อคำเสนอสิ้นความผูกพันหรือสนองไปโดยมีข้อแก้ไขข้อกำจัด เพิ่มเติมสัญญาก็จะไม่เกิดขึ้น

ลักษณะของคำสนอง มีอยู่ 5ประการ คือ

ประการแรก คำสนองเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา การแสดงเจตนาต่อผู้สนองนั้นจะต้องแสดงเจตนาต่อผู้เสนอ หากแสดงต่อคนอื่นก็จะไม่เกิดผล ถ้าเป็นการแสดงเจตนนาต่อผู้เสนอซึ่งไม่ได้เป็นบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าจะเกิดผลต่อเมื่อการแสดงเจตนานั้นไปถึงผู้เสนอ ถ้าเป็นการแสดงเจตนาต่อผู้เสนอซึ่งอยู่เฉพาะหน้ามีผลเมื่อผู้เสนอได้รับทราบการแสดงเจตนานั้น

ประการที่สอง คำสนองจะต้องแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเฉพาะเจาะจง คือจะต้องแสดงเจตนาต่อผู้เสนอจะแสดงต่อคนอื่นไม่ได้ เว้นแต่ว่าผู้เสนอระบุไว้ให้แสดงเจตนาไปยังบุคคลที่กำหนด

ประการที่สาม คำสนองจะต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอนปราศจากข้อเพิ่มเติมแก้ไขข้อความของคำสนองจะต้องถูกต้องตรงกับคำเสนอจึงจะทำให้เกิดสัญญาขึ้น ถ้ามีข้อเพิ่มเติม หรือข้อจำกัด ข้อแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำเสนอก็จะถือเป็นการต่อรองเป็นคำบอกปัดไม่รับคำเสนอไม่ทำให้เกิดสัญญาขึ้น ในขณะเดียวกันก็จะกลายเป็นขึ้นใหม่ในตัว

ประการที่สี่ คำสนองนั้นอาจจะเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยการนิ่งก็ได้ ซึ่งแตกต่างไปจากคำเสนอที่ได้กล่าวมาแล้วว่าคำเสนอนั้นจะต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งเสมอ การแสดงเจตนาทำคำสนองโดยชัดแจ้งนั้นอาจะแสดงด้วยวาจาลายลักษณ์อักษรหรือกิริยาอาการอย่างใดก็ได้ให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นการสนองรับคำเสนอโดยชัดแจ้ง

ประการสุดท้าย การแสดงเจตนาโดยปริยายนั้นก็เป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่ใช่การแสดงเพื่อทำคำสนองโดยตรง แต่ตามพฤติกรรมที่กระทำนั้นเป็นที่เห็นว่า กิริยาอาการหรือการกระทำที่กระทำไปนั้นได้กระทำโดยมีเจตนาที่จะสนองรับคำเสนอ

---

[57] อัครวิทย์ สุมาวงศ์, *เพิ่งอ้าง*, หน้า 240-241.

ผลของคำสนองที่แสดงเจตนาออกไปจะมีผล 3 ประการ คือ[58]

1) เมื่อมีการสนองรับตามคำเสนอที่คำเสนอนั้นสิ้นความผูกพัน สัญญาก็จะเกิดขึ้นระหว่างผู้เสนอและผู้สนอง

2) คำสนองนั้นถอนไม่ได้ เพราะเมื่อผู้สนองได้แสดงเจตนาทำคำสนองไปถูกต้องตรงกับคำเสนอแล้ว สัญญาก็จะเกิดขึ้น ถ้ายอมให้ถอนคำสนองได้ก็เท่ากับเป็นการยอมให้เลิกสัญญาได้โดยไม่มีเหตุที่จะเลิกสัญญานั้นตามกฎหมาย คำสนองถอนไม่ได้นี้ หมายถึงคำสนองนั้นได้เกิดผลเป็นคำสนองขึ้นมาแล้ว ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนาสนองไปยังบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง การแสดงเจตนาเป็นคำสนองนั้นจะเกิดผลก็ต่อเมื่อการแสดงเจตนานั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาคือผู้เสนอ ตราบใดที่คำสนองนี้ยังไม่มีผล ผู้สนองนั้นสามารถถอนการแสดงเจตนาเป็นคำสนองของตนได้เพื่อไม่ให้การแสดงเจตนานั้นเกิดผลเป็นคำสนอง โดยต้องให้การบอกถอนนั้นไปถึงพร้อมหรือก่อนการแสดงเจตนาเป็นคำสนอง

3) ความสนองนั้นไม่สิ้นความผูกพันเพราะเหตุที่ผู้สนองตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ในกรณีที่การสนองนั้นเป็นการสนองต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ทั้งนี้เนื่องจากคำสนองเป็นการแสดงเจตนาอย่างหนึ่งจึงอยู่ในบังคับของมาตรา 169 วรรค 2 ที่ว่า การแสดงเจตนาเป็นคำสนองที่ได้ส่งออกไปย่อมไม่เสื่อมเสีย สำหรับข้อยกเว้นตามที่มาตรา 360 บัญญัติไว้นั้นใช้เฉพาะกับคำเสนอเท่านั้น ส่วนคำสนองนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า หากสนองมาแล้วผู้เสนอรู้ว่าผู้สนองตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถจะมีผลอย่างไร จึงต้องนำมาตรา 169 วรรค 2 มาใช้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การทำสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจได้มีคำเสนอให้แก่ผู้บริโภค โดยอาศัยการบอกรายละเอียดของสัญญาทางโทรศัพท์ โดยที่ผู้บริโภคยังมิได้เห็นสัญญาดังกล่าวที่ผู้ประกอบธุรกิจได้อธิบายนั้นเลย ซึ่งสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่อาจจะเป็นสัญญาสำเร็จรูปหรือสัญญาอื่นใดก็ได้ และถ้าผู้บริโภคตอบรับคำเสนอทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ตามกฎหมายถือว่ามีคำเสนอ สนองถูกต้องตรงกันสัญญาจึงเกิดตามมาตรา 356 แต่ถ้าผู้บริโภคยังมิได้มีคำสนอง เพียงแต่มีความสนใจในสัญญา หรือขอดูรายละเอียดของสัญญาเพื่อพิจารณาตกลงทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจกรณีนี้ยังถือว่าสัญญาดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นเพราะไม่มีคำเสนอ คำสนองถูกต้องตรงกันตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 168 แต่ผู้ประกอบธุรกิจได้ให้ผู้บริโภคตอบตกลงเพื่อเป็นการยืนยันในการทำให้เกิดคำสนองขึ้น เพื่อนำเสียงตอบรับที่ผู้บริโภคยืนยันนั้นไปขอให้ธนาคารที่รับผิดชอบเกี่ยวกับบัตรเครดิตของผู้ให้บริการเสมือนว่าผู้บริโภคได้เป็นทำสัญญากับผู้ประกอบการหักเงินเพื่อ

---

[58] อธิราช มณีภาค.คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติกรรมและสัญญาและข้อที่ไม่เป็นธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ. 2548), หน้า 45.

เป็นการใช้บริการ จึงเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดและเอาเปรียบผู้บริโภคในการทำสัญญา ดังนั้นจึงควรมีมาตรการหรือกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้วย

(3)ความสมบูรณ์ของสัญญา

ในเรื่องของสัญญานั้นเมื่อมีองค์ประกอบครบถ้วน คือมีคู่สัญญา มีวัตถุประสงค์ มีเจตนาเสนอสนองต้องตรงกันและมีวิธีการแสดงเจตนาหรือแบบแล้ว การที่สัญญาจะก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย แต่ความไม่สมบูรณ์ของนิติกรรมนั้น เกิดจากการที่มีความผิดปกติบางอย่างในการก่อให้เกิดนิติกรรมนั้น ทำให้กฎหมายไม่ยอมรับให้มีผลทางกฎหมายเป็นผลให้เกิดโมฆะกรรม หรือเกิดการยอมรับให้มีผลทางกฎหมายเพียงชั่วคราวจนกว่าจะมีการบอกล้างหรือโมฆียกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิดปกตินั้นว่ามีความมากน้อยเพียงใด

ประเภทของนิติกรรมที่ไม่สมบูรณ์มีสองกรณี คือ[59]

1) นิติกรรมที่เป็นโมฆะ

เป็นนิติกรรมที่เกิดขึ้นแล้วในทางข้อเท็จจริงมีองค์ประกอบต่างๆครบถ้วน แต่ขณะเดียวกันก็มีความผิดปกติอย่างร้ายแรงในองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งจนไม่อาจยอมรับให้มีผลทางกฎหมายจึงทำให้เป็นนิติกรรมที่เสียเปล่า ไม่ก่อให้เกิดผลใดๆทางกฎหมายเลย ทุกอย่างคงมีสภาพเช่นเดียวกับก่อนทำนิติกรรม โดยเมื่อความเสียเปล่านั้นเกิดขึ้นแล้วผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้นก็ได้ สิ่งใดที่ให้แก่กันไปก็ต้องคืนให้แก่กันในฐานะลาภมิควรได้[60] และไม่สามารถให้สัตยาบันได้อย่างเด็ดขาด เช่น นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ต้องห้ามชัดเจนโดยกฎหมาย นิติกรรมที่ไม่ทำตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ นิติกรรมที่เกิดจากการแสดงเจตนาไม่ตรงกับเจตนาในใจ นิติกรรมที่ถูกบอกล้างแล้ว เป็นต้น

2) นิติกรรมที่เป็นโมฆียะ

เป็นนิติกรรมที่กฎหมายถือว่าสมบูรณ์ตราบเท่าที่ยังไม่ถูกบอกล้างเนื่องจากความผิดปกติของนิติกรรมที่เป็นโมฆียะนี้ไม่ร้ายแรงนัก กฎหมายจึงให้โอกาสแก่ผู้เกี่ยวข้องในการรักษานิติกรรมนั้นไว้โดยการให้สัตยาบัน หรือทำลายเสียโดยการบอกล้าง สาเหตุที่ทำให้นิติกรรมเป็นโมฆะมีหลายสาเหตุ กล่าวคืออาจเป็นกรณีความบกพร่องในเรื่องความสามารถ หรือเป็นการแสดงเจตนาโดยวิปริตอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หรือเป็นกรณีมีเหตุอื่นๆตามที่กฎหมายกำหนด โดยนิติ

---

[59] หยุด แสงอุทัย.ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 16. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.2544), หน้า 67.

[60]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 412, บัญญัติว่า “ถ้าทรัพย์สินซึ่งได้รับไว้เป็นลาภมิควรได้นั้นเป็นเงินจำนวนหนึ่ง ท่านว่าต้องคืนเต็มจำนวนนั้น เว้นแต่เมื่อบุคคลได้รับไว้โดยสุจริตจึงต้องคืนลาภมิควรได้เพียง ส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน”

กรรมนั้นกฎหมายถือว่า มีผลสมบูรณ์จนกว่าจะมีการบอกล้างโดยบุคคลผู้มีสิทธิ[61] โดยการบอกล้างนั้นจะต้องเป็นการกระทำโดยชัดแจ้งด้วยการแสดงเจตนาต่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่มีตัวกำหนดแน่นอน[62] ผลของการบอกล้างโมฆียกรรม กฎหมายให้ถือว่านิติกรรมเป็นโมฆะมาตั้งแต่เริ่มแรก และให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม[63] ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนการให้สัตยาบันนั้นมีผลให้นิติกรรมมีผลสมบูรณ์ย้อนหลังไปตั้งแต่ต้นและสมบูรณ์ตลอดไปโดยไม่อาจใช้สิทธิบอกล้างได้อีก อย่างไรก็ตาม การที่ไม่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิในการบอกล้างก็ใช้ไม่ได้และถือเป็นปริยายว่าการไม่ใช้สิทธิบอกล้างดังกล่าวทำให้นิติกรรมสมบูรณ์ตลอดไป

---

[61]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 175, บัญญัติว่า “โมฆียกรรมนั้น บุคคลต่อไปนี้จะบอกล้างเสียก็ได้

(1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ผู้เยาว์จะบอกล้าง ก่อนที่ตนบรรลุนิติภาวะก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

(2) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อบุคคลนั้นพ้นจากการเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี แต่คนเสมือนไร้ความสามารถจะบอกล้างก่อนที่ตนจะพ้นจากการเป็นคน เสมือนไร้ความสามารถก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์

(3) บุคคลผู้แสดงเจตนาเพราะสำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่

(4) บุคคลวิกลจริตผู้กระทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะตามมาตรา 30 ในขณะที่จริต ของบุคคลนั้นไม่วิกลแล้ว

ถ้าบุคคลผู้ทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะถึงแก่ความตายก่อนมีการบอกล้างโมฆียะ กรรม ทายาทของบุคคลดังกล่าวอาจบอกล้างโมฆียะกรรมนั้นได้”

[62]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 178, บัญญัติว่า “การบอกล้างหรือให้สัตยาบันแก่โมฆียะกรรม ย่อมกระทำได้โดยการ แสดงเจตนาแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่มีตัวกำหนดได้แน่นอน”

[63]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 176, บัญญัติว่า “โมฆียะกรรมเมื่อบอกล้างแล้วให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก และ ให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้าเป็นการพ้นวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหาย ชดใช้ให้แทน

ถ้าบุคคลใดได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าการใดเป็นโมฆียะ เมื่อบอกล้างแล้ว ให้ถือว่า บุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นเป็นโมฆะ นับแต่วันที่ได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าเป็นโมฆียะ

ห้ามมิให้ใช้สิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่การกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามวรรคหนึ่ง เมื่อพ้น หนึ่งปีนับแต่วันบอกล้างโมฆียะกรรม”

(4) ผลของสัญญา

เมื่อสัญญาเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์แล้ว ย่อมมีผลทันที คือก่อให้เกิดความผูกพันทางกฎหมายหรือก่อนิติสัมพันธ์ คำว่า “ผล” จึงหมายถึง ผลในทางกฎหมาย หรือผลที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครองให้ ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ และสามารถแยกพิจารณาได้สองกรณีคือ

1) ผลต่อคู่สัญญา

สัญญาย่อมเกิดผลโดยตรงต่อตัวคู่สัญญาซึ่งทำสัญญา โดยอาจขยายไปยังบุคคลที่อยู่ในสถานะเดียวกับคู่สัญญาด้วย ได้แก่ทายาทโดยธรรม ทายาทโดยพินัยกรรม หรือบุคคลผู้รับโอนสิทธิของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย คู่สัญญามีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติตามสัญญาที่แสดงเจตนาร่วมกันไว้

2) ผลต่อบุคคลภายนอก

คู่สัญญาอาจกำหนดผลของสัญญาให้ตกอยู่แก่บุคคลภายนอกในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดเอาไว้ให้กระทำเช่นนั้นได้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย กำหนดให้คู่สัญญาตกลงกำหนดให้ผลตกอยู่กับบุคคลภายนอกได้เฉพาะกรณีของสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกนี้ หมายถึง สัญญาที่สัญญาสองฝ่ายตกลงทำขึ้นมา แต่แทนที่จะให้ผลของสัญญาหรือการชำระหนี้ของคู่สัญญาชำระต่อคู่สัญญาด้วยกันเอง กลับให้แก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งชำระหนี้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งหมายถึงบุคคลอื่นใดนอกเหนือจากบุคคลที่อาจอยู่ในฐานะเดียวกับคู่สัญญาในขณะที่คู่สัญญาทำสัญญา ลักษณะสำคัญของสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกได้แก่[64]

(1) มีการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญา

(2) คู่สัญญาตกลงให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งชำระหนี้แก่บุคคลภายนอก หรือให้ผลของสัญญาตกแก่บุคคลภายนอก

(3) บุคคลภายนอกจะได้รับผลเฉพาะที่เป็นประโยชน์เท่านั้นจะกำหนดผลให้บุคคลภายนอกต้องเสียประโยชน์คือการชำระหนี้ไม่ได้

(4) บุคคลภายนอกมีเสรีภาพที่จะเลือกรับผลของสัญญานั้นหรือไม่ก็ได้มิใช่การบังคับให้รับผลนั้น

ผลของสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลภายนอกแสดงเจตนาเข้าถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้นบุคคลภายนอกจึงจะมีสิทธิเรียกร้องเอา

---

[64]ศนันท์กรณ์(จำปี) โสตถิพันธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 32*, หน้า 306.

ประโยชน์ ดังนั้น เมื่อเกิดสิทธิ แล้วหากบุคคลภายนอกถึงแก่ความตายสิทธินั้นย่อมเป็นมกดกตกทอดแก่ทายาทต่อไป แต่ตราบใดที่ยังมิได้แสดงเจตนาถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้น “สิทธิ”ตามสัญญาก็ยังไม่เกิดขึ้นแต่หากบุคคลภายนอกไม่แสดงเจตนาเข้าถือเอาประโยชน์ ผลของสัญญาย่อมตกแก่คู่สัญญาเอง[65] โดยเมื่อบุคคลภายนอกแสดงเจตนาเข้าถือเอาประโยชน์แล้ว คู่สัญญาจะตกลงเปลี่ยนแปลงสิทธิของบุคคลภายนอกไม่ได้ และคู่สัญญามีหน้าที่ต้องชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่สัญญานั้น หากไม่ชำระหนี้บุคคลภายนอกฟ้องเรียกร้องให้ชำระหนี้ได้

(5) การบอกเลิกสัญญา

การบอกเลิกสัญญาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้สัญญาระงับหรือสิ้นไปตามมาตรา 391 ซึ่งจะมีการเลิกสัญญาได้นั้นนิติสัมพันธ์ตามสัญญาจะต้องมีอยู่ครบและสมบูรณ์ทุกประการดังที่เคยได้กล่าวมาแล้วว่า สัญญาเกิดจากเจตนาหรือความประสงค์ที่คู่สัญญาต้องการจะสร้างนิติสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกันเอง โดยมีอิสรภาพในด้านความคิด การตัดสินใจ การกระทำ และวิธีการดังที่ตนเองปรารถนาซึ่งกฎหมายได้เข้ามารองรับให้บังเกิดผลตามกฎหมายสมดังเจตนาทุกประการ ดังนั้นการบอกเลิกสัญญาคู่สัญญาจะต้องกลับสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าไม่ได้ทำสัญญากันมาก่อน

การเลิกสัญญาตามสิทธิบอกเลิกสัญญาที่กฎหมายบทบัญญัติแห่งกฎหมายมิใช่คู่สัญญาจะใช้สิทธิเลิกสัญญาได้ตามใจชอบ เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันเลิกสัญญาอันเป็นการเลิกสัญญาโดยความตกลง การเลิกสัญญา ตามมาตรา 386 นั้นเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญา และได้ แสดงเจตนาเลิกสัญญาถึงคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งโดยชอบ ย่อมมีผลเป็นการเลิกสัญญา สิทธิในกรเลิกสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 386 มีอยู่ 2 ประการ คือ

1) สิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

ก.เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะเวลานั้นก็ได้ ถ้าฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะที่กำหนดให้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้[66]

ข.เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ซึ่งโดยสภาพหรือโดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้ วัตถุประสงค์แห่งสัญญาจะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดหรือ

---

[65] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1112/2545.

[66] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ , มาตรา 387, บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะนั้นก็ดี ถ้าและฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ไซร้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้”

ภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ (เจ้าหนี้มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ก่อน)[67]

ค.เมื่อการชำระทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกลายเป็นพ้นวิสัย เพราะเหตุอย่างไดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ลูกได้ เจ้าหนี้จะเลิกสัญญาเสียก็ได้[68]

กรณีที่เจ้าหนี้มีสิทธิในการเลิกสัญญาอันเป็นผลจากการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 387, 388 นั้นพอสรุปได้ดังนี้[69]

ประการแรก มาตรา 387 สิทธิเลิกสัญญาตามมาตรานี้สามารถที่จะใช้ได้ทั้งกับการชำระหนี้ที่มีกำหนดเวลาและทั้งกับการชำระหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลา คือ

ก. ในกรณีที่ที่เวลาในการชำระหนี้นั้นมิใช่สาระสำคัญ เมื่อถึงเวลาที่กำหนดลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะบอกเลิกสัญญาทันทีไม่ได้ เจ้าหนี้จะต้องกำหนดระยะเวลาแก่ลูกหนี้ให้ชำระหนี้ภายในกำหนด หากพ้นระยะเวลาที่กำหนดแล้วลูกหนี้ยังไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ เจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

ข. กรณีการชำระหนี้มิได้กำหนดระยะเวลา หากเจ้าหนี้เพียงแต่เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้นั้นยังไม่ถือว่าเป็นการบอกกล่าวให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะต้องกำหนดระยะเวลาให้แก่ลูกหนี้เพื่อปฏิบัติตามก่อน หากลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้อีก เจ้าหนี้จึงสามารถบอกเลิกสัญญาได้

ตามมาตรามาตรา 388 สิทธิบอกสัญญาเมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่ชำระหนี้ตามเวลาในกรณีที่เวลาเป็นสาระสำคัญโดยสภาพของการชำระหนี้นั้นเองโดยเจตนา เพราะการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนดนั้น จะไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์ซึ่งเห็นได้โดยสภาพหรือโดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้

---

[67] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ , มาตรา 388, บัญญัติว่า “ถ้าวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญานั้น ว่าโดยสภาพหรือโดยเจตนาที่ คู่สัญญาได้แสดงไว้ จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลามีกำหนดก็ดี หรือภายใน ระยะเวลาอันใดอันหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ก็ดี และกำหนดเวลาหรือระยะเวลานั้นได้ล่วงพ้นไปโดย ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไซร้ ท่านว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ มิพักต้องบอกกล่าว ดังว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย”

[68] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ , มาตรา 389, บัญญัติว่า “ถ้าการชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกลายเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุ อย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ได้ไซร้ เจ้าหนี้จะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้”

[69] บัวรินทร์ คำษา, “วิเคราะห์ปัญหาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย: ศึกษากรณีความเป็นโมฆะกรรมและระยะเวลาในการเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2551), หน้า 103

อย่างไรก็ตามการเลิกสัญญาตามมาตรา 388 ในบทบัญญัติเขียนไว้ว่าเลิกสัญญาโดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อนนั้นมิได้หมายความว่าลูกหนี้สามารถเลิกสัญญาได้โดยมิต้องบอกกล่าวบทบัญญัติดังกล่าวแต่เพียงว่าเจ้าหนี้ได้เพราะการชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลานั้นเหมือน มาตรา 387 แต่หากเจ้าหนี้ต้องการเลิกสัญญายังคงต้องใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาอยู่

ประการที่สอง การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้นั้น หมายความว่าลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ซึ่งอยู่ในวิสัยที่จะชำระหนี้ได้ มิใช่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เพราะการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย ซึ่งเจ้าหนี้จะมีสิทธิเลิกสัญญาก็แต่เฉพาะกรณีที่โทษลูกหนี้ได้ ดังจะกล่าวต่อไปในมาตรา 389

ประการที่สาม การไม่ชำระหนี้นั้นต้องเป็นหนี้ตามสัญญา หากเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลัง เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิเลิกสัญญา

ประการที่สี่ การไม่ชำระหนี้นั้น อาจเป็นการไม่ชำระหนี้สิ้นเชิงหรือบางส่วนก็ได้ จะเป็นการไม่ชำระหนี้ประธานหรือหนี้อุปกรณ์ แต่อย่างไรก็ตามหนี้ที่ไม่มีการชำระนั้นต้องมีขนาดพอสมควร บางกรณีก็มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า เลิกสัญญาไม่ได้ เช่น ในเอกเทศสัญญาลักษณะซื้อขาย การส่งมอบบกพร่องหรือล้ำจำนวน

2) สิทธิการเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา

สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 386 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยการแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

แสดงเจตนาดังกล่าวในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

โดยปกติคู่สัญญามักจะทำสัญญาโดยกำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาทำนองเดียวกันกับบทบัญญัติในมาตรา 387, 388, 389 อันเป็นหลักทั่วไป ซึ่งแม้จะไม่กำหนดไว้ในสัญญาก็มีสิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอยู่แล้ว แต่จะกำหนดซ้ำอีกก็ไม่เสียหายอะไร ทั้งยังอาจตกลงกันกำหนกสิทธิเลิกสัญญาไว้ในสัญญาแตกต่างจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้อีกด้วย เพราะกฎหมายให้ความยอมรับในเรื่องหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้คู่สัญญาแสดงเจตนาเลิกสัญญาได้ตามความประสงค์ เว้นแต่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนั้นกฎหมายยังยอมรับให้คู่สัญญาตกลงกำหนดการเลิกสัญญาไว้ในสัญญาแตกต่างกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ด้วย แต่ก็ควบคุมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญามิใช่เงื่อนไขบังคับหลังหรือเงื่อนเวลาสิ้นสุด เพราะนิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลังหรือเงื่อนเวลาสิ้นสุดเพรานิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลังหรือเงื่อนเวลาสิ้นสุดย่อมจะสิ้นผลหรือสิ้นสุดเมื่อเงื่อนไขสำเร็จหรือถึงกำหนดเวลา ส่วนสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อ

สัญญานั้นแม้ว่าจะกำหนดในนิติกรรม ก็เป็นสิทธิที่เจ้าหนี้จะเลือกหากประสงค์จะเลิกสัญญา ก็ต้องแสดงเจตนาเลิกสัญญาไม่เช่นนั้นสัญญาก็ยังมีอยู่

3.2.1.3 หน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิต

บุคคลที่มีหน้าที่นี้ย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ที่จะต้องทำสัญญาฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบคือผู้รับประกัน หรือตัวแทนของเขา

ในสัญญาประกันชีวิตนั้น ถ้าเป็นกรณีที่เอาประกันชีวิตผู้เอาประกันภัยเองก็ไม่มีปัญหาจะต้องพิจารณามากนัก แต่หากว่าเป็นการเอาประกันชีวิตผู้อื่นแล้ว หน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงหาได้ตกแก่บุคคลผู้เอาประกันแต่ฝ่ายเดียวไม่ เพราะข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับผู้ถูกเอาประกันชีวิตนั้นผู้เอาประกันไม่อาจจะรู้ดีไปกว่าเจ้าตัว ด้วยเหตุนี้เองกฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นเป็นผู้เปิดเผยข้อความจริง โดยที่ผู้เอาประกันก็ยังมีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงอยู่เช่นเดียวกันในฐานะที่เป็นคู่สัญญาดังนั้นถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 เข้าใจได้ว่า ความรับผิดชอบอันนี้เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องเอกเทศสัญญาที่สันนิษฐานเจตนาของคู่สัญญาไว้โดยคู่กรณีไม่จำต้องกำหนดลงไว้ในสัญญาให้ชัดเจน

(1) ข้อความที่ต้องแถลง

ข้อความซึ่งอาจจูงใจผู้รับประกันให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปัดไม่ยอมทำสัญญา ทั้งต้องเป็นข้อความที่ผู้มีหน้าที่ต้องแถลงได้รู้ความจริงอยู่แล้ว

ข้อความอย่างไรจึงจะถือว่าอาจจูงใจผู้รับประกันภัยถึงขนาดดังกล่าวนั้นต้องพิจารณาตามความคิดเห็นของวิญญูชน ไม่ถือเอาตามความคิดเห็นของผู้เอาประกันรายหนึ่งรายใดโดยเฉพาะ และเมื่อถือว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันจึงต้องพิจารณาตามความเห็นของบุคคลผู้เอาประกันทั่วไป ว่าข้อความจริงนั้น ตามความคิดเห็นของวิญญูชนซึ่งเป็นฝ่ายผู้เอาประกันจะคิดหรือเห็นหรือไม่ว่า ผู้เอาประกันทั่วๆไปจะถือเป็นข้อสำคัญถึงขนาดดังกล่าวนั้น ถ้าวิญญูชนคนทั่วไปไม่คิดเห็นเช่นนั้น แม้ความจริงจะเป็นข้อสำคัญที่ผู้รับประกันทั่วไปจะถือเป็นข้อสำคัญ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อสำคัญที่ผู้รับประกันทั่วไปจะถือเป็นข้อสำคัญ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผยไม่ถือตามความเห็นของผู้รับประกันภัยเป็นยุติ[70]

ซึ่งในเรื่องของข้อเท็จจริงที่จะต้องเปิดเผยนั้นมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้มากมายได้แก่

---

[70]จิตติ ติงศภัทิย์ , *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6*, หน้า 43.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2278/2517 ถ. เคยรักษาโรคที่โรงพยาบาลซึ่งรายงานว่าเป็นโรคไต แต่ไม่ปรากฏรายงานว่าเป็นนิ่วในไต จึงตอบคำถามบริษัทประกันชีวิตว่าไม่เคยเป็นโรคไต แต่ ถ.ไม่เปิดเผยว่าตนเคยรักษาตัวในโรงพยาบาลภายใน 5 ปี ก่อนทำสัญญาประกันชีวิต ข้อนี้ต้องวินิจฉัยตามความคิดเห็นของวิญญูชนคนทั่วไป หากว่า ถ. ตายเพราะเส้นเลือดในสมองแตก มิใช่ด้วยโรคไต สัญญาประกันชีวิตไม่เป็นโมฆียะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 715/2513 ช .เคยเป็นโรคไส้เลื่อนได้รับการผ่าตัดเมื่อ พ.ศ. 2498 เอาประกันชีวิตเมื่อ พ.ศ. 2506 และเสียชีวิตเมื่อ พ.ศ. 2507 โดยปวดท้องเป็นโรคเบาหวาน โรคไส้เลื่อนที่เคยผ่าตัดเป็นซ้ำขึ้นมาอีก มีไข้และช๊อกกะทันหันตายไปเฉยๆ ช.บอกว่าไม่เคยรับการผ่าตัดไส้เลื่อนมาก่อนให้แพทย์ที่ทำการตรวจร่างกายทราบ รวมทั้งในการตั้งคำถาม ช.ไม่ถือว่าถ้าได้แจ้งความข้อนี้แก่ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะไม่รับประกันภัยหรือเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น สัญญาไม่เป็นโมฆียะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1977/2526 แพ้อาการมีอาการหอบหืด มิใช่อาการของโรคหืดที่ระบุในคำถาม และหายแล้ว และหากผู้รับประกันทราบก็ไม่ปฏิเสธหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น เมื่อผู้ตายไม่บอกความจริงนี้ ไม่เป็นการปกปิดตามมาตรา 865

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2598/2520 ผู้จัดการมีความประสงค์จะรับประกันชีวิตมาตั้งแต่ต้น ไม่ถือเอาอาชีพผู้เอาประกันชีวิตเป็นสาระสำคัญ บริษัทจึงยกเหตุนี้ขึ้นบอกล้างสัญญาประกันชีวิตผู้ตายระหว่างเดินทางไม่ได้

นอกจากจะต้องเป็นข้อสำคัญดังกล่าวแล้วต้องเป็นข้อความที่ผู้มีหน้าที่เปิดเผยได้รู้ความจริงอยู่แล้ว ถ้าข้อความใดแม้ว่าจะเป็นข้อสำคัญ แต่ผู้เอาประกันไม่ได้รู้ข้อเท็จจริงนั้นจึงไม่ได้เปิดเผย จะถือว่าผู้เอาประกันกระทำผิดหน้าที่ไม่ได้ เพราะการจะให้เขาเปิดเผยข้อความนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้

ต้องสังเกตว่าความรู้ของผู้เอาประกันนั้น มีความสำคัญเฉพาะแต่ในการวินิจฉัยว่าข้อความนั้นผู้เอาประกันรู้แล้วหรือไม่แต่ในปัญหาที่ว่าข้อความนั้นมีความสำคัญหรือไม่ความรู้ของผู้เอาประกันว่าความความนั้นสำคัญหรือไม่สำคัญไม่เป็นหลักในการวินิจฉัยหน้าที่เปิดเผยความจริงเลย

กรณีปัญหาว่าข้อความใดอาจจูงใจผู้รับประกันภัยถึงขนาดหรือไม่และการวินิจฉัยปัญหานั้นถือตามความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไป มิได้ถือตามความคิดเห็นของฝ่ายผู้รับประกันภัย เพื่อป้องกันมิให้ผู้รับประกันภัยต้องเสียเปรียบในการนี้ ในทางปฏิบัติผู้รับประกันภัยมักจะกำหนดไว้เป็นข้อสัญญาเสียเลยว่าข้อความที่ผู้เอาประกันภัยต้องตอบคำถามที่ผู้รับประกันส่งให้ตอบก่อนการตกลงรับประกันนั้นเป็นข้อสำคัญ ซึ่งถ้าหากว่าความจริงแล้วไม่ได้เป็นไปตามที่ตอบทุกประการแล้วสัญญาไม่สมบูรณ์ ในกรณีเช่นนี้ย่อมต้องถือว่าข้อสัญญานั้นใช้บังคับได้เช่นเดียวกันกับข้อ

สัญญาอื่นๆ ถ้าข้อความจริงมิได้เปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัย จะเป็นโดยผู้รับประกันไม่รู้ข้อความนั้นหรือตามความคิดเห็นของวิญญูชนคนทั่วไปไม่อาจคิดเห็นได้ว่าข้อความนั้นเป็นข้อสำคัญที่จะต้องเปิดเผยก็ตาม สัญญานั้นเป็นอันไม่มีผลบังคับเพราะไม่ได้เป็นไปตามที่ตกลงกันเอาไว้ ดุจเดียวกับไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดให้นิติกรรมมีผล ทั้งนี้ปัญหาเกี่ยวกับการตีความสัญญาว่ามีความหมายเปลี่ยนแปลงหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 865 เพียงใด ข้อสัญญาเช่นนี้ใช้บังคับไม่ได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างไร[71] กรณีนี้มีผลเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 182 แต่ไม่ถือเป็นเงื่อนไขตามมาตรา 182 เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ใช่เหตุการณ์ในอนาคตและไม่แน่นอน เป็นแต่คู่กรณีไม่รู้ว่าความเท่านั้น

(2) เวลาที่ต้องแถลงความจริง

คือระยะเวลาใดๆ ก่อนทำสัญญาจนถึงเวลาทำสัญญา รวมทั้งก่อนตกลงต่ออายุสัญญาเดิมด้วย หน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงยุติลงขณะที่ทำสัญญาประกันภัยหรือต่ออายุสัญญาเรียบร้อย ต่อจากนั้นแม้ว่าคู่สัญญาจะรู้ข้อเท็จจริงอันใด ซึ่งแต่ก่อนมิได้รู้ก็ไม่จำต้องเปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัย แต่หากว่าเป็นระยะเวลาใดในระหว่างที่เจรจาทำความตกลงกันก่อนที่จะได้ทำสัญญาเรียบร้อยผู้เอาประกันเกิดรู้ข้อเท็จจริงใดๆขึ้นใหม่ ผู้เอาประกันยังคงมีหน้าที่เปิดเผย แม้ว่าจะได้ส่งคำตอบเกี่ยวกับคำถามต่างๆในคำขอเอาประกันชีวิตไปแล้ว[72]

(3) ผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริง

บทบัญญัติในมาตรา 865 นั้นว่า ถ้าได้มีการปกปิดหรือแถลงข้อความเท็จดังกล่าวแล้วสัญญาเป็นโมฆียะ แม้ว่าผู้ถูกเอาประกันชีวิตมิได้ตายเพราะโรคที่ปกปิดไว้ก็ตาม
แต่เพียงแต่การปกปิดหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญถึงขนาดที่กล่าวแล้วก็ตาม เพียงเท่านี้ไม่อาจทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะไป ยังต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าการไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือการแถลงความเท็จดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้รับประกันเชื่อถือและยอมรับประกันภัยหรือรับประกันด้วยจำนวนเบี้ยประกันที่ต่ำเกินควรจนทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ ในข้อนี้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนนักมีเพียงมาตรา 866 ที่บัญญัติว่า "ถ้าผู้รับประกันภัยมิได้รู้ข้อความจริงดังกล่าวมาในมาตรา 865 นั้นก็ดีหรือรู้ว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นเท็จก็ดี หรือควรจะรู้ได้เช่นนั้น หากใช้ความระมัดระวังดังพึงจะคาดหมายได้แต่วิญญูชนก็ดี ท่านให้ฟังว่าสัญญานั้นเป็นอันสมบูรณ์" ดังนั้นการปกปิดหรือแถลงความเท็จ

การปกปิดหรือแถลงความเท็จที่ไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยหลงเชื่ออาจเป็นเพราะว่าผู้รับประกันภัยไม่ได้ทำสัญญาโดยอาศัยคำบอกกล่าวของผู้เอาประกันภัย แต่หากเป็นการทำ

---

[71] จิตติ ติงศภัทิย์ , *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 31*, หน้า 47.

[72] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 68/2516.

สัญญาเพราะอาศัยการสืบสวนสอบสวนรายละเอียดด้วยตนเองหรือผู้แทนของตน หรืออาจเป็นเพราะผู้รับประกันภัยรู้ถึงข้อความจริงอยู่แล้ว ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 866 ก็ได้ การที่ผู้รับประกันได้สืบสวนรายละเอียดต่างๆนั้น ไม่แสดงเสมอไปว่าผู้รับประกันภัยไม่เชื่อถือคำแถลงของผู้เอาประกันภัยอยู่ด้วยก็ได้ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าสัญญาสมบูรณ์ไม่ได้ สัญญายังคงเป็นโมฆียะอยู่ เนื่องจากผู้เอาประกันไม่แจ้งว่าตนป่วยและแม้ว่าแพทย์จะตรวจไม่พบก็ตาม

ส่วนเรื่องว่าตัวแทนรู้ถึงข้อความจริงหรือไม่อย่างไรนั้น ตามหลักแล้ว ตัวแทนรู้ความจริงมาอย่างไรถือว่าตัวการรู้ถึงความจริงนี้ด้วยตนเองตั้งแต่ต้น เพราะตามปกติแล้ว ผู้เอาประกันและผู้รับประกันจะไม่ได้ทำการติดต่อกันโดยตรงตั้งแต่ต้นแต่จะดำเนินการผ่านตัวแทนผู้รับประกัน โดยอาศัยแบบฟอร์มคำขอเอาประกัน (Proposal forms) ซึ่งได้รับมอบมาจากผู้รับประกันให้ผู้เอาประกันกรอกแล้วจึงเสนอไปยังผู้รับประกันภัย พิจารณาว่าจะรับประกันหรือไม่ ถ้าหากข้อความที่กรอกเสนอไปยังผู้รับประกันไม่ตรงตามความจริงหรือไม่มีการกรอกข้อความและตัวแทนผู้รับประกันรู้อยู่แล้ว จะถือว่าผู้รับประกันทราบด้วยหรือไม่จะต้องพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของตัวแทน แต่ถ้าไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นตัวแทนนั้นเป็นบุคคลที่มีอำนาจรับทราบข้อความที่ผู้เอาประกันเปิดเผยด้วย และมีหน้าที่ถ่ายทอดให้ผู้รับประกันทราบ

(4) หน้าที่ใช้ความระมัดระวัง

นอกจากผู้รับประกันจะได้รู้ข้อความจริงโดยตรงแล้ว ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 866 ยังถือว่าเพียงแต่ผู้รับประกันภัยควรจะรู้ข้อความจริงได้ หากได้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชนก็ไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ[73] ความระวังอย่างวิญญูชนนี้เข้าใจว่า ต้องถือตามความคิดและความเห็นของบุคคลทั่วๆไปในฐานะเช่นเดียวกันกับผู้รับประกัน คือผู้รับประกันทั่วๆไป ควรที่จะใช้ความระมัดระวังที่จะสืบสวนจนรู้ข้อความจริงนั้นหรือไม่[74] เมื่อถือว่าผู้รับประกันต้องใช้ความระมัดระวังอย่างนี้แล้ว การที่ผู้รับประกันภัยเคยทราบข้อความจริงมาก่อนแต่ลืมข้อความจริงนั้นขณะทำสัญญา อาจถือได้ว่าผู้รับประกันภัยขาดความระมัดระวังอย่างวิญญูชนก็ได้ถ้าหากว่าปกติวิสัยของผู้รับประกันทั่วๆไปจะไม่ลืมข้อความจริงนั้น ดังนั้นจึงควรสังเกตว่าทางฝ่ายผู้เอาประกันภัยนั้น กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ใช้ความระมัดระวังในการแถลงข้อความจริงแต่อย่างใดต้องรู้อยู่แล้วและปกปิดหรือแถลงความเท็จ ไม่กินความถึงผู้เอาประกันภัยแถลงเท็จโดยปราศจาก

---

[73] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2447/2516.

[74] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 668/2516.

ความระมัดระวัง แต่ทางผู้รับประกันนั้นกลับมีหน้าที่จะต้องระวังในการฟังข้อความที่ผู้เอาประกันภัยแถลงนั้น[75]

ผลของการบอกล้างสัญญาประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันหรือทายาทของผู้นั้น ผู้รับประกันภัยจึงไม่ต้องจ่ายเบี้ยประกันคืน กล่าวคือ ถ้าการแถลงความเท็จเรื่องอายุนั้นกระทำฉ้อฉล คือตั้งใจหลอกลวงผู้รับประกันให้หลงเชื่อว่าอายุต่ำกว่าเป็นจริง เพราะหากผู้รับประกันทราบอายุที่แท้จริงจะเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือบอกปัดไม่ทำสัญญา กรณีนี้เป็นโมฆียะตามมาตรา 865 แต่หากเป็นกรณีแถลงอายุคลาดเคลื่อนโดยสุจริต หรือเป็นการปกปิดก็ตาม แต่ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือบอกปัดไม่ทำสัญญาเพียงแต่เป็นผลให้ลดสิทธิในจำนวนเงินอันจะพึงใช้ลงตามส่วนเท่านั้นตามมาตรา 892 แต่ถ้าอายุจริงของผู้เอาประกันเกินจำกัดอัตราการค้าตามปกติ สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะทันทีแม้ว่าผู้เอาประกันจะแถลงด้วยความสุจริตก็ตาม

ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์นั้นหมายถึงมูลค่ากรมธรรม์ขณะใดขณะหนึ่งหรือจำนวนเงินซึ่งผู้รับประกันกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยว่า เมื่อถึงเวลาที่ระบุไว้กรมธรรม์นั้นจะมีราคาเท่าไร ตามปกติจะน้อยกว่าเบี้ยประกันที่ส่งไปแล้ว มูลค่าของกรมธรรม์นี้เพิ่มมากขึ้นตามระยะเวลาและเบี้ยประกันที่ส่งใช้แล้ว

3.2.2 มาตรการกฎหมายเฉพาะกิจการประกันชีวิต

3.2.2.1 มาตรการตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

ธุรกิจประกันชีวิตเป็นกิจการที่ได้มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมหาชนและความเชื่อถือของประชาชน ดังนั้นการประกันชีวิตจึงเป็นกิจการที่รัฐต้องเข้ามาควบคุมอย่างใกล้ชิดเหมือนลักษณะกิจการธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และเครดิตฟองซิเอร์ ปัจจุบันจึงมีการตรากฎหมายคือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายเฉพาะ

ธุรกิจการประกันภัยเป็นธุรกิจเฉพาะที่มีลักษณะไปทางสถาบันการเงินแต่มีหน้าที่เพิ่มมากกว่าสถาบันการเงิน กล่าวคือมีลักษณะของการให้ความคุ้มครอง ซึ่งยุ่งยากและมีปัญหามากกว่า นอกจากนั้นยังมีลักษณะของการออมเงินและการลงทุน ฉะนั้นการรักษาผลประโยชน์และการคุ้มครองผู้เอาประกันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นเหตุให้รัฐต้องเข้ามาควบคุมอย่างใกล้ชิด โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ให้เกิดปัญหาต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภาครัฐจึงเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทยให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย รวมทั้งมีหน้าที่ในการส่งเสริม

---

[75] กิจนา ศรีอนุรักษ์. “การไม่เปิดเผยข้อความจริงในสัญญาประกันภัย.”(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 56.

และพัฒนาธุรกิจของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาประเทศโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 แบ่งออกเป็น 6 หมวด คือ

หมวด 1 บริษัท

หมวด 2 การควบคุมบริษัท

หมวด 3 การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต

หมวด 4 ตัวแทนประกันชีวิต และนายหน้าประกันชีวิต

หมวด 5 กองทุนประกันชีวิต

หมวด 6 บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติดังกล่าวเข้ามาควบคุมเกี่ยวกับการจัดการให้บริษัทประกันชีวิตมีความมั่นคงทางการเงิน เริ่มตั้งแต่การขอใบอนุญาตประกอบการจนถึงเลิกกิจการ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าตลอดเวลาบริษัทมีฐานะการเงินมั่นคงแข็งแรงและสามารถชดใช้ภาระผูกพันและหนี้สินที่มีต่อผู้เอาประกันชีวิต ผู้รับประโยชน์รวมทั้งเจ้าหนี้ต่างๆอีกด้วยด้วย

(1) เงื่อนไขเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ

การประกันชีวิตและการประกันสุขภาพเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นฐานทางสุขภาพของผู้ขอเอาประกันชีวิตดังนั้นจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่บริษัทประกันต้องใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้ขอเอาประกันข้อมูลหนึ่งคือ ข้อมูลทางสุขภาพ

การรับประกันภัยโดยทั่วไป บริษัทกำหนดให้มีวิธีการรับประกันภัย 2 แบบด้วยกัน คือ การรับประกันภัยโดยไม่ตรวจสุขภาพและการรับประกันภัยโดยตรวจสุขภาพ

กรณีจะเป็นแบบการรับประกันใด จะต้องพิจารณาข้อกำหนดเกี่ยวกับอายุ จำนวนเงินเอาประกันภัย ประวัติสุขภาพข้อมูลของใบสมัคร และประเภทของตัวแทน

ผลการตรวจที่ถูกต้องสมบูรณ์แสดงให้เห็นถึงภาวะสุขภาพของผู้ขอเอาประกันที่แท้จริงขณะนั้น รวมทั้งมีการแถลงถึงปัญหาสุขภาพที่สำคัญในอดีต จะช่วยให้กระบวนการพิจารณารับประกันเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ขอเอาประกัน ซึ่งจะไม่ถูกปฏิเสธการจ่ายสินไหม หรือยกเลิกสัญญาในภายหลัง และก่อให้เกิดความมั่นคงของกองทุนเบี้ยประกันที่เป็นประโยชน์ของผู้เอาประกันทุกคน

มาตรฐานและระเบียบปฏิบัติในการเข้ารับบริการตรวจสุขภาพได้แก่[76]

[76]บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด, ความสำคัญของการตรวจสุขภาพผู้ขอเอาประกันชีวิต, สืบค้นเมื่อวันที่20 ธันวาคม 2556, จาก http://www.krungthai-axa.co.th/th/services_health_check.asp,.

1) "โรงพยาบาลคู่สัญญา" หมายถึง สถานพยาบาลที่มีใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการแต่งตั้งจากบริษัทฯ ให้เป็นสถานพยาบาลตรวจสุขภาพผู้ขอเอาประกัน ซึ่งสามารถตรวจได้กับแพทย์ทุกท่านที่ประจำอยู่ โรงพยาบาลคู่สัญญา และสามารถใช้ใบส่งตัวตรวจโดยที่ตัวแทน หรือลูกค้าไม่ต้องสำรองค่าใช้จ่าย

2) แพทย์แต่งตั้งตรวจสุขภาพ หมายถึง แพทย์ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม และบริษัทฯ ให้การรับรอง ให้เป็นแพทย์ผู้ทำการตรวจสุขภาพผู้สมัครเอาประกันของบริษัท

3) เจ้าหน้าที่เทคนิคการแพทย์ ผู้ทำการเก็บตัวอย่างเลือดและน้ำลาย เพื่อตรวจ Anti HIV หมายถึง แพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากบริษัท ให้ทำการเก็บตัวอย่างเลือดและน้ำลายเพื่อตรวจ Anti HIV และสามารถลงลายมือชื่อ ในหนังสือให้ความยินยอม ในส่วนคำรับรองได้

4) ใบส่งตัวตรวจสุขภาพ หมายถึง เอกสารซึ่งออกโดยบริษัทฯ ให้แก่ผู้ขอเอาประกันหรือตัวแทนนำไปเสนอต่อบุคคลากรของสถานพยาบาลเพื่อขอรับการตรวจสุขภาพตามรายการที่ระบุไว้ โดยไม่ต้องสำรองค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพ

5) ใบรายงานการตรวจสุขภาพ หมายถึง เอกสารซึ่งแพทย์จะเป็นผู้กรอกรายละเอียดในเรื่องสุขภาพและรายงานผลการตรวจสุขภาพ ของผู้ขอเอาประกันชีวิต

(2) การชำระเบี้ยประกัน

ในปัจจุบันการให้ความคุ้มครองตามกรมธรรม์จะเริ่มขึ้นเมื่อมีการชำระเบี้ยประกันแล้วดังนั้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เอาประกันจึงมีการเพิ่มการชำระเงินค่าเบี้ยประกันหลายช่องทาง ได้แก่[77]

1) การชำระผ่านตัวแทน กล่าวคือให้กับลูกค้าทันที ที่รับชำระเงินค่าเบี้ยประกันมาจากลูกค้า และใบรับเงินชั่วคราวที่ออกให้กับลูกค้า ณ วันนั้นจะต้องเป็นใบรับเงินชั่วคราวที่ยังไม่หมดอายุ

2) การชำระทางไปรษณีย์

ชำระทางไปรษณีย์โดยแนบ"ใบแจ้งการชำระเบี้ยประกันภัย แล้วส่งไปยังบริษัทฯ พร้อมเงินค่าเบี้ยประกันภัย ซึ่งสามารถชำระได้ตามวิธีต่อไปนี้คือ

ก.ชำระเป็นเช็ค หรือ ตั๋วแลกเงิน สั่งจ่าย "บริษัทประกันชีวิต "โดยขีดคร่อมและขีดฆ่า "หรือผู้ถือ"

---

[77]บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด, วิธีการชำระเบี้ยประกัน สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2556 จาก http://www.krungthai-axa.co.th/th/services_payment.asp.

ข.ชำระเป็นธนาณัติระบุชื่อผู้รับในนาม "บริษัทประกันชีวิต"ชำระเป็นแคชเชียร์เช็ค

3) การชำระผ่านเคาน์เตอร์ของธนาคารต่างๆทุกสาขาทั่วประเทศ โดยรับชำระเป็นชำระเป็นเงินสด ได้ทั้งกรณีเบี้ยปีแรก และปีต่ออายุ หรือ ชำระเป็นเช็คได้ทั้งเบี้ยปีแรกและปีต่ออายุ หรือตั๋วแลกเงินหรือแคชเชียร์เช็คสั่งจ่าย "บริษัท ประกันชีวิต "โดยขีดคร่อมและขีดฆ่า "หรือผู้ถือ"

4) การชำระโดยหักบัญชีอัตโนมัติผ่านบัญชีเงินฝากธนาคารหรือ บัตรเอทีเอ็มโดยหักบัญชีอัตโนมัติผ่านบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์หรือกระแสรายวันได้ทุกสาขาทั่วประเทศโดยรับชำระ ทุกประเภททั้ง รายเดือน / ราย 3 เดือน / ราย 6 เดือน / รายปี ทั้งนี้จะต้องกรอกแบบฟอร์มขอหักบัญชีเงินฝากธนาคาร เพื่อให้ธนาคารตรวจสอบความถูกต้องของเลขที่บัญชีธนาคารและลายเซ็นเจ้าของบัญชีทุกครั้ง สามารถขอแบบฟอร์ม การหักบัญชีธนาคารได้ที่สำนักงานใหญ่ สาขา หรือสำนักงานตัวแทนทุกแห่ง

5) การชำระผ่านบัตรเครดิตโดยกรอกรายละเอียดใน"หนังสือยินยอมให้เรียกเก็บเงินชำระค่าเบี้ยประกันภัยจากบัตรเครดิต" สามารถชำระบัตรเครดิตแทนกันได้เฉพาะ พ่อ แม่ ลูก หรือ สามี-ภรรยา เท่านั้น โดยต้องระบุหมายเลขบัตรเครดิตให้ชัดเจนและครบถ้วน และแนบสำเนาบัตรเครดิตหรือสำเนาบัตรประชาชนส่งหนังสือยินยอมฯที่กรอกรายละเอียดเรียบร้อยครบถ้วน

โดยอำนาจแห่งมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดให้ในการชำระเงินนั้นจะมีใบรับเงินชั่วคราวเป็นเอกสารที่ผู้รับประกันออกให้แก่ผู้เอาประกันเมื่อมีการชำระเบี้ยประกันงวดแรกพร้อมกับคำขอเอาประกัน การชำระเบี้ยประกันนั้นมีผลถูกต้องสมบูรณ์ต่อเมื่อตัวแทนประกันชีวิตนั้นได้รับมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันให้รับเบี้ยได้ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต มาตรา 61 และ ตัวแทนประกันชีวิตหรือพนักงานของบริษัทจะต้องออกเอกสารแสดงการรับเงินทุกครั้งที่มีการรับเงินในนามบริษัท[78]

โดยรูปแบบและรายละเอียดของเอกสารที่แสดงถึงการรับเบี้ยประกันเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกัน คณะกรรมการ เรื่อง กำหนดแบบ ขนาด ตัวอักษร ภาษาที่ใช้ และข้อความของเอกสารแสดงการรับเงินของบริษัทประกันชีวิต

---

[78]พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535, มาตรา 71/1, บัญญัติว่า "ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต หรือรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทตัวแทนประกันชีวิตต้องออกเอกสารแสดงการรับเงินของบริษัททุกครั้งที่มีการรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท"

พ.ศ. 2553 ข้อ 3 ใบรับเงินชั่วคราวที่บริษัทออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ต้องลงลายมือชื่อผู้รับเงินและให้มีรายการอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

(1) คำบอกชื่อว่าเป็นใบรับเงินชั่วคราว

(2) ชื่อและที่ตั้งของบริษัท

(3) เลขที่ใบรับเงินชั่วคราว

(4) วัน เดือน ปี ที่ออกใบรับเงินชั่วคราว

(5) ชื่อผู้เอาประกันหรือผู้ขอเอาประกันภัย

(6) ชื่อตัวแทนหรือผู้มอบอำนาจจากบริษัทให้รับเงินเบี้ยประกันภัย

(7)จำนวนเงินเบี้ยประกันภัย

หลังจากนั้นบริษัทประกันชีวิตจะออกหลักฐานเป็นใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกันภัยต้องออกโดยบริษัทเท่านั้น นายหน้าไม่สามารถออกเอกสารหลักฐานดังกล่าวให้แก่ผู้เอาประกันได้โดยประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกัน คณะกรรมการ เรื่อง กำหนดแบบ ขนาด ตัวอักษร ภาษาที่ใช้ และข้อความของเอกสารแสดงการรับเงินของบริษัทประกันชีวิต พ.ศ. 2553 ข้อ 2 ได้กำหนดว่า “ใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกันภัยที่บริษัทออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ต้องลงลายมือชื่อผู้รับเงินและให้มีรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้”

(1) คำบอกชื่อว่าเป็นใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกันภัย

(2) ชื่อและสถานที่ตั้งของบริษัท

(3) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

(4) เลขที่ใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกัน

(5) วัน เดือน ปี ที่ออกใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกัน

(6) ชื่อผู้เอาประกันหรือผู้ขอเอาประกัน

(7) ชื่อตัวแทนหรือผู้รับมอบอำนาจจากบริษัทให้รับเงินเบี้ยประกันภัย

(8) เลขที่ของกรมธรรม์ประกันภัย

(9) จำนวนเบี้ยประกันภัยและงวดที่ชำระ ปีที่ของกรมธรรม์ประกันภัยและระยะเวลาเอาประกันภัย

(3) การกำกับดูแลบุคลากรการประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิตคือบุคคลที่มีความสำคัญมาก โดยตัวแทนประกันชีวิต คือ ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้เข้าทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิต ส่วนนายหน้าประกันชีวิต คือ ผู้ซึ่งชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตโดยหวังบำเหน็จเนื่องจากการนั้น ส่วนความแตกต่างระหว่างนายหน้าประกันชีวิตกับตัวแทนประกันชีวิต คือ ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องสังกัดของบริษัทประกันชีวิตและ

อาจมากกว่าหนึ่งบริษัทได้ถ้าหากได้รับความยินยอมจากบริษัทแรก ส่วนนายหน้าประกันชีวิต เป็นเพียงคนกลางอิสระไม่ต้องสังกัดบริษัทประกันชีวิตใดทำหน้าที่ซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุดจึงหาลูกค้าให้กับบริษัทใดก็ได้

เนื่องจากตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในธุรกิจประกันชีวิตผู้สูงอายุ โดยเข้ามาเป็นคนกลางที่คอยให้คำแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิตแก่บุคคลภายนอกที่จะเข้ามาทำสัญญาประกันชีวิต ซึ่งบุคคลภายนอกส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต ทั้งยังเป็นบุคคลที่คอยติดต่อหาบุคคลเข้ามาทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิต ด้วยเหตุดังกล่าวจึงต้องมีการออกกฎหมายในการกำกับดูแลตัวแทนประกันชีวิต และกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ความสามารถและมีความซื่อสัตย์สุจริตมาเพื่อทำให้ธุรกิจการประกันชีวิตเจริญเติบโตอย่างยิ่ง

1) มาตรฐานความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิต

ผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตนั้นจะต้องมีความรู้ของตัวแทนประกันชีวิตโดยได้รับการศึกษาวิชาการประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตามหลักสูตรและวิธีที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

จากคุณสมบัติข้อ 8 ดังกล่าวได้มีประกาศนายทะเบียน เรื่องผู้ที่ได้รับการศึกษาวิชาการประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษา ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิต ฉบับลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2538 โดยระบุไว้ว่าบุคคลที่สามารถยกเว้นไม่ต้องทำการทดสอบที่สามารถยกเว้นไม่ต้องสอบได้แก่

ก.สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยหรือต่างประเทศ โดยได้ศึกษาวิชาการประกันชีวิตมาไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิจ

ข. ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการประกันชีวิตตั้งแต่ระดับต้นขึ้นไป จากสถาบันประกันภัยไทย หรือสถาบันประกันภัยต่างประเทศ

ค. ได้รับวุฒิบัตรการอบรมประกันชีวิตตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน จากสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ยังมีประกาศนายทะเบียน เช่น กำหนดหลักสูตรการอบรมและวิธีการอบรมความรู้พร้อมทั้งทำการสอบความรู้เพื่อขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตฉบับลงวันที่ 29 มีนาคม 2546 ซึ่งประกาศฉบับนี้กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิต ทั้งการสอบความรู้ ความเข้าใจตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้กรมการประกันภัยได้มอบให้สถาบันประกันภัยไทยเป็นผู้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมพร้อมทั้งสอบวัดความรู้ผู้เข้าอบรม ในการสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้มีการออก

ประกาศ เรื่องการกำหนดหลักสูตรและวิธีการสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตฉบับลงวันที่ 20 มีนาคม 2546 ซึ่งมีการสอบความรู้ใน 4 วิชา คือ วิชาจรรยาบรรณประกันภัยและศีลธรรมของตัวแทนประกันชีวิต วิชาหลักการประกันชีวิต วิชาพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 วิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย โดยจะต้องสอบผ่านทุกวิชาตามที่กำหนดเอาไว้ตามประกาศนายทะเบียน ฉบับลงวันที่ 20 มีนาคม 2546 ข้างต้น โดยประกาศนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 1 เมษายน 2546 เป็นต้นไป[79]

2) การพิจารณาออกใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัย

บุคคลที่จะกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน โดยต้องขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาตตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด โดยใบอนุญาตเป็นตัวแทนจะต้องระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด[80]

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตนั้น ผู้ที่ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตพร้อมทั้งหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทต่อนายทะเบียน ซึ่งเมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำขอดังกล่าวจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงออกใบอนุญาตให้กับตัวแทนประกันชีวิต โดยที่คำขอใบอนุญาตและหนังสือแสดงความต้องการของบริษัท ให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

ส่วนการขอรับใบอนุญาตและหนังสือแสดงความต้องการของบริษัท โดยนายทะเบียนได้ออกประกาศเกี่ยวกับเรื่อง การกำหนดแบบเกี่ยวกับตัวแทนประกันชีวิต ฉบับลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2543 ซึ่งกำหนดแบบใบขอรับใบอนุญาต ให้มีการระบุรายละเอียดของผู้รับใบอนุญาต ได้แก่ ชื่อ สกุล วันเดือนปีเกิด สถานที่อยู่ วุฒิการศึกษา บริษัทประกันชีวิตที่ตนสังกัด คำรับรองเกี่ยวกับคุณสมบัติ ระบุรหัสประจำตัวประชาชน [81]

---

[79]คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.), “คู่มือหลักสูตรการอบรมเพื่อขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต”

[80]พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535, มาตรา 68, บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือ นายหน้าประกันชีวิต เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนคำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาต ให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียน กำหนดใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตให้ระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิต ของบริษัทใด”

[81]พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535, มาตรา 69, บัญญัติว่า “ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) บรรลุนิติภาวะ

(2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย

(3) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

นอกจากนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตยังต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ไม่เป็นคนวิกลจริตจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือบุคคลล้มละลาย ไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต และไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิตหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิต ในระยะเวลา 5 ปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

3) การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

การเป็นตัวแทนประกันชีวิตนั้นนอกจากจะต้องปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นสำคัญแล้วยังต้องเป็นไปตาม จรรยาบรรณและศีลธรรมของตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตด้วย กล่าวคือ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้เอาประกัน บริษัท และเพื่อนร่วมอาชีพ และรักษาความลับของผู้เอาประกัน บริษัทต่อบุคคลภายนอก และยังมีหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

ก.ตัวแทนประกันชีวิตให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประกันภัยของบริษัทแก่ผู้เอาประกันอย่างถูกต้องครบถ้วนไม่บิดเบือนโดยชี้แจงให้ผู้เอาประกันทราบถึง สิทธิ และหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้เอาประกัน โดยเฉพาะในส่วนซึ่งเป็นสาระสำคัญโดยในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ตัวแทนประกันชีวิตต้องไม่แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกัน ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง[82] รวมทั้งไม่เสนอแนะให้ผู้ขอเอาประกัน ทำประกันเกินความสามารถในการชำระเบี้ยประกันหรือนอกเหนือจากเงื่อนไขที่กรมธรรม์ระบุไว้

---

(4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิด เกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต

(5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(6) ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต

(7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาต เป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรั บใบอนุญาต

(8) ได้รับการศึกษาวิชาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่ นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตาม หลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

[82]พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535, มาตรา 70/2 บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ตัวแทนประกันชีวิตต้องไม่แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ข. ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการชักชวนบุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิต และใบมอบอำนาจให้รับเบี้ยประกัน

ค. การรับเบี้ยประกันในนามตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับมอบอำนาจจากบริษัทประกันชีวิตและต้องออกเอกสารแสดงการรับเงินทุกครั้งที่รับเบี้ยประกันในนามบริษัท[83]

4) การเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต

นายทะเบียนมีอำนาจในการสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหากปรากฏว่าตัวแทนประกันชีวิตกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ก.กระทำการอันฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

ข.ขาดคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69หรือ 72 แล้วแต่กรณี

ค.ดำเนินงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับผลประโยชน์ตามกรมธรรม์หรือประชาชน

(4) การกำกับดูแลวิธีการออกและการเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิต

1) การกำกับวิธีการออกกรมธรรม์ประกันชีวิต

กรมธรรม์คือ หลักฐานที่แสดงถึงสาระสำคัญของข้อตกลงในสัญญาประกันชีวิตและเงื่อนไขแห่งการคุ้มครองของสัญญาประกันภัยโดยมีนายทะเบียนเป็นผู้ให้ความเห็นชอบก่อนนำกรมธรรม์ออกใช้

กรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นไปตามแบบและข้อความที่นายทะเบียนให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้รวมทั้งเอกสารหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยด้วย

ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

[83]พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535, มาตรา 71,บัญญัติว่า “ ”ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนาม ของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัท ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน อาจรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท ได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

หนังสือมอบอำนาจของบริษัทตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ทำ ตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

หนังสือมอบอำนาจของบริษัท แม้มิได้ทำตามแบบที่นายทะเบียน กำหนดก็ไม่เป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกเพราะเหตุที่มิได้ทำ ตามแบบที่กำหนดนั้น”

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 ประกอบกับมาตรา29 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา81 ลักษณะของกรมธรรม์มีลักษณะดังนี้

ก. กรมธรรม์ต้องมีเนื้อความตรงกับสัญญา

ข. กรมธรรม์ต้องมีรายการตามที่กฎหมายกำหนด

ค. ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนประกันภัยแล้ว (รวมทั้งเอกสารประกอบหรือเอกสารแนบท้ายด้วย)

ง. เป็นเอกสารที่กฎหมายบังคับให้ผู้รับประกันภัยต้องส่งมอบแก่ผู้เอาประกันภัย

นอกจากนั้นกรมธรรม์ประกันภัยโดยปกติจะประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ

ก. ข้อความสำคัญของสัญญา เพื่อระบุสาระสำคัญที่คู่สัญญาพึงปฏิบัติและข้อผูกพันที่มีต่อกัน

ข.เงื่อนไขการรับประกัน คือข้อกำหนดเพื่อให้ผู้เอาประกันปฏิบัติตาม เพื่อความสมบูรณ์แห่งสัญญาและมีผลบังคับ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น

ค. ตารางกรมธรรม์ หมายถึง รายละเอียดของบริษัทรับประกันและสิ่งที่เอาประกัน ระยะเวลาเอาประกัน อัตราดอกเบี้ย

ง. ข้อยกเว้น หมายถึง ข้อกำหนดที่บริษัทรับประกันไม่ให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินบางประเภท หรือเหตุการณ์บางอย่าง

รูปแบบของเอกสารประกอบการเสนอขายของบริษัทให้มีรายละเอียดเพียงพอเกี่ยวกับความคุ้มครอง และการจ่ายเงินผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย รายละเอียดของข้อยกเว้น ระยะเวลาเอาประกัน จำนวนเบี้ยประกัน งวดการชำระเบี้ยประกันภัย ชื่อที่อยู่ที่ติดต่อได้ของบริษัท นอกจากนั้นยังกำหนดมาตรฐานกระบวนการเสนอขายเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อประกอบการตัดสินใจทำประกันภัย ซึ่งทางคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย(คปภ)ได้กำหนดกรอบวิธีการ ขั้นตอนที่เกี่ยวกับวิธีการเสนอขาย การให้คำแนะนำซึ่งจะต้องสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวิเคราะห์ความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้เอาประกัน เสนอรูปแบบกรมธรรม์ที่เหมาะสม การจ่ายเงิน ข้อยกเว้น และเงื่อนไขสำคัญต่างๆ

2) การกำกับวิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิต

การเสนอขายผลิตภัณฑ์ประกันภัยนั้นจะต้องเป็นตัวแทนหรือนายหน้าประกันภัยที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือพนักงานที่กระทำการแทนในนามบริษัทเท่านั้น แต่ก็มีข้อห้ามมิให้บริษัทประกันกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

(2) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียนโดย ความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(3) ฝากเงินไว้ที่อื่นนอกจากที่ธนาคาร บริษัทเงินทุนหรือบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์

(4) เก็บเงินสดไว้ที่อื่นนอกจากเก็บไว้ที่สำนักงานของบริษัท

(5) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทเพื่อเป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับ หรือเนื่องจากธุรกิจหรือการกระทำใด ๆ เว้นแต่เป็นการจ่ายบำเหน็จ เงินเดือน โบนัส หรือเงินอย่างอื่นที่พึงจ่ายตามปกติ

(6) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต นอกจากเงินค่าจ้างหรือบำเหน็จที่พึงจ่ายตามปกติ

(7) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดล่วงหน้าให้แก่บุคคลใด เป็นค่า นายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับงานที่จะทำให้แก่บริษัท

(8) จ่ายบำเหน็จให้แก่บุคคลที่ช่วยให้มีการทำสัญญาประกันชีวิต ซึ่ง มิใช่ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตของบริษัท

(9) ซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่

(ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจหรือสำหรับใช้ เพื่อสวัสดิการของพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทตามสมควร

(ข) เพื่อใช้สำหรับการลงทุนประกอบธุรกิจอื่นที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดตามมาตรา 28

(ค) เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทได้มาจากการรับชำระหนี้หรือ จากการบังคับจำนอง

การซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ตาม (ก) หรือ (ข) หรือการได้อสังหาริมทรัพย์มาจากการรับชำระหนี้ตาม (ค) ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ จากนายทะเบียน ในการอนุญาตนายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วย ก็ได้

(10) ให้ประโยชน์เป็นพิเศษแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ตามกรมธรรม์ประกันภัยนอกเหนือไป จากที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

(11) รับชำระเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยลดลงต่ำกว่าจำนวน ที่ต้องชำระ

(12) ตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินเป็นผู้รับ ชำระเบี้ยประกันภัย

(13) ออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่มีลายมือชื่อของกรรมการ ผู้มีอำนาจผูกพันบริษัทและไม่ได้ประทับตราของบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ หรือไม่มีลายมือชื่อของผู้จัดการสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ ตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและไม่ได้ประทับตรา ของบริษัทนั้นด้วย ถ้ามี

(14) โฆษณาจูงใจอันเป็นเท็จหรือเกินความจริงเกี่ยวกับบริษัทหรือ ธุรกิจประกันชีวิตของบริษัท

(15) ตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ไปชักชวนชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นการกระทำของกรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทซึ่ง กระทำการในนามบริษัท หรือ

(16) ขายหรือให้อสังหาริมทรัพย์ใด ๆ หรือสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่า ร วมกันสูงกว่าที่นายทะเบียนกำหนดแก่กรรมการ หรือซื้อทรัพย์สินจากกรรมการ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการและได้รับความเห็นชอบ จากนายทะเบียน”

ก. ห้ามมิให้บริษัทประกันภัยจ่ายบำเหน็จให้แก่บุคคลที่ช่วยเหลือบุคคลที่ช่วยให้มีการทำสัญญาประกันชีวิตซึ่งมิใช่ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต

ข. ห้ามมิให้ตั้งแต่งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทชักชวนหรือชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ทั้งนี้ เว้นแต่จะเป็นการกระทำของกรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทกระทำการในนามบริษัท

ค.การกำหนดวิธีการออกและเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย อัตราค่าเวนคืนตามกรมธรรม์ประกันภัย อัตรามูลค่าการใช้เงินสำเร็จตามกรมธรรม์ประกันภัย และอัตราการขยายระยะเวลาใช้เงินตามกรมธรรม์ประกันภัยและเงื่อนไขในการจ่ายเงิน

(5) หน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลการประกันชีวิต

หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลของรัฐ คือสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ) เป็นหน่วยงานสำคัญในการกำกับดูแลผู้ประกอบกิจการประกันชีวิต ประกอบกับกิจการประกันภัยที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการประกันชีวิตรวมทั้งมีเงินหมุนเวียนจำนวนมากหลายหมื่นล้านในแต่ละปี ผู้เอาประกันก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นประกอบกับธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกรรมทางการเงินชนิดหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเงินของประเทศรวมทั้งกระทบต่อผู้เอาประกันซึ่งเป็นผู้บริโภค องค์กรกำกับดูแลการประกอบกิจการประกันชีวิตจึงต้องมีความคล่องตัว และทันต่อการพัฒนาทางธุรกิจ รวมทั้งมีอิสระในการดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2550 โดยมีผลบังคับใช้ในวันถัดไปนับจากประกาศ ตามกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้กรมการประกันภัยได้เปลี่ยนสถานะมาเป็น

องค์การมหาชนอิสระ โดยชื่อว่า “สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ)”นั้นเอง โดยอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของกระทรวงการคลัง

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย แม้ว่ามิใช่คู่สัญญาประกันภัยโดยตรง แต่เข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะผู้ควบคุมการประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามกฎหมาย มีหน้าที่ในการดูแลรักษาสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนากิจการประกันชีวิตให้เจริญก้าวหน้ามั่นคง และเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการควบคุมและกำหนดมาตรการรวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิต ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต ทำการตรวจสอบทรัพย์สินดำเนินการ สินทรัพย์ เงินสำรอง และค่าใช้จ่ายของบริษัท เพื่อสร้างความมั่นคงทางฐานะการเงิน และเพื่อให้การดำเนินงานของบริษัทอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย แนวทางที่กำหนด รวมทั้งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล[84]

3.2.2.2 มาตรการกฎหมายพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550

ปัจจุบันการควบคุมธุรกิจประกันภัยตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นการกำกับโดยผลของพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550และเมื่อโลกแห่งการสื่อสารเริ่มเปิดกว้างขึ้น ช่องทางการเสนอขายมีมากขึ้นกว่าการเสนอขายผ่านตัวแทน นายหน้าประกันภัยและธนาคาร เช่น การเสนอขายทางไปรษณีย์ โดยเฉพาะซึ่งได้รับความนิยมมากในปัจจุบันเนื่องจากสะดวกแก่ผู้เอาประกัน การเสนอขายทางโทรศัพท์ (Telemarketing) การซื้อประกันภัยในลักษณะนี้บริษัทประกันชีวิตมักจะโฆษณาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขเกี่ยวกับกรไม่ต้องคำถามสุขภาพและไม่ต้องตรวจสุขภาพผ่านสื่อโฆษณาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาผ่าน ทีวี หรือลงประกาศตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะการซื้อประกันของผู้สูงอายุแบบไม่ต้องตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งการซื้อประกันประเภทนี้จะไม่มีการขายผลิตภัณฑ์ผ่านตัวแทนประกันชีวิตทั่วไป แต่จะให้ผู้ที่สนใจโทรศัพท์ไปตามเบอร์โทรที่โฆษณาประชาสัมพันธ์เอาไว้ซึ่งมีลักษณะเหมือนศูนย์กลางรับเรื่องไว้ จากนั้นทางบริษัทประกันภัยก็จะของรายละเอียดเช่น ชื่อของผู้ที่ติดต่อไป พร้อมเบอร์โทร รวมทั้งวันเวลาที่สะดวกรับโทรศัพท์ และให้พนักงานของบริษัทติดต่อกลับมาตามวันเวลาที่แจ้งไว้โดยในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่จะแจ้งชื่อพร้อมทั้งเลขประจำตัวตัวแทนประกันชีวิตให้ทราบก่อน จากนั้นจึงเริ่มให้รายละเอียดและเงื่อนไขเกี่ยวกับกรมธรรม์ โดยคำนวณเบี้ยประกันตามอายุของผู้ที่เรา

[84]สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, อำนาจหน้าที่, สืบค้นเมื่อวันที่ 10กันยายน 2556 จาก http://www.oic.go.th/ginfo/asp/ .

เอาประกัน และรายละเอียดต่างๆเช่น ชื่อที่อยู่ติดต่อ หรือตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้เอาประกัน ผู้ถูกเอาประกัน และผู้รับประโยชน์ ซึ่งไม่มีคำถามเกี่ยวกับภาวะสุขภาพหรืออาการเจ็บป่วยใดๆทั้งสิ้น

หลังจากนั้นจึงแจ้งช่องทางชำระเงินพร้อมเลขรหัสที่จะนำไปอ้างอิงในการชำระเงินได้แก่ ผ่านบัตร ATM หรือหักบัญชีผ่านบัตรเครดิต รวมทั้งเคาท์เตอร์เซอร์วิส ต่างๆ หลังจากที่บริษัทประกันได้รับชำระเงินแล้วเจ้าหน้าที่จะดำเนินการติดต่อกลับมาอีกครั้ง โดยเจ้าหน้าที่จะแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เอาประกัน ผู้ถูกเอาประกัน ผู้ชำระเงิน ผู้รับผลประโยชน์ เบี้ยประกัน ระยะเวลาในการเอาประกัน เลขกรมธรรม์ โดยหากผู้เอาประกันยืนยันข้อความต่างๆก็ให้ตอบว่า “ตกลง” หลังจากนั้นจึงจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับใบคำขอเอาประกันชีวิต และกรมธรรม์ประกันชีวิตมายังผู้ชำระเบี้ยประกัน โดยให้ผู้เอาประกันกรอกรายละเอียดในใบคำขอเอาประกันชีวิตพร้อมทั้งลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งแนบสำเนาบัตรประชาชนและจัดส่งกลับไปยังบริษัทผู้เอาประกัน

โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ) ได้ออกประกาศเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552[85] โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) เงื่อนไขของการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์

(1) กรมธรรม์ประกันภัยที่จะเสนอขายต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนให้เสนอขายผ่านทางโทรศัพท์เท่านั้น

(2) ผู้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยจะต้องเป็นตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าขายประกันชีวิต ที่ได้รัยอนุญาตจากบริษัทให้เสนอขายผ่านทางโทรศัพท์เท่านั้น ในการนี้บริษัทจะต้องแจ้งชื่อของตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต ให้สำนักงานทราบภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากบริษัท

(3) การเสนอขายให้กระทำได้วันจันทร์-วันเสาร์ ระหว่างเวลา 08.30-19.00 น. เว้นแต่มีการนัดหมายล่วงหน้าว่าจะมีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย โดยความยินยอมของผู้มุ่งหวังที่ได้รับการนัดหมาย

(4) ห้ามเสนอขายกับผู้มุ่งหวังที่ปฏิเสธการรับการเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตมาแล้วหรือผู้มุ่งหวังที่สำนักงานแจ้งให้บริษัททราบว่าเป็นผู้ไม่ประสงค์ได้รับการติดต่อ เว้นแต่เวลาล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนนับแต่วันที่มีการปฏิเสธ หรือนัยแต่วันที่บริษัทได้รับรายชื่อจากสำนักงานแล้วแต่กรณี

---

[85] ภาคผนวก ก

เพื่อประโยชน์ในการนี้บริษัทต้องดำเนินการให้ตัวแทนประกันชีวิต แจ้งรายชื่อบุคคล วัน เวลาที่มีการปฏิเสธการขายให้บริษัททราบทันที และบริษัทต้องจัดทำบัญชีดังกล่าวไว้รวมกับบัญชีรายชื่อที่บริษัทได้รับแจ้งจากสำนักงาน

2) วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์

ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์ ดังนี้

(1) เมื่อมีการโทรศัพท์ไปยังผู้มุ่งหวัง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต จะต้องชี้แจงชื่อตัว ชื่อสกุลของตนเลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันชีวิตที่กำลังเสนอขาย หลังจากนั้นต้องแจ้งทันทีว่าตนประสงค์จะเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิต ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกันภัย

(2) หากผู้มุ่งหวังไม่ประสงค์จะทำประกันชีวิต ไม่ต้องการรับการติดต่อตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องยุติการสนทนา แต่หากผู้มุ่งหวังต้องการทราบการได้มาซึ่งข้อมูลของตนเอง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต ต้องแจ้งให้ทราบว่า ตนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้มุ่งหวังมาได้อย่างไรก่อน จึงยุติการสนทนาได้

(3) เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มุ่งหวังให้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องขออนุญาตการบันทึกเสียงสนทนาก่อน หากได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงสนทนาหลังจากนั้นเป็นต้นไปจนกระทั่งสิ้นสุดการสนทนา และให้เก็บหลักฐานการบันทึกเสียงนั้นเป็นระยะเวลาเท่ากับสัญญาของกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้น หากไม่ได้รับอนุญาต ห้ามตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต บันทึกเสียงสนทนาใดๆทั้งสิ้น

(4) ในการเสนอขาย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต ต้องแนะนำให้ผู้มุ่งหวังทำประกันชีวิตให้เหมาะสมกับความเสี่ยงและความสามารถในการชำระเบี้ยประกันชีวิต (Suitability Requirement) และในการอธิบายเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันชีวิตที่เสนอขาย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต จะต้องอธิบายในเรื่องดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

ก. ชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ของบริษัท

ข. สรุปผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต และข้อยกเว้นความคุ้มครอง

ค. จำนวนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระ ระยะเวลาเอาประกันภัย ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกันภัย

ง. แจ้งวิธีการชำระเบี้ยประกันภัย และให้เริ่มต้นความคุ้มครองตามวันที่ผู้มุ่งหวังกำหนด

จ. แจ้งสิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย (Free Look Period) โดยระบุว่าการใช้สิทธินี้ให้ใช้สิทธิได้ภายใน 30 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแบบกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีการเสนอขาย โดยมุ่งหวังจะได้รับเบี้ยประกันภัยคืนเต็มจำนวน

ฉ.เมื่อมีการตอบตกลงทำประกันภัย ให้บันทึกชื่อ นามสกุลของบุคคลนั้น

(5) เมื่อมีผู้มุ่งหวังตอบตกลงที่จะทำประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องแจ้งให้ผู้มุ่งหวังทราบระยะเวลา ซึ่งผู้มุ่งหวังจะได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิตจากบริษัท หรือได้รับการติดต่อจากบริษัทเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันชีวิต

(7) ภายใน 7 วันนับแต่วันที่บริษัทส่งกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทจะต้องโทรศัพท์ไปขอคำยืนยันจากผู้มุ่งหวังอีกครั้งหนึ่ง (Confirmation Call) เมื่อได้รับอนุญาตให้สนทนา จะต้องอนุญาตผู้มุ่งหวังในการบันทึกการสนทนา โดยต้องบันทึกตั้งแต่ได้รับอนุญาตจนกระทั่งสิ้นสุดการสนทนา และให้บริษัทเก็บเทปสนทนาดังกล่าวไว้เป็นระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาของสัญญาประกันชีวิตนั้น ในการสนทนาต้องมีรายละเอียดดังนี้

ก ชื่อและนามสกุลของผู้ทำการติดต่อ

ข สอบถามผู้มุ่งหวังว่าได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิต แล้วหรือไม่

ค ให้สอบถามผู้มุ่งหวังว่ามีข้อสงสัยเกี่ยวกับเงื่อนไข ความคุ้มครอง ข้อยกเว้นใดๆหรือไม่ หากจะต้องมีการอธิบายให้ผู้มุ่งหวังสิ้นสงสัย

ง หากผู้มุ่งหวังไม่มีข้อสงสัย ให้สอบถามว่า ผู้มุ่งหวังยังคงยืนยันที่จะทำประกันชีวิตหรือไม่ หากยังคงยืนยันในการทำประกันชีวิตให้แจ้งสิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย (Free Look Period) ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้มุ่งหวังได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิตจากบริษัท หรือมากกว่า 30 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแบบกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีการเสนอขาย หากผู้มุ่งหวังจะยกเลิกกรมธรรม์ประกันชีวิต ให้บริษัทคืนเบี้ยประกันชีวิตเต็มจำนวน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น สำหรับการคืนเบี้ยประกันชีวิตให้บริษัทดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่บริษัทได้รับการแจ้งการขอใช้สิทธิยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิต ถือเป็นเรื่องที่ละเอียดและมีความซับซ้อน และธุรกิจประกันชีวิตซึ่งรับเอาความเสี่ยงภัยในชีวิตของบุคคลโดยอาศัยเอาความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลเป็นเกณฑ์ในการใช้เงิน โดยผู้เอาประกันก็มีหน้าที่ในการชำระเบี้ยประกัน รูปแบบของการประกันชีวิตใหม่ๆเพื่อจูงใจให้ผู้สูงวัยเข้าซื้อประกันชีวิต โดยให้สิทธิพิเศษต่างๆมากขึ้น เป็นเหตุให้กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันได้อย่างเหมาะสม ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไปนี้ ดังนี้

4.1 ปัญหาผู้มีส่วนได้เสียขณะทำสัญญา

การทำประกันชีวิตโดยการเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่จะเอาประกันชีวิตคนอื่นได้นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตถึงขนาดที่เรียกได้ว่ามีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลนั้นจึงจะถือได้ว่า ผู้เอาประกันมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ตามกฎหมาย คำว่า “ส่วนได้เสีย” คือ ส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัย (Insurable) หมายถึงการที่บุคคลใดจะต้องสูญเสียหรือได้รับความเสียหายถ้ามีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น หรือจะได้รับประโยชน์ในกรณีที่ไม่มีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น หลักส่วนได้เสีย ถือเป็นหลักสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการประกันภัย ดังที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้ มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด”

จากการศึกษาบุคคลบทบัญญัติของกฎหมายและคำพิพากษา ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ คู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 บุพการีและผู้สืบสันดาน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 -1564 ญาติถือว่ามีส่วนได้เสียในอันที่จะเอาประกันชีวิตได้

เพียงใดตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1366/2509 ซึ่งมีข้อเท็จจริงได้ความว่า “โจทก์จัดให้นายโอ่งประกันชีวิต โดยโจทก์เป็นผู้เสียเบี้ยประกันและเป็นผู้รับประโยชน์ ศาลจึงถือว่าโจทก์เป็นผู้เอาประกัน และเมื่อได้ความว่าโจทก์ไม่มีความสัมพันธ์กับนายโอ่งในทางญาติแต่อย่างใด ต้องถือว่าโจทก์ไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นสัญญาประกันภัยย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863” ส่วนบุคคลสุดท้ายที่มีส่วนได้เสียคือ ผู้มีความสัมพันธ์กันในทางธุรกิจ เช่น เจ้าหนี้กับลูกหนี้ นายจ้างลูกจ้าง

จากการศึกษาวิธีการทำประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์นั้นซึ่งมุ่งเสนอขายผู้สูงอายุ ผ่านสื่อโฆษณาต่างๆนั้น กลุ่มลูกค้าสำคัญ คือ กลุ่มบุตรหลานซื้อให้กับพ่อแม่ ดังนั้น ผู้ชำระเบี้ยประกันและตกลงทำสัญญาประกันชีวิตส่วนใหญ่จึงเป็นบุตรหลาน ของผู้สูงวัย เป็นผู้ชำระเบี้ยประกัน โดยเอาประกันชีวิตแก่ให้บิดามารดา ดังนั้นบุคคลบิดามารดา จึงเป็นบุคคลผู้ที่การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตจะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 แต่เนื่องจากสัญญาประกันชีวิตนั้นไม่มีการบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือ มีเพียงต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือเท่านั้น ดังนั้นสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์จึงเกิดขึ้นตั้งแต่ตกลงกันด้วยวาจาทางโทรศัพท์แล้วโดยที่มีการทำหลักฐานเป็นหนังสือในภายหลัง วิธีการซื้อประกันประกันชีวิตในรูปแบบดังกล่าวผู้รับประกัน ในกรณีที่ซื้อประกันชีวิตให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ตนเอง บริษัทประกันชีวิตจะเพียงแต่สอบถามความสัมพันธ์ ระหว่างผู้เอาประกันผู้ชำระเบี้ยประกันซึ่งโทรมาทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตเป็นผู้ให้ข้อมูลต่างๆในสัญญา ผู้เอาประกันตามสัญญาประกันชีวิต ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหลักผู้มีส่วนได้เสียแล้ว ในการทำสัญญาประกันยากที่บริษัทผู้รับประกันจะตรวจสอบได้ว่า ผู้ที่โทรมาทำสัญญาและชำระเบี้ยประกันนั้น เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตหรือไม่ในเวลาที่สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้วโดยที่บริษัทผู้รับประกันมิได้พิจารณาหรือตรวจสอบในเรื่องของผู้มีส่วนได้เสียนั้น สัญญาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้รับประกันจะสามารถยกเอาเหตุของการเป็นผู้ไม่มีส่วนได้เสียแล้วถือว่าไม่ผูกพันตนเองได้หรือไม่นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีนี้เป็นเรื่องที่ผู้รับประกันกำหนดเงื่อนไขและวิธีการรับประกันขึ้นเอง การที่ผู้รับประกันซึ่งทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกฎหมายประกันชีวิตดีอยู่แล้ว มิได้กำหนดวิธีการสำหรับตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เอาประกันในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนได้เสียให้รัดกุมก่อนที่สัญญาประกันชีวิตจะเกิดขึ้น การที่สัญญาประกันชีวิตไม่ผูกพันคู่สัญญา ก็เป็นผลมาจากวิธีการของผู้รับประกันนั้นเอง

การที่บุคคลอื่น นอกจากผู้สืบสันดานเอาประกันชีวิตให้บิดามารดา แม้ว่าจะเป็นผู้ได้เสียก็ตาม เอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้นเป็นกรณีที่บุคคลที่สามดำเนินการติดต่อจัดการ ให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิต รวมทั้งมีการชำระค่าเบี้ยประกันในนามของผู้เอาประกันชีวิตเองด้วย ในกรณีเช่นนี้ หากข้อเท็จจริงได้ความว่าเพียงแต่ช่วยเหลือจัดการและจ่ายค่าเบี้ยประกันชีวิตให้ โดยตนเองมิได้เป็นผู้รับผลประโยชน์หรือผู้รับโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตนั้นแล้ว ก็ยังถือว่าผู้เอาประกันชีวิตนั้นทำ

สัญญาเอาประกันชีวิตตัวเอง แต่ถ้าเมื่อใดได้ความว่าการช่วยเหลือจัดการดังกล่าวเป็นไปเพื่อจะให้ตนเอง โดยระบุให้ตนเองเป็นผู้รับผลประโยชน์หรือผู้รับโอนประโยชน์ โดยเพียงแต่อาศัยชื่อและลายมือชื่อ ของผู้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตอันเป็นการจงใจหลีกเลี่ยงข้อจำกัดในเรื่องส่วนได้เสีย ก็อาจจะเป็นการเอาประกันชีวิตผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของญาตินี้ซึ่งท่านอาจารย์จำรัส เขมะจารุ มีความเห็นว่าสำหรับญาติอื่นๆนั้น น่าที่จะจำกัดอยู่เฉพาะญาติซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้มีสิทธิได้รับมรดกได้ในฐานะทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 คือ พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมาดาเดียวกัน ปู่ ย่า ตา ยาย และลุง ป้า น้า อา ซึ่งญาติในลำดับต่างๆเหล่านี้ตามหลักของไทยถือว่าเป็นญาติใกล้ชิดอยู่มาก ข้อหวั่นเกรงในเรื่องที่ว่า ถ้ายอมให้ญาติเหล่านี้เอาประกันชีวิตของกันได้ อาจทำให้เกิดการฆาตกรรมโดยหวังผลประโยชน์จากการประกันชีวิตเกิดขึ้นมาก แต่สำหรับจำนวนเงินที่จะเอาประกันชีวิตของญาติในประเภทนี้จะต้องอยู่ในวงเงินจำกัดพอสมควร มิใช่ว่าเอาประกันชีวิตได้โดยไม่จำกัดจำนวนเหมือนอย่างกรณี บิดา มารดา กับบุตร ส่วนญาติอื่นนอกจากนี้ไม่ควรถือว่ามีส่วนได้เสียเพียงพอที่จะเอาประกันชีวิตได้ เว้นแต่ จะพิสูจน์ให้เห็นได้ถึงความสัมพันธ์อันพิเศษระหว่างกัน เช่น เป็นคนที่อยู่ในความอุปการะของกันและกัน เป็นต้น

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวความคิดเห็นของท่านอาจารย์จำรัส เขมะจารุ และเห็นว่าการทำประกันชีวิตให้บุคคลอื่นผ่านทางโทรศัพท์นั้นไม่สามารถตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับความเป็นผู้มีส่วนได้เสียได้เลย ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ก็มิได้กำหนดให้ผู้รับประกันต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการที่ผู้เอาประกันจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียและหากมิใช่ผู้มีส่วนได้เสียสัญญาประกันชีวิตจะไม่ผูกพันคู่สัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ด้วยเหตุนี้หากกำหนดให้มีการเอาประกันชีวิตโดยอิสระ ผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นญาติมิใช่ผู้สืบสันดานหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียใกล้ชิดแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการกำหนดราคาส่วนได้เสียด้วย จึงควรจะมีการกำหนดให้มีการเอาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ได้เฉพาะผู้มีส่วนได้เสียใกล้ชิดได้แก่ คู่สมรส บุพการีและผู้สืบสันดาน เท่านั้นเพราะง่ายต่อการที่จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เอาประกัน และผู้ที่การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตจะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลดังกล่าว หากให้มีการดำเนินการผูกพันตามสัญญาประกันชีวิตอย่างอิสระจะเป็นการพนันขันต่อโดยเอาชีวิตผู้อื่นเป็นเดิมพัน ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเริ่มต้นการเกิดสัญญาและการให้ความคุ้มครอง

ในปัจจุบันมีประกันชีวิตสำหรับผู้สูงอายุโดยการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆและกำหนดให้มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ เช่น ประกันอาวุโสโอเคของบริษัทเอไอเอ ประกันทางโทรศัพท์ยิ้มยิ้มของบริษัทเมืองไทยประกันชีวิต รูปแบบการทำสัญญาทางโทรศัพท์นั้นมีขั้นตอนการเข้าทำสัญญาที่แตกต่างไปจากการทำสัญญาประกันชีวิตทั่วไปแบบเดิมๆ ที่ผู้เอาประกันจะต้องกรอกใบคำขอเอาประกันชีวิตซึ่งมีลักษณะเป็นคำเสนอขอเอาประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้บริษัทผู้รับประกันสนองรับและก่อให้เกิดเป็นสัญญาประกันชีวิตการซื้อประกันทางโทรศัพท์นั้นมีการตกลงทำสัญญาทางโทรศัพท์และมีการกรอกใบคำขอเอาประกันชีวิต ภายหลังที่ได้ชำระเงินและได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิตแล้ว ดังนั้น สัญญาเกิดขึ้นและให้ความคุ้มครองตามสัญญาตั้งแต่เมื่อไร ระหว่าง ขั้นตอนใด นับตั้งแต่ผู้เอาประกันโทรไปหาเจ้าหน้าที่ หรือตอนที่เจ้าหน้าที่โทรติดต่อกลับมาแจ้งรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย นับตั้งแต่ผู้เอาประกันชำระเงิน หรือภายหลังจากชำระเงินแล้วมีการให้รายละเอียดตามสัญญาโดยผู้เอาประกันตอบตกลงและมีการออกเลขกรมธรรม์ หรือนับจากที่ได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิต

การโฆษณาของบริษัทประกันชีวิตนั้นมีผลเป็นคำเสนอหรือไม่และเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิตหรือไม่นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว คำเสนอจะต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอนพอที่จะทำให้สัญญาเกิด ถ้าผู้รับคำเสนอตอบรับมา ตัวอย่างเช่น คำเสนอซื้อขาย ที่ต้องชัดเจนแน่นอน คือ ชนิดและประเภทของทรัพย์สิน ราคา จำนวนที่ต้องการซื้อขาย ซึ่งคำเสนอชัดเจนแล้ว เมื่อผู้รับคำเสนอตอบรับกลับมา สัญญาก็เกิดขึ้นได้ทันที หากคำเสนอไม่ชัดเจน อาจมีลักษณะทางกฎหมายอย่างอื่น เป็นเพียง คำปรารภ หรือคำเชื้อเชิญหรือคำเชิญชวนให้ทำคำเสนอ ซึ่งถ้าผู้รับการแสดงเจตนาตอบรับกลับมาก็จะเป็นฝ่ายทำคำเสนอเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึง ข้อความในโฆษณาเชิญชวนที่ว่า “ไม่ต้องตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ ไม่สนใจว่าสุขภาพของคุณจะเป็นเช่นไร”ไม่มีลักษณะเป็นคำเสนอแต่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา เนื่องจากข้อความที่จะเป็นคำเสนอนั้น เพราะคำเสนอจะต้องมีลักษณะเป็นข้อความจะต้องมีความชัดเจนในข้อสาระสำคัญในเรื่องนั้น ๆ เพียงพอที่จะก่อให้เกิดสัญญาได้เมื่อมีคำสนองรับคำเสนอมา เจตนาที่แสดงออกมา หากไม่มีข้อความชัดเจนแน่นอน อาจเป็นเพียงคำปรารภหรือคำเชิญชวนให้ทำคำเสนอเท่านั้น ไม่ใช่คำเสนอ และมีผลทำให้เจตนาที่ผู้รับแสดงกลับมาก็ไม่ใช่คำสนองไม่ก่อให้เกิดสัญญา การแสดงเจตนาโดยประกาศให้มีการประกวดราคา หรือคำแจ้งความให้ประมูลไม่ใช่คำเสนอ แต่เป็นเพียงคำเชิญชวนให้ทำคำเสนอเท่านั้น ดังนั้น การโฆษณาดังกล่าวจึงเป็นเพียงการนำเสนอจุดเด่นของสัญญาเพื่อเชิญชวนเท่านั้น แต่ยังไม่ได้แจ้งเงื่อนไขเกี่ยวกับการทำสัญญาทั้งหมดซึ่งมีผลเป็นคำเสนอ คำโฆษณาดังกล่าว จึงมีผลเป็นเพียงคำเชื้อชวนให้คำทำเสนอเท่านั้นแต่

ไม่ใช่คำเสนอที่จะก่อให้เกิดสัญญาดังนั้นลำพังขั้นตอนที่ผู้เอาประกันหรือสนใจจะเอาประกันพบเห็นโฆษณาประชาสัมพันธ์แล้วโทรติดต่อไปสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโดยที่เจ้าหน้าที่ของบริษัทประกันยังไม่ได้แจ้งรายละเอียดต่างๆ ทั้งในเรื่องเงื่อนไขเกี่ยวกับกับการทำสัญญา หรือจำนวนเบี้ยประกัน จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการทำสนอง แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าการที่ผู้เอาประกันโทรไปสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับการเอาประกันนั้นเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอของผู้เอาประกัน เมื่อเจ้าหน้าที่ของบริษัทประกันโทรติดต่อกลับมาและแจ้งรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิตและผู้เอาประกันตอบตกลงชำระเงินมีการโอนเงินและมีการตอบตกลงในเงื่อนไขต่างๆตามที่ผู้รับประกันกำหนดจึงถือว่าคำเสนอคำสนองต้องตรงกันและเกิดเป็นสัญญาแม้ว่าจะมีการส่งกรมธรรม์มาในภายหลังก็ตามแต่ความคุ้มครองเกิดขึ้นทันทีนับแต่มีการตกลงทำสัญญากันทางโทรศัพท์และออกเลขกรมธรรม์ โดยมิต้องรอให้ได้รับกรมธรรม์แต่อย่างใด

การเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตแก่ผู้สูงอายุในปัจจุบันนั้น ไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพนั้นเป็นการเสนอขายผ่านทางโทรศัพท์แต่สืบเนื่องจากสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบ กฎหมายมิได้บังคับว่าสัญญาประกันภัยจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือต้องทำเป็นหนังสือเพียงแต่ว่าหากไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็จะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้เท่านั้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 ดังนั้น สัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้นนับตั้งแต่ตกลงทำสัญญาด้วยวาจาแล้วจึงจะมีการจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับคำขอเอาประกันจัดส่งมาพร้อมกรมธรรม์เพราะในมาตรา 867 วรรคสอง กำหนดไว้แต่เพียงว่าให้ส่งมอบกรมธรรม์อันมีเนื้อความตรงตามสัญญานั้น แก่ผู้เอาประกันภัยฉบับหนึ่ง ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าความคุ้มครองตามสัญญาประกันชีวิตเริ่มต้นและมีความผูกพันตามสัญญานับตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของบริษัทประกันชีวิตติดต่อกลับมายังผู้เอาประกันและมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต ทั้งเงื่อนไขของการให้ความคุ้มครองวงเงินการคุ้มครอง การชำระเบี้ยประกันและผู้เอาประกันตอบตกลงเอาประกันจึงไปชำระเงิน ผู้ศึกษาเห็นว่าขั้นตอนหลังจากนั้นจนกระทั่งออกเลขกรมธรรม์นั้นเป็นเพียงขั้นตอนที่ผู้รับประกันจัดทำเอกสารเป็นหนังสือให้ตรงตามสัญญาประกันชีวิตที่ได้ตกลงกันด้วยวาจาเท่านั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความคุ้มครองตามสัญญาที่ได้เกิดขึ้นแล้วตามกฎหมาย จากขั้นตอนการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์ของประเทศไทยที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้เอาประกันได้รับความคุ้มครองตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาประกันชีวิตนับผู้เอาประกันทราบรายละเอียดต่างๆในสัญญาและมีการตกลงทำสัญญากล่าวคือ คำเสนอสนองต้องตรงกันจนผู้เอาประกันตกลงที่จะชำระเงิน ดังนั้น สัญญาประกันชีวิตจึงก่อนที่จะมีการชำระเงินเสียอีกทำให้ผู้เอาประกันมีสิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิตและรับเงินคืนเต็มจำนวนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับกรมธรรม์ประกันชีวิต ยิ่งเป็นการยืนยันให้เห็นว่าสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้ว จึงนำมาซึ่งการใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาได้ ซึ่งเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้วนั้น ในเรื่องของสัญญาและข้อความในกรมธรรม์ประกันภัย นั้น

กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันหรือผู้ถือกรมธรรม์ ซึ่งมีกฎหมายสำคัญคือ Misrepresent Act 1967 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่คุ้มครองผู้เข้ามาทำสัญญา ถ้ามีการหลอกลวงแสดงข้อความเท็จ คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถบอกล้างสัญญาได้รวมทั้งเรียกค่าเสียหาย แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายมีข้อยกเว้นที่แสดงความเท็จโดยไม่มีเจตนาและไม่ได้ฉ้อโกง แต่คู่สัญญาสามารถอ้างเหตุแห่งการไม่มีเจตนาแถลงเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงได้ แต่การอ้างนั้นจะต้องไม่มีความเสียหายจากการปกปิดนั้น ข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้จะนำมาใช้กับกรณีที่ผู้ถือกรมธรรม์ถูกชักชวนให้ทำสัญญาโดยการหลอกลวงจากลูกจ้างหรือตัวแทนของบริษัทประกัน ผู้ถือกรมธรรม์สามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ด้วย[1] อย่างไรก็ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษผู้บริโภคมีสิทธิยกเลิกสัญญาได้ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับสินค้า หรือนับจากวันที่ทำสัญญาในกรณีที่เป็นสัญญาบริการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และไม่จำต้องแจ้งเหตุผลของการคืน แต่อย่างไรก็ตามสิทธิเลิกสัญญาต้องไม่เกินกว่า 3 เดือน ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยนั้นมีข้อดีกว่าเพราะกำหนดระยะเวลาในการบอกเลิกสัญญาไว้ยาวนานกว่าถึง 30 วัน จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยและประเทศอังกฤษต่างก็กำหนดหลักการเกิดสัญญาทางแพ่งไว้ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อมีคำเสนอและคำสนองต้องตรงกัน ดังนั้นในกรณีของการเกิดสัญญาประกันชีวิตจึงไม่แตกต่างกันมาก แต่ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือประเทศอังกฤษมีกฎหมายหลากหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็น Misrepresent Act 1967 หรือว่า The Telephone Consumer Protection Act , Insurance Companies Act 1982 , Fair Trading Act 1973 ซึ่งมุ่งให้ความคุ้มครองก่อนที่สัญญาจะเกิด และลดความเสียเปรียบระหว่างคู่สัญญาในการเข้าทำสัญญา ทำให้สิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรม

เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการแสดงเจตนาแล้ว เนื่องจากหลักการสำคัญของการทำสัญญาประกันชีวิตนั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความสุจริตอย่างยิ่ง ซึ่งมากกว่าหลักความสุจริตในการทำสัญญาทั่วไปอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาถึงทฤษฎีของการแสดงเจตนาจากการศึกษาพบว่าเจตนาที่แสดงภายในใจและเจตนาภายนอกที่แสดงออกมาของบริษัทผู้รับประกันนั้นแตกต่างกัน เจตนาภายในใจของผู้รับประกันยังคงมุ่งที่จะพิจารณาถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันในการทำสัญญาแต่กลับโฆษณาที่เป็นการแสดงเจตนาว่า “ไม่สนใจว่าสุขภาพคุณจะเป็นเช่นไร” จึงเห็นได้ว่า เจตนาที่ภายในใจกับเจตนาภายนอกที่แสดงออกมานั้น และเมื่อพิจารณาถึงประเพณีปฏิบัติแบบเดิมๆของบริษัทผู้รับประกันแล้วที่มีการตรวจสุขภาพผู้เอาประกันอย่างเคร่งครัดตลอดมา จนกลายเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่อาจเข้าทำสัญญาประกันชีวิตได้ การกระทำของผู้รับประกัน ซึ่งเป็นผู้กำหนดข้อ

[1] Misrepresent Act 1967 สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2558 จาก www.thecomplainingcow.co.uk/how-to-use-the-misreprese..

สัญญาต่างๆในสัญญาประกันชีวิตโดยผู้รับประกันทราบดีว่าตนยังสามารถกล่าวอ้างเอาภาวะสุขภาพของผู้รับประกันมาบอกเลิกสัญญาได้ ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนาที่อยู่ภายในใจของผู้รับประกัน การโฆษณาชวนให้เชื่อว่า ผู้รับประกันไม่คำนึงถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันในการเข้าทำสัญญาและการไม่ตรวจสุขภาพของผู้เอาประกันซึ่งแตกต่างจากแนวทางประเพณีการค้าที่ผู้รับประกันเคยปฏิบัติมายาวนาน ซึ่งเป็นเจตนาที่แสดงออกมาภายนอกของผู้รับประกัน จึงแตกต่างและขัดแย้งกันเอง แสดงให้เห็นเจตนาอันไม่สุจริตของผู้รับประกัน ประกอบกับการที่มี คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2792/2547 วินิจฉัยไว้ว่า "การเปิดเผยข้อความจริงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้เอาประกันที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้แก่ผู้รับประกันภัยทราบตามที่ต้องการและกำหนดไว้ การให้แพทย์ตรวจผู้เอาประกันหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของ ผู้รับประกัน เมื่อผู้เอาประกันปกปิดความจริง แถลงข้อความอันเป็นเท็จเสียแล้ว จึงไม่อาจอ้างได้ว่าการที่ไม่ได้ตรวจร่างกายโดยแพทย์ถือว่าผู้รับประกันประมาทและไม่ทำให้สัญญาประกันชีวิตโมฆียะ"จากแนวคำวินิจฉัยขอศาลฎีกาในเรื่องนี้ การแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะสุขภาพจึงกลายเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันไปโดยปริยาย ไม่ว่าผู้รับประกันจะสอบถามเรื่องนี้หรือไม่

ผู้ศึกษาเห็นว่าตามแนวคำพิพากษาดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2547 นั้นยังเป็นกรณีพิพาทที่เกิดจากการทำสัญญาประกันชีวิตตามปกติ ตามแนวทางประเพณีการค้าที่เคยปฏิบัติมาระหว่างผู้เอาประกันและผู้รับประกันที่มีขั้นตอนของการกรอกคำขอเอาประกันชีวิตโดยผู้เอาประกันและมาสถานะทางกฎหมายเป็น "คำเสนอ" และไม่มีการยกเว้นในเรื่องของการตรวจสุขภาพซึ่งผู้เอาประกันทราบดีว่ามีผลต่อสัญญาจึงเข้าทำสัญญาประกันชีวิต แต่การทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์ในปัจจุบันมีการโฆษณายกเว้นการตรวจสุขภาพ การตอบคำถามสุขภาพ ในลักษณะที่ไม่สนใจว่าสุขภาพของผู้เอาประกันจะเป็นเช่นไร และเป็นการเกิดสัญญาประกันชีวิตที่ทำทางโทรศัพท์ซึ่งสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นทันที จึงมากรอกใบคำขอเอาประกันในภายหลังจากที่สัญญาเกิดขึ้นแล้วจึงไม่มีผลเป็น "คำเสนอ"แต่อย่างใด และไม่ได้มีการกำหนดให้ตรวจสุขภาพแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกากับกรณีที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ผู้ศึกษาเห็นว่าแม้จะถือว่าหน้าที่ในการแจ้งภาวะสุขภาพเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันก็ตาม แต่สำหรับกรณีที่ทำการศึกษานี้ย่อมผู้รับประกันย่อมเข้าใจผิดได้จากการโฆษณาของผู้รับประกัน และเข้าทำประกันชีวิตโดยมีเจตนาสุจริตว่า ตนไม่ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของตน เพราะในการเข้าทำสัญญาผู้รับประกันก็ไม่ได้สอบถามแต่อย่างใด ยิ่งเมื่อพิจารณาตามหลักการสำคัญของการทำสัญญาประกันชีวิตแล้วจะต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่งซึ่งมากกว่าการทำสัญญาทั่วไป ตามทฤษฎีของความไว้เนื้อเชื่อใจ ซึ่งพิจารณาเน้นความสุจริตหรือไม่ของผู้รับการแสดงเจตนาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าผู้รับการแสดงเจตนาไม่อยู่ในฐานะที่จะตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างเจตนาภายในและเจตนาที่แสดงออก และยังให้ความไว้เนื้อเชื่อใจในการแสดงเจตนานั้นด้วย ก็ต้องถือว่าการแสดงเจตนานั้นสำคัญกว่า เพราะการดำเนินชีวิตในสังคมนั้นเราไม่อาจที่จะไปค้นหาเจตนาที่แท้จริงภายในของบุคคลอื่น เพราะเป็นสิ่งที่เราไม่อาจเข้าถึง ย่อมรับรู้เพียงเจตนาที่

แสดงออกมาเท่านั้น จากการกระทำของผู้รับประกันที่ไม่สุจริตทำให้ผู้เอาประกันเชื่อได้ว่า ผู้รับประกันไม่สนใจสุขภาพของตนจริง จึงเข้าทำสัญญาโดยสุจริต ตามหลักของทฤษฎีความไว้เนื้อเชื่อใจ แล้วย่อมต้องถือว่าการแสดงเจตนาโดยไม่สุจริตของผู้เอาประกันในการทำสัญญาให้เป็นโทษต่อผู้รับประกันที่เข้าทำสัญญาโดยสุจริตไม่ได้

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านโทรศัพท์ของประเทศอังกฤษชื่อว่า The Telephone Consumer Protection Act โดยกฎหมายฉบับนี้มีใจความสำคัญตรงกับ Directive on the Protection of Consumers in Respect of Distance Contracts (Distance Selling Directive 97/7/EC) กฎหมายนี้มุ่งใช้บังคับการวิธีการติดต่อสื่อสารทุกชนิดที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายกัน โดยไม่มีการพบกันทางกายภาพในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป กฎหมายนี้ใช้ควบคุมกิจการค้าที่มีการติดต่อกับผู้บริโภคที่อยู่ห่างโดยระยะทางทำให้เกิดสัญญาโดยที่ไม่ได้มีการพบกันทางกายภาพ มีการใช้สื่อต่างๆ คือ สิ่งตีพิมพ์ ทั้งที่มีหรือไม่มีที่อยู่จดหมาย แผ่นพิมพ์โฆษณาที่มีใบสั่งซื้อสินค้า แค๊ทตาล็อก โทรศัพท์ที่มีผู้รับสายและโทรศัพท์ที่ตอบโดยเครื่องรับฝากข้อความ โทรทัศน์ที่มีการเสนอขายสินค้า อีเมล์ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องของความคุ้มครองของสัญญานั้นให้มีผลบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศไทย แต่ ผู้บริโภคมีสิทธิรับคืนค่าสินค้าหรือบริการคืน ในกรณีที่สัญญาซื้อขายที่อยู่ห่างโดยระยะทางมีการหลอกลวง ฉ้อฉล จนทำให้มีการชำระราคาด้วยบัตรเครดิต ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เอาประกัน ซึ่งคดีสัญญาที่เกิดขึ้นโดยคู่สัญญาที่อยู่ห่างกันโดยระยะทางให้ภาระพิสูจน์ตกแก่ผู้ขายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้บริโภค และให้รัฐมีมาตรการบังคับให้ผู้ขายหยุดการประกอบกิจการหากผู้ขายฝ่าฝืนกฎหมายนี้ และให้ผู้บริโภคเข้าถึงความยุติธรรมโดยง่ายโดยใช้ระบบการประนีประนอมยอมความและอนุญาโตตุลาการ ทำให้ผู้เอาประกันเข้าถึงความยุติธรรมได้ง่ายขึ้น

การให้ความคุ้มครองที่สำคัญของประเทศอังกฤษ เกี่ยวกับการทำสัญญาที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือ ธุรกรรมที่ไร้กระดาษ คือ Model Law on Electronic Commerce จะเห็นได้ว่า Article 15 นี้ ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงว่าสัญญาจะเกิดขึ้นเมื่อไร ที่ไหน บัญญัติแต่เพียงเวลา และสถานที่รับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาว่าสัญญาย่อมเกิดเมื่อคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกัน ดังนั้น สัญญาจึงเกิดเมื่อเวลาคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ คือเข้าไปสู่ระบบข้อมูลของผู้รับและสถานที่เกิดของสัญญาก็คือที่ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับคำสนองนั่นเอง ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าโดยกฎหมายฉบับนี้ผู้รับประกันมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันทันทีแม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือและถือว่าการทำสัญญาทางโทรศัพท์นั้นเป็นการบันทึกข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องการลงลายมือชื่อแต่อย่างใด และสามารถอ้างอิงข้อมูลที่บันทึกไว้นั้นในรูปของพยานวัตถุได้เลยโดยไม่ต้องจัดทำเป็นเอกสาร จะเห็นได้ว่าอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาทวีบทบาทสูงมากต่อการพาณิชย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการค้าระหว่างประเทศซึ่งกฎหมายไทยปัจจุบันยังไม่มีกฎหมาย

โดยตรงมารองรับสถานภาพของการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากกฎหมายไทยในปัจจุบันเป็นกฎหมายที่ร่างขึ้นในยุคของระบบกระดาษ จึงไม่มีความสอดคล้องกับเทคโนโลยีซึ่งปรับเปลี่ยนไปเป็นระบบไร้กระดาษ แล้ว การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายพาณิชย์ของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

4.3 ปัญหาการแสดงเจตนาและความสมบูรณ์ของสัญญา

สัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดหนึ่งที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ตอบแทนกันโดยผู้รับประกันยอมรับเอาเงินค่าเบี้ยประกันเป็นการตอบแทน เพื่อเป็นคุ้มครองชีวิตบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ โดยสัญญาว่าจะจ่ายเงินเมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือยังมีชีวิตอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือเงื่อนเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ลักษณะของสัญญาประกันชีวิตจึงเป็นสัญญาเสี่ยงโชค ซึ่งการชำระหนี้ตามสัญญานั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนในอนาคตเกิดขึ้นซึ่งก็คือความทรงชีพหรือความมรณะของผู้เอาประกันนั้นเอง ดังนั้นเงื่อนไขหรือจำนวนเบี้ยประกันจึงขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะทรงชีพหรือมรณะของบุคคลที่ระบุในสัญญาเป็นสำคัญ ซึ่งข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการทรงชีพหรือมรณะของบุคคล ได้แก่ อายุของบุคคลผู้ถูกเอาประกันรวมทั้งข้อเท็จจริงในเรื่องอาการเจ็บป่วยและประวัติการเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล เพราะหากบุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นความชราภาพย่อมทำให้ความแข็งแรงของร่างกายลดน้อยลงและมีการอาการป่วยเจ็บได้มากขึ้นตามอายุ ประกอบกับหากบุคคลมีประวัติป่วยเป็นโรคร้ายแรง เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจหรือโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคตับแข็ง โรคในลำคอ โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคไตวายร้ายแรงโรคต่อมไทรอยด์เป็นพิษ โรคลมชัก โรคถุงลมโป่งพอง โรคดีซ่าน หรือโรคเอดส์ กลุ่มโรคเหล่านี้ล้วนแล้วเพิ่มโอกาสให้บุคคลถึงแก่ความตายและมีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่าโรคเหล่านี้ถือว่าเป็นข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิต ซึ่งโดยปกติแล้วบริษัทประกันชีวิตมักปฏิเสธไม่รับประกันหรือมักจะเรียกเก็บเบี้ยประกันในอัตราที่สูงมาก ซึ่งการเปิดเผยข้อเท็จจริงเหล่านี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้เอาประกันที่จะต้องแจ้งให้แก่ผู้รับประกันทราบว่าตนป่วยเป็นโรคอะไร การจะอ้างว่าผู้รับประกันประมาทเพราะไม่ได้ให้แพทย์ตรวจร่างกายผู้เอาประกันก่อนนั้นไม่ได้[2] เนื่องจากการเจ็บป่วยดังกล่าวอาจทำให้ผู้รับประกันบอกปัดไม่รับประกันหรือเรียกเก็บเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้น หากปกปิดไว้อาจเป็นเหตุทำให้ผู้รับประกันสัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะได้ ดังนั้นภาวะเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ถูกเอาประกันถือเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของการทำสัญญาประกันชีวิตเพราะความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลดังกล่าวเป็นเงื่อนไขของ

[2] คำพิพากษาฎีกาที่ 2397/2536, 2792/2546

ประเมินเบี้ยประกันการตัดสินใจรับประกันตลอดจนการชำระค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิต

ผู้ศึกษาเห็นว่าการโฆษณาด้วยถ้อยคำที่ว่า “ไม่ตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ” นั้นจึงอาจทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจผิดในสาระสำคัญของสัญญาว่าผู้รับประกันไม่ถือเอาภาวะสุขภาพเป็นเรื่องสำคัญ แต่หากจะถือว่าการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตดังกล่าวนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าจะเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสาระสำคัญและเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 156 นั้น ก็ไม่น่าจะถูกต้อง เนื่องจากสาระสำคัญของนิติกรรมตามมาตรานี้ ได้แก่ ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม และความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม ประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4196/2531 วินิจฉัยไว้ว่า “สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2528 ดังนั้นการที่จำเลยสนองรับคำเสนอขอประกันภัยจึงเกิดจากการสำคัญผิดว่า พ.ผู้ขอเอาประกันภัยยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิตย่อมอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของ พ. จึงเป็นความสำคัญผิดในสาระสำคัญของนิติกรรมย่อมเป็นโมฆะตาม 119 (เดิม)”

คำพิพากษาฉบับนี้วินิจฉัยไว้อย่างชัดเจนว่า สาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิตคือความทรงชีพหรือความมรณะ ดังนั้น เมื่อลักษณะของนิติกรรมที่ทำขึ้นยังคงเป็นสัญญาประกันชีวิตตามเจตนาของคู่สัญญา ตัวบุคคลในสัญญาก็ถูกต้องและยังมีชีวิตอยู่ หากขณะทำสัญญาประกันชีวิตซึ่งบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้น ยังมีชีวิตอยู่สัญญาประกันชีวิตก็ย่อมสมบูรณ์ ดังนั้น การเข้าทำสัญญาของผู้เอาประกันเนื่องจากการโฆษณาชวนเชื่อดังกล่าวเป็นการเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงในเรื่องหน้าที่ของการแถลงข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิตเท่านั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าสัญญาประกันชีวิตจึงไม่เป็นโมฆะด้วยเหตุนี้

ส่วนการจะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 157 ซึ่งการสำคัญผิดตามมาตรานี้ต้องเป็นในคุณสมบัติซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิดดังกล่าวอันเป็นโมฆียะคงจะมิได้กระทำขึ้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จะเห็นได้ว่าการสำคัญผิดเข้าทำสัญญาประกันชีวิตอันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะนั้นจะต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน ซึ่งการเอาประกันชีวิตนั้นไม่ได้มีวัตถุแห่งหนี้เป็นทรัพย์สิน แต่เป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินเมื่อมีเหตุการณ์อันหนึ่งเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยเหตุนี้เองผู้ศึกษาเห็นว่าการสำคัญผิดในเรื่องของภาวะสุขภาพเนื่องจากการโฆษณาดังกล่าวจึงไม่ใช่การสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อีกประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือ การเข้านิติกรรมของผู้เอาประกันนั้น จะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 159 หรือไม่นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า คำว่า “กลฉ้อฉล” (fraud) หมายถึง การทำให้เข้าใจผิด หรือการใช้อุบายหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือการจงใจปิดบังซ่อนเร้นข้อความจริง เพื่อให้ผู้อื่นหลงผิดแสดงเจตนาทำ นิติกรรมกลฉ้อฉลที่จะเป็นโมฆียะได้นั้น จะต้องถึงขนาดว่าถ้ามิได้มีกลฉ้อฉล เช่นนั้นจะไม่มีการทำนิติกรรมขึ้นเลย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 161 ในเรื่องกลฉ้อฉลเพื่อเหตุซึ่งกำหนดว่า หากกลฉ้อฉลเป็นเพียงเหตุจูงใจให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่คู่กรณีจะยอมรับได้ปกติ คู่กรณีฝ่ายนั้นจะบอกล้างการนั้นหาได้ไม่ แต่ชอบที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการฉ้อฉลนั้นได้ ในเรื่องนี้จึงต้องพิจารณาว่าฝ่ายผู้รับประกันมีพฤติการณ์ ทำ “กลฉ้อฉล” เกิดขึ้นแล้วหรือไม่ เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4045/2534 วินิจฉัยว่า “จำเลยอวดอ้างว่ารถยนต์เป็นรุ่นใหม่ ทั้งที่จริงแล้วเป็นรุ่นเก่า โจทก์หลงเชื่อคำอวดอ้างของจำเลย การซื้อรถยนต์เกิดจากกลฉ้อฉลที่ทำให้โจทก์สำคัญผิดในคุณสมบัติของทรัพย์ที่ซื้อขายกันแต่รถยนต์ยังคงเป็นยี่ห้อที่โจทก์ต้องการกับที่โจทก์ต้องการซื้อ กลฉ้อฉลของจำเลยมิได้ถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลเช่นนั้น โจทก์จะไม่ซื้อรถจากจำเลย โจทก์เพียงแต่ยอมรับข้อกำหนดอันหนักขึ้นเท่านั้น จึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้”

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงข้อเท็จจริงในเรื่องนี้เทียบเคียงกับคำพิพากษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เอาประกันก็มีความประสงค์ที่จะเข้าทำสัญญาประกันชีวิตตามโฆษณาชวนเชื่อของผู้รับประกันอยู่แล้ว และเมื่อเข้าทำสัญญาผู้รับประกันก็มิได้กำหนดเงื่อนไขให้ต้องมีการตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพจริงตามที่กล่าวในโฆษณาเชิญชวนจริงๆ เพียงแต่กำหนดเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองเอาไว้ว่าบุคคลผู้ซึ่งการใช้เงินตามสัญญาจะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะจะต้องมีชีวิตอยู่จนครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ จึงจะมีการจ่ายค่าสินไหมทดแทน ซึ่งทางผู้รับประกันไม่ได้แจ้งเงื่อนไขดังกล่าวให้ผู้รับประกันทราบ แต่ผลิตภัณฑ์การคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตที่มีการซื้อขายกันตามสัญญาก็ยังเป็นอย่างเดียวกันกับที่ผู้เอาประกันต้องการซื้ออยู่แล้ว จึงไม่ใช่กรณีที่มีการทำกลฉ้อฉลหรือหลอกลวงเพื่อให้ผู้เอาประกันสำคัญผิดและเข้าทำสัญญาและก็ไม่มีความชัดเจนว่าหากผู้เอาประกันทราบเงื่อนไขดังกล่าวจะเข้าทำสัญญาด้วยหรือไม่ และหากเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันทราบถึงการเจ็บป่วยของผู้ที่การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตจะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลดังกล่าวในกรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นการทำกลฉ้อฉลต่อผู้รับประกันหรือไม่ ผู้เอาประกันจะมีความสุจริตเพียงไรซึ่งกรณีนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าอาจเป็นเรื่องที่ผู้เอาประกันเข้าใจผิดไปตามการโฆษณาชวนเชื่อของผู้รับประกัน ประกอบกับผู้รับประกันก็มิได้มีการสอบถามในเรื่องราวดังกล่าว การจะถือว่าผู้เอาประกันทำกลฉ้อฉลหรือไม่สุจริตนั้นคงไม่เป็นธรรมนัก

ในเรื่องของการหลอกลวงในการโฆษณาขายสินค้าหรือการบริการของตนนั้น มีนักกฎหมายชื่อว่า Dolus Bonus ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า เป็นเรื่องการหลอกลวงในการโฆษณาขายสินค้าหรือการให้บริการของตน ซึ่งมีลักษณะเป็นการกล่าวเกินเลยความจริงไปบ้างเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าหรือบริการ และเพราะเหตุที่กล่าวเกินเลยนี้เองที่ดูเหมือนการหลอกลวง แต่การหลอกลวงเช่นนี้ยังเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถพิจารณาคำโฆษณานั้นว่าจะเชื่อหรือไม่ กล่าวคือ เป็นการหลอกลวงที่ยังยอมรับได้สำหรับจารีตประเพณีทางการค้าซึ่งต้องพิจารณาตามหลักสุจริตด้วย การหลอกลวงประเภทนี้จึงไม่มีความสำคัญหรือไม่มีผลสำหรับความสมบูรณ์ของนิติกรรม

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวความคิดดังกล่าวแต่เมื่อพิจารณาพฤติการณ์ของกรณีนี้แล้วจะเห็นว่า ในเรื่องความสุจริตของผู้เอาประกันแล้ว ในจารีตประเพณีทางการค้าที่ผ่านมาผู้รับประกันจะต้องมีการตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขภาพ อยู่แล้ว อีกทั้งยังให้การคุ้มครองทันทีที่ได้รับชำระเบี้ยประกันก่อนที่จะมีการออกกรมธรรม์เสียอีก ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความสุจริตหรือจากประเพณีปฏิบัติที่ผ่านมาของผู้รับประกันจึงผิดแปลกแตกต่างไปจากเดิมอย่างชัดเจน ไม่ใช่แต่เพียงการกล่าวเกินเลยไปจากความจริงเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า แต่เป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้า และไม่ใช่กรณีที่เปิดโอกาส ให้ผู้ซื้อพิจารณาคำโฆษณานั้นว่าควรเชื่อหรือไม่ เพราะผู้รับประกันได้ยืนยันข้อเท็จจริงในขณะทำสัญญาว่ารับประกันแม้ว่ามีอาการเจ็บป่วยในขณะทำสัญญาเพียงแต่ไม่แจ้งแก่ผู้เอาประกันว่าไม่ได้รับความคุ้มครองทันทีแต่ต้องมีชีวิตอยู่ตามระยะเวลาที่กำหนดจึงได้รับความคุ้มครองตามสัญญา ผู้ศึกษาเห็นว่าจึงเป็นเรื่องที่ผู้รับประกันไม่สุจริต จึงน่าจะมีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญาในเรื่องของกลฉ้อฉล

ผู้ศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมของผู้รับประกันนั้นเป็นการทำกลฉ้อฉลโดยการนิ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 162 เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสองฝ่าย การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจนิ่งเสีย ไม่แจ้งข้อความจริง หรือคุณสมบัติอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้ การนั้นเป็นกลฉ้อฉลหากพิสูจน์ได้ว่าถ้ามิได้นิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมนั้นคงจะมิได้กระทำขึ้น ผู้ศึกษาเห็นว่าในกรณีนี้ผู้รับประกันมีหน้าที่จะต้องแจ้งเงื่อนไขความคุ้มครองตามสัญญาประกันชีวิตแก่ผู้เอาประกันอย่างครบถ้วน และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองตามสัญญานั้นเป็นเรื่องสำคัญ การนิ่งของผู้รับประกันไม่แจ้งข้อความดังกล่าวส่งผลให้ผู้เอาประกันยังไม่ได้รับความคุ้มครองจากการเสียชีวิตเนื่องจากโรคร้ายชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ในเรื่องของความคุ้มครองการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุนั้นโดยมากแล้วมักจะได้รับการคุ้มครองทันที ซึ่งแตกต่างไปจากจารีตประเพณีทางการค้าที่ผ่านมาของผู้รับประกัน ผู้ศึกษาเห็นว่าพฤติการณ์ที่ผู้รับประกันการนิ่งไม่แจ้งข้อความจริงหรือคุณสมบัติดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของผู้รับประกันให้ผู้เอาประกันทราบทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจผิดว่าตนจะได้รับความคุ้มครองในทันทีที่เข้าทำสัญญาตามบทบัญญัติในมาตรา 162 นี้เอง ถือว่าผู้รับประกันทำกลฉ้อฉล แต่การจะถือว่าสัญญาประกันเสียไป ก็ต่อเมื่อผู้รับประกันพิสูจน์ได้ว่า “ถ้ามิได้นิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมนั้นคงจะมิได้กระทำขึ้น” ซึ่งใน

เรื่องนี้ก็เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้เอาประกันเฉพาะเรื่องเฉพาะรายไป และไม่สามารถกำหนดลงไปได้ว่าหากผู้เอาประกันทราบถึงเงื่อนไขดังกล่าวจะถึงขนาดว่าไม่เข้าทำสัญญาประกันชีวิต ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าการจะถือว่าผู้รับประกันทำกลฉ้อฉลจนถึงขนาดหรือไม่นั้นจึงต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ซึ่งเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยากมาก ดังนั้นการที่ผู้รับประกันจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้จึงต้องรับภาระในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนาซึ่งเป็นเรื่องภายในจิตใจและนำสืบได้ยาก

ผู้ศึกษาว่าการโฆษณาในลักษณะ ดังกล่าว ทำให้ผู้เอาประกันเสียเปรียบผู้รับประกันมาก เพราะบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เอาประกันมีสิทธิบอกเลิกสัญญาตามกฎหมายได้เลยแต่ในส่วนของผู้รับประกันที่จะใช้สิทธิบอกล้างโมฆียกรรมสัญญาประกันชีวิตของผู้สูงอายุของผู้รับประกัน โดยอาศัยเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมาตรา 865 ที่ว่า “รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปัดไม่ยอมทำสัญญาหรืออยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเท็จไซร้” ผู้ศึกษาเห็นว่าการใช้สิทธิดังกล่าวของผู้รับประกันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เอาประกันซึ่งเป็นผู้บริโภค เนื่องจากพฤติการณ์ต่างๆที่ผู้รับประกันแสดงออกนั้นแตกต่างไปจากแนวปฏิบัติเดิมๆที่เคยเป็นมาและไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันได้แสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของตน เนื่องจากการยกเว้นไม่ตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพดังกล่าว รวมทั้งการโฆษณาชี้ชวน หรือขั้นตอนการเอาประกันชีวิตซึ่งขณะทำสัญญาประกันชีวิต หรือในใบคำขอเอาประกันชีวิตก็ไม่ปรากฏข้อความสอบถามเกี่ยวกับภาวะทางสุขภาพใดๆ จำนวนเบี้ยประกันที่ไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุของผู้เอาประกัน ผู้ศึกษาเห็นว่าพฤติการณ์ต่างๆของผู้รับประกันนั้นจะถือว่าผู้เอาประกันรู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปัดไม่ยอมทำสัญญาหรืออยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเท็จไม่ได้ และข้อความจริงเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เอาประกันนั้นผู้รับประกันควรจะทราบได้หากได้ใช้ความระมัดระวังดังจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน จึงต้องถือว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นอันสมบูรณ์ตามมาตรา 866 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์

สัญญาประกันชีวิตนั้นเดิมทีมักเป็นการเสนอขายตัวแทนที่ได้รับใบอนุญาตจากบริษัทประกันชีวิต โดยตัวแทนบริษัทชีวิตซึ่งได้รับการอบรมจากบริษัทประกันชีวิตจะเป็นผู้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกรมธรรม์ประกันชีวิต ผู้เอาประกันจึงมีโอกาสที่จะสอบถามข้อมูลต่างๆจากตัวแทนของบริษัทได้โดยตรงและตรวจสอบเอกสารข้อสัญญาต่างๆได้อย่างชัดเจน และสามารถตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงและความน่าเชื่อถือของตัวแทนบริษัทประกันได้ สัญญาประกันชีวิตนั้นก็อยู่ภายใต้เสรีภาพในการทำสัญญา กล่าวคือ คู่สัญญาจะตกลงกันอย่างไรในเงื่อนไขของสัญญาก็ได้ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อ

ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หนี้อันเกิดจากสิทธิเรียกร้องในสัญญาประกันชีวิตนั้น จึงเกิดขึ้นโดยอำนาจของการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้นมิใช่เกิดโดยอำนาจภายนอกอื่นใด (อำนาจกฎหมาย) สัญญามิได้มีสภาพบังคับโดยอำนาจแห่งกฎมาย แต่เกิดขึ้นโดยอำนาจแห่งความสมัครใจที่คู่สัญญายินยอมผูกพันกัน กฎหมายเป็นแต่เพียงผู้กำหนดบทลงโทษในเมื่อมีการไม่ปฏิบัติตามหนี้นั้นเท่านั้น สัญญาที่ทำขึ้นนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยสัญญาที่ทำขึ้นนั้นย่อมผูกพันคู่สัญญาที่จะปฏิบัติตามโดยสุจริต ด้วยความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกันแม้คู่สัญญาจะมิได้ตกลงกันไว้ในสัญญาก็ตาม ดังนั้น เจตนาจึงถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติต่อกัน จากหลักเกณฑ์เรื่องสัญญาต้องเป็นสัญญานี้ ทุกคนจึงมีอิสระและเสรีภาพในการที่จะเข้าทำสัญญาเพื่อผูกพันตนเองหรือไม่ และเมื่อสัญญาเกิดขึ้นแล้วจากที่คู่สัญญาตัดสินใจด้วยตนเองโดยอิสระ หนี้ที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของคู่สัญญาจึงเป็นหนี้ที่ยุติธรรมสำหรับคู่สัญญาคู่สัญญาจึงมีหน้าที่ในการที่จะปฏิบัติการชำระหนี้ต่อกันอย่างเคร่งครัด เดิมทีนั้นการซื้อประกันชีวิตมักจะกระทำผ่านตัวแทนของบริษัทประกันชีวิต โดยมีการกรอกคำขอเอาประกันชีวิตซึ่งเป็นคำเสนอก่อนที่จะมีการออกกรมธรรม์ประกันชีวิตโดยบริษัทประกันชีวิต เมื่อมีการรับเงินค่าเบี้ยประกันตัวแทนก็จะต้องทำหน้าที่ในการออกใบเสร็จรับเงินชั่วคราวให้ด้วยทำให้ผู้เอาประกันมีหลักฐานในการเรียกร้องให้บริษัทประกันชีวิตต้องรับผิดตามสัญญา

ในปัจจุบันการขยายตัวของการประกอบธุรกิจการประกันชีวิต ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกในการนำเสนอขาย ประหยัดเวลาและลดต้นทุนและลดจำนวนการปันประโยชน์ทางการค้าให้ตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งทำให้กำไรของบริษัทประกันชีวิตต้องลดน้อยลงและสะดวกในการทำการค้ามากขึ้น แต่สำหรับผู้บริโภคแล้วกลับได้รับความเดือดร้อนรำคาญ เพราะต้องรับโทรศัพท์การเสนอขายประกันดังกล่าวจากพนักงานขายของบริษัทต่างๆด้วยเหตุนี้เองภาครัฐ โดยคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย จึงได้ออกกฎหมายอนุบัญญัติขึ้นเพื่อการขายประกันชีวิตทางโทรศัพท์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38(5) และมาตรา 70/2 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ออกประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ซึ่งประกาศฉบับนี้เองได้กำหนด แนวทางในการปฏิบัติงานของบริษัทประกันชีวิตในการเสนอขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งในบางข้อของประกาศนั้นยังมีความไม่ชัดเจน รวมทั้งอาจขัดต่อพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

เมื่อพิจารณาถึงข้อความในประกาศข้อ 9.1 ที่ว่า “เมื่อมีการโทรศัพท์ไปยังผู้มุ่งหวัง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะต้องแจ้ง ชื่อตัว ชื่อสกุลของตน เลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันที่กำลังเสนอขาย หลังจากนั้นต้องแจ้งทันทีว่า ตนประสงค์จะเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือ ฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกัน” ซึ่งประกาศข้อ 9.1

ดังกล่าวนั้นขัดกับมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติว่า "ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต หรือรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทตัวแทนประกันชีวิตต้องออกเอกสารการรับเงินของบริษัททุกครั้งที่มีการรับเบี้ยประกันในนามของบริษัท"

ผู้ศึกษาเห็นว่าการกำหนดให้ต้องแสดงใบอนุญาตทุกครั้งที่มีการชักชวนบุคคลให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตเพื่อแสดงความมีตัวตนและความสัมพันธ์ในฐานะตัวแทนบริษัทประกันชีวิต แต่ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 กำหนดแค่เพียงว่าให้ตัวแทนมีหน้าที่ในการแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุลของตนเลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันชีวิตที่กำลังเสนอขายแก่ลูกค้า ดังนั้นประกาศฉบับดังกล่าวจึงขัดแย้งกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2551 และในทางปฏิบัติแล้วเวลาที่ตัวแทนประกันชีวิตโทรศัพท์ไปหาลูกค้านั้น เป็นการพ้นวิสัยที่จะสามารถแสดงใบอนุญาตได้ จึงทำได้เพียงการแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุลและหมายเลขตัวแทนเท่านั้น ดังนั้นผู้บริโภคจะทราบได้อย่างไรว่าสิ่งที่ได้รับแจ้งนั้นถูกต้องตามจริงมิใช่การแอบอ้างชื่อผู้อื่น และเป็นตัวแทนของบริษัทหรือไม่ก็ไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากไม่มีหลักฐานยืนยัน

นอกจากนั้นปัญหาเกี่ยวกับตัวแทนไม่สามารถแสดงบัตรประจำตัวตัวแทนได้นั้นยังทำให้ไม่ทราบถึงความมีอยู่จริงหรืออำนาจของตัวแทนดังกล่าว อีกทั้งยังทำให้ผู้เอาประกันไม่สามารถทราบได้ว่าตัวแทนดังกล่าวได้รับมอบอำนาจมามากน้อยเพียงไรมีอำนาจเข้าทำสัญญาแทนผู้รับประกันหรือไม่ แม้ว่าโดยหลักทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันจะมีหน้าที่จะต้องสอบสวนตามสมควรเพื่อจะทราบว่าผู้ที่อ้างตนเป็นตัวแทนของผู้รับประกันมีอำนาจอันได้รับมอบหมายมากน้อยเพียงใด มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด จะเชื่อถือเพียงแต่คำบอกเล่าของผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นตัวแทนไม่ได้ แต่ก็ควรจะถือว่าเมื่อเป็นตัวแทนแล้วย่อมมีอำนาจตามปกติธรรมดาในการปฏิบัติกิจการหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนมีอำนาจตามที่ตัวแทนนั้นแสดงออกโดยความรู้เห็นของตัวการด้วย แม้ว่าจะมีข้อจำกัดอำนาจเอาไว้ ถ้าตัวการรู้ยังปล่อยให้มีการกระทำนอกอำนาจเสมอๆ ไม่ทักท้วงแก้ไขเสีย ก็เท่ากับตัวการรับรู้การกระทำนั้นด้วยเหมือนกัน

ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้ว มีการออกกฎหมายมาควบคุมบรรดาการดำเนินการต่างๆของตัวแทนประกันชีวิตอย่างผู้เอาประกันสามารถตรวจสอบชื่อของตัวแทนของบริษัทประกันผ่านระบบเว็บไซด์ ผ่านอินเตอร์เน็ตได้ ก่อนที่จะเข้าทำสัญญาทำให้ลดโอกาสที่จะผู้เอาประกันจะถูกหลอกลวง

นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่าการซื้อประกันชีวิตของผู้สูงอายุผ่านทางโทรศัพท์นั้นภายหลังจากที่มีการตกลงพูดคุยรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของผู้เอาประกันหรือผู้ซึ่งการใช้เงินจะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลนั้น จำนวนเบี้ยประกัน รวมทั้งเงื่อนไขการให้

ความคุ้มครองต่างๆเสร็จสิ้นและตกลงทำสัญญาประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์แล้ว ผู้เอาประกันจะต้องแสดงความจำนงในการชำระเบี้ยประกันงวดแรก โดยอาจกำหนดเป็นการชำระผ่าน การหักบัญชีบัตรเอทีเอ็มหรือบัตรเครดิตของธนาคารต่างๆหลังจากนั้น ทางบริษัทผู้รับประกันจึงให้ผู้เอาประกันตอบคำถามตามคำขอเอาประกันชีวิต ซึ่งรายละเอียดต่างๆในการสนทนาจะถูกบันทึกเสียงไว้โดยผู้รับประกัน จากนั้นจึงมีการจัดส่งกรมธรรม์ ใบคำขอเอาประกันชีวิตรวมทั้งใบเสร็จรับเงิน มาให้แก่ผู้รับประกัน ซึ่งก็จะใช้ระยะเวลาประมาณ 2-4 สัปดาห์

จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้น ผู้เอาประกันย่อมขาดหลักฐานที่จะยืนยันว่าสัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหลักฐานที่จะใช้ยันผู้รับประกันภัยนอกจากกรมธรรม์ประกันภัยแล้ว ใบรับเบี้ยประกันชั่วคราวหรือใบรับเงินชั่วคราวก็เป็นหลักฐานที่สำคัญเช่นกันเพราะหลักฐานดังกล่าวจะออกมาในขณะที่มีการชำระเบี้ยประกันงวดแรกก่อนที่จะมีการออกใบเสร็จรับเงินซึ่งต้องออกโดยบริษัทเท่านั้น ซึ่งในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 61 กำหนดให้ตัวแทนประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัทจะต้องออกเอกสารแสดงการรับเงินทุกครั้งที่มีการรับเงินในนามบริษัท นอกจากนั้นยังมีประกาศของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่องกำหนดแบบ ขนาด ตัวอักษร ภาษาที่ใช้ และข้อความของเอกสาร แสดงการรับเงินของบริษัทประกันชีวิต พ.ศ. 2553 ข้อ 3 กำหนดรายละเอียดต่างๆของใบรับเงินชั่วคราวไว้

ผู้ศึกษาเห็นว่าการซื้อประกันชีวิตของผู้สูงอายุผ่านทางโทรศัพท์ดังกล่าว โดยการจัดส่งใบเสร็จรับเงินมาในภายหลังจากที่มีการชำระเบี้ยประกันงวดแรกแล้ว และที่ไม่มีการออกใบรับเงินชั่วคราวในทันที ทำให้ผู้เอาประกันเสียเปรียบเพราะมีเพียงสลิปบัตรเอทีเอ็ม หรือใบแจ้งหนี้บัตรเครดิตเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ได้ระบุว่าชำระเงินค่าอะไรให้แก่ใครและไม่มีสภาพเป็นใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการชำระเงินตามกฎหมายอีกทั้งไม่ปรากฏลายมือชื่อของผู้รับเงินซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทประกันในเอกสารดังกล่าว ด้วยเหตุนี้เองผู้เอาประกันในฐานะคู่สัญญาจึงขาดหลักฐานว่าสัญญาได้เกิดขึ้นแล้วรวมทั้งมีการชำระเบี้ยประกันแล้ว และทำให้ขาดหลักฐานฟ้องร้องบังคับคดีแก่ผู้รับประกันในกรณีที่ไม่มีการออกกรมธรรม์ให้ หรือมีการผิดสัญญาในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว รวมทั้งไม่มีหลักฐานในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหากความตายเกิดขึ้นในระยะเวลาดังกล่าว ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าการไม่ออกใบเสร็จรับเงินในเวลาที่ได้รับเบี้ยประกันงวดแรกดังกล่าวนอกจากจะขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ขัดกับมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 71 ซึ่งบัญญัติว่า “ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต หรือรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทตัวแทนประกันชีวิตต้องออกเอกสารการรับเงินของบริษัททุกครั้งที่มีการรับเบี้ยประกันในนามของบริษัท” และการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายซึ่งก็คือผู้เอาประกันอีกด้วย ดังนั้น ในเวลาที่มีการรับเบี้ยประกันชีวิตจึงไม่มีการออกเอกสารเกี่ยวกับการรับเงินในนามบริษัท

ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ซึ่งประกาศฉบับนี้เองได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของบริษัทประกันชีวิตในการเสนอขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งในบางข้อของประกาศนั้นยังมีความไม่ชัดเจน รวมทั้งอาจขัดต่อพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้ศึกษาจึงไม่เห็นด้วยกับการชำระเงินแบบหักบัตรเครดิตหรือทางบัตรเอทีเอ็มในการชำระเบี้ยประกันงวดแรกของการซื้อขายประกันผ่านทางโทรศัพท์ แม้ว่าจะมีความสะดวกรวดเร็วก็ตามแต่เนื่องจากผู้เอาประกันยังไม่ได้เห็นเนื้อความในกรมธรรม์ชีวิตที่จะส่งมาในภายหลังว่าถูกต้องตรงกับเจตนารมณ์ของผู้เอาประกันที่ได้แสดงไว้ด้วยวาจาหรือไม่ เงื่อนไขและการคุ้มครองต่างๆได้เป็นไปตามที่ผู้รับประกันแจ้งไว้หรือไม่ เนื่องจากกรมธรรม์ประกันชีวิตซึ่งเป็นหลักฐานของสัญญาประกันชีวิตจะต้องมีเนื้อความต้องตรงกันกับสัญญาประกันชีวิตที่ได้เกิดขึ้นก่อนแล้ว ดังนั้นหากผู้เอาประกันตรวจสอบกรมธรรม์ประกันชีวิตแล้วพบว่ามีข้อความแตกต่างไปจากที่ตกลงกันไว้ก็จะต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบมากกว่าเพราะได้มีการชำระเงินไปแล้วล่วงหน้าแล้วแต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนาที่แท้จริงของผู้เอาประกัน อีกทั้งยังขาดหลักฐานเกี่ยวกับการรับเบี้ยประกันชีวิตซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เอาประกันว่าสัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นแล้วในระหว่างที่ยังไม่ได้รับกรมธรรม์ชีวิตจากบริษัทประกันชีวิต

แม้ว่าตามระเบียบคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจะกำหนดให้ผู้รับประกันมีสิทธิยกเลิกกรมธรรม์ด้วยเหตุผลใดก็ตามโดยการส่งกรมธรรม์คืนมายังบริษัทประกันภัยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับกรมธรรม์จากบริษัทและบริษัทจะดำเนินการคืนเบี้ยประกันที่ได้รับมาเต็มจำนวนโดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น โดยบริษัทจะดำเนินการคืนเบี้ยประกันภัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่ได้รับแจ้งการขอใช้สิทธิยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งรวมระยะเวลานับตั้งแต่ในการชำระเบี้ยประกันแล้ว อาจกินเวลาถึง 3 เดือนโดยประมาณที่ผู้เอาประกันต้องขาดประโยชน์จากเงินจำนวนดังกล่าวโดยไม่สมควร นอกจากนั้นการคืนเบี้ยประกันดังกล่าวยังก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายและเสียเวลาทั้งฝ่ายของผู้เอาประกันและผู้รับประกันอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าก่อนที่ผู้เอาประกันจะได้รับกรมธรรม์หลักฐานเพียงชิ้นเดียวที่แสดงให้เห็นว่าสัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นแล้วคือ เทปบันทึกเสียงการสนทนาระหว่างผู้อาประกันและตัวแทนของบริษัทประกัน ซึ่งอยู่ในความครอบครองของบริษัทผู้รับประกัน ทำให้ผู้เอาประกันปราศจากหลักฐานใดๆในการใช้สิทธิเรียกร้องความคุ้มครองตามสัญญาประกันชีวิต แต่เมื่อพิจารณาถึงในเรื่องการรับฟังเทปบันทึกเสียงดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานแล้วพบว่า ตามกฎหมายไทยนั้น เทปบันทึกเสียงดังกล่าวเป็นพยานวัตถุชนิดหนึ่ง เมื่ออยู่ในความครอบครองของบริษัทผู้รับประกันเมื่อถูกจัดทำขึ้นโดยบริษัทผู้รับประกัน และอยู่ในความครอบครองของผู้รับประกัน จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของความ

น่าเชื่อถือของพยานหลักฐานดังกล่าวว่าถูกต้องแท้จริงเพียงไร และเป็นข้อได้เปรียบของผู้รับประกันเป็นอย่างมาก และหากจะถอดข้อความในเทปบันทึกเสียงดังกล่าวออกมาเป็นตัวอักษรในรูปแบบของสัญญาแล้วก็จะมีปัญหาในเรื่องความถูกต้องแท้จริงและการรับรองความถูกต้องจากคู่สัญญา ทำให้ผู้เอาประกันเสียเปรียบจากพยานหลักฐานชิ้นนี้ หรืออาจจะไม่สามารถอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานได้เลย จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ แม้ว่าหลักการเกิดสัญญาตามกฎหมายแพ่งทั่วไปนั้น นั้นจะไม่แตกต่างจากประเทศไทยแต่ในเรื่องของสัญญาที่เกิดขึ้นโดยไร้กระดาษไม่มีเอกสาร อย่างเช่นกรณีของการทำสัญญาทางโทรศัพท์นี้เอง กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Model Law on Electronic Commerce) ผ่านการยกร่างและพิจารณาร่วมกันของบรรดาประเทศสมาชิกของ สหประชาชาติ แล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2539 ถูกร่างขึ้นโดยคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ให้การรับรองการทำนิติกรรมที่ไม่ได้ทำลงบนกระดาษ โดยกฎหมายรับรองสถานภาพของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างของข้อมูลเหล่านี้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) โทรเลข (telegram) โทรพิมพ์ (telex) หรือ โทรสาร (telecopy) เป็นต้น

ใน Model Law on Electronic Commerce มาตรา 22 กำหนดในเรื่องการบังคับใช้ของสัญญาไว้ว่า เว้นแต่ผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล หากผู้รับข้อมูลได้กำหนดระบบข้อมูลที่ประสงค์จะใช้ในการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยเฉพาะ ให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่ผู้รับข้อมูลได้กำหนดไว้นั้น แต่ถ้าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ส่งไปยังระบบข้อมูลอื่นของผู้รับข้อมูลซึ่งมิใช่ระบบข้อมูลที่ผู้รับข้อมูลกำหนดไว้ โดยในมาตรา 7 กำหนดให้การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ได้เรียกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากระบบข้อมูลนั้น โดยให้ถือว่าให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว โดยไม่จำต้องมีการลงลายมือชื่อในกระดาษจริง โดยในมาตรา 8 กำหนดให้ การเก็บรักษาข้อความใดในรูปเอกสารต้นฉบับ สามารถนำเสนอได้ในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องทำเป็นกระดาษอีกต่อไปโดยในมาตรา 9 รับรองให้ศาลมีอำนาจรับฟังได้การอ้างข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ซึ่งปัจจุบันศาลไทยยังไม่รับฟัง แต่อาจถือว่า print out เป็นพยานเอกสารได้ ทั้งนี้จะต้องส่ง print out นั้นในรูปของเอกสารต้นฉบับอยู่นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ศาลไม่ถือว่า print out เป็นพยานบอกเล่า[3]

---

[3] Distance Selling Directive 97/7/EC of European Parliament and of the council สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2556 จาก www.eur-lex.europa.eu/lexuriserv.dourui.

หากนำกฎหมายของประเทศอังกฤษมาบังคับใช้กับกรณีนี้จะเห็นได้ว่าศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐาน คือเทปบันทึกเสียงแทนพยานเอกสารได้เลย โดยที่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องถอดเทปบันทึกเสียงนั้นให้ผู้เอาประกันลงนามอีกครั้ง เพราะไม่จำเป็นต้องมีลายมือชื่อของผู้เอาประกันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้มีเพียงลายมือชื่อผู้รับประกันเท่านั้นก็ถือว่าเป็นสัญญาที่สมบูรณ์แล้ว ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยก็มีความพยายามที่จะผลักดันให้มีการนำเอาหลักการของ Model Law on Electronic Commerce มาบัญญัติบังคับใช้เป็นกฎหมายภายใน ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ได้เป็นอย่างมากและผู้เอาประกันสามารถนำพยานหลักฐานซึ่งก็คือเทปบันทึกเสียงนี้มาใช้อ้างอิงเพื่อประโยชน์ของตนในการใช้สิทธิเรียกร้องได้

4.5 ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกัน

การทำประกันชีวิตในอดีตนั้นมักจะกำหนดให้ต้องตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพ ทั้งนี้เพื่อประเมินความเสี่ยงภัยในการที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของบริษัทประกันชีวิต เพราะลักษณะสำคัญของสัญญาประกันชีวิตประการหนึ่ง คือเป็นสัญญาเสี่ยงโชค โดยอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลในอนาคตที่ไม่แน่นอน ว่าผู้เอาประกันจะถึงแก่ความตายในระยะเวลาของสัญญาหรือไม่ โดยกำหนดให้มีการใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน ดังนั้น การประกันชีวิตและการประกันสุขภาพเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นฐานทางสุขภาพของผู้ขอเอาประกันชีวิตดังนั้นจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่บริษัทประกันต้องใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้ขอเอาประกันข้อมูลหนึ่งคือ ข้อมูลทางสุขภาพ ผลการตรวจที่ถูกต้องสมบูรณ์แสดงให้เห็นถึงภาวะสุขภาพของผู้ขอเอาประกันที่แท้จริงขณะนั้น รวมทั้งมีการแถลงถึงปัญหาสุขภาพที่สำคัญในอดีต จะช่วยให้กระบวนการพิจารณารับประกันเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ขอเอาประกัน ซึ่งจะไม่ถูกปฏิเสธการจ่ายสินไหม หรือยกเลิกสัญญาในภายหลัง และก่อให้เกิดความมั่นคงของกองทุนเบี้ยประกันที่เป็นประโยชน์ของผู้เอาประกันทุกคนตามทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันชีวิตด้วยกฎแห่งจำนวนมาก (Law of Large Numbers) การทราบถึงภาวะสุขภาพที่ถูกต้องของผู้เอาประกัน ทำให้ทราบโอกาสที่เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและสามารถคำนวณหาระดับของความแตกต่างระหว่างความไม่แน่นอนเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากต้องตัดความไม่แน่นอนออกไปหรือให้มีน้อยที่สุด เพราะความไม่แน่นอนจะมีผลต่อการจ่ายค่าสินไหมทดแทนการลดความไม่แน่นอนลงไปจะต้องอาศัยกฎแห่งจำนวนมาก ระดับความไม่แน่นอนนี้เองมีส่วนสำคัญในการเฉลี่ยค่าความสูญเสียในระหว่างผู้เอาประกัน ถ้าไม่ทราบระดับแห่งความไม่แน่นอนที่แท้จริงแล้วย่อมทำให้ไม่สามารถกำหนดอัตราเบี้ยประกันได้ หากบุคคลใดมีสุขภาพดีค่าเบี้ยประกันย่อมน้อยตาม หากบุคคลใดภาวะสุขภาพไม่ดีย่อมชำระค่าเบี้ยประกันสูงตามหลักความน่าจะเป็นไปได้ (Principles of Probability) ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่เป็นมูลฐานของการประกันภัย

ถือเป็นเพียงการประมาณการ (Approximate) ของโอกาสที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นได้และเป็นหลักพื้นฐานที่บริษัทประกันภัยนำไปใช้เป็นประมาณการในการคำนวณอัตราเบี้ยประกันที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันต่อไป

ความผิดพลาดในการประเมินความเสี่ยงในการรับประกันหรือจำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่เหมาะสมนั้น จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้เอาประกันชีวิตทุกๆคน ตามกฎของการเฉลี่ย(Law of Average) ซึ่งการเฉลี่ยความสูญเสียในกลุ่มผู้เสี่ยงภัยด้วยกัน หากมีภัยเกิดขึ้นความสูญเสียมีเท่าใดก็ต้องเฉลี่ยกันไปในระหว่างผู้เสี่ยงภัย ค่าสูญเสียที่เฉลี่ยกันนี้แสดงออกในรูปของเบี้ยประกัน ถ้าเบี้ยประกันสูงก็จะมีจำนวนผู้เสี่ยงภัยในกลุ่มน้อย การประกันภัยจึงดำเนินไปได้ยาก ถ้าเบี้ยประกันต่ำมากก็จะมีผู้ทำประกันมากขึ้น วิธีการทำให้เบี้ยประกันต่ำคือการรวมกลุ่มผู้เสี่ยงภัยให้รวมกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ นอกจากนั้นยังต้องลดภาระในค่าเฉลี่ยการสูญเสียโดยการคัดกรองการเสี่ยงภัยขั้นต้น ด้วยเหตุนี้เองการตรวจสุขภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญมากเพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีการประกันชีวิต

สืบเนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับภาวะสุขภาพนี้เอง จึงทำให้มีลูกค้ากลุ่มหนึ่งที่สุขภาพไม่ดีไม่สามารถเข้าทำสัญญาประกันชีวิตได้ เพราะบริษัทประกันชีวิตถือว่ามีความเสี่ยงในการที่จะมรณะสูงทำให้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างรวดเร็วจนไม่คุ้มค่าเบี้ยประกันที่จะได้รับ จนทำให้มีลูกค้ากลุ่มใหญ่ไม่สามารถทำประกันชีวิตได้ด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดดังกล่าว ในปัจจุบันเพื่อเพิ่มโอกาสให้ลูกค้ากลุ่มนี้ซึ่งมีกำลังซื้อสูง สามารถเข้าทำสัญญาประกันชีวิตได้ จึงมีประกันชีวิตที่มุ่งเน้นไปสำหรับผู้สูงอายุโดยมีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพเป็นจุดขาย เช่นประกันอาวุโสโอเคของบริษัทเอไอเอ ประกันทางโทรศัพท์ยิ้มยิ้มของบริษัทเมืองไทยประกันชีวิต ทำให้มีผู้เอาประกันจำนวนมากเข้าทำสัญญาและบริษัทประกันชีวิตก็ไม่ได้จัดให้มีการตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขภาตามที่กล่าวอ้างจริง ซึ่งทั้งที่จริงแล้วในกรมธรรม์ประกันชีวิตยังกำหนดเงื่อนไขที่บริษัทประกันชีวิตจะปฏิเสธความสมบูรณ์ของสัญญาไม่รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ภายในกำหนดเวลาสองปี หรือที่เรียกว่า “ระยะเวลารอคอย” ซึ่งหมายความว่าบริษัทยังสามารถนำเอาภาวะสุขภาพเดิมๆของผู้เอาประกันมาเป็นเหตุในการบอกล้างสัญญาได้

การประกันชีวิตเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นฐานทางสุขภาพของผู้ขอเอาประกันชีวิต และเป็นข้อมูลสำคัญที่บริษัทประกันต้องใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้ขอเอาประกันข้อมูลหนึ่งคือข้อมูลทางสุขภาพกรณีจะเป็นแบบการรับประกันใด จะต้องพิจารณาข้อกำหนดเกี่ยวกับอายุ จำนวนเงินเอาประกันภัย ประวัติสุขภาพและข้อมูลของใบสมัครดังนั้น ผลการตรวจที่ถูกต้องสมบูรณ์แสดงให้เห็นถึงภาวะสุขภาพของผู้ขอเอาประกันที่แท้จริงขณะนั้น รวมทั้งมีการแถลงถึงปัญหาสุขภาพที่สำคัญในอดีตจะช่วยให้กระบวนการพิจารณารับประกันเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเกิดความเป็นธรรมต่อผู้ขอเอาประกัน ซึ่งจะไม่ถูกปฏิเสธการจ่ายสินไหม หรือยกเลิกสัญญาในภายหลัง และก่อให้เกิดความ

มั่นคงของกองทุนเบี้ยประกันที่เป็นประโยชน์ของผู้เอาประกันทุกคนด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 จึงบัญญัติให้ผู้เอาประกันจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับซึ่งอาจจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือบอกปัดไม่ยอมทำสัญญา ผู้ศึกษาเห็นว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นจากการศึกพบว่านั้นเป็นสัญญาที่ผู้รับประกันยอมรับเอาเงินค่าเบี้ยประกันเป็นการตอบแทนเพื่อเป็นคุ้มครองชีวิตบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ โดยสัญญาว่าจะจ่ายเงินเมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือยังมีชีวิตอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือเงื่อนเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ลักษณะของสัญญาประกันชีวิตจึงเป็นสัญญาเสี่ยงโชค ซึ่งการชำระหนี้ตามสัญญานั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนในอนาคตเกิดขึ้นซึ่งก็คือความทรงชีพหรือความมรณะของผู้เอาประกันนั้นเอง ดังนั้นเงื่อนไขหรือจำนวนเบี้ยประกันจึงขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะทรงชีพหรือมรณะของบุคคลที่ระบุในสัญญาเป็นสำคัญ ซึ่งข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการทรงชีพหรือมรณะของบุคคล ได้แก่ อายุของบุคคลผู้ถูกเอาประกันรวมทั้งข้อเท็จจริงในเรื่องอาการเจ็บป่วยและประวัติการเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล เพราะหากบุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นความชราภาพย่อมทำให้ความแข็งแรงของร่างกายลดน้อยลงและมีการอาการป่วยเจ็บได้มากขึ้นตามอายุ ประกอบกับหากบุคคลมีประวัติป่วยเป็นโรคร้ายแรง เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ หรือโรคมะเร็ง หรือโรคเอดส์ กลุ่มโรคเหล่านี้ล้วนแล้วเพิ่มโอกาสให้บุคคลถึงแก่ความตาย ซึ่งโดยมากแล้วบริษัทประกันชีวิตมักปฏิเสธไม่รับประกันหรือมักจะเรียกเก็บเบี้ยประกันในอัตราที่สูงมาก ซึ่งการเปิดเผยข้อเท็จจริงเหล่านี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้เอาประกันที่จะต้องแจ้งให้แก่ผู้รับประกันทราบเนื่องจากอาจทำให้ผู้รับประกันบอกปัดไม่รับประกันหรือเรียกเก็บเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้น หากปกปิดไว้อาจเป็นเหตุทำให้ผู้รับประกันสัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าภาวะเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ถูกเอาประกันถือเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของการทำสัญญาประกันชีวิตเพราะความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลดังกล่าวเป็นเงื่อนไขของประเมินเบี้ยประกันการตัดสินใจรับประกันตลอดจนการชำระค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิต

การรับประกันชีวิตทั่วไปนั้นในเบื้องต้นจะมีการกรอกคำขอเอาประกันชีวิต[4]ตามแบบที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยกำหนดซึ่งในเอกสารดังกล่าวผู้เอาประกันจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพ ว่าบุคคลผู้ถูกเอาประกันนั้น เคยได้รับการวินิจฉัยหรือรับการรักษา หรือการตั้งข้อสังเกตโดยแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคดังที่ระบุหรือไม่ หรือในบางกรณีผู้รับประกันอาจกำหนดให้บุคคลผู้ถูกเอาประกันต้องไปตรวจสุขภาพตรวจสุขภาพกับโรงพยาบาลคู่สัญญาที่กำหนดแล้วจึงนำเอาใบรายงานการตรวจสุขภาพ ซึ่งเป็นเอกสารซึ่งแพทย์จะเป็นผู้กรอกรายละเอียดในเรื่องสุขภาพและรายงานผลการตรวจสุขภาพ ของบุคคลดังกล่าวซึ่งการทำประกันชีวิตสำหรับ

[4] ภาคผนวก ข

ผู้สูงอายุบางประเภทในปัจจุบันได้มีการตัดเงื่อนไขของการตอบคำถามสุขภาพหรือการตรวจสุขภาพออกไป ประกอบกับคำนิยามของคำว่าผู้สูงอายุหรือคนชราที่ราชบัณฑิตยสภาได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกบุคคลผู้มีอายุมาก แก่ด้วยอายุ และชำรุดทรุดโทรม แม้ว่าจะมีคำพิพากษาศาลฎีกา[5] วินิจฉัยว่า “การเปิดเผยข้อความจริงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้เอาประกันที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้แก่ผู้รับประกันภัยทราบตามที่ต้องการและกำหนดไว้ การให้แพทย์ตรวจผู้เอาประกันหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของผู้รับประกัน เมื่อผู้เอาประกันปกปิดความจริง แถลงข้อความอันเป็นเท็จเสียแล้ว จึงไม่อาจอ้างได้ว่าการที่ไม่ได้ตรวจร่างกายโดยแพทย์ถือว่าผู้รับประกันประมาทและไม่ทำให้สัญญาประกันชีวิตโมฆียะ”

ผู้ศึกษาว่าการตอบคำถามสุขภาพหรือการตรวจสุขภาพของบุคคลผู้เอาประกันนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะบุคคลในช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปนั้นย่อมมีสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปไม่แข็งแรงเหมือนเดิมเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายหรือจิตใจในทางที่เสื่อมถอยลง ก่อให้อาการเจ็บป่วยได้ง่ายกว่าคนที่อายุยังน้อย ดังนั้นความเสี่ยงที่จะเกิดการเจ็บป่วยร้ายแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตสำหรับคนในวัยดังกล่าวย่อมสูงกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้นการรับประกันชีวิตของผู้สูงอายุจึงมีความเสี่ยงสูงมากกว่าการรับประกันบุคคลในวัยอื่นๆ จนเป็นเหตุจูงใจให้ผู้รับประกันภัยต้องเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือบอกปัดไม่รับประกันได้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการที่บริษัทประกันตัดเงื่อนไขดังกล่าวออกไปนั้นจึงเป็นการยากที่จะทำให้ผู้รับประกันทราบถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกัน ซึ่งหากบุคคลนั้นมีโรคประจำตัวอยู่ก็จะตายเร็วกว่าคนธรรมดาที่ไม่มีโรคประจำตัวผู้รับประกันก็ต้องเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นเพราะเป็นการเสี่ยงภัยที่จะต้องใช้เงินแน่นอนและเร็วขึ้นจนอาจไม่ยอมเข้าทำสัญญาประกันชีวิตด้วยเลย และหากรับเบี้ยประกันเพียงเดือนหรือสองเดือนแล้วผู้เอาประกันเกิดตายลงผู้รับประกันก็ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนมากกว่าเบี้ยประกันที่ได้รับมา และคงไม่รับประกันเป็นแน่ เพราะการเข้าทำสัญญาของผู้รับประกันย่อมคาดหวังว่าบุคคลที่ถูกกำหนดให้ถือความทรงชีพหรือความมรณะจะมีชีวิตอยู่ชำระเบี้ยประกันไปนานเท่าเทียมกับเงินที่ผู้รับประกันจะต้องชดใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้รับประกันจึงต้องรู้รายละเอียดทั้งหลายเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคลนั้น[6]

ผู้ศึกษายังเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของผู้รับประกันจึงเป็นการปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลผู้ประกอบอาชีพประกันชีวิตซึ่งอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลเป็นสำคัญ พฤติการณ์ในการรับประกันชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นภาวะวิสัยที่ผู้รับประกันจะต้องใช้ความระมัดระวังในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากวิญญูชนคนทั่วไปพึงคาดหมายได้ว่าบุคคลซึ่งอยู่อยู่ในวัยชราย่อมมีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงไม่แข็งแรงเหมือนอย่างคนในวัยอื่นๆ การ

---

[5] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2792/2547.

[6] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 560/2477.

ตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขสภาพสำหรับผู้เอาประกันในกรณีนี้จึงมีความสำคัญมากและถือว่าความไม่รู้ถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันเป็นความประมาทเลินเล่อของผู้รับประกันเอง

นอกจากนั้นการทำประกันชีวิตของผู้สูงอายุภายใต้เงื่อนไขที่ไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพดังกล่าวเป็นการทำสัญญาผ่านทางโทรศัพท์แล้วจึงส่งกรมธรรม์ที่เริ่มให้ความคุ้มครองก่อนแล้วมาพร้อมกับเอกสารหลักฐานคำขอเอาประกันชีวิตชนิดที่ไม่มีคำถามสุขภาพมาให้กรอกแล้วส่งกลับคืน ดังนั้นจึงทำให้เกิดปัญหาว่าหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงของผู้เอาประกันในเวลาที่ทำสัญญาประกันภัยนั้นคือเมื่อไรเนื่องจากมีการส่งคำขอเอาประกันชีวิตมาภายหลังจากที่ออกกรมธรรม์และได้มีการชำระเบี้ยประกันแล้ว ซึ่งกรณีนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าหน้าที่ในการเปิดเผยความจริงในเวลาที่ทำสัญญาประกันชีวิตนั้นได้สิ้นสุดไปแล้วเนื่องจากสัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นแล้วนับตั้งแต่ได้มีคำเสนอสนองต้องตรงกันทางโทรศัพท์รวมทั้งได้มีการชำระเบี้ยประกันงวดแรกให้แก่ผู้รับประกันแล้วและคำเสนอของผู้รับประกันก็ไม่ปรากฏว่าการสอบถามถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันแต่อย่างใดรวมทั้งไม่มีการเปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันแจ้งให้ทราบถึงภาวะสุขภาพของตนด้วย

จากการศึกษาพบว่าในใบคำขอเอาประกันดังกล่าวก็ไม่มีคำถามใดๆเกี่ยวกับสุขภาพเหมือนอย่างใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทอื่นแต่ทั้งนี้ก็ปรากฏคำเตือนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยว่า “ผู้ขอเอาประกันชีวิตต้องตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ การปกปิดข้อเท็จจริงใดๆ อาจเป็นเหตุให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตปฏิเสธไม่จ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865” ซึ่งข้อความดังกล่าวก็ไม่สามารถทำให้ผู้เอาประกันทราบได้ว่าตนจะต้องแถลงถึงภาวะสุขภาพหรือความเจ็บป่วยของตนด้วย และผู้ศึกษาเห็นว่าสื่อชี้ชวนของผู้รับประกันที่ว่า “ไม่ต้องตรวจสุขภาพไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ เบี้ยประกันคงที่ตลอดอายุสัญญา คุ้มครองจนถึงอายุ 90 ปี” ข้อความดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ว่าอายุของผู้เอาประกันเพิ่มขึ้นความเสี่ยงในการเจ็บป่วยจากความชราภาพเพิ่มขึ้นแต่เบี้ยประกันก็มิได้สูงขึ้นตามไปด้วย กรณีนี้อาจทำให้ผู้เอาประกันซึ่งเป็นผู้บริโภคเชื่อได้ว่าบริษัทประกันไม่ถือเอาภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิต ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าตามหลักความศักดิ์สิทธ์ของการแสดงเจตนา สัญญาประกันชีวิตดังกล่าวก่อให้เกิดหนี้ทางกฎหมายขึ้นแล้วเนื่องจากมาจากการยินยอมของคู่กรณีและกฎหมายก็มีหน้าที่จะต้องบังคับให้เป็นไปตามเจตนาของคู่กรณี กล่าวคือ ผู้รับประกันได้เสนอสละประโยชน์ของตนในการตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขภาพอันจะทำให้ตนทราบถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันได้ในเบื้องต้นเป็นเพิ่มความเสี่ยงให้แก่ตนเอง เมื่อผู้เอาประกันได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆครบถ้วนแล้วแต่ในคำขอเอาประกันก็มิได้มีการตอบคำถามหรือการแจ้งถึงอาการเจ็บป่วยร้ายแรงของตนเอง

ในส่วนที่ 2 ขอใบคำขอเอาประกันชีวิตดังกล่าวกลับพบข้อความในลักษณะที่ว่าให้ผู้เอาประกันยืนยันถ้อยแถลงเกี่ยวกับการที่ได้ตอบกับแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลประวัติสุขภาพ

ที่ผ่านมาหรือในอนาคตของบริษัทประกัน และการยินยอมให้บริษัท จัดเก็บ ใช้และเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ ข้อความเหล่านี้ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นว่าอย่างชัดเจนว่าผู้รับประกันยังคงให้ความสำคัญต่อภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันอยู่แต่กลับไม่มีการแจ้งให้แก่ผู้เอาประกันทราบในเวลาที่ทำสัญญาประกันชีวิต รวมทั้งการชี้ชวนต่างๆที่แจ้งว่าไม่ตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพหรือในใบคำขอเอาประกันชีวิตก็ไม่ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันจึงทำให้ผู้เอาประกันเชื่อได้โดยสุจริตว่าตนได้แถลงข้อเท็จจริงต่างๆให้ผู้รับประกันทราบทั้งหมดครบถ้วนแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นสัญญาที่ต้องใช้ความสุจริตอย่างยิ่งแก่กันมิใช่เฉพาะผู้เอาประกันแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้นที่ต้องแถลงข้อเท็จจริงต่างๆให้ผู้รับประกันทราบตามที่ต้องการ แต่ผู้รับประกันในฐานะคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็เช่นเดียวกันยังต้องมีความสุจริตอย่างยิ่งต่อผู้เอาประกันเช่นกันซึ่งตามปกติประเพณีของการทำสัญญาประกันชีวิตนั้นอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลเป็นสำคัญซึ่งบริษัทประกันชีวิตก็ให้ความสำคัญแก่การตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขภาพเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประเมินความเสี่ยงภัยของตนเพื่อตัดสินใจว่าจะรับประกันหรือไม่รวมทั้งในการกำหนดเบี้ยประกันซึ่งขึ้นอยู่กับความเสี่ยงภัยเป็นสำคัญรวมทั้งจำนวนการจ่ายค่าสินไหมทดแทนด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าการที่ผู้รับประกันยกเว้นไม่คำนึงถึงการตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขภาพดังกล่าวจึงผิดไปจากประเพณีปฏิบัติแต่เดิมของผู้ประกอบวิชาชีพประกันชีวิต ดังนั้นการที่ผู้รับประกันไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าจะถือว่าเป็นความสุจริตของผู้รับประกันไม่ได้

ซึ่งในเรื่องนี้หากเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้ว การตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันชีวิต โดยที่ผู้เอาประกันมิได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลย และผู้รับประกันได้ออกกรมธรรม์ให้โดยไม่ได้ทำการสอบสวนหาความจริงแต่อย่างใด ศาลตัดสินว่าผู้รับประกันสละสิทธิที่จะทราบข้อความจริงและการไม่ตอบคำถามเลยจะถือว่าเป็นการแถลงข้อความเท็จไม่ได้ เว้นแต่จะปรากฏอย่างชัดเจนว่าผู้เอาประกันปล่อยให้ช่องคำตอบว่างเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นคำตอบในทางปฏิเสธ มีการวินิจฉัยไว้โดยผู้พิพากษา Jessel M.R. ได้กล่าวไว้ในคดี London Assurance v. Mansel ว่าถ้าผู้เอาประกันภัยหลีกเลี่ยงในการตอบคำถามและไม่ได้แจ้งข้อเท็จจริงซึ่งเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องแจ้งแล้ว กรณีนี้เป็นเรื่องการไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง(Non-Disclosure) อย่างไม่น่าสงสัย แต่อันที่แท้จริงคำถามในคดีดังกล่าวเป็นคำถามที่ได้ตอบไว้เพียงบางส่วน และความเห็นของผู้พิพากษา ก็มิได้กระทบกระเทือนกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้นผู้รับประกันภัยได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยแม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลย แม้แต่ข้อเดียวถือเท่ากับว่าผู้รับประกันได้สละสิทธิที่จะปฏิเสธความรับผิด เว้นแต่คำตอบที่ปล่อยว่างไว้เป็นการตอบปฏิเสธ ในประเทศอังกฤษนั้นได้แยกข้อเท็จจริงออกเป็นสองประเภท คือ ข้อเท็จจริงที่รู้อย่างแท้จริง (Actual Knowledge) และข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานว่ารู้ (Presumed Knowledge) และยึดถือว่าบุคคลมี

หน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนรู้อย่างแท้จริงและยังขยายครอบคลุมไปถึงข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานว่ารู้อีกด้วย อย่างไรก็ดีบุคคลมีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนทราบเท่านั้น ไม่จำต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนไม่ทราบและไม่อาจคาดคิดว่าเขาจะทราบและไม่อาจคาดคิดว่าเขาควรจะทราบ ดังนั้นหากนำกรณีของประเทศไทยไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้ว การที่ผู้เอาประกันมิได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลย และผู้รับประกันได้ออกกรมธรรม์ให้โดยไม่ได้ทำการสอบสวนหาความจริงแต่อย่างใด ศาลตัดสินว่าผู้รับประกันสละสิทธิที่จะทราบข้อความจริงและการไม่ตอบคำถามเลยจะถือว่าเป็นการแถลงข้อความเท็จไม่ได้[7] ผู้ศึกษาจึงเห็นว่ากรณีที่ผู้รับประกันไม่จัดให้ต้องมีการตรวจสุขภาพหรือตอบคำถามสุขภาพนี้จะถือว่าผู้เอาประกันแถลงความเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงไม่ได้ จึงไม่ควรจะนำเอามาตรา 865 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาอ้างสิทธิในการบอกเลิกสัญญาได้

นอกจากนั้นกฎหมายของประเทศอังกฤษผู้เอาประกันยังอ้างพระราชบัญญัติที่ควบคุมบริษัทประกันชีวิต พ.ศ.2525 (Insurance Companies Act 1982) ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของรัฐที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ตั้งแต่การจัดตั้ง การควบคุมความมั่นคง การตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัท โดยกำหนดให้ต้องมีเงินทุนสำรองที่เพียงพอ ในเรื่องของสัญญาและข้อความในกรมธรรม์ประกันภัย นั้นกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันหรือผู้ถือกรมธรรม์ซึ่งมีกฎหมายสำคัญคือ Misrepresent Act 1967 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่คุ้มครองผู้เข้ามาทำสัญญาถ้ามีการหลอกลวงแสดงข้อความเท็จ คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถบอกล้างสัญญาได้รวมทั้งเรียกค่าเสียหาย แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายมีข้อยกเว้นที่แสดงความเท็จโดยไม่มีเจตนาและไม่ได้ฉ้อโกง แต่คู่สัญญาสามารถอ้างเหตุแห่งการไม่มีเจตนาแถลงเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงได้ แต่การอ้างนั้นจะต้องไม่มีความเสียหายจากการปกปิดนั้น ข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้จะนำมาใช้กับกรณีที่ผู้ถือกรมธรรม์ถูกชักชวนให้ทำสัญญาโดยการหลอกลวงจากลูกจ้างหรือตัวแทนของบริษัทประกัน ผู้ถือกรมธรรม์สามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ด้วย

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น การที่ผู้รับประกันจะใช้สิทธิบอกล้างโมฆียกรรมสัญญาประกันชีวิตของผู้สูงอายุของผู้รับประกัน โดยอาศัยเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมาตรา 865 ที่ว่า “รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปัดไม่ยอมทำสัญญาหรืออยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเท็จไซร้” ผู้ศึกษาเห็นว่าการใช้สิทธิดังกล่าวของผู้รับประกันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เอาประกันซึ่งเป็นผู้บริโภคเนื่องจากพฤติการณ์ต่างๆที่ผู้รับประกันแสดงออกนั้นไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันได้แสดง

---

[7] Michael Parkington, MacGillivray and Parkington on Insurance Law, P.260.

ข้อเท็จจริงดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาชี้ชวน หรือขั้นตอนการเอาประกันชีวิตซึ่งขณะทำสัญญาประกันชีวิต หรือในใบคำขอเอาประกันชีวิตก็ไม่ปรากฏข้อความสอบถามเกี่ยวกับภาวะทางสุขภาพใดๆ จำนวนเบี้ยประกันที่ไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุของผู้เอาประกัน ผู้ศึกษาเห็นว่าพฤติการณ์ต่างๆของผู้รับประกันนั้นจะถือว่าผู้เอาประกันรู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปัดไม่ยอมทำสัญญาหรืออยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเท็จไม่ได้ และข้อความจริงเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เอาประกันนั้นผู้รับประกันควรจะทราบได้หากได้ใช้ความระมัดระวังดังจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน จึงต้องถือว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นอันสมบูรณ์ตามมาตรา 866 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

SIAM UNIVERSITY มหาวิทยาลัยสยาม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพพบว่ามีสาเหตุมาจากวิวัฒนาการของรูปแบบและวิธีการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตของผู้สูงอายุ ที่แตกต่างไปจากแนวปฏิบัติเดิมๆของผู้รับประกัน และการใช้ข้อความในการโฆษณาเชื้อเชิญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายและก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย และทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ และอาจเป็นการกระทำที่เกินเลยจนละเมิดสิทธิบางประการของบุคคล จึงสมควรศึกษาหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง ทั้งนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุปประเด็นปัญหาการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพได้ดังนี้

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวกับการโฆษณาเชิญชวนผู้สูงอายุ ให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตของประเทศไทยจึงทำให้ทราบว่า สัญญาประกันชีวิตนั้นมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ซึ่งผู้เอาประกันชีวิตต้องจ่ายเบี้ยประกันชีวิตให้กับผู้รับประกันชีวิตเพื่อเป็นการตอบแทนที่รับเสี่ยงภัยให้ และผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาให้กับผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์ หรือผู้สืบสิทธิของเขา เมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดตามที่ตกลงกันไว้เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นสัญญาที่มีลักษณะพิเศษกว่าสัญญาชนิดอื่นๆ กล่าวคือ เป็นสัญญาสำเร็จรูปที่คู่สัญญาฝ่ายผู้รับประกันกำหนดเงื่อนไขไว้เกือบทั้งหมดแล้ว ตัวผู้เอาประกันแทบจะไม่มีอำนาจต่อรองใดๆเลย เป็นสัญญาผู้เอาประกันมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามที่กำหนด ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันรัฐจึงเข้ามาดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องของแบบและข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิต

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิต

ของประเทศไทย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 และกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ทำให้ผู้ศึกษาทราบว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันชีวิตของประเทศไทยนั้น ยังยึดถือหลักการที่ว่า ผู้เอาประกันชีวิตมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงซึ่งอาจจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือบอกปัดไม่ยอมทำสัญญาหากปกปิดไว้อาจเป็นเหตุทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ โดยปรากฏบทบัญญัติชัดเจนในมาตรา 865 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้แม้ว่าในระยะหลังผู้รับประกันจะกำหนดเงื่อนไขที่ว่า “ไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพก็ตาม” ซึ่งการโฆษณาดังกล่าวอาจทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจว่าบริษัทไม่ถือเอาภาวะสุขภาพเป็นสาระสำคัญ แต่แท้ที่จริงแล้วเหตุดังกล่าวอาจนำมาซึ่งการบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตได้ ทั้งที่ กฎหมายของประเทศอังกฤษกลับมองว่า เป็นการที่ผู้รับประกันสละสิทธิในการที่จะรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันเองต่างหากจะนำมาเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาไม่ได้

จากการศึกษาวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิต ผู้ศึกษาสามารถสรุปประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาเชิญชวนผู้สูงอายุ ให้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตได้กล่าวคือ

การทำประกันชีวิตโดยการเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่จะเอาประกันชีวิตคนอื่นได้นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตถึงขนาดที่เรียกได้ว่ามีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลนั้นจึงจะถือได้ว่า ผู้เอาประกันมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ตามกฎหมาย จากการศึกษาบุคคลบทบัญญัติของกฎหมายและคำพิพากษา ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ คู่สมรส บุพการี ผู้สันดาน ญาติ และผู้มีความสัมพันธ์กันในทางธุรกิจ เช่น เจ้าหนี้กับลูกหนี้ นายจ้างลูกจ้างในกรณีที่ซื้อประกันชีวิตให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ตนเอง บริษัทประกันชีวิตจะเพียงแต่สอบถามความสัมพันธ์ ระหว่างผู้เอาประกันผู้ชำระเบี้ยประกันซึ่งโทรมาทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตเป็นผู้ให้ข้อมูลต่างๆในสัญญา ผู้เอาประกันตามสัญญาประกันชีวิต ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหลักผู้มีส่วนได้เสียแล้ว ในการทำสัญญาประกันยากที่บริษัทผู้รับประกันจะตรวจสอบได้ว่า ผู้ที่โทรมาทำสัญญาและชำระเบี้ยประกันนั้น เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตหรือไม่ในเวลาที่สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้วโดยที่บริษัทผู้รับประกันมิได้พิจารณาหรือตรวจสอบในเรื่องของผู้มีส่วนได้เสียนั้น สัญญาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้รับประกันจะสามารถยกเอาเหตุของการเป็นผู้ไม่มีส่วนได้เสียแล้วถือว่าไม่ผูกพันตนเองได้หรือไม่นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีนี้เป็นเรื่องที่ผู้รับประกันกำหนดเงื่อนไขและวิธีการรับประกันขึ้นเอง การที่ผู้รับประกันซึ่งทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกฎหมายประกันชีวิตดีอยู่แล้ว มิได้กำหนดวิธีการสำหรับตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เอาประกันในเรื่อง

เกี่ยวกับการมีส่วนได้เสียให้รัดกุมก่อนที่สัญญาประกันชีวิตจะเกิดขึ้น การที่สัญญาประกันชีวิตไม่ผูกพันคู่สัญญา ก็เป็นผลมาจากวิธีการของผู้รับประกันนั้นเอง

การทำประกันชีวิตให้บุคคลอื่นผ่านทางโทรศัพท์นั้นไม่สามารถตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับความเป็นผู้มีส่วนได้เสียได้เลย ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ก็มิได้ กำหนดให้ผู้รับประกันต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการที่ผู้เอาประกันจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียและหากมิใช่ผู้มีส่วนได้เสียสัญญาประกันชีวิตจะไม่ผูกพันคู่สัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ด้วยเหตุนี้หากกำหนดให้มีการเอาประกันชีวิตโดยอิสระ ผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นญาติมิใช่ผู้สืบสันดานหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียใกล้ชิดแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการกำหนดราคาส่วนได้เสียด้วย จึงควรจะมีการกำหนดให้มีการเอาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ได้เฉพาะผู้มีส่วนได้เสียใกล้ชิด ได้แก่ คู่สมรส บุพการีและผู้สืบสันดาน เท่านั้นเพราะง่ายต่อการที่จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เอาประกัน และผู้ที่การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตจะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลดังกล่าว หากให้มีการดำเนินการผูกพันตามสัญญาประกันชีวิตอย่างอิสระจะเป็นการพนันขันต่อโดยเอาชีวิตผู้อื่นเป็นเดิมพัน ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน

เมื่อพิจารณาถึง ข้อความในโฆษณาเชิญชวนที่ว่า “ไม่ต้องตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ ไม่สนใจว่าสุขภาพของคุณจะเป็นเช่นไร”ไม่มีลักษณะเป็นคำเสนอ แต่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา เนื่องจากข้อความที่จะเป็นคำเสนอนั้น เพราะคำเสนอจะต้องมีลักษณะเป็นข้อความจะต้องมีความชัดเจนในข้อสาระสำคัญในเรื่องนั้น ๆ เพียงพอที่จะก่อให้เกิดสัญญาได้เมื่อมีคำสนองรับคำเสนอมา เจตนาที่แสดงออกมา หากไม่มีข้อความชัดเจนแน่นอน อาจเป็นเพียงคำปรารภหรือคำเชิญชวนให้ทำคำเสนอเท่านั้น ไม่ใช่คำเสนอ และมีผลทำให้เจตนาที่ผู้รับแสดงกลับมาก็ไม่ใช่คำสนอง ไม่ก่อให้เกิดสัญญา การเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตแก่ผู้สูงอายุในปัจจุบันนั้น ไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพนั้นเป็นการเสนอขายผ่านทางโทรศัพท์ แต่สืบเนื่องจากสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบ กฎหมายมิได้บังคับว่าสัญญาประกันภัยจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือต้องทำเป็นหนังสือเพียงแต่ว่าหากไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็จะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้เท่านั้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 ดังนั้นสัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้นนับตั้งแต่ตกลงทำสัญญาด้วยวาจาแล้วจึงจะมีการจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับคำขอเอาประกันจัดส่งมาพร้อมกรมธรรม์ เพราะในมาตรา 867 วรรคสอง กำหนดไว้แต่เพียงว่าให้ส่งมอบกรมธรรม์อันมีเนื้อความตรงตามสัญญานั้น แก่ผู้เอาประกันภัยฉบับหนึ่ง ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าความคุ้มครองตามสัญญาประกันชีวิตเริ่มต้นและมีความผูกพันตามสัญญานับตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของบริษัทประกันชีวิตติดต่อกลับมายังผู้เอาประกัน และมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต

ทั้งเงื่อนไขของการให้ความคุ้มครอง วงเงินการคุ้มครอง การชำระเบี้ยประกัน และผู้เอาประกันตอบตกลงเอาประกันจึงไปชำระเงิน ผู้ศึกษาเห็นว่า ขั้นตอนหลังจากนั้น จนกระทั่งออกเลขกรมธรรม์ นั้นเป็นเพียงขั้นตอนที่ผู้รับประกันจัดทำเอกสารเป็นหนังสือให้ตรงตามสัญญาประกันชีวิตที่ได้ตกลงกันด้วยวาจาเท่านั้น ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความคุ้มครองตามสัญญาที่ได้เกิดขึ้นแล้วตามกฎหมาย

การบังคับใช้ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เนื่องจากประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 ซึ่งประกาศฉบับนี้เองได้กำหนด แนวทางในการปฏิบัติงานของบริษัทประกันชีวิตในการเสนอขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์ ในข้อ 9.1เรื่องการที่นายหน้าต้องแสดงตัวโดยต้องแจ้ง ชื่อตัว ชื่อ สกุลของตน เลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันที่กำลังเสนอขาย หลังจากนั้นต้องแจ้งทันทีว่า ตนประสงค์จะเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งประกาศ ดังกล่าวนั้นขัดกับมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติว่า “ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต หรือรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทตัวแทนประกันชีวิตต้องออกเอกสารการรับเงินของบริษัททุกครั้งที่มีการรับเบี้ยประกันในนามของบริษัท”เนื่องจากเป็นการพ้นวิสัยที่จะสามารถแสดงใบอนุญาตได้ จึงทำได้เพียงการแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุลและหมายเลขตัวแทนเท่านั้นและเป็นตัวแทนของบริษัทหรือไม่ ก็ไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากไม่มีหลักฐานยืนยันไม่สามารถแสดงบัตรประจำตัวแทนได้นั้นยังทำให้ไม่ทราบถึงความมีอยู่จริงหรืออำนาจของตัวแทนดังกล่าว

นอกจากนั้นการทำประกันชีวิตทางโทรศัพท์ ยังทำให้ผู้เอาประกันขาดหลักฐานการรับเงินเนื่องจากสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบไม่จำเป็นจะต้องทำเป็นหนังสือ เพียงแต่ว่าถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแล้วจะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้เท่านั้น การที่ผู้เอาประกันกับตัวแทนของผู้รับประกัน ตกลงกันในข้อความสำคัญ เช่นวัตถุที่เอาประกัน ภัยที่รับเสี่ยง จำนวนที่เอาประกัน ก็เพียงพอที่จะเกิดเป็นสัญญาประกันชีวิตแล้ว ดังนั้นการขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์สัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้นทันทีที่ตกลงทำประกันชีวิตโดยไม่ต้องคำนึงว่าจะได้รับกรมธรรม์เมื่อไร ลักษณะการซื้อประกันชีวิตของผู้สูงอายุผ่านทางโทรศัพท์นั้นภายหลังจะมีการจัดส่งกรมธรรม์ ใบคำขอเอาประกันชีวิตรวมทั้งใบเสร็จรับเงิน มาให้แก่ผู้รับประกัน ซึ่งก็จะใช้ระยะเวลาประมาณ 2-4 สัปดาห์ ดังนั้น ผู้เอาประกันย่อมขาดหลักฐานที่จะยืนยันว่าสัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นแล้วรวมทั้งมีการชำระเบี้ยประกันแล้ว และทำให้ขาดหลักฐานฟ้องร้องบังคับคดี ซึ่งขัดกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 61 ที่กำหนดให้ตัวแทนประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัทจะต้องออกเอกสารแสดงการรับเงินทุกครั้งที่มีการรับเงินในนามบริษัท เป็นการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายซึ่งก็คือผู้เอาประกันอีกด้วย

ผู้สูงอายุนั้นย่อมแก่ด้วยอายุ ชำรุดทรุดโทรม ภาวะสุขภาพเป็นข้อมูลสำคัญที่บริษัทประกันต้องใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้ขอเอาประกัน เพราะสัญญาประกันชีวิตการใช้เงินย่อมขึ้นอยู่กับความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคล ด้วยเหตุนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 จึงบัญญัติให้ผู้เอาประกันจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงซึ่งอาจจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นอีกหรือบอกปัดไม่ยอมทำสัญญาและหากพบว่าผู้เอาประกันมีโอกาสถึงแก่ความตายในระยะเวลาอันใกล้ การรับประกันชีวิตทั่วไปนั้นในเบื้องต้นจะมีการกรอกคำขอเอาประกันชีวิต ตามแบบที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยกำหนดซึ่งใบคำขอเอาประกันชีวิตมี เพื่อประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้เอาประกัน แม้ว่าในคำของเอาประกันปรากฏข้อความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 อยู่ก็ตามแต่ การทำประกันชีวิตสำหรับผู้สูงอายุบางประเภท ได้มีการตัดเงื่อนไขของการตอบคำถามสุขภาพและการตรวจสุขภาพออกไปโดยใช้แบบคำขอเอาประกันชีวิตชนิดไม่มีคำถามสุขภาพ ประกอบกับการซื้อประกันชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบันมีลักษณะเป็นการซื้อประกันทางโทรศัพท์และชำระเงินผ่านทางบัตรอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ แล้วบริษัทจะจัดส่งกรมธรรม์ให้ภายหลังแล้วผู้เอาประกันจัดส่งหลักฐานคือ บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน พร้อมทั้งลงนามในใบคำขอเอาประกันชีวิตแล้วจัดส่งกลับคืนไปยังผู้รับประกัน ดังนั้น สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นเมื่อคำเสนอคำสนองต้องตรงกันด้วยวาจาในเวลาที่สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นนั้นผู้เอาประกันจึงไม่สามารถแถลงภาวะสุขภาพของตนได้เลยเพราะคำขอเอาประกันชีวิตชนิดไม่มีคำถามสุขภาพไม่มีคำถามเกี่ยวกับสุขภาพปรากฏอยู่เลย ของประเทศไทยแล้วก็น่าจะถือได้ว่าผู้รับประกันสละสิทธิที่จะทราบข้อความจริงและการไม่ตอบคำถามเลยนั้นจะถือว่าแถลงข้อความเท็จไม่ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการเอาประกันชีวิตอันการใช้เงินต้องอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของบุคคลอื่น ผู้เอาประกันที่เป็นคู่สัญญาอาจไม่สามารถที่จะแถลงข้อความจริงเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของตนได้เลยในขณะทำสัญญา และบอกเลิกสัญญาให้เป็นโมฆียะตามมาตรา 865 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

การไม่ตรวจสุขภาพและการยกเว้นให้ผู้เอาประกันไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพของผู้รับประกันจึงเป็นการปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลผู้ประกอบอาชีพการประกันชีวิตซึ่งอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลเป็นสำคัญ เนื่องจากวิญญูชนคนทั่วไปพึงคาดหมายได้ว่าบุคคลซึ่งอยู่อยู่ในวัยชราย่อมมีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงไม่แข็งแรงเหมือนอย่างคนในวัยอื่นๆ ดังนั้น การตรวจสุขภาพผู้เอาประกันในกรณีนี้จึงมีความสำคัญมากและถือว่าความไม่รู้ถึงภาวะสุขภาพของผู้เอาประกันเป็นความประมาทเลินเล่อของผู้รับประกันเองซึ่งละเว้นไม่ตรวจสุขภาพผู้เอาประกันก่อนเข้าทำสัญญา จึงต้องถือว่าสัญญานั้นเป็นอันสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 866 เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่าการที่รับประกันไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือไม่รู้ว่าข้อความที่

แถลงนั้นเป็นเท็จ เป็นข้อความจริงที่ควรจะได้รู้หากใช้ความระมัดระวังดังจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

การโฆษณาด้วยถ้อยคำที่ว่า “ไม่ตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ” นั้นจึงอาจทำให้ผู้เอาประกันเข้าใจผิดในสาระสำคัญของสัญญาว่าผู้รับประกันไม่ถือเอาภาวะสุขภาพเป็นเรื่องสำคัญ แต่ก็ ไม่ใช่เป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสาระสำคัญและเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 156 นั้น เนื่องจาก สาระสำคัญของสัญญาประกันชีวิตคือความทรงชีพหรือความมรณะ ดังนั้น เมื่อลักษณะของนิติกรรมที่ทำขึ้นยังคงเป็นสัญญาประกันชีวิตตามเจตนาของคู่สัญญา หากขณะทำสัญญาประกันชีวิตซึ่งบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้น ยังมีชีวิตอยู่สัญญาประกันชีวิตก็ย่อมสมบูรณ์ ส่วนการจะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 157 ซึ่งการสำคัญผิดตามมาตรานี้ต้องเป็นในคุณสมบัติซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิดดังกล่าวอันเป็นโมฆียะคงจะมิได้กระทำขึ้น จะเห็นได้ว่าการสำคัญผิดเข้าทำสัญญาประกันชีวิตอันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะนั้น จะต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน แต่การสำคัญผิดในเรื่องของภาวะสุขภาพเนื่องจากการโฆษณาดังกล่าวจึงไม่ใช่การสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พฤติกรรมของบผู้รับประกันนั้นเป็นการทำกลฉ้อฉลโดยการนิ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 162 เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสองฝ่าย การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจนิ่งเสีย ไม่แจ้งข้อความจริง หรือคุณสมบัติอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้ การนั้นเป็นกลฉ้อฉลหากพิสูจน์ได้ว่าถ้ามิได้นิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมนั้นคงจะมิได้กระทำขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบเงื่อนไขการประกันชีวิตที่วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง จึงสมควรหาแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ซึ่งผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตทางโทรศัพท์ที่มีเงื่อนไขไม่ต้องตรวจสุขภาพหรือไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ ดังนี้

5.2.1 คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ควรออกคำสั่งห้ามมิให้มีการโฆษณาชวนเชื่อ โดยใช้ข้อความที่ว่า "ไม่ต้องตรวจสุขภาพและไม่ต้องตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพ" หากผู้รับประกันรายใดฝ่าฝืนถือว่าต้องผูกพันตามข้อความที่โฆษณาดังกล่าวและห้ามมิให้ถือเอาภาวะสุขภาพย่ำแย่ในครั้งก่อนของบุคคลที่การใช้เงินตามสัญญาต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคลดังกล่าว เป็นเหตุในการบอกเลิกโมฆียกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865

5.2.2 คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ควรออกคำสั่งแก้ไข คำสั่งนายทะเบียนที่ 50/2553 เรื่อง การขอรับความเห็นชอบแบบ และข้อความในใบคำขอเอาประกันชีวิต ฉบับลงวันที่ 14 ตุลาคม 2553 โดยยกเลิกส่วนที่สอง ของใบคำขอเอาประกันชีวิต ชนิดไม่มีคำถามสุขภาพ พร้อมทั้งเพิ่มเติมข้อความในลักษณะที่ว่า "ผู้รับประกันจะไม่ถือเอาเหตุแห่งความเจ็บป่วยหรือภาวะสุขภาพในอดีตมาเป็นเหตุในการปฏิเสธการจ่ายเงินตามกรมธรรม์"

5.2.3 คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ควรแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552 โดยเพิ่มเติมรายละเอียดต่อไปนี้

1.ในการเสนอขายประกันชีวิตผ่านทางโทรศัพท์นั้น ผู้รับประกันจะต้องจัดส่งเอกสาร ดังต่อไปนี้ ให้แก่คู่สัญญาไม่ว่าทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับ หรือการจัดส่งผ่านในรูปแบบเอกสารอิเลคทรอนิกส์ เช่น เครื่องโทรสาร หรือ อีเมล์ ได้แก่

1) สำเนาบัตรประจำตัวตัวแทนประกันชีวิตและเบอร์โทรติดต่อ

2) เอกสารรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับกรมธรรม์

3) ใบคำขอเอาประกันชีวิต

4) เอกสารในการชำระเงินเบี้ยประกัน (มีข้อความถูกต้องตรงตามแบบเอกสารการรับเงินของบริษัทประกันชีวิต)

5) เอกสารการให้ความยินยอมเกี่ยวกับการหักเงินในบัญชีธนาคาร

6) ซองธุรกิจตอบรับ

2. กรมธรรม์มีผลนับแต่ผู้เอาประกันนำเอกสารในการชำระเงินไปชำระเบี้ยประกัน โดยให้ถือว่าเอกสารดังกล่าวและหลักฐานการชำระเงิน เป็นใบรับเงินชั่วคราวประกันชีวิต

3. ผู้รับประกันจะต้องแจ้งเตือนผู้เอาประกันว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 "หากผู้เอาประกันมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด" และกำหนดให้ผู้เอาประกันจะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือคู่สมรสเท่านั้น

4. ผู้เอาประกันจะต้องจัดส่งเอกสารดังต่อไปนี้ คืนบริษัทประกันภายใน 30 วัน นับแต่ชำระเงินเบี้ยประกันงวดแรก หากไม่จัดส่งเอกสารดังกล่าวกลับคืนมาภายในกำหนดเวลา อาจเป็นข้ออ้างให้ผู้รับประกันชีวิตบอกเลิกสัญญาหรือปฏิเสธการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ได้

1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของคู่สัญญา และบุคคลซึ่งการใช้เงินตามกรมธรรม์จะต้องอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของเขา พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง

2) เอกสารยืนยันการชำระเบี้ยประกัน

3) ใบคำขอเอาประกันชีวิตที่กรอกข้อความครบถ้วน พร้อมทั้งลงลายมือชื่อ

4) เอกสารรับรองจากทางธนาคารเกี่ยวกับความยินยอมในการหักบัญชี

5.2.4 คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย กำหนดให้มีการส่งเอกสารหลักฐานการชำระเงินชั่วคราวที่มีรายละเอียดครบถ้วนและลงลายมือชื่อผู้รับประกันสำหรับการชำระเบี้ยประกันงวดแรกไปเพื่อให้ผู้เอาประกันไปชำระที่ธนาคารหรือเคาท์เตอร์เซอร์วิส และให้เอกสารดังกล่าวพร้อมใบเสร็จการชำระเงินถือเป็นหลักฐานการชำระเงินเบี้ยประกันงวดแรก

5.2.5 ควรมีการบังคับใช้ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายอิเล็กทรอนิกส์โดยเร็วตามหลักการที่กำหนดไว้ใน Model Law on Electronic Commerce

5.2.6 ควรแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ หลักฐานการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. .... โดยเพิ่มเติมรายละเอียดต่อไปนี้ “ให้ถือว่าการบันทึกเสียงคู่สัญญาเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล หากผู้รับข้อมูลได้กำหนดระบบข้อมูลที่ประสงค์จะใช้ในการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยเฉพาะ ให้ถือว่าสัญญามีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูล

ให้การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ได้เรียกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากระบบข้อมูลนั้น โดยให้ถือว่าให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว โดยไม่จำต้องมีการลงลายมือชื่อในกระดาษจริง และข้อความในเทปบันทึกเสียงดังกล่าวนอกจากเป็นพยานวัตถุแล้วยังสามารถถอดเนื้อความนำสืบเป็นพยานเอกสารได้”

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

จี๊ด เศรษฐบุตร. คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้.กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

จิตติ ติงศภัทิย์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

จิตติ ติงศภัทิย์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

จำปี โสตถิพันธุ์. เรื่องหลักความรับผิดก่อนสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

จำรัส เขมะจารุ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย.กรุงเทพฯ: ยงผลเทรดดิ้ง, 2530.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพ: บรรณาการ, 2534.

ดาราพร ถิระวัฒน์. กฎหมายสัญญาสถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ประเสริฐ ประภาสะโนบล. หลักการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 5 .กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2539.

ศนันท์กรณ์(จำปี) โสตถิพันธุ์. คำอธิบายนิติกรรมสัญญา.พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.

สมพิศ เล็กเฟื่องฟู. การขายประกันชีวิต.กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา, 2538.

สรพล สุขทรรศนีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัยศึกษาแบบเรียงมาตรา.พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพมหานคร, 2536.

เสริม สุขะ. การประกันภัย.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงศิลป์, 2520.

หยุด แสงอุทัย.ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.2544.

อธิราช มณีภาค.คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติกรรมและสัญญาและข้อที่ไม่เป็นธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ. 2548.

อำนวย สุภเวชย์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2551.

อัครวิทย์ สุมาวงศ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 6 .กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553.

วิทยานิพนธ์

กิจนา ศรีอนุรักษ์. “การไม่เปิดเผยข้อความจริงในสัญญาประกันภัย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

บัวรินทร์ คำษา, “วิเคราะห์ปัญหาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ประกันภัย: ศึกษากรณีความเป็นโมฆะกรรมและระยะเวลาในการเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2551.

วารุณี อินทปลาสน์, “การเกิดผลและผลบังคับของสัญญาประกันชีวิต,” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

รุจิภาส ธรรมชัยเดชา. “ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาศึกษากรณีสัญญาประกันชีวิต.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2553.

บทความ

กองประกันชีวิต, “วิวัฒนาการประกันชีวิตในประเทศไทย,” วารสารกรมการประกันภัยครบรอบ 1 8 ปี, 2551

สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ , “วารสารนิติศาสตร์ 15,” สัญญาสำเร็จรูปของอังกฤษ (มีนาคม, 2526), หน้า 20.

ไชยยงค์ ชูชาติ, “ประวัติการประกันภัย,” วารสารข่าวสารประกันภัย 2, 1 (มิถุนายน 2554): 28.

เอกสารอื่นๆ

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.), “คู่มือหลักสูตรการอบรมเพื่อขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต”

ณัฐพงศ์ โปษกะบุตร, การก่อให้เกิดสัญญาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์: ศึกษาเปรียบเทียบระบบคอมมอนลอว์และซีวิล ลอว์, เอกสารประกอบการบรรยายชั้นปริญญาโท วิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(LA602), บัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543

ประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์, "กฎหมายประกันภัย," รวมคำบรรยายเนติเล่ม 1, เนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพมหานคร, 4 มิถุนายน 2550.

เอกสารอิเลคทรอนิคส์

เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี. หลักสุจริต. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม, 2556. จาก http://www.lawprachin.com/fileadmin/templates/data/702-6.doc,

ณัฐปวิชญ์ คงเกียรติภาคิน,สัญญาทางแพ่ง พาณิชย์ และธุรกิจ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ , สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก www.poolprop.com.

บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด, ความสำคัญของการตรวจสุขภาพผู้ขอเอาประกันชีวิต, สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556 จากhttp://www.krungthai-axa.co.th/th/services_health_check.asp,

บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด, ความสำคัญของการตรวจสุขภาพผู้ขอเอาประกันชีวิต สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556 จาก http://www.krungthai-axa.co.th/th/services_health_check.asp,

บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด, วิธีการชำระเบี้ยประกัน, สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556 จาก http://www.krungthai-axa.co.th/th/services_payment.asp.

สมาคมประกันชีวิตไทย, ประวัติการประกันชีวิต: สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556 จาก http//www.thaiinsuranceetc.com/blog,

สมาคมประกันชีวิตไทย, ประกันชีวิตครั้งแรกของโลก, สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556 จาก http//www.easyinsurance4u.com/knowledge_0.asp, 2012.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, อำนาจหน้าที่, สืบค้นเมื่อ12 กันยายน 2556 จาก http://www.oic.go.th/ginfo/asp/.

อรพรรณ พนัสพัฒนา, ปัจจุบันและอนาคตของกฎหมายการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://www.openbase.in.th

เอกสารภาษาต่างประเทศ

E.R.HardyIvamy. “General Principles of Insurance Law
(London: Butterworth,1979) p.107.

Michael Parkington, MacGillivray and Parkington on Insurance Law, P.260.
New York Insurance Law, Article 4 Sections 46(1).

Robert E.Keelon, Basic Text on Insurance Law, (St.Paul, Minn : Wast Publishing Co.), p13.

M.P.Furmston, Cheshire and Fifoot’s Law of Contract, (St.Paul, Minn: Wast Publishing Co.1981), p.237.

Distance Selling Directive 97/7/EC of European Parliament and of the council สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2556 จากwww.eur-lex.europa.eu/lexuriserv.dourui.

S.I.No.207/2001 European Communities (Protection of Consumers in Respect of Contracts Made by Means of Distance Communication Regulations, 2001) สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2556 จาก www.irishstatutebook/2001/en/si/0207.html. Telemarketing Laws, สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2556
จากwww.quotebean.co.uk/buying- services/tetemarketing-companies/help-to-buy-guides/telemarketting-laws/.

Misrepresent Act 1967 สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2558 จาก
www.thecomplainingcow.co.uk/how-to-use-the-misreprese..

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ. 2552

คปภ.

ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย
ผ่านทางโทรศัพท์
พ.ศ.2552

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 (5) มาตรา 70/2 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ครั้งที่ 11/2551 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2551และครั้งที่ 13/2551 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2551 คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า "ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ผ่านทางโทรศัพท์ พ.ศ.2552 "

ข้อ 2 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในประกาศนี้

" บริษัท " หมายความว่า บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

" ตัวแทนประกันชีวิต " หมายความว่า ตัวแทนประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

" นายหน้าประกันชีวิต " หมายความว่า นายหน้าประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

" ผู้มุ่งหวัง " หมายความว่า ผู้ที่ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตชักชวนหรือชี้ช่องหรือจัดการให้ทำประกันชีวิต

" การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย " ในกรณีที่กระทำโดยตัวแทนประกันชีวิต หมายความว่า การชักชวนผู้มุ่งหวังให้ทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท ในกรณีที่กระทำโดยนายหน้าประกันชีวิต หมายความว่า การชี้ช่องหรือจัดการให้ผู้มุ่งหวังทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท

ข้อ 4 ในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ ให้บริษัทปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศนี้

ข้อ 5 การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต หรือนายหน้าประกันชีวิตในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดให้ตัวแทนประกันชีวิต และนายหน้าประกันชีวิตต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติภายใต้การจัดการของบริษัทในประกาศนี้

ข้อ 6 ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศนี้อาจเป็นเหตุให้นายทะเบียนมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต แล้วแต่กรณีตามความในมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

ข้อ 7 ในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ นอกจากบริษัทจะต้องจัดการให้ผู้เสนอขายปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ 8. ข้อ 9. แล้ว บริษัทยังต้องจัดการให้ผู้เสนอขายปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย

7.1 ห้ามชักชวนให้ผู้เอาประกันภัยยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยอื่น เพื่อมาซื้อกรมธรรม์ประกันภัยใหม่

7.2 ห้ามให้ข้อความที่เป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งเพื่อมุ่งหวังให้มีการประกันภัย

7.3 ห้ามมิให้คำแนะนำซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือละเว้นการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

7.4 ให้อธิบายหลักการเปิดเผยข้อความจริงในใบคำขอเอาประกันภัย และผลที่จะเกิดขึ้นหากมีการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง

ข้อ 8 บริษัทจะจัดให้มีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ได้ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

8.1 กรมธรรม์ประกันภัยที่เสนอขายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนให้เสนอขายผ่านทางโทรศัพท์เท่านั้น

8.2 ผู้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยจะต้องเป็นตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตที่ได้รับอนุญาตจากบริษัทให้เสนอขายผ่านทางโทรศัพท์เท่านั้น

ในการนี้บริษัทจะต้องแจ้งชื่อตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตให้สำนักงานทราบภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากบริษัท

8.3 การเสนอขายให้กระทำได้ในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ ระหว่างเวลา 8.30 – 19.00 น. เว้นแต่มีการนัดหมายล่วงหน้าว่าจะมีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย โดยความยินยอมของผู้มุ่งหวังที่ได้รับการนัดหมาย

8.4 ห้ามเสนอขายกับผู้มุ่งหวังที่ปฏิเสธการรับการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยมาแล้ว หรือผู้มุ่งหวังที่สำนักงานแจ้งให้บริษัททราบว่า เป็นผู้ไม่ประสงค์จะได้รับการติดต่อ เว้นแต่เวลา

ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนนับแต่วันที่มีการปฏิเสธ หรือนับแต่วันที่บริษัทได้รับรายชื่อจากสำนักงาน แล้วแต่กรณี

เพื่อประโยชน์ในการนี้ บริษัทต้องดำเนินการให้ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต แจ้งรายชื่อบุคคล วัน เวลาที่มีการปฏิเสธการเสนอขายให้บริษัททราบทันที และบริษัทต้องจัดทำบัญชีดังกล่าวไว้รวมกับบัญชีรายชื่อที่บริษัทได้รับแจ้งจากสำนักงาน

ข้อ 9 วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทจะต้องจัดการให้ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ ดังนี้

9.1 เมื่อมีการโทรศัพท์ไปยังผู้มุ่งหวัง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุลของตน เลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันชีวิตที่กำลังเสนอขาย หลังจากนั้นต้องแจ้งทันทีว่า ตนประสงค์จะเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกันภัย

9.2 หากผู้มุ่งหวังไม่ประสงค์จะทำประกันภัย ไม่ต้องการรับการติดต่อ ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องยุติการสนทนาทันที แต่หากผู้มุ่งหวังต้องการทราบการได้มาซึ่งข้อมูลของตนเอง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องแจ้งให้ทราบว่า ตนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้มุ่งหวังมาได้อย่างไรก่อน จึงจะยุติการสนทนาได้

9.3 เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มุ่งหวังให้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องขออนุญาตการบันทึกเสียงสนทนาก่อน หากได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงจะต้องขอคำยืนยันการอนุญาตให้บันทึกเสียงอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นให้บันทึกเสียงต่อไปจนกระทั่งสิ้นสุดการสนทนา และให้เก็บหลักฐานการบันทึกเสียงนั้นเป็นระยะเวลาเท่ากับสัญญาของกรมธรรม์ประกันภัยนั้น

หากไม่ได้รับอนุญาต ห้ามตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตบันทึกเสียงสนทนาใดๆทั้งสิ้น

9.4 ในการเสนอขาย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องแนะนำให้ผู้มุ่งหวังทำประกันชีวิตให้เหมาะสมกับความเสี่ยงและความสามารถในการชำระเบี้ยประกันภัย (Suitability Requirement) และในการอธิบายเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันภัยที่เสนอขาย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะต้องอธิบายในเรื่องดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

9.4.1 ชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ของบริษัท

9.4.2 สรุปผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยและข้อยกเว้นความคุ้มครอง

9.4.3 จำนวนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระ ระยะเวลาเอาประกันภัย ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกันภัย

9.4.4 แจ้งวิธีชำระเบี้ยประกันภัย และให้เริ่มต้นความคุ้มครองตามวันที่ผู้มุ่งหวังกำหนด

9.4.5 แจ้งสิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย (Free Look Period) โดยระบุด้วยว่าการใช้สิทธินี้ให้ใช้สิทธิได้ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากบริษัท หรือ มากกว่า 30 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแบบกรมธรรม์ประกันภัยที่มีการเสนอขายโดยผู้มุ่งหวังจะได้รับเบี้ยประกันภัยคืนเต็มจำนวน

9.4.6 เมื่อมีการตอบตกลงทำประกันภัย ให้บันทึกชื่อ นามสกุลพร้อมเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลนั้น

9.5 เมื่อผู้มุ่งหวังตอบตกลงที่จะทำประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิต จะต้องแจ้งการทำประกันชีวิตไปยังบริษัทในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ไม่เกินวันทำการถัดไป

9.6 ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะต้องแจ้งให้ผู้มุ่งหวังทราบระยะเวลา ซึ่งผู้มุ่งหวังจะได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากบริษัท หรือได้รับการติดต่อจากบริษัทเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันภัย

9.7 ภายใน 7 วันนับแต่วันที่บริษัทส่งกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทจะต้องโทรศัพท์ไปขอคำยืนยันจากผู้มุ่งหวังอีกครั้งหนึ่ง (Confirmation Call) เมื่อได้รับอนุญาตให้สนทนา จะต้องขออนุญาตผู้มุ่งหวังในการบันทึกเทปสนทนา โดยต้องบันทึกตั้งแต่ได้รับอนุญาตจนกระทั่งสิ้นสุดจากการสนทนา และให้บริษัทเก็บเทปสนทนาดังกล่าวไว้เป็นระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาของสัญญาประกันภัยนั้น

ในการสนทนาต้องมีรายละเอียดดังนี้

9.7.1 ชื่อ นามสกุลของผู้ทำการติดต่อ

9.7.2 สอบถามผู้มุ่งหวังว่าได้รับกรมธรรม์ประกันภัย แล้วหรือไม่

9.7.3 ให้สอบถามผู้มุ่งหวังว่ามีข้อสงสัยเกี่ยวกับเงื่อนไข ความคุ้มครอง ข้อยกเว้นใดๆ หรือไม่ หากมีจะต้องมีการอธิบายให้ผู้มุ่งหวังสิ้นสงสัย

9.7.4 หากผู้มุ่งหวังไม่มีข้อสงสัย ให้สอบถามว่า ผู้มุ่งหวังยังคงยืนยันที่จะทำประกันภัย หรือไม่ หากยังคงยืนยันในการทำประกันภัยให้แจ้งสิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย (Free Look Period) ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้มุ่งหวังได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากบริษัท หรือมากกว่า 30 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแบบกรมธรรม์ประกันภัยที่มีการเสนอขาย

หากผู้เอาประกันภัยประสงค์จะยกเลิกการประกันภัย ให้บริษัทคืนเบี้ยประกันภัยเต็มจำนวนโดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น

การคืนเบี้ยประกันภัยให้บริษัทดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับแจ้งการขอใช้สิทธิยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย

ประกาศ ณ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

(นายศุภรัตน์ ควัฒน์กุล)

ปลัดกระทรวงการคลัง

ประธานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

ภาคผนวก ข
คำสั่งนายทะเบียนที่ 50/2553 เรื่อง การขอรับความเห็นชอบแบบ และข้อความในใบคำขอเอาประกันชีวิต

คปภ.

คำสั่งนายทะเบียน

ที่ 50/2553

เรื่อง การขอรับความเห็นชอบแบบ และ ข้อความใบคำขอเอาประกันชีวิต

เพื่อให้แบบและข้อความใบคำขอเอาประกันชีวิต สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 นายทะเบียนจึงออกคำสั่งไว้ ดังนี้

ข้อ 1. ให้ยกเลิกแบบและข้อความใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญ ซึ่งมีแบบและข้อความต่างไปจากใบคำขอเอาประกันชีวิตที่แนบท้ายคำสั่งนี้ ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป

ข้อ 2. ในกรณีที่บริษัทยื่นขอรับความเห็นชอบใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญ โดยทำคำรับรองว่าใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญที่บริษัทยื่นมีแบบและข้อความตามใบคำขอเอาประกันชีวิตที่แนบท้ายคำสั่งนี้ ให้ถือว่าบริษัทได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนนับแต่วันที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยประทับตรารับเรื่องขอรับความเห็นชอบและรับชำระค่าธรรมเนียมเรียบร้อยแล้ว

ข้อ 3 ในกรณีที่บริษัทยื่นขอรับความเห็นชอบใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญที่ต่างไปจากใบคำขอเอาประกันชีวิตที่แนบท้ายคำสั่งนี้ นายทะเบียนจะให้ความเห็นชอบเฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้ และบริษัทจะนำออกใช้ได้เมื่อนายทะเบียนให้ความเห็นชอบแล้ว

(1) ใบคำขอเอาประกันชีวิตที่บริษัทรับรองว่ามีข้อความคำถามเช่นเดียวกับใบคำขอเอาประกันชีวิตที่แนบท้ายคำสั่งนี้ แต่ลดจำนวนคำถามลง

(2) ใบคำขอเอาประกันชีวิตแบบยูนิเวอร์แซลไลฟ์หรือแบบยูนิตลิงค์ที่บริษัทรับรองว่า คำถามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิตเป็นไปตามแบบและข้อความตามใบคำขอเอาประกันชีวิตที่แนบท้ายคำสั่งนี้

ข้อ 4. คำสั่งนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2553

(นางจันทรา บูรณฤกษ์)
เลขาธิการ
คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
นายทะเบียน

-2-

หมายเหตุ : - เหตุผลที่มีการออกคำสั่งนี้ เพื่อ

1. ให้มีรูปแบบใบคำขอเอาประกันชีวิตไว้ใช้เป็นแนวทางเดียวกัน
2. อำนวยความสะดวกสำหรับผู้เอาประกันภัยในการตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันชีวิต
3. ตัดถ้อยคำที่ต้องมีการตีความซึ่งเป็นปัญหาในการกรอกใบคำขอเอาประกันชีวิต
4. ลดขั้นตอน และให้เกิดความคล่องตัวในการให้ความเห็นชอบแบบใบคำขอเอาประกันชีวิต

จุฑาทิพ /ร่าง / พิมพ์ / ทาน

SIAM UNIVERSITY

เอกสารแนบท้ายคำสั่งนายทะเบียน

เอกสารแนบท้ายคำสั่งนายทะเบียน ประกอบด้วย ใบคำขอเอาประกันชีวิต ฉบับมาตรฐาน ดังนี้

1. ใบคำขอเอาประกันชีวิต ชนิดไม่มีคำถามสุขภาพ
2. ใบคำขอเอาประกันชีวิต ชนิดมีคำถามสุขภาพอย่างสั้น
3. ใบคำขอเอาประกันชีวิต ชนิดมีคำถามสุขภาพอย่างละเอียด

SIAM UNIVERSITY

ใบคำขอเอาประกันชีวิต (ชนิดไม่มีคำถามสุขภาพ)

ษัท ....
งทำการ ....
....
ใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญ
ชนิดทั่วไป(อายุตั้งแต่ ....ปีขึ้นไป)

> คำเตือนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้ขอเอาประกันชีวิตต้องตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ การปกปิดข้อเท็จจริงใด ๆอาจจะเป็นเหตุให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตปฏิเสธไม่จ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865

ชื่อตัวแทน/นายหน้า ....
ใบอนุญาตเลขที่ ....
รหัสตัวแทน ....
ชื่อหน่วย.................รหัสหน่วย..........
สาขา..
ใบคำขอเอาประกันชีวิตเลขที่ ....
กรมธรรม์ประกันภัยเลขที่ ....
❑ แบบไม่ตรวจสุขภาพ
❑ แบบตรวจสุขภาพ

<u>ส่วนที่ 1</u> คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอเอาประกันภัยและรายละเอียดการขอเอาประกันภัย

1. ชื่อและนามสกุลของผู้ขอเอาประกันภัย ....ชื่อและนามสกุลเดิม..
   เพศ ❑ ชาย ❑ หญิง เชื้อชาติ .... สัญชาติ .... ศาสนา....................
   สถานภาพ ❑ โสด ❑ สมรส ❑ หม้าย ❑ หย่า
   อายุ ....ปี เกิดวันที่ ....เดือน ....พ.ศ. ....
   เอกสารที่ใช้แสดง ❑ บัตรประจำตัวประชาชน ❑ ทะเบียนบ้าน ❑ อื่นๆ ....
   เลขประจำตัวประชาชนหรือเลขหนังสือเดินทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว....................วันบัตรหมดอายุ..................
   ชื่อภรรยา/สามี ....

---

2. ที่อยู่และที่ทำงาน
   ก. ที่อยู่ตามทะเบียนบ้านเลขที่...........หมู่บ้าน/อาคาร.................หมู่ที่....... ตรอก/ซอย..............ถนน....................
   แขวง/ตำบล............................เขต/อำเภอ..........................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์.................
   โทรศัพท์บ้าน ....โทรศัพท์มือถือ...............อีเมล์..................................
   ข. สถานที่ทำงาน......................... อาคาร.......................เลขที่...............หมู่ที่...............ตรอก/ซอย..................
   ถนน..........................แขวง/ตำบล...................เขต/อำเภอ......................จังหวัด.................
   รหัสไปรษณีย์.....................โทรศัพท์...........................
   ค. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่............หมู่บ้าน/อาคาร.........................หมู่ที่.......... ตรอก/ซอย................ ถนน ....
   แขวง/ตำบล............................เขต/อำเภอ..........................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์.................
   โทรศัพท์บ้าน ....โทรศัพท์มือถือ..............อีเมล์..
   ง. สถานที่สะดวกในการติดต่อ ❑ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ❑ สถานที่ทำงาน ❑ ที่อยู่ปัจจุบัน

---

3. อาชีพประจำ ....ตำแหน่ง ....ลักษณะงานที่ทำ ....
   ลักษณะธุรกิจ...รายได้ต่อปี ....บาท
   อาชีพอื่นๆ (ถ้ามี).....................ตำแหน่ง..........................ลักษณะงานที่ทำ ....
   ลักษณะธุรกิจ..รายได้ต่อปี ....บาท
   ท่านใช้รถจักรยานยนต์ในการทำงานหรือไม่ ❑ ไม่ใช้ ❑ ใช้

---

4. แบบประกันภัย..ชนิด ❑ มีเงินปันผล ❑ ไม่มีเงินปันผล
   ถ้ามีเงินปันผล/เงินคืนตามสัญญาเลือก ❑ ขอรับเป็นเงินสด / เช็ค ❑ นำไปชำระเบี้ยประกันภัย ❑ คงไว้กับบริษัทเพื่อการสะสม (หากไม่เลือกวิธีใดวิธีหนึ่งข้างต้น บริษัทจะ...กรณีที่ขอรับเป็นเงินสดและประสงค์จะให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารอัตโนมัติ กรุณากรอกข้อความตามแบบฟอร์มที่แนบ)
   ระยะเวลาเอาประกันภัย ....ปี ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย..........ปี
   งวดการชำระเบี้ยประกันภัย ❑ รายเดือน ❑ ราย 3 เดือน ❑ ราย 6 เดือน ❑ รายปี
   ❑ ชำระเบี้ยประกันภัยครั้งเดียว
   จำนวนเงินเอาประกันภัย .... บาท เบี้ยประกันชีวิต.....................บาท
   สัญญาเพิ่มเติม .... จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย.......................บาท
   สัญญาเพิ่มเติม .... จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย.......................บาท
   สัญญาเพิ่มเติม ....จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย.......................บาท
   เบี้ยประกันภัยรวม...บาท
   จำนวนเงินที่ชำระพร้อมใบคำขอฯ นี้ ....บาท ชำระเป็น ❑ เงินสด ❑ โอนเข้าบัญชีบริษัทเลขที่
   .... ชื่อบัญชี...ธนาคาร.............................สาขา....................
   อื่น ๆ..
   ใบรับเงินชั่วคราว/เอกสารการรับเงินเลขที่...

<u>คำเตือน</u> หากมีการชำระเงินสำหรับเบี้ยประกันภัยงวดแรก ผู้ขอเอาประกันภัยต้องได้รับใบรับเงินชั่วคราว/เอกสารการรับเงินตามเลขที่ ที่ระบุข้างต้น

ชื่อและนามสกุลของผู้ชำระเบี้ยประกันภัย ....อายุ.............ปี อาชีพ ....
ความสัมพันธ์ ....

5. ผู้รับประโยชน์ (ถ้ามิได้ระบุส่วนแบ่งของผู้รับประโยชน์ ให้ถือว่าแบ่งเท่าๆกัน)

ชื่อและนามสกุลผู้รับประโยชน์	อายุ	ความสัมพันธ์	ที่อยู่	ร้อยละของผลประโยชน์

6. ท่านมีหรือเคยมีประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพหรือประกันอุบัติเหตุ หรือกำลังขอเอาประกันภัยดังกล่าวไว้กับบริษัทนี้หรือบริษัทอื่นหรือไม่ ❑ ไม่มี ❑ มี ดังนี้

บริษัท	จำนวนเงินเอาประกันภัย (บาท)			เงินชดเชยรายวัน	ขณะนี้สัญญามีผลบังคับหรือไม่
	ชีวิต	โรคร้ายแรง	อุบัติเหตุ		

7. ท่านเคยถูกปฏิเสธ เลื่อนการรับประกันภัย เพิ่มอัตราเบี้ยประกันภัย เปลี่ยนแปลงเงื่อนไข สำหรับการขอเอาประกันภัยหรือการขอกลับคืนสู่สถานะเดิม หรือการขอต่ออายุของกรมธรรม์ จากบริษัทนี้หรือบริษัทอื่นหรือไม่

❑ ไม่เคย ❑ เคย ถ้าเคยโปรดระบุรายละเอียด

บริษัท	สาเหตุ	เมื่อใด
....	....	....
....	....	....

8. ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรือเคยต้องโทษเกี่ยวกับคดียาเสพติดหรือไม่

❑ ไม่เคย ❑ เคย

9. ท่านเสพหรือเคยเสพยาเสพติด หรือสารเสพติด หรือไม่

❑ ไม่เสพ/ไม่เคย ❑ เสพ/เคยเสพ โปรดระบุชนิด.............ปริมาณ..............ความถี่............. ครั้ง/สัปดาห์................ เสพมานาน...................ปี

❑ เลิกเสพเมื่อ................................

10. ท่านดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำหรือไม่

❑ ไม่ดื่ม/ไม่เคย ❑ ดื่ม/เคยดื่ม โปรดระบุชนิด.......... ปริมาณ........ขวด/ครั้ง ความถี่ .... ครั้ง/สัปดาห์ ดื่มมานาน ....ปี

❑ เลิกดื่ม เมื่อ ....

11. ท่านสูบหรือเคยสูบ บุหรี่ หรือยาสูบชนิดอื่นหรือไม่

❑ ไม่สูบ/ไม่เคย ❑ สูบ/เคยสูบ โปรดระบุปริมาณ............มวน/วัน สูบมานาน ....ปี

❑ เลิกสูบ เมื่อ ....

12. ส่วนสูง .... ซ.ม. น้ำหนัก .... ก.ก.

ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาน้ำหนักตัวของท่านเปลี่ยนแปลงหรือไม่

❑ ไม่เปลี่ยน ❑ เปลี่ยน

โปรดระบุน้ำหนัก ❑ เพิ่มขึ้น..........ก.ก. ❑ ลดลง.........ก.ก.

สาเหตุที่น้ำหนักเปลี่ยนแปลง ....

ส่วนที่ 2 **ข้อความยืนยันถ้อยแถลงหรือคำตอบในใบคำขอเอาประกันชีวิตของผู้ขอเอาประกันภัย การให้ถ้อยคำ การมอบอำนาจ และการให้ความยินยอม**

1. ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าคำตอบทุกข้อในใบคำขอเอาประกันชีวิตนี้ รวมถึงถ้อยแถลงที่ได้ตอบกับแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพเป็นความจริงทุกประการ ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจดีว่า หากข้าพเจ้าไม่แถลงข้อความจริง บริษัทอาจจะปฏิเสธการรับประกันภัยและปฏิเสธการจ่ายเงินตามกรมธรรม์

/...2.ข้าพเจ้า

2. ข้าพเจ้ายินยอมให้แพทย์หรือบริษัทประกันภัยอื่น หรือสถานพยาบาล ซึ่งมีประวัติสุขภาพของข้าพเจ้าที่ผ่านมา หรือจะมี ขึ้นต่อไปในอนาคตเปิดเผยข้อเท็จจริงให้แก่บริษัท หรือผู้แทนของบริษัท เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ได้

3. ข้าพเจ้ายินยอมให้บริษัท จัดเก็บ ใช้ และเปิดเผย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและข้อมูลของข้าพเจ้าต่อบริษัทประกันภัยหรือบริษัทประกันภัยต่อหรือหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ หรือประโยชน์ทางการแพทย์ได้

เขียนที่ .... วันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ....

---

1. หากท่านยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยก่อนครบกำหนดสัญญา ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับจะเป็นไปตามตารางมูลค่าเงินเวนคืนในกรมธรรม์ประกันภัย (ถ้ามี) ซึ่งอาจน้อยกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัยที่กำหนดไว้
2. ก่อนลงลายมือชื่อให้ท่านกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบทุกข้ออีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(...)
พยาน/ตัวแทนประกันชีวิต/นายหน้าประกันชีวิต

(ลงชื่อ) ....
(..)
ผู้ขอเอาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(..)
ผู้ให้ความยินยอมในฐานะ ❑ บิดา/มารดา
❑ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ขอเอาประกันภัย

SIAM UNIVERSITY

ใบคำขอเอาประกันชีวิต (ชนิดมีคำถามสุขภาพอย่างสั้น)

...ษัท ....
...งทำการ ....
....
ใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญ
ชนิดทั่วไป(อายุตั้งแต่ ....ปีขึ้นไป)

คำเตือนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้ขอเอาประกันชีวิตต้องตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ การปกปิดข้อเท็จจริงใดๆอาจจะเป็นเหตุให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตปฏิเสธไม่จ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865

ชื่อตัวแทน/นายหน้า ....
ใบอนุญาตเลขที่ ....
รหัสตัวแทน ....
ชื่อหน่วย.................รหัสหน่วย.............
สาขา...
ใบคำขอเอาประกันชีวิตเลขที่ ....
กรมธรรม์ประกันภัยเลขที่ ....
❑ *แบบไม่ตรวจสุขภาพ*
❑ แบบตรวจสุขภาพ

<u>ส่วนที่ 1</u> คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอเอาประกันภัยและรายละเอียดการขอเอาประกันภัย

1. ชื่อและนามสกุลของผู้ขอเอาประกันภัย ....ชื่อและนามสกุลเดิม...
   เพศ ❑ ชาย ❑ หญิง เชื้อชาติ .... สัญชาติ .... ศาสนา.......................
   สถานภาพ ❑ โสด ❑ สมรส ❑ หม้าย ❑ หย่า
   อายุ ....ปี เกิดวันที่ ....เดือน ....พ.ศ. ....
   เอกสารที่ใช้แสดง ❑ บัตรประจำตัวประชาชน ❑ ทะเบียนบ้าน ❑ อื่นๆ ....
   เลขประจำตัวประชาชนหรือเลขหนังสือเดินทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว.........................วันบัตรหมดอายุ..................
   ชื่อภรรยา/สามี ....

2. ที่อยู่และที่ทำงาน
   ก. ที่อยู่ตามทะเบียนบ้านเลขที่............หมู่บ้าน/อาคาร................หมู่ที่....... ตรอก/ซอย..............ถนน......................
   แขวง/ตำบล..........................เขต/อำเภอ..........................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์.....................
   โทรศัพท์บ้าน ....โทรศัพท์มือถือ...............อีเมล์...
   ข. สถานที่ทำงาน......................... อาคาร.......................เลขที่...............หมู่ที่...............ตรอก/ซอย......................
   ถนน.........................แขวง/ตำบล...................เขต/อำเภอ.......................จังหวัด.................
   รหัสไปรษณีย์.......................โทรศัพท์.............................
   ค. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่............หมู่บ้าน/อาคาร........................หมู่ที่.......... ตรอก/ซอย................ ถนน ....
   แขวง/ตำบล..........................เขต/อำเภอ.........................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์......................
   โทรศัพท์บ้าน ....โทรศัพท์มือถือ..............อีเมล์..
   ง. สถานที่สะดวกในการติดต่อ ❑ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ❑ สถานที่ทำงาน ❑ ที่อยู่ปัจจุบัน

3. อาชีพประจำ ....ตำแหน่ง ....ลักษณะงานที่ทำ ....
   ลักษณะธุรกิจ...รายได้ต่อปี ....บาท
   อาชีพอื่นๆ (ถ้ามี).....................ตำแหน่ง.........................ลักษณะงานที่ทำ ....
   ลักษณะธุรกิจ...รายได้ต่อปี ....บาท
   ท่านใช้รถจักรยานยนต์ในการทำงานหรือไม่ ❑ ไม่ใช้ ❑ ใช้

4. *แบบประกันภัย*...ชนิด ❑ มีเงินปันผล ❑ ไม่มีเงินปันผล
   ถ้ามีเงินปันผล/เงินคืนตามสัญญาเลือก ❑ ขอรับเป็นเงินสด / เช็ค ❑ นำไปชำระเบี้ยประกันภัย ❑ คงไว้กับบริษัทเพื่อการสะสม (หากไม่เลือกวิธีใดวิธีหนึ่งข้างต้น บริษัทจะ... กรณีที่ขอรับเป็นเงินสดและประสงค์จะให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารอัตโนมัติ กรุณากรอกข้อความตามแบบฟอร์มที่แนบ)
   ระยะเวลาเอาประกันภัย ....ปี ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย...........ปี
   งวดการชำระเบี้ยประกันภัย ❑ รายเดือน ❑ ราย 3 เดือน ❑ ราย 6 เดือน ❑ รายปี
   ❑ ชำระเบี้ยประกันภัยครั้งเดียว
   จำนวนเงินเอาประกันภัย .... บาท เบี้ยประกันชีวิต.....................บาท
   สัญญาเพิ่มเติม .... จำนวนเงินเอาประกันภัย................บาท เบี้ยประกันภัย......................บาท
   สัญญาเพิ่มเติม .... จำนวนเงินเอาประกันภัย.................บาท เบี้ยประกันภัย......................บาท
   สัญญาเพิ่มเติม ....จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย......................บาท
   เบี้ยประกันภัยรวม...บาท
   จำนวนเงินที่ชำระพร้อมใบคำขอฯ นี้ ....บาท ชำระเป็น ❑ เงินสด ❑ โอนเข้าบัญชีบริษัทเลขที่
   .... ชื่อบัญชี.......................................ธนาคาร............................สาขา.......................
   อื่นๆ...
   ใบรับเงินชั่วคราว/เอกสารการรับเงินเลขที่..

<u>คำเตือน</u> หากมีการชำระเงินสำหรับเบี้ยประกันภัยงวดแรก ผู้ขอเอาประกันภัยต้องได้รับใบรับเงินชั่วคราว/เอกสารการรับเงินตามเลขที่ ที่ระบุข้างต้น

ชื่อและนามสกุลของผู้ชำระเบี้ยประกันภัย ....อายุ............ปี อาชีพ ....
ความสัมพันธ์ ....

5. ผู้รับประโยชน์ (ถ้ามิได้ระบุส่วนแบ่งของผู้รับประโยชน์ ให้ถือว่าแบ่งเท่าๆกัน)

ชื่อและนามสกุลผู้รับประโยชน์	อายุ	ความสัมพันธ์	ที่อยู่	ร้อยละของผลประโยชน์

6. ท่านมีหรือเคยมีประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพหรือประกันอุบัติเหตุ หรือกำลังขอเอาประกันภัยดังกล่าวไว้กับบริษัทนี้หรือบริ
อื่นหรือไม่ ❑ ไม่มี ❑ มี ดังนี้

บริษัท	จำนวนเงินเอาประกันภัย (บาท)			เงินชดเชยรายวัน	ขณะนี้สัญญามีผลบังคับหรือไม่
	ชีวิต	โรคร้ายแรง	อุบัติเหตุ		

7. ท่านเคยถูกปฏิเสธ เลื่อนการรับประกันภัย เพิ่มอัตราเบี้ยประกันภัย เปลี่ยนแปลงเงื่อนไข สำหรับการขอเอาประกันภัยหรือการขอกลับคืนสู่สถานะเดิม หรือการขอต่ออายุของกรมธรรม์ จากบริษัทนี้หรือบริษัทอื่นหรือไม่
❑ ไม่เคย ❑ เคย ถ้าเคยโปรดระบุรายละเอียด

บริษัท	สาเหตุ	เมื่อใด
....	....	....
....	....	....

8. ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรือเคยต้องโทษเกี่ยวกับคดียาเสพติดหรือไม่
❑ ไม่เคย ❑ เคย

9. ท่านเสพหรือเคยเสพยาเสพติด หรือสารเสพติด หรือไม่
❑ ไม่เสพ/ไม่เคย ❑ เสพ/เคยเสพ โปรดระบุชนิด.............ปริมาณ..............ความถี่.............
ครั้ง/สัปดาห์................. เสพมานาน...................ปี
❑ เลิกเสพเมื่อ...............................

10. ท่านดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำหรือไม่
❑ ไม่ดื่ม/ไม่เคย ❑ ดื่ม/เคยดื่ม โปรดระบุชนิด.......... ปริมาณ........ขวด/ครั้ง ความถี่ ....
ครั้ง/สัปดาห์ ดื่มมานาน ....ปี
❑ เลิกดื่ม เมื่อ ....

11. ท่านสูบหรือเคยสูบ บุหรี่ หรือยาสูบชนิดอื่นหรือไม่
❑ ไม่สูบ/ไม่เคย ❑ สูบ/เคยสูบ โปรดระบุปริมาณ............มวน/วัน สูบมานาน ....ปี
❑ เลิกสูบ เมื่อ ....

12. ส่วนสูง .... ซ.ม. น้ำหนัก .... ก.ก.
ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาน้ำหนักตัวของท่านเปลี่ยนแปลงหรือไม่
❑ ไม่เปลี่ยน ❑ เปลี่ยน
โปรดระบุน้ำหนัก ❑ เพิ่มขึ้น...........ก.ก. ❑ ลดลง.........ก.ก.
สาเหตุที่น้ำหนักเปลี่ยนแปลง ....

<u>ส่วนที่ 2</u> คำถามเกี่ยวกับสุขภาพของบุคคลในครอบครัวของผู้ขอเอาประกันภัย

13. บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดาและ/หรือมารดา ของท่านเคยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นหรือเคยเป็นโรคหัวใจ โรคหลอดเลือด โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคไต โรคความดันโลหิตสูง การพยายามฆ่าตัวตายหรืออาการป่วยทางจิต โรคเลือด หรือโรคไวรัสตับอักเสบ หรือไม่
❑ ไม่เป็น ❑ เป็น ถ้าเป็นโปรดระบุรายละเอียด

บุคคลที่เป็น	โรค	อายุที่เริ่มเป็น
....	....	....
....	....	....

14. ภรรยา/สามี ของท่านเป็นโรคเอดส์ (HIV) หรือไวรัสตับอักเสบหรือไม่
❑ ไม่เป็น ❑ เป็น หากเป็นกรุณาทำเครื่องหมายในช่อง ❑ เป็นโรคเอดส์(HIV) ❑ เป็นโรคไวรัสตับอักเสบ

<u>ส่วนที่ 3</u> คำถามเกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วยหรือการรักษาโรคของผู้ขอเอาประกันภัย

15. *ท่านมีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะส่วนใดของร่างกายพิการและ/หรือทุพพลภาพ หรือไม่ป่วย* เป็นโรคเอดส์ หรือภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือไม่เป็นโรคร้ายแรงใดๆ

❑ ใช่ ❑ ไม่ใช่ (โปรดระบุรายละเอียด)..

16. ในระหว่าง 3 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยให้แพทย์ตรวจหรือเข้าสถานพยาบาลทำการรักษาตัว ตรวจโลหิต ความดันโลหิต ปัสสาวะ เอกซเรย์ ตรวจหัวใจ หรือตรวจอย่างอื่นหรือไม่.............ถ้าเคยโปรดแจ้งรายละเอียด

ชื่อสถานพยาบาล	ชื่อแพทย์	โรค	ผลการตรวจ / รักษา	วันเดือนปีที่รักษา
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....

17. สำหรับผู้ขอเอาประกันภัย (กรณีต้องการแจ้งรายละเอียดเพิ่มเติม)

....

....

<u>ส่วนที่ 4</u> ข้อความยืนยันถ้อยแถลงหรือคำตอบในใบคำขอเอาประกันชีวิตของผู้ขอเอาประกันภัย การให้ถ้อยคำ การมอบอำนาจ และการให้ความยินยอม

1. ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าคำตอบทุกข้อในใบคำขอเอาประกันชีวิตนี้ รวมถึงถ้อยแถลงที่ได้ตอบกับแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพ เป็นความจริงทุกประการ ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจดีว่า หากข้าพเจ้าไม่แถลงข้อความจริง บริษัทอาจจะปฏิเสธการรับประกันภัยและปฏิเสธการจ่ายเงินตามกรมธรรม์
2. ข้าพเจ้ายินยอมให้แพทย์หรือบริษัทประกันภัยอื่น หรือสถานพยาบาล ซึ่งมีประวัติสุขภาพของข้าพเจ้าที่ผ่านมาหรือจะมี ขึ้นต่อไปในอนาคตเปิดเผยข้อเท็จจริงให้แก่บริษัท หรือผู้แทนของบริษัท เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ได้
3. ข้าพเจ้ายินยอมให้บริษัท จัดเก็บ ใช้ และเปิดเผย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและข้อมูลของข้าพเจ้าต่อบริษัทประกันภัยหรือบริษัทประกันภัยต่อหรือหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ หรือประโยชน์ทางการแพทย์ได้

เขียนที่ .... วันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ....

1. หากท่านยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยก่อนครบกำหนดสัญญา ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับจะเป็นไปตามตารางมูลค่าเงินเวนคืนในกรมธรรม์ประกันภัย (ถ้ามี) ซึ่งอาจน้อยกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัยที่กำหนด
2. ก่อนลงลายมือชื่อให้ท่านกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบทุกข้ออีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(..)
พยาน/ตัวแทนประกันชีวิต/นายหน้าประกันชีวิต

(ลงชื่อ) ....
(...)
ผู้ขอเอาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(...)
ผู้ให้ความยินยอมในฐานะ ❑ บิดา/มารดา
❑ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ขอเอาประกันภัย
(กรณีผู้ขอเอาประกันภัยยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

2. ข้าพเจ้ายินยอมให้แพทย์หรือบริษัทประกันภัยอื่น หรือสถานพยาบาล ซึ่งมีประวัติสุขภาพของข้าพเจ้าที่ผ่านมา หรือจะมี ขึ้นต่อไปในอนาคตเปิดเผยข้อเท็จจริงให้แก่บริษัท หรือผู้แทนของบริษัท เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ได้

3. ข้าพเจ้ายินยอมให้บริษัท จัดเก็บ ใช้ และเปิดเผย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและข้อมูลของข้าพเจ้าต่อบริษัทประกันภัยหรือบริษัทประกันภัยต่อหรือหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ หรือประโยชน์ทางการแพทย์ได้

เขียนที่ .... วันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ....

---

1. หากท่านยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยก่อนครบกำหนดสัญญา ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับจะเป็นไปตามตารางมูลค่าเงินเวนคืนในกรมธรรม์ประกันภัย (ถ้ามี) ซึ่งอาจจน้อยกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัยที่กำหนดไว้
2. ก่อนลงลายมือชื่อให้ท่านกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบทุกข้ออีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(...)
พยาน/ตัวแทนประกันชีวิต/นายหน้าประกันชีวิต

(ลงชื่อ) ....
(...)
ผู้ขอเอาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(...)
ผู้ให้ความยินยอมในฐานะ ☐ บิดา/มารดา
☐ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ขอเอาประกันภัย

SIAM UNIVERSITY

ใบคำขอเอาประกันชีวิต (ชนิดมีคำถามสุขภาพอย่างละเอียด)

...ษัท ....
...งทำการ ....
....
ใบคำขอเอาประกันชีวิตประเภทสามัญ
ชนิดทั่วไป(อายุตั้งแต่ ....ปีขึ้นไป)

คำเตือนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้ขอเอาประกันชีวิตต้องตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ การปกปิดข้อเท็จจริงใดๆอาจจะเป็นเหตุให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตปฏิเสธไม่จ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865

ชื่อตัวแทน/นายหน้า ....
ใบอนุญาตเลขที่ ....
รหัสตัวแทน ....
ชื่อหน่วย.................รหัสหน่วย.............
สาขา...
ใบคำขอเอาประกันชีวิตเลขที่ ....
กรมธรรม์ประกันภัยเลขที่ ....
❑ แบบไม่ตรวจสุขภาพ
❑ แบบตรวจสุขภาพ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอเอาประกันภัยและรายละเอียดการขอเอาประกันภัย

1. ชื่อและนามสกุลของผู้ขอเอาประกันภัย ....ชื่อและนามสกุลเดิม...
เพศ ❑ ชาย ❑ หญิง เชื้อชาติ .... สัญชาติ .... ศาสนา.......................
สถานภาพ ❑ โสด ❑ สมรส ❑ หม้าย ❑ หย่า
อายุ ....ปี เกิดวันที่ ....เดือน ....พ.ศ. ....
เอกสารที่ใช้แสดง ❑ บัตรประจำตัวประชาชน ❑ ทะเบียนบ้าน ❑ อื่นๆ ....
เลขประจำตัวประชาชนหรือเลขหนังสือเดินทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว......................วันบัตรหมดอายุ..................
ชื่อภรรยา/สามี ....

2. ที่อยู่และที่ทำงาน
ก. ที่อยู่ตามทะเบียนบ้านเลขที่............หมู่บ้าน/อาคาร.......................หมู่ที่.........ตรอก/ซอย.................ถนน..........
แขวง/ตำบล.................................เขต/อำเภอ..........................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์..................
โทรศัพท์บ้าน ....โทรศัพท์มือถือ...........................อีเมล์...
ข. สถานที่ทำงาน........................... อาคาร.........................เลขที่.............หมู่ที่...............ตรอก/ซอย..................
ถนน..........................แขวง/ตำบล...................เขต/อำเภอ......................จังหวัด.....................
รหัสไปรษณีย์......................โทรศัพท์.............................
ค. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่............หมู่บ้าน/อาคาร.........................หมู่ที่.......... ตรอก/ซอย.............. ถนน ....
แขวง/ตำบล..........................เขต/อำเภอ......................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์......................
โทรศัพท์บ้าน ....โทรศัพท์มือถือ..............อีเมล์..
ง. สถานที่สะดวกในการติดต่อ ❑ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ❑ สถานที่ทำงาน ❑ ที่อยู่ปัจจุบัน

3. อาชีพประจำ ....ตำแหน่ง ....ลักษณะงานที่ทำ ....
ลักษณะธุรกิจ...รายได้ต่อปี ....บาท
อาชีพอื่นๆ (ถ้ามี)....................ตำแหน่ง.........................ลักษณะงานที่ทำ ....
ลักษณะธุรกิจ...รายได้ต่อปี ....บาท
ท่านใช้รถจักรยานยนต์ในการทำงานหรือไม่ ❑ ไม่ใช้ ❑ ใช้

4. แบบประกันภัย...ชนิด ❑ มีเงินปันผล ❑ ไม่มีเงินปันผล
ถ้ามีเงินปันผล/เงินคืนตามสัญญาเลือก ❑ ขอรับเป็นเงินสด / เช็ค ❑ นำไปชำระเบี้ยประกันภัย ❑ คงไว้กับบริษัท
บริษัทเพื่อการสะสม (หากไม่เลือกวิธีใดวิธีหนึ่งข้างต้น บริษัทจะ...กรณีที่ขอรับเป็นเงินสด
และประสงค์จะให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารอัตโนมัติ กรุณากรอกข้อความตามแบบฟอร์มที่แนบ)
ระยะเวลาเอาประกันภัย ....ปี ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย..........ปี
งวดการชำระเบี้ยประกันภัย ❑ รายเดือน ❑ ราย 3 เดือน ❑ ราย 6 เดือน ❑ รายปี
❑ ชำระเบี้ยประกันภัยครั้งเดียว
จำนวนเงินเอาประกันภัย .... บาท เบี้ยประกันชีวิต.....................บาท
สัญญาเพิ่มเติม .... จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย.......................บาท
สัญญาเพิ่มเติม .... จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย.......................บาท
สัญญาเพิ่มเติม ....จำนวนเงินเอาประกันภัย..................บาท เบี้ยประกันภัย.......................บาท
เบี้ยประกันภัยรวม...บาท
จำนวนเงินที่ชำระพร้อมใบคำขอฯ นี้ ....บาท ชำระเป็น ❑ เงินสด ❑ โอนเข้าบัญชีบริษัทเลขที่
.... ชื่อบัญชี..ธนาคาร...........................สาขา........................
อื่นๆ...
ใบรับเงินชั่วคราว/เอกสารการรับเงินเลขที่...

<u>คำเตือน</u> หากมีการชำระเงินสำหรับเบี้ยประกันภัยงวดแรก ผู้ขอเอาประกันภัยต้องได้รับใบรับเงินชั่วคราว/เอกสารการรับเงินตามเลขที่ ที่ระบุข้างต้น

ชื่อและนามสกุลของผู้ชำระเบี้ยประกันภัย ....อายุ.............ปี อาชีพ ....
ความสัมพันธ์ ....

5. ผู้รับประโยชน์ (ถ้ามิได้ระบุส่วนแบ่งของผู้รับประโยชน์ ให้ถือว่าแบ่งเท่า ๆกัน)

ชื่อและนามสกุลผู้รับประโยชน์	อายุ	ความสัมพันธ์	ที่อยู่	ร้อยละของผลประโยชน์

6. ท่านมีหรือเคยมีประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพหรือประกันอุบัติเหตุ หรือกำลังขอเอาประกันภัยดังกล่าวไว้กับบริษัทนี้หรือบริษัทอื่นหรือไม่ ❑ ไม่มี ❑ มี ดังนี้

บริษัท	จำนวนเงินเอาประกันภัย (บาท)			เงินชดเชยรายวัน	ขณะนี้สัญญามีผลบังคับหรือไม่
	ชีวิต	โรคร้ายแรง	อุบัติเหตุ		

7. ท่านเคยถูกปฏิเสธ เลื่อนการรับประกันภัย เพิ่มอัตราเบี้ยประกันภัย เปลี่ยนแปลงเงื่อนไข สำหรับการขอเอาประกันภัยหรือการขอกลับคืนสู่สถานะเดิม หรือการขอต่ออายุของกรมธรรม์ จากบริษัทนี้หรือบริษัทอื่นหรือไม่

❑ ไม่เคย ❑ เคย ถ้าเคยโปรดระบุรายละเอียด

บริษัท	สาเหตุ	เมื่อใด
....	....	....
....	....	....

8. ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรือเคยต้องโทษเกี่ยวกับคดียาเสพติดหรือไม่

❑ ไม่เคย ❑ เคย

9. ท่านเสพหรือเคยเสพยาเสพติด หรือสารเสพติด หรือไม่

❑ ไม่เสพ/ไม่เคย ❑ เสพ/เคยเสพ โปรดระบุชนิด.............ปริมาณ..............ความถี่.............ครั้ง/สัปดาห์................ เสพมานาน...................ปี

❑ เลิกเสพเมื่อ...............................

10. ท่านดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำหรือไม่

❑ ไม่ดื่ม/ไม่เคย ❑ ดื่ม/เคยดื่ม โปรดระบุชนิด.......... ปริมาณ........ขวด/ครั้ง ความถี่ ....ครั้ง/สัปดาห์ ดื่มมานาน ....ปี

❑ เลิกดื่ม เมื่อ ....

11. ท่านสูบหรือเคยสูบ บุหรี่ หรือยาสูบชนิดอื่นหรือไม่

❑ ไม่สูบ/ไม่เคย ❑ สูบ/เคยสูบ โปรดระบุปริมาณ............มวน/วัน สูบมานาน ....ปี

❑ เลิกสูบ เมื่อ ....

12. ส่วนสูง .... ซ.ม. น้ำหนัก .... ก.ก.

ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาน้ำหนักตัวของท่านเปลี่ยนแปลงหรือไม่

❑ ไม่เปลี่ยน ❑ เปลี่ยน

โปรดระบุน้ำหนัก ❑ เพิ่มขึ้น...........ก.ก. ❑ ลดลง.........ก.ก.

สาเหตุที่น้ำหนักเปลี่ยนแปลง ....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสุขภาพของบุคคลในครอบครัวของผู้ขอเอาประกันภัย

13. บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดาและ/หรือมารดา ของท่านเคยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นหรือเคยเป็นโรคหัวใจ โรคหลอดเลือด โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคไต โรคความดันโลหิตสูง การพยายามฆ่าตัวตายหรืออาการป่วยทางจิต โรคเลือด หรือโรคไวรัสตับอักเสบ หรือไม่

❑ ไม่เป็น ❑ เป็น ถ้าเป็นโปรดระบุรายละเอียด

บุคคลที่เป็น	โรค	อายุที่เริ่มเป็น
....	....	....
....	....	....

14 ภรรยา/สามี ของท่านเป็นโรคเอดส์ (HIV) หรือไวรัสตับอักเสบหรือไม่

❑ ไม่เป็น ❑ เป็น หากเป็นกรุณาทำเครื่องหมายในช่อง ❑ เป็นโรคเอดส์(HIV) ❑ เป็นโรคไวรัสตับอักเสบ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วยหรือการรักษาโรคของผู้ขอเอาประกันภัย

15. ท่านเคยได้รับการวินิจฉัย หรือรับการรักษา หรือตั้งข้อสังเกตโดยแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคตามรายการท้ายคำถามนี้หรือไม่

❑ ไม่เคย / ไม่มี ❑ เคย / มี

หากเคย กรุณาทำเครื่องหมายในช่อง ❑ และให้ระบุโรคและการรักษาตามรายละเอียดด้านล่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

❑ สายตาพิการ ❑ โรคจอประสาทตา ❑ โรคต้อหิน ❑ โรคหลอดเลือดในสมอง ❑ โรคอัมพฤกษ์ / โรคอัมพาต ❑ โรคพาร์กินสัน ❑ โรคความจำเสื่อม ❑ โรคชัก ❑ โรคปอดหรือปอดอักเสบ ❑ โรควัณโรค	❑ โรคหอบหืด ❑ โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ❑ โรคถุงลมโป่งพอง ❑ ภาวะหยุดหายใจขณะหลับ ❑ โรคความดันโลหิตสูง ❑ โรคหัวใจ ❑ โรคเส้นเลือดหัวใจตีบ ❑ โรคหลอดเลือด ❑ โรคแผลในทางเดินอาหาร ❑ โรคตับหรือทางเดินน้ำดี ❑ โรคพิษสุราเรื้อรัง	❑ ดีซ่าน ❑ ม้ามโต ❑ โรคตับอ่อนอักเสบ ❑ โรคไต ❑ โรคข้ออักเสบ ❑ โรคเก๊าท์ ❑ โรคหนังแข็ง ❑ โรคเอสแอลอี ❑ โรคเลือด ❑ โรคเบาหวาน ❑ โรคไทรอยด์	❑ โรคต่อมน้ำเหลืองโต ❑ เนื้องอก ก้อนหรือถุงน้ำ ❑ โรคมะเร็ง ❑ โรคเอดส์หรือภูมิคุ้มกันบกพร่อง ❑ โรคกามโรค (ภายใน 2ปี) ❑ พิการทางร่างกาย ❑ โรคจิต ❑ โรคประสาท ❑ โรคซึมเศร้า ❑ ดาวน์ซินโดรม

โรค	วัน/เดือน/ปี ที่รักษา (ระบุว่าได้รับการวินิจฉัย หรือรับการรักษา หรือตั้งข้อสังเกตโดยแพทย์)	การรักษา และอาการปัจจุบัน	สถานพยาบาลที่รักษา (หากระบุชื่อแพทย์ได้โปรดระบุ)
....	....	....	....

16. ท่านเคยมี หรือกำลังมีอาการ ดังต่อไปนี้หรือไม่ ❑ ไม่เคย / ไม่มี ❑ เคย / มี

หากเคยมีหรือกำลังมี กรุณาทำเครื่องหมายในช่อง❑ และให้ระบุอาการและการรักษาตามรายละเอียดด้านล่าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

❑ การมองเห็นผิดปกติ ❑ กล้ามเนื้ออ่อนแรง ❑ การเคลื่อนไหวของร่างกายผิดปกติ ❑ ร่างกายสูญเสียประสาทรับความรู้สึก ❑ มีพัฒนาการช้า ❑ ปวดศีรษะรุนแรงเรื้อรัง ❑ ไอเรื้อรัง ❑ ไอเป็นเลือด ❑ เหนื่อยง่ายผิดปกติ	❑ เจ็บหรือแน่นหน้าอก ❑ ใจสั่น ❑ ปวดท้องเรื้อรัง ❑ อาเจียนหรือถ่ายเป็นเลือด ❑ ท้องมาน ❑ ท้องเสียเรื้อรัง ❑ มีเลือดปนในปัสสาวะ ❑ ปวดข้อเรื้อรัง ❑ เคยพยายามทำร้ายร่างกายตนเอง ❑ จ้ำเลือด ❑ คลำพบก้อนเนื้อ	อาการในระหว่าง 6 เดือนที่ผ่านมา ❑ อาการอ่อนเพลีย ❑ น้ำหนักลด ❑ ท้องเดินเรื้อรัง ❑ ไข้เรื้อรัง ❑ โรคผิวหนังเรื้อรัง	เฉพาะสตรี ❑กำลังตั้งครรภ์...........เดือน ❑โรคแทรกซ้อนในการตั้งครรภ์และคลอดบุตร ❑ เลือดออกผิดปกติทางช่องคลอด

อาการ	วัน/เดือน/ปีที่เริ่มมีอาการ	อาการปัจจุบัน
....	....	....

17. ในระหว่าง 5 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยได้รับ

ก. การตรวจสุขภาพ การตรวจชิ้นเนื้อ หรือการตรวจเพื่อวินิจฉัยโรค เช่น การเอกซเรย์ การตรวจคลื่นหัวใจ การตรวจเลือด หรือ การตรวจด้วยเครื่องมือพิเศษอื่นๆ หรือไม่ ❑ ไม่เคย ❑ เคย ถ้าเคยโปรดระบุรายละเอียด

ตรวจอะไร	เมื่อใด	สถานที่ตรวจ	ผลการตรวจ	ข้อสังเกตุโดยแพทย์
....	....	....	....	....

ข. การบาดเจ็บ เจ็บป่วย การผ่าตัด การปรึกษาแพทย์ การแนะนำจากแพทย์เกี่ยวกับสุขภาพ การรักษาในสถานพยาบาลที่มิได้ระบุไว้ข้างต้น ❑ ไม่เคย ❑ เคย ถ้าเคยโปรดระบุรายละเอียด

อาการ	วันเดือนปี ที่รับการรักษา	สถานพยาบาล	ผลการรักษา
....	....	....	....

คำถามข้อ 18. คำถามเพิ่มเติมสำหรับการขอเอาประกันภัยสัญญาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพหรือโรคร้ายแรง

18. ท่านเคยได้รับการวินิจฉัย หรือรับการรักษา หรือตั้งข้อสังเกตจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคตามรายการท้ายคำถามนี้หรือไม่

❑ ไม่เคย / ไม่มี ❑ เคย / มี

หากเคย กรุณาทำเครื่องหมายในช่อง ❑และให้ระบุโรคและการรักษาตามรายละเอียดด้านล่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

❑ ติดเชื้อในหูชั้นกลาง ❑ ต่อมทอนซิลอักเสบเรื้อรัง ❑ ไซนัสอักเสบ ❑ ปวดศรีษะไมเกรน ❑ ภูมิแพ้ ❑ หลอดลมอักเสบเรื้อรัง	❑ กรดไหลย้อน ❑ นิ่ว ❑ ถุงน้ำดีอักเสบ ❑ ไส้เลื่อน ❑ ริดสีดวงทวาร ❑ ฝีคัณฑสูตร	❑ เยื่อบุโพรงมดลูกเจริญผิดที่ ❑ กระดูกสันหลังเคลื่อน ❑ หมอนรองกระดูกเคลื่อนหรือทับเส้นประสาท ❑ ข้อเสื่อม ❑ เส้นเอ็นอักเสบเรื้อรัง	❑ เส้นประสาทอักเสบหรือถูกเบียดทับ ❑ ออทิสติก ❑ สมาธิสั้น

โรค	วัน/เดือน/ปี ที่รักษา (ระบุว่าได้รับการวินิจฉัย หรือรับการรักษา หรือตั้งข้อสังเกตโดยแพทย์)	การรักษา และอาการปัจจุบัน	สถานพยาบาลที่รักษา (หากระบุชื่อแพทย์ได้โปรดระบุ)
....	....	....	....

19. สำหรับผู้ขอเอาประกันภัย (กรณีต้องการแจ้งรายละเอียดเพิ่มเติม)

....

....

....

<u>ส่วนที่ 4</u> ข้อความยืนยันถ้อยแถลงหรือคำตอบในใบคำขอเอาประกันชีวิตของผู้ขอเอาประกันภัย

การให้ถ้อยคำ การมอบอำนาจ และการให้ความยินยอม

1. ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าคำตอบทุกข้อในใบคำขอเอาประกันชีวิตนี้ รวมถึงถ้อยแถลงที่ได้ตอบกับแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพเป็นความจริงทุกประการ ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจดีว่า หากข้าพเจ้าไม่แถลงข้อความจริง บริษัทอาจจะปฏิเสธการรับประกันภัยและปฏิเสธการจ่ายเงินตามกรมธรรม์
2. ข้าพเจ้ายินยอมให้แพทย์หรือบริษัทประกันภัยอื่น หรือสถานพยาบาล ซึ่งมีประวัติสุขภาพของข้าพเจ้าที่ผ่านมาหรือจะมี ขึ้นต่อไปในอนาคตเปิดเผยข้อเท็จจริงให้แก่บริษัท หรือผู้แทนของบริษัท เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ได้
3. ข้าพเจ้ายินยอมให้บริษัท จัดเก็บ ใช้ และเปิดเผย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและข้อมูลของข้าพเจ้าต่อบริษัทประกันภัยหรือบริษัทประกันภัยต่อหรือหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อการขอเอาประกันภัยหรือการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ หรือประโยชน์ทางการแพทย์ได้

เขียนที่ .... **วันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ....**

1. หากท่านยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยก่อนครบกำหนดสัญญา ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับจะเป็นไปตามตารางมูลค่าเงินเวนคืนในกรมธรรม์ประกันภัย (ถ้ามี) ซึ่งอาจน้อยกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัยที่กำหนด
2. ก่อนลงลายมือชื่อให้ท่านกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบทุกข้ออีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(...)
พยาน/ตัวแทนประกันชีวิต/นายหน้าประกันชีวิต

(ลงชื่อ) ....
(..)
ผู้ขอเอาประกันภัย

(ลงชื่อ) ....
(..)
ผู้ให้ความยินยอมในฐานะ ❑ บิดา/มารดา
❑ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ขอเอาประกันภัย
(กรณีผู้ขอเอาประกันภัยยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	:	นางสาววันดี พละศึก
วัน เดือน ปีเกิด	:	6 มกราคม 2524
สถานที่เกิด	:	จังหวัดนครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	:	สำเร็จการศึกษาปริญญานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อ ปีการศึกษา 2549
	:	เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 60
การงานปัจจุบัน	:	ทนายความ